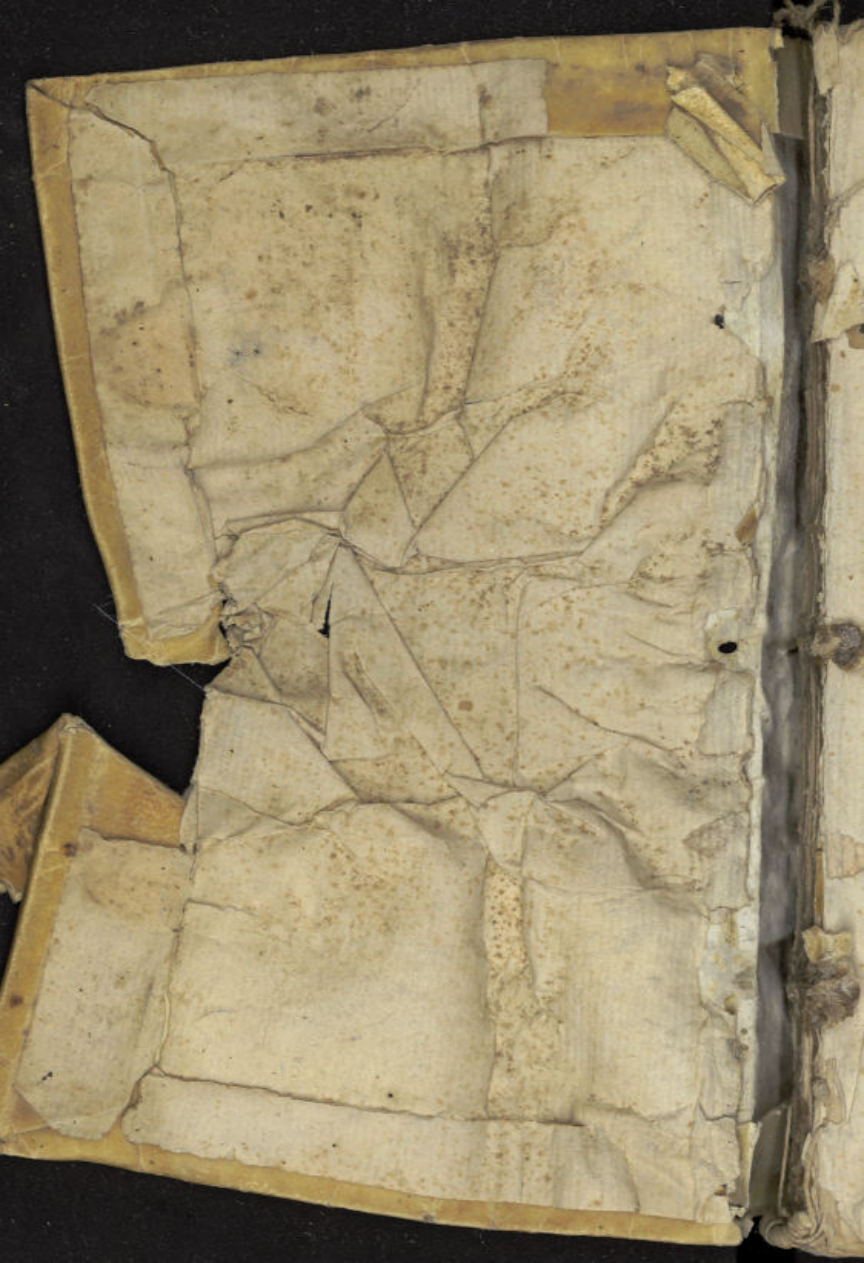

A
12-301

45

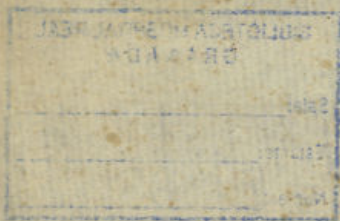

1
16-245

F.a. 8

~~Biblioteca Universidad
GRANADA
Sala: A
Estante: 12
Tabla: 245~~

BIBLIOTECA HOSPITAL REAL
GRANADA
Sala: A
Estante: 12
Número: 301

DE
CONCVRSV
DEI AD ACTVS
LIBEROS VOLVN-
TATIS CREATÆ, R. 4695

*Ac De scientia quam Deus habet de contin-
gentibus sub conditione futuris prius
ratione quàm liberè quid-
quam decernat.* 16-245

OPVSCVLA THEOLOGICA
FRANCISCI DIOTALLEVII
Ariminensis.

Nunc primum in Lucem edita.

LVGDVNI,

Sumptibus Horatij Cardon.

M. DGXI.

CVM PERMISSV SVPERIORVM.

De la Compagnia de Jesus de Granada

18. 10. 18.

18. 10. 18.

ILLVSTRISSIMO
ET REVERENDISSIMO
D. DOMINO ALOYSIO
CAPPONIO S. R. E.
Cardinali Amplissimo.

FRANCISCVS DIOTALLEVIVS.

PLVRIMVM tibi
libentissimè de-
beo, Cardinalis
amplissime, tum
aliis nominibus
permultis, tum eò potissimùm,
quòd tunc domi tuæ per huma-
niter, atque honorificè receptus
sim, cùm primi (quicūque sint)
ingenij mei partus in lucem

proferendi fuerint. Hinc enim futurum spero, vt si minùs fortè grati contingãt, quia ex meo sensu, iucundè saltem accipiantur, quia è tecto exeunt tuo. Prodibunt ergo ab amplitudine tua petitis auspiciis partus, si staturam quidem spectes, pusilli; si verò materiam, in qua nullius vel præclarissimi ingenij hac nostra ætate non defuda-uit labor, grandes nimis prodibunt testes eximix humanitatis in me tuæ, ac testes singularis studij, quo bonas artes ita prosequeris, vt nihil eorum aspernari possis, quæ ab ipsis quoquo modo emanant. Ornatum equidem adhibui nullum, & nullum verborum lenociniũ;
sed

sed stylo vsus sum, quem in ly-
ceo Theologorum didici, ante-
quam ad alia studia me confer-
rem : nec tamen à te quamuis
omnia ad viuum ingenij acu-
mine ressecanti notam vllam
(vt opinor) vereri debeo, cùm
in re tam ardua , non tam ele-
ganter , quàm aptè , & apertè
dicere studuerim. Quod sanè,
vt ingenuè fatear , præclarum
dixi : sed siue id assecutus sim,
siue, quæ mea est tenuitas, lon-
giùs à proposito aberrauerim;
ea tamẽ humanitate, quam hæ-
reditario quodam tuæ familiæ
iure acceptam mirum in mo-
dũ quotidiè auges , accipe hos
animi mei foetus, vt vitam , ac
spiritum tuo beneficio ducant:

¶ 3 atque

atque vt ad eximium illud
gloriæ fastigiũ peruenire pos-
sis, quod iam pridẽ in omnium
mentibus tuarum virtutum, ac
rerum gestarũ admiratio con-
stituit: in nobilissimæ familiæ
tuæ splendorem, atque orna-
mentum; in bonarum artium
dignitatem, & columen; in
Christianæ Reip. decus, atque
præsidium foeliciter, ac diutif-
simè Vale. Romæ Kalendis
Augusti. MDCXI.

APPRO

A P P R O B A T I O.

PR O D I B I T in lucem meritò, &
in studiosorum commodum non
paruum *Opusculum istud Theologicum*
concurſu Dei, ad actus liberos volun-
tatis create, dum nihil non sanum &
Catholicum habet, & quod non sit
ad mentem Ecclesiæ Catholicæ, A-
postolicæ & Romanæ, quod ego
subscriptus testor, Actum Lugduni,
16. Augusti 1611.

FR. ROBERT. BERTELOT
EPISCOPVS DAMASCI.

A P P R O B A T I O.

IOANNES Claudius Deuillius, in sacra Theologia Magister, & diuini verbi Prædicator; In sancti Pauli huiusce Ciuitate Canonicus, & in hac Lugdunensi Diœcesi à Domino Claudio de Bellicure Illustrissimo & Reuerendissimo Archiepiscopo, Librorum Censor designatus, fidem facimus nos hunc librum, cui inscriptio est, *Opusculum Theologicum Francisci Diotalleuij, De concursu Dei ad actus liberos voluntatis creata*, accuratè perlegisse; nihilque in eo orthodoxis Catholicæ ac Romanæ Ecclesiæ dogmatibus aduersum, nobis, animo vel præsentissimis, occurrisse. Quinimò, perquam nitidum & magnificè acutum opus visum est: ideóque, quod Typis mandetur splendidè dignum, iudicauimus. Lugduni, apud sanctum Paulum. xvi. Kal. Septemb. 1611.

IOAN. CL. DEVILLIUS.

R. D. D. *Antonij Emanuelis Chalomi huius libri imprimendi facultas.*

ANTONIVS Emanuel Chalomus
in præfectura Lugdunēsi Con-
siliarius Regius, in primatu Franciæ
Iudex, & in Archiepiscopatu Lug-
dunensi Vicarius Generalis: *Opuscu-
lum Theologicum Francisci Diotalleuij, De
concurso Dei ad actus liberos voluntatis
creata, à Theologis recognitum, vt in
lucem edatur facultatem concedi-
mus. Lugduni 15. Iulij 1611.*

CHALOM V. G.

INDEX CAPITVM
IN HOC OPVSCVLO
CONTENTORVM.

PARS PRIMA.

RO OE MI VM est, De con-
cursu Dei ad actus liberos
voluntatis creatæ. pag. 1

CAPVT I.

Proponitur sententia eorum qui vo-
luntatem creatam ad actus libe-
ros physicè à Deo prædetermina-
ri putant. p. 3.

CAPVT II.

Explicatur sententia eorum, qui ne-
gant omnem physicam prædeter-
minationem. Et innuitur ordo
seruandus in ea probanda ex do-
ctrina Concilij Tridentini. p. 5
CAP.

CAPVT III.

Argumenta pro secunda sententia
proximo capite explicata ex non-
nullis sacrosancti Concilij Tri-
dentini verbis, sessione 6. ca. 5. p. 12

CAPVT IV.

Argumenta pro eadem sententia ex
cap. 7. eiusdem 6. sessionis. p. 20

CAPVT V.

Eadem sententia probatur ex cap. 11.
eiusdem sessionis. p. 22

CAPVT VI.

Argumenta pro secunda sententia
ex eadem sess. Can. 4. p. 45

CAPVT VII.

Eadem probatur ex Can. 6. eiusdem
sextæ sessionis. p. 79

PARS SECVNDA.

Proœmium est, De scientia, quam
Deus

Deus habet de contingētibus sub
conditione futuris prius ratione,
quàm liberè quidquam decernat.

p.106

C A P V T I.

Refertur opinio negans habere Deū
certam scientiam horum futuro-
rum prius ratione quàm aliquid
de ipsis decernat. Et ordo in ea
confirmanda seruandus innuitur.

p.108.

C A P V T I I.

Proposita sententia probatur aucto-
ritate S.Thomæ.

p.111

C A P V T I I I.

Eadem opinio negans in Deo ante
decretum scientiam contingen-
tium sub conditione futurorum
Theologicis rationibus compro-
batur.

p.134

C A P.

CAPUT IV.

Eadem sententia negans Deo scientiam contingentium sub conditione futurorum probatur ex refutatione eorum, quæ in oppositæ opinionis explicationem, & confirmationem afferri solent. p.157

CAPUT V.

Proponitur & probatur opinio, quæ Deo tribuit ante liberum quodcumque decretum scientiam contingentium sub conditione futurorum. p.137

CAPUT VI.

Veritas obiectiua rei contingentis sub conditione future explicatur: ac probatur ex veritate futurorum contingentium absolutorum. p.196

CAPUT VII.

Soluuntur argumenta proposita c.2.
pro

pro prima sententia, quæ S. Thomæ auctoritate innitebatur, & omnia contra Aduersarios retorquentur. p.256

CAPVT VIII.

Satisfit rationibus, cap. 3. propositis pro prima sententia. p.263

CAPVT IX.

De Argumentis pro prima sententia allatis capite primo. p.267

CAPVT X.

Alia nonnulla Argumenta ab aliis allata proponuntur contra secundam sententiam ab Auctore probatam. ibid.

CAPVT XI.

Argumenta proximo cap. proposita diluuntur. p.271

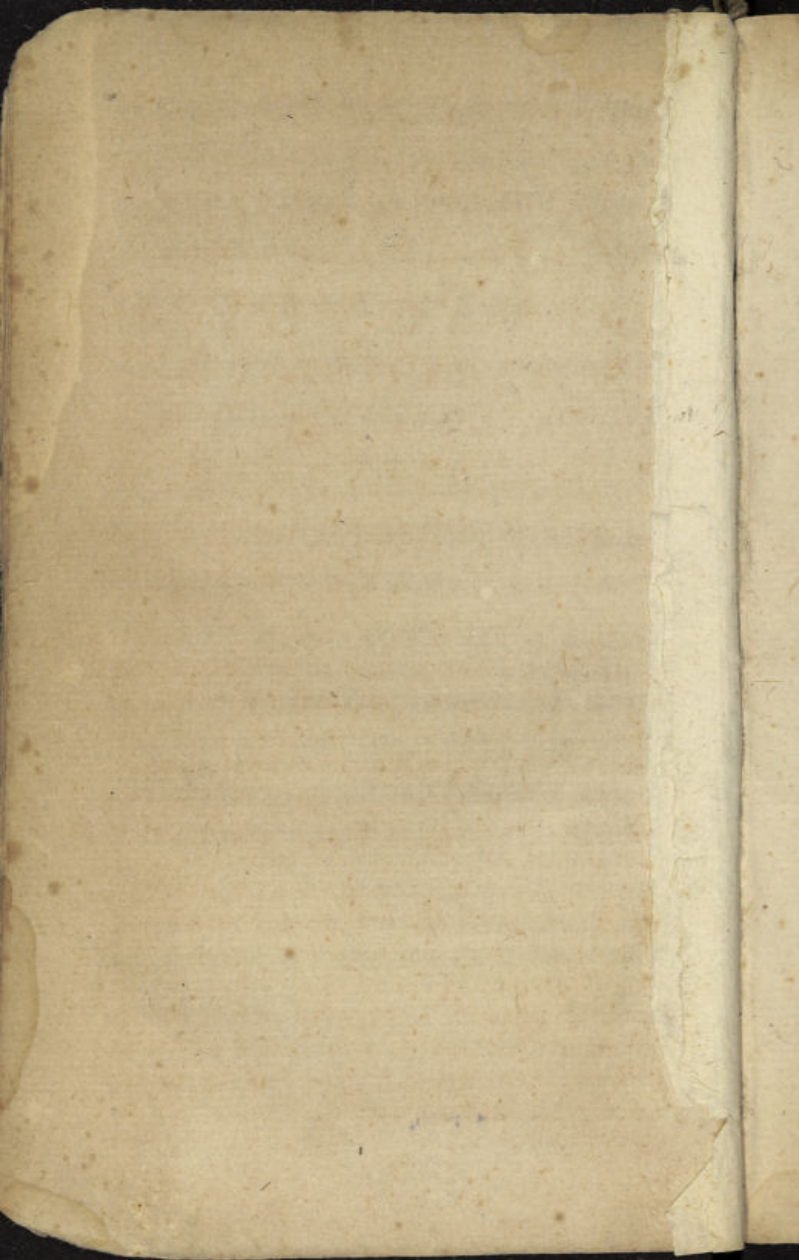
o-
o-
r-
56

is
63

a
7

is
-
-
l.

a
r

OPVSCVLVM
THEOLOGICVM
FR. DIOTALLEVII.

*De Concursu Dei ad actus liberos
voluntatis creatæ.*

PROE MIV M.

ELIBERRIMA est inter Catho-
cos nonnullis abhinc annis orta
controuersia, quæ à diuinis auxiliis
nomen sibi vendicauit. Ea verò li-
cet complures contineat quæstio-
nes; omnes tamen, vel saltem quæ præcipuæ sunt;
ab illa pendere videntur: quo scilicet pacto Deus
concurrat ad actus liberos voluntatis creatæ, tum
ad eos qui supernaturales sunt; tum etiam ad eos,
vel potius ad physicam entitatem eorum, qui sunt
ordinis naturalis, & mali moraliter. Quod ipsum
dum quæritur nil aliud profectò quæritur; nisi An
concurfus generalis Dei physicè prædeterminet
voluntatem creatam ad producendam entitatem
physicam actus prauis: & An gratia efficax physicè
eandem prædeterminet ad actum bonum super-

A natu

naturalem ac propterea per aliquam realem virtutem sibi propriam differat ab auxilio gratiæ sufficientis nec ne. Hanc autem quæstionem vnà cum tota controuersia fusè, atque egregiè tractarunt doctissimi viri complures; nullus tamen id sibi proposuisse videtur, vt ea ex professo congereret, quæ ex sacrosancto Concilio Tridentino erui possent ad hanc causam accommodata. Quamobrem cum mihi Iurisprudentiæ studia non permittant, vt totam controuersiam latiùs pertractem; non ab re visum est, præcipuam illam controuersia partem, à qua ceteræ pendent; ita attingere, vt ad meam sententiam confirmandam ea omnia in medium proferam argumenta quæ mihi sacrosancta Tridentina Sinodus, sessione sua sexta supeditauit: cum præsertim aliqua ex iis non nihil habere virium illi ipsi persuaserint; quibus utpote meæ opinioni aduersantibus eadem Romæ in publicis, priuatisque Disputationibus dissoluenda proposui: etsi enim eorum sententiæ in hac quæstione minimè subscribo; eos tamen doctissimos viros esse libens fateor; atque hoc ipsorum testimonium eò libentiùs magni facio; Quia dissensio hæc intellectus speculatiui (cui nihil commune cum animi motibus ac voluntatis pondere) nullatenùs imminuit optimam illam animi mei pro-
 pensionem, quæ ipsorum tum beneuolentiæ erga me, tum etiam doctrinæ, atque aliarum virtutum insignibus iure debetur. Agam igitur solum de concursu diuino ad illos actus liberos creatos, qui vel mali sunt moraliter; vel boni sunt & supernaturales: Cæteros verò actus omittam; quippe qui non pertineant ad eam controuersia partem;
 quam

quam aggredior; & vel eandem, vel minorem contineant difficultatem.

In toto autem hoc Opusculo, & sequenti ab-
stinebo ab omni planè Censura illius opinionis,
quam pro viribus oppugnadam arbitror: Quod
si quidpiam quod notam aliquam redolere videat-
ur; vel inter argumentandum exciderit; vel argu-
mentationis natura extorserit cum subiecta ma-
teria coniuncta; Id ne Censuræ loco haberi vl-
lo modo possit; Apertè in præsentia monco, illud
à me non proferri tanquam iudicium quod de
Aduersariorum opinione feram; sed solum tam-
quam argumētationem quandam, aut illationem.
Vt ergo ad rem veniamus, pugnantes in propo-
sito sententias referemus; vt eam postea, quæ no-
bis amplectenda videtur, ex doctrina Concilij
pro viribus confirmemus.

C A P V T P R I M V M.

*Proponitur sententia eorum qui voluntatem crea-
tam ad actus liberos physicè à Deo præde-
terminari putant.*

Theologi nonnulli recentiores, qui arbitran-
tur voluntatem creatam à Deo moueri per
physicam prædeterminationem, de tribus capituli-
bus illius Quæstionis, quam in Proæmio perta-
ctandam proposuimus, hæc secum ipsi statuunt.
Asserunt primò, Auxilium gratiæ efficacis simpli-
citer necessarium esse ad singulos actus superna-
turales eliciendos: efficaciam verò in eo consistere
vt physicè, siue ad modum causæ physicè prædeter-

4 OPVSC. THEOLOGICVM
minet arbitrium creatum vt liberè ac infallibiliter
consentiat Deo excitanti, atque vocanti. Neque
enim in huiusmodi efficacia vllum ordinem inclu-
di putant ad præscientiam consensus arbitrij ex
hypothesi futuri; sed auxilium ipsum secundùm se
consideratum intrinsicè ac essentialiter habere
hanc efficacem virtutem, vt prædeterminando fa-
ciat causas liberas liberè operari.

Hinc verò inferunt voluntatem creatam gratiæ
efficaci dissentire non posse in sensu composito;
sed solum in sensu diuiso. Quam distinctione cum
ab aliis perperam putent explicatam ipsi ita decla-
rant, vt dum homo negatur posse dissentire in sen-
su composito motioni efficaci, sensus sit vt licet
potentia ad actum oppositum cum illa motione
consistat; implicet tamen contradictionem hæc
duo simul esse vera: vt scilicet auxilium efficax sit
in homine, & homo dissentiat. Dum verò asserunt
hominem auxilio efficaci motum dissentire posse
in sensu diuiso; id se significare profitentur; vt ho-
mo dum habet motionem efficacem simul etiam
retineat potentiam ad actum motioni oppositum
cum ipsa tamen motione non coniungendum,
sicut in simili dicitur. Paries albus in sensu diuiso
posse esse niger, quia simul cum albedine retinet
potentiam ad nigredinem, quamuis vtranque qua-
litate simul habere nequeat. Quamuis enim (in-
quiunt) potentia ad dissentendum physica sit, &
absolutè loquendo possit reduci ad actum, nun-
quam tamen reducetur stante in hoc homine au-
xilio efficaci, quia ipsum auxilium facit, vt illa po-
tentia non reducatur in actum eidem auxilio
repugnantem.

Secundò

Secundò asserunt auxilium efficax distingui ab auxilio gratiæ sufficientis per aliquid sibi intrinsecum, eò quòd auxilium efficax secundùm se, atquè vt venit à Deo realem aliquam virtutem habeat ad efficiendum, quam in se ipso non habet auxilium sufficiens.

Tertiò denique asserunt satis consequenter physicam prædeterminationem à Deo conferri etiam cùm actus prauis eliciuntur, ita vt quicquid entitatis reperitur in quocunque actu peccati, quamuis intrinsecè malo debeat in Deum referri, tanquam in primam causam præmouentem, & prædeterminantem actuali motione creatam voluntatem ad talem actum, quatenus actus & ens est. Hanc opinionem ad eò fideliter à me esse relatum vt ad subtrahendam omnem querelæ occasionem, verbis ipsis addictus esse voluerim, faciliè comperiet, qui Auctores ipsius leuiter etiam percurrat.

 C A P. II.

Explicatur sententia eorum qui negant omnem physicam prædeterminationem. Et innuitur ordo seruandus in ea probanda ex doctrina Concilij Tridentini, sess. 6.

Sententia superiori contraria, vt potè physicam omnem prædeterminationem de medio tollens, est non solùm doctissimorum virorum ex recentioribus, sed antiquorum etiam scholasticorum, & firmissima habet fundamenta in sacris literis, Conciliis, & Patribus, vt fusè ac optimè

ostendunt Molina p.p.q. 14. art. 13. & 9. 23. & in concordia iisdem in locis, Illustrissimus Cardinalis Bellarminus lib. 4. de gratia, & lib. arbitr. cap. 4. & lib 6. cap. 15. & alibi Suares in opusculis præsertim lib. 3. & alij. Qui hac in re nihil aliud sentiunt, quàm id quod S. Augustinus conceptis verbis expressit lib. 1. ad Simplic. q. 2. vbi sic habet. *Vt & illud verum sit multi vocati, pauci electi, vt quamuis multi vno modo vocati sint, tamen quia non omnes vno modo affecti sunt illi soli sequantur vocationem, qui ei capienda reperiuntur idonei, & illud non minus verum sit. Igitur non volentis, neque currentis, sed miserentis est Dei, qui hoc modo vocauit, quo aptum erat eis, qui secuti sunt vocationem, & paucis interiectis. Verum est ergo multi vocati, pauci verò electi. Illi enim electi, qui congruenter vocati. Illi autem qui non congruebant, neque contemptrabantur vocationi non electi, quia non secuti, quamuis vocati, & rursus post pauca. Cuius autem miseretur sic eum vocat quomodo scit ei congruere, vt vocantem non respuat.* Hæc Augustinus cuius etiam verbis hi Auctores addicti.

Dicunt primò auxilium efficax, quod ex diuina electione, & decreto diuinæ voluntatis datur, illud esse, quod confertur ita affectis, vt ad illud recipiendum reperiantur idonei, quippe quo congruenter vocantur, atque ita vocantur quomodo scit Deus eis congruere, vt vocantem nō respuant; gratiam enim efficacem asserunt esse gratiam congruam, sed congruitatem nequaquam consistere in natura, & essentia ipsius gratiæ, quæ ex se absque vilo ordine ad consensum arbitrij, etiã sub conditione futurum efficaciam habeat. Probant verò id ex verbis relatis, quia si hæc nimia congruitas admittere

mitteretur. Non ideo non sequerentur omnes vno modo vocati, quia non omnes vno modo affecti essent (vt vult S. Augustinus) sed potius ex pluribus eodem modo affectis, ideo alij sequerentur, alij non sequerentur, quia non omnes eodem modo (hoc est vocatione eiusdem virtutis) vocarentur. Neque considerandi essent alij atque alij excitationis, ac suasionis modi, quibus homines pro sui diuersitate ad consensum alliciuntur, ac perducentur (vt considerat S. Augustinus post verba relata.) Nam Deus hac vna ratione persuaderet omnibus neque eodem, neque simili modo affectis, si nimirum physicam prædeterminationem largiretur.

Dicunt secundo auxilium efficax non distingui encitatiuè, & essentialiter ab auxilio sufficienti, vel per vllam realem virtutem sibi propriam, quæ auxilio sufficienti inesse non possit. Probant hoc ipsum ex verbis relatis, quia ex multis vno modo vocatis, hoc est auxilio eiusdem virtutis alij sequuntur, alij non sequuntur, & ideo licet in iis, qui sequuntur auxilium sit efficax, in iis verò qui non sequuntur sit solum sufficiens, si tamen spectetur entitas realis, ac realis, & intrinseca virtus vtriusque nullum est discrimen. Quamobrem auxilium efficax in eo putant à sufficienti differre quod efficax ex electione diuina, seu efficaci, & absoluto Dei decreto de consensu arbitrij creati detur cum ea conditionalium futurorum præuisione qua cognoscitur alicui spectatis omnibus ita congruere, vt si per ipsum vocetur infallibiliter consensurus sit, cum tamen auxilium sufficiens quantumuis æqualis, & aliquando etiam maioris virtutis

intrinsicæ cum opposita præuisione conferatur.

Ex his inferunt primò in gratia efficaci, in ratione efficacis inuolui non solum realem entitatem, & virtutem ipsius auxiliij, sed præterea etiam præuisionem illam: qua, cum arbitrij consensus ideò conditionaliter futurus prænoscat, quia conditionaliter futurus est: sequitur ut gratia efficax in ratione efficacis eam necessitatem futuri consensus arbitrij includat, qua omne, quod est dum est necesse, est esse.

Inferunt secundò gratiæ efficaci secundum ea omnia, quæ includit in ratione efficacis dissentiri non posse in sensu composito, quia in ea ratione includitur necessitas ex suppositione consequenti, ut consensus arbitrij sit futurus, si gratia detur in illis circumstantiis, cum quo non potest coniungi, ut si gratia in illis ipsis circumstantiis detur, consensus non sit futurus, & adsit dissensus: At verò, si gratia, quæ est efficax, spectetur secundum totam realem vim, ac virtutem sibi intrinsicam abstrahendo ab omni præscientia, & suppositione futuri consensus, docent gratiæ efficaci dissentiri, & resisti omnino posse in sensu composito cum huiusmodi gratiæ de facto (teste Augustino) in sensu composito dissentiat à multis, qui vocationem non sequuntur licet eodem modo (hoc est æqualis virtutis auxilio) vocati quo alij, qui sequuntur.

Inferunt tertio contemperationem illam Augustinianam creatæ voluntatis cum gratia seu ipsi summet creatæ voluntatis consensum, ut conditionaliter futurum, esse conditionem sine qua entitas gratiæ motionis, vel auxiliij perueniētis cum tota sua reali virtute non habeat rationē efficacis.

Denique

Denique inferunt quartò argumenta, quibus contra Auctores primæ sententiæ probatur, admittendam esse potentiam ad dissentiendum auxilio efficaci in sensu composito atque ad consentiendum in sensu composito auxilio sufficienti per se sumpto, contra hanc ipsorum sententiam retorqueri non posse. Nam eò solùm spectant argumenta illa, vt scilicet cum gratia, quæ de facto est efficax specificatiuè solùm accepta, & secundùm entitatem, ac totam tuam realem virtutem coniungi possit actus oppositus, & cum eo, ratio inefficacis. Et similiter cum ea sola entitate gratiæ, quæ de facto est auxilium sufficiens coniungi possit actus ad quem mouet, & consequenter ratio efficacis. Quæ cum primam sententiam funditus euertant, hanc tamen posteriorem opinionem explicant, & confirmant. Ideò cum huius sententiæ Auctores docent sensum Concilij Tridentini esse, vt cum gratia efficaci ad volitionem boni coniungi possit nolitio eiusdem, aut volitio opposita, non id volunt, vt simul quis possit velle, & nolle idem bonum, sed vt cum tota illa virtute auxiliij, à quo de facto producitur (arbitrio creato liberè concurrente) volitio boni, possit (seclusa suppositione, & præscientia consensus futuri) coniungi per liberam subtractionem consensus arbitrij, nolitio eiusdem boni, & volitio opposita. Quæ omnia semper habenda sunt præ oculis dum legitur quidpiam eorum, quæ contra Auctores primæ sententiæ obiciuntur in hac quæstione, quam præ manibus habemus. Atque hæc de auxilio Dei sufficienti, ac efficaci ad bonos actus.

Quod verò pertinet ad actus malos dicunt

10 O P V S C. T H E O L O G I C V M
physicam prædeterminationem ad illos multò mi-
nùs admittendam esse. Probant tum ex superiori-
bus, tum etiam ex aliis Augustini verbis eodem
lib. 1. ad Simplicem, quæst. 2. ubi ait, *Nihil à Deo e-
rogari quo sit homo deterior: ita ut ob hoc dicatur obdu-
rare peccantes quosdam, quia non eorum miseretur, non
quia impellit, ut peccent.* Hinc autem colligunt. Ad
hos actus Deum permissivè solùm concurrere, seu
per concursum simultaneum causæ liberæ natura-
liter debitum, ut sua libertate uti possit, ita ut ad
actum malum potiùs, quàm ad bonum ideò so-
lum Deus concurrat, quia ita præuisa est per scien-
tiam futurorum contingentium conditionalium
exigere libertas creata, cum alioqui Deus semper
paratus sit libentiùs (ut ita dicam) concurrere ad
actum bonum.

Contra hanc sententiam ita explicatam illud
obiici posset. Non satis firmum esse fundamen-
tum ipsius in libro illo ad Simplicianum quæst. 2.
constitutum. Vel quod liber ille ab Augustino
scriptus non sit, vel quod scriptus fuerit ante exor-
tam hæresim Pelagianam: quo tempore Augusti-
nus naturam gratiæ non tam accuratè perpenderat.
Sed hæc nullo negotio reiiciuntur. Quod enim
liber ille non alium, quàm S. Augustinum habeat
Auctorem patet, quia S. Augustinus lib. 2. retracta-
tum initio, & de prædestinat. Sanctorum,
cap. 4. illum ut suum agnoscit, atque ita agnoscit,
ut eius materia argumentis atque initio descriptis,
nullum cuiusvis suspitioni locum relinquat.
Quòd verò ab Augustino iuniori ante hæresim
Pelagianam scriptus fuerit, nihil refert; qui post
eandem hæresim non exortam modò, sed pluribus
etiam

etiam refutatam; damnatam publicè; & ad senium
 vergentem ita ab eod. Augustino approbatus est
 tum locis suprâ citatis, tum etiam de bon. perse-
 uer. cap. 20. & 21. vt cap. illo 4. de prædest. Sancto-
 rum secundùm veritatem diuinarum Scriptura-
 rum, & Deo reuelante scriptus dicatur : Imò tan-
 ti fecit hunc librum Augustinus post hæresim Pe-
 lagianam, vt eum aptissimum iudicauerit ad ipso-
 rum etiam Semipelagianorum errorem faciliè
 reiiiciendum. Qua de causa citato cap. 4. SS.
 Prosperum, & Hilarium, vt eundem in Mas-
 siliensium notitiam perducant. Quorum hæresim
 dum ipsemet Augustinus refellit in lib. de bon.
 perseu. cap. 14. libri huius ad Simplician. quæst. 2.
 & doctrinam, & verba clarissimè repetit.

*Summa eorum in quibus duæ propositæ sen-
 tentiæ inter se pugnant.*

EX his omnibus patet Iria potissimùm esse in
 quibus vtriusque sententiæ Auctores inter se
 dissentiunt. Primum enim Auctores primæ opi-
 nionis asserunt, Auxilium efficax (seclusa omni
 præsentia, & suppositione futuri consensus) phy-
 sicè prædeterminare voluntatem creatâ ad actum
 bonum supernaturalem; ita vt ex natura illius vir-
 tutis realis, quam tale auxilium includit, sit cum
 eo impossibilis eiusdem actus negatio, & actus
 oppositus.

Deinde ex superiori propositione deducunt
 auxilium efficax distingui à sufficienti realiter, si-
 ue per aliquam realem virtutem sibi intrinsicam,
 qua sufficiens careat.

Tertiò

Tertiò denique tribuunt vim physicè prædeterminandi arbitrium creatum, non solum auxilio speciali gratiæ efficacis, sed etiam auxilio, quo Deum putant nos mouere ad eos ipsos actus, qui sunt intrinsecè mali, siue ad realem ipsorum entitatem.

Hæc autem omnia constantissimè negantur ab Auctoribus secundæ sententiæ, qui auxilium sufficiens gratiæ, & efficax, & concursum ad actum peccati longè aliter explicant, vt paulò antè indicauimus. Quia igitur posteriori opinioni libentissimè subscribo. Eam (pro nostro præsertim instituto) satis superque confirmatam putabo, si ex doctrina huius sextæ sessionis non sine magna saltem probabilitate tria illa Aduersariorum placita reiecero. Quod vt pro viribus efficiam: quæ in hac sessione, ad causam facere videbuntur, referam singillatim, atque ex iis argumenta depromam. Quæ verò afferemus vsque ad cap. 7. Ad sententiam Aduersariorum de gratia sufficienti atque efficaci refellendam pertinebunt. Cap. verò 7. contra physicam prædeterminationem ad entitatem actus mali argumentabimur.

C A P V T III.

*Argumenta pro secunda sententia proximo cap.
explicata ex nonnullis verbis sacrosancti
Concilij Tridentini, sessione 6. cap. 5.*

PRimo loco sese offert citatæ sessionis cap. 5. cuius singula ferè verba nobis mirum in modum fauent: Quia tamen pleraque simillima sunt aliis, quæ

quæ habentur infrà can. 4. Idèd, ipsis in commo-
diorem locum reiectis, perpendemus in præsentia
ea dumtaxat, quæ habentur in calce eiusdem ca-
pitis, nimirum. *Vnde in sacris litteris cum dicitur, Con-
uertimini ad me, & ego conuertar ad vos libertatis no-
stra admonemur. Cum respondemus Conuerte nos Do-
mine ad te, & conuertemur. Dei nos gratia præueniri
confitemur.*

Agitur hoc loco de dispositione aduultorum ad
iustificationem, vt expressè patet legenti contex-
tum huius capituli 5. & sequentis. Quò fit vt con-
uersio nostra (de qua mentio habetur in verbis re-
latis) sit motus ille fidei, spei, & charitatis in Deum,
per quem cap. sequenti dicimur ad iustificatio-
nem disponi; ad quem motum voluntas ex se
absque auxilio præuenientis gratiæ potens ne-
quaquam est; Vt ex hoc ipso cap. constat illis ver-
bis. *Neque tamen sine gratia Dei mouere se ad iusti-
tiam coram illo libera sua voluntate possit*; quod
ipsum latius decernitur infrà, Can. 3. Vt propterea
cogamur fateri Dei nos gratia omnino præueniri
debere, vt nosmetipsos mouere possimus in Deum,
atque ad illum conuertere. His autem positis sic
argumentor. Non possumus nosmetipsos con-
uertere in Deum, nisi quatenus auxilium diuinæ
gratiæ præuenientis actu obtinemus, vt patet ex
dictis. Ergo præceptum illud, *Conuertimini ad
me*, & admonitio illa nostræ libertatis non cadit
supra nos nisi pro eo statu, qui diuinæ gratiæ mo-
tionem includit. Tantum enim abest, vt liber-
tas ad conuersionem consistat sine potentia ad
illam, vt huiusmodi potentia sola sine potentia ad
oppo situm non sit satis. Hinc autem clarissimè in-
fertur

fertur motione illa gratiæ nos physicè non prædeterminari, quia si ea motio nos non relinquit ita indifferentes, vt conuertamur si volumus, & non conuertamur si nolumus: frustra præcipitur nobis, vt postquam huiusmodi motione præuenti sumus, conuertamur, & frustra (ne dicam falsò) libertatis nostræ in actu conuersionis admonemur. At verò si motio illa gratiæ nos physicè prædeterminat; verè non relinquit nos ita indifferentes, vt colligitur ex testimonio moderni, atque egregij Doctoris, qui physicam prædeterminationem explicare, ac defendere studuit libro ante paucos menses impresso; sic enim habet. *Efficacia moralis non prædeterminat physicè nostram voluntatem ad operandum, sed eam indeterminatam, & ita indifferentem relinquit, vt si vult operetur, si non vult nihil operetur. Sed efficacia Auxilij præuenientis gratiæ physicè prædeterminat nostram voluntatem ad operandum; ergo hæc ille.* Quibus multum ponderis inesse videtur ad ostendendum gratiam præuenientem physicè prædeterminantem ad conuersionem non relinquere hominem ita indifferentem (etiam ex Aduersariorum sententia) vt si velit conuertatur, & si nolit non conuertatur: si enim prædeterminatio relinqueret indifferentiam non satis benè opposita fuisset efficacia auxilij præuenientis efficacis morali.

*Refellitur responsio quæ ab Aduersarijs
afferri posset.*

NEque valet si dicas Concilium cùm dicit nos præcepto illo conuersionis admoneri libertatis nostræ, loqui de nobis, vt motis gratia peruenienti

nienti sufficienti, non verò efficaci, quæ physicè prædeterminat. Non (inquam) valet, nam Concilium agit de nobis vt motis ea gratia, per quam tangente Deo cor hominis, homo ipse aliquid agat inspirationem accipiens, quam abiicere posset: gratiam autem, per quam aliquid agitur, inconfelsò, est apud omnes esse efficacem; præterquam quod Aduersarij solent vltro fateri, agi hoc loco à Concilio non solum de gratia sufficienti, sed etiam de efficaci, vt attingemus infra cap. 7.

Alia responsio reiicitur.

AT dices, hominem, vt motum gratia efficaci, quamuis physicè prædeterminanti ad conuersionem esse adhuc liberum, conuertatur, & non conuertatur, quia physica prædeterminatio relinquit potentiam ad oppositum, ac propterea etiam libertatem.

Sed contrà est, quia ipsimet Aduersarij concedunt formalem arbitrij creati libertatem sitam esse in actiua indifferentia facultatis liberæ indifferenter se habentis ad opposita. Ex verbis verò paulò supra relatis, atque ex ipsis terminis euidenter videtur facultatè physicè prædeterminatam ad vnum indifferenter ad opposita nequaquam se habere. Et quamuis voluntas physicè prædeterminata, vt conuertatur, possit in sensu tantùm diuiso (vt Aduersarij contendunt) non conuerti. Id tamen, vt clariùs etiam, ac fusiùs ostendetur in sequentibus capitibus) non est satis ad libertatem. Ad hanc enim requiritur potentia ad opposita, quæ sit expedita, & proxima ex communi omnium sensu,

sensu, quem ipsemet Aduersarij negare non audent, sed conantur explicare. Quis autem dicat eam potentiam per quam possit quis non conuerti solum in sensu diuiso ea quòd ipsa coniungi nequeat cum negatione conuersionis, esse potentiam expeditam, & proximam ad hæc opposita, scilicet ad conuersionem, & non conuersionem? Notio enim ipsa nominis rem clarissimam reddere videtur. Nam cum proximitas propriè dicta sit inter duo quanta, à quorum altero, vt ad alterum perueniatur per nullam quantitatem interceptam priùs pertranseundum sit: hinc proxima potentia dicta est illa, à qua transitus ad actum immediatus est, quia nihil inter ipsum, & potentiam intercipitur per quod sit quodammodo gradus faciendus, cum à potentia ad actum progrediendum est. At verò si potentia physicè prædeterminata ad conuersionem in Deum est potentia ad oppositum in sensu tantum diuiso: vt ab ea perueniatur ad liberam negationem conuersionis; medium aliquid pertranseundum omnino est; debet enim priùs esse decisio ipsius prædeterminationis ad conuersionem; & etiam prædeterminatio ad entitatem illius actus liberi, quo negatio conuersionis eligitur. Ergo huiusmodi potentia prædeterminata ad conuersionem, per quam in sensu solum diuiso potest quis non conuerti, non est potentia proxima ad conuersionem, & ad oppositum nec libera.

Confirmatur verò egregiè tota hæc ratiocinatio: quia vt optimè docet Scot. in 4. dist. 49. quæst. 6. sub. §. Dico ergo ex doctrina Arist. 9. Meta. text. 12. potentia operatiua non est satis, vt aliquid non solum secundum quid, & quantum est ex parte sui, sed

sed etiam simpliciter possit operari: Nam requiritur præterea, vt nihil superfit addendum, remouendum, aut immutandum, vt effectus sit. Cùm autem aliquid dispositione aliqua affectum dicitur potens in sensu diuiso tantùm ad oppositum: Vt actum hunc oppositum acquirat, prius est aliquid remouendum, ac immutandum, quia vt expressè docet Capreol. Thomistarum Princeps in 2. dist. 28. quæst. 1. art. 3. ad 2. contra 4. conclusionem id eatenus est potens ad illud oppositum, quatenus potest perdere dispositionem quam habet, & acquirere contrariam. Ergo quicquid est potens tantùm in sensu diuiso, non est potens simpliciter, ac proinde falsum omnino est, vt sit in potentia proxima. Qua de causa Capreol. loco citato, & in resp. sequenti ad 3. (vbi potentiam in sensu diuiso explicat exemplis, quæ ad eandem explicandam ab Aduersariis offerri solent) pro eodem expressè accipit potentiam remotam, ac potentiam in sensu diuiso, & potentiam proximam; ac potentiam in sensu composito.

*Aliud argumentum ex verbis relatis
deductum proponitur.*

PRæterea vt magis, ac magis confirmetur hominem motum gratia præuenienti non esse liberum ad actum bonum, si motio illa physicè prædeterminet,

Pono primum physicam prædeterminationem ad conuersionem tribuere voluntati, non solum actum conuersionis, sed etiam potentiam ad illam, eò quòd in voluntate non adfit auxilium suf-

ficiens à prædeterminatione distinctum: id quod saltem aliquando de facto contingit ex Aduersariorum sententia, vt videre licet apud eundem Modernum, cuius nonnulla verba supra retulimus. Pono secundò libertatem nostram in conuersione in Deum esse non tantùm ad actum conuersionis, & suspensionem illius absque alio actu positiuo, sed etiam esse ad liberam volitionem conuersionis, & liberam, & positiuam volitionem conuersione oppositam: per huiusmodi enim positiuam volitionem gratiæ dissentitur, atque abiicitur inspiratio: quod à nobis præstari posse docet Concilium hoc cap. 5. & infrà can. 4. & quãuis ad exercitium libertatis etiam in suspensione actus requiratur ex Aduersariorum sententia physica prædeterminatio, ac propterea sit in re eadem difficultas de libertate contradictionis, & contrarietatis. Nos tamen maioris claritatis gratia loquemur hîc de libertate ad volitionem conuersionis & volitionem oppositam. His ergo positis sic argumentor. Vt homo gratia præuenienti motus ad conuersionem in Deum, liber sit ad volitionem conuersionis, & volitionem oppositam debet habere vnã, eandemque numero potentiam, per quam formaliter constituitur potens ad vtramque volitionem. Nulla enim est potentia libera; cùm facultas ad vnum oppositorum in vna, & ad reliquum in altera potentia reperitur. Qua de causa Scot. in 2. dist. 37. quæst. 1. sub §. Aliter ponitur, ait in causa libera, quæ potest in opposita idem sub eadem ratione propria esse causam oppositorum: At ex aduersionem sententia, homo ad conuersionem motus, talem potentiam non habet; ergo: Minor
cui

euidenter probatur, quia potentia, quam homo gratia præuenienti motus habet ad volitionem conuersionis est quid conflatum ex arbitrio creato & gratia efficaci physicè prædeterminante iuxta primam suppositionem Aduersariorum sententiæ consentaneam. Potentia verò quam habet ad volitionem oppositam, non est illud ipsum conflatum: hoc enim volitionem illam oppositam producere, & recipere nequit: nam alioqui dissentiretur gratiæ efficaci seu physicè prædeterminationi in sensu composito. Neque hoc argumentum retorqueri potest contra nostram sententiam, ex eo quòd potentia ad volitionem conuersionis componatur, ex arbitrio creato, & entitate gratiæ congruæ; potentia verò ad volitionem oppositam non eodem modo componatur; cùm entitas gratiæ congruæ non præbeat vires, neque concurrat ad volitionem hanc oppositam: Non, inquam, hoc pacto potest retorqueri. Nam licet entitas gratiæ congruæ non concurrat ad volitionem sibi contrariam: cum huiusmodi volitione tamen (seclusa ratione congruitatis, seu suppositione futuri consensus) illa ipsa entitas gratiæ simul reperiri potest; vt propterea verum sit eandem numero potentiam, quæ conflata ex arbitrio creato, & gratiæ entitate potest elicere, & recipere volitionem conuersionis: Eandem prorsus conflata, vt sic; posse elicere, & recipere volitionem oppositam, quia quamuis elicere possit volitionem malam ratione partis solùm (nempe arbitrij creati.) Actiones tamen partis rectè tribuuntur conflato, dummodo compositione manente exercentur. Hæc autem in opinione Aduersariorum locum non habent,

quia conflatum illud ex arbitrio creato, & physica prædeterminatione, ratione prædeterminationis repugnat volitioni, quæ conuersioni opponitur, quò fit vt in sententia ipsorum nulla ratione possit esse vera hæc propositio, Compositum ex arbitrio creato, & physica prædeterminatione potest (etiamsi addatur per concursum solius arbitrij) elicere, & recipere volitionem conuersioni oppositam; per hoc enim significatur arbitrium simul retinere posse compositionem cum physica prædeterminatione, & actum eidem oppositum habere. Quod Aduersarij contendunt falsum esse: Ac proinde nihil concedunt ratione cuius dici possit esse vna, eademque potentia ad volitionem conuersionis, & volitionem oppositam,

CAPVT IIII.

*Argumenta pro eadem sententia ex cap. 7.
eiusdem 6. sessionis.*

CAP. 7. ad rem nostram accommodata hæc habentur. *Iustitiam in nobis recipientes vnusquisque suam secundum mensuram, quam Spiritus sanctus partitur singulis prout vult, & secundum propriam cuiusque dispositionem, & cooperationem.*

His verbis constat propriam cuiusque dispositionem, & cooperationem constitui, vt aliquam licet minus præcipuum gratiæ mensuram. Si autem homo ad disponendum se, & cooperandum physicè prædeterminaretur tam cooperatio simpliciter, quàm talis, vel talis, hoc est cum tanta, vel tanta intensiõne, esset potiùs cooperatio, & dispositio propria physicè prædeterminationis, quàm ipsius

ipſius hominis : quia non ab innata voluntatis libertate, ſed ab eſſentia, atque intentione phyſicè prædeterminationis vndequaue penderet, ita vt vnica ratio, quare cooperatio tantam haberet intentionem ea eſſet, quia phyſica prædeterminatio ex ſola Dei voluntate conceſſa tantam haberet virtutem. Quod rurfus ſi ita eſſet : ſola Spiritus ſancti voluntas debuiffet assignari tanquam gratiæ meſura. Neque addenda fuiſſet (vt quid diuerſum pertinens ad eandem meſuram) propria cuiusque cooperatio, & diſpoſitio. Adde quod ſi concilium voluiſſet cooperationem, & diſpoſitionem noſtram ita à Dei noſione pendere, vt eadem conſtituta motionis vi, nullam ex placito noſtræ voluntatis varietatem accipere poſſet ; Caluino contendenti tribuendum eſſe ſoli efficacitati auxiliij totam perfectionem noſtræ conuerſionis, & præparationis. Non diſplicuiſſent verba illa (& ſecundum propriam cuiusque diſpoſitionem) cui tamen ſummoperè diſplicuerunt : vt oſtendunt quæ ex eodem Caluino in antidoto refert Ruard. laper. ar. 7. in reſponſione ad argumenta Caluin. pag. mihi 250. Neque mouere nos debet quod ſi gratia datur ſecundum meſuram, quam Spiritus ſanctus partitur ſingulis prout vult ; hoc ipſo videatur nullum in meſura gratiæ locum relinqui liberæ diſpoſitioni, & cooperationi. Ne irrita alioqui ſaltem aliqua ex parte, reddi poſſit voluntas Spiritus ſancti partientis gratiam : Mouere nos, inquam, id non debet, nam voluntas Spiritus ſancti de tanta, vel tanta gratia adultis largienda non mandatur executioni ſine præuia ipſorum diſpoſitione, ad quam Deus mouet tali

auxilio, vt cum eo non solùm negatio tantæ intentionis, sed negatio etiam totius actus, imò, & actus oppositus coniungi possit. Qua in re cùm appareat locus libertati relictus in cooperando. Non tamen timendum est proptereà ne irrita reddatur voluntas Spiritus sancti, quia ex eadem voluntate homines à Deo mouentur eo modo, quo ipse scit illis congruere, vt se disponant ad eam partem gratiæ, quam Spiritus S. largiri statuit.

CAPVT V.

*Probatnr secunda sententia ex cap. xj.
eiusdem sess.*

IN cap. xi. Primo loco sese offerunt accuratiùs perpendenda verba illa initio capituli. Nemo temeraria illa, & à Patribus sub anathemate prohibita voce vti (id est debet) Dei præcepta homini iustificato ad obseruandum esse impossibilia. Nam Deus impossibilia non iubet : sed iubendo monet, & facere quod possis, & petere quod non possis, & adiuuat vt possis: cuius mandata grauiata non sunt, cuius iugum suauis est, & onus leue. Qui enim sunt filij Dei, Christum diligunt, qui autem diligunt eum, vt ipse testatur, seruant sermonem eius quod utique cum diuino auxilio præstare possunt. Et paucis interiectis. Vt iusti ipsi ed magis se obligatos ad ambulandum in via Iustitiæ sentire debeant, quod liberati iam à peccato: serui autem facti Deo sobrie, iuste, & piè viuentes proficere possunt per Christum Iesum, per quem accessum habuerunt in gratiam istam. Cum his coniungi possunt verba can. 18. infra hac ipsa sessione, nimirum; Si quis dixerit Dei præcepta homini
etiam

etiam iustificato, & sub gratia constituto; esse ad obseruandum impossibilia: anathema sit.

Ex his verbis euidentissimè probari auxilium Dei sufficiens ad implendam mandata ipsimet Aduersarij fatentur, & quidem meritò. Nam si Deus impossibilia non præcipit, dum præcipit, vt iustè viuamus, & vitam æternam promereamur (quod absque auxilio gratiæ præstare non possumus, vt decernitur infra can. 2.) Clarissimum est debere nobis præsto esse illud auxilium, quo imbecillitas nostra suffulta iustè viuendo, & vitam æternam promereri, & Dei mandata implere omnino possit. At verò si auxilium efficax physicè prædeterminat, & propterea sufficiens auxilium ab efficaci realiter, atque entitatiuè distinguitur quippe quod reali aliqua virtute careat, quæ sit propria efficacis, & præterea si Deus ad entitatem etiam cuiusque actus mali physicè prædeterminat (vt Aduersarij contendunt.) Omnes illi, qui auxilio efficaci destituti, & ad entitatem actus mali prædeterminati præcepta transgrediuntur; videntur illa implere non posse, ac propterea carere auxilio verè sufficienti Concilio mirum in modum hoc in loco reclamante: Minorem hanc probat optimè Suarez in opusc. lib. 3. de auxiliis diuinæ gratiæ cap. 8. ex eo quòd, qui caret auxilio efficaci non habet (ex Aduersariorum sententia) auxilium includens quicquid in ratione principij, & actus primi necessarium est ad effectû: qua probatione satis euidenti vtuntur etiam alij Auctores nostræ opinionis. Mihi verò videtur eadem minor probari præterea clarissimè ea ratione, quia vt auxilium Dei præueniens, cui homo dissentit peccando sit verè

illi sufficiens ad non peccandum, oportet, vt sit talis inspiratio, & motio, cui homo possit consentire, & cum qua possit coniungere actum bonum, ad quem eadem motio mouet, aut negationem actus à quo illa remouet. Hoc autem concedere nequeunt Aduersarij de illo auxilio, quod dicunt esse sufficiens in homine peccante, quia si cum eo posset coniungi actus bonus ad quem illud auxilium mouet, aut negatio actus à quo remouet; posset etiam idem actus bonus eademque negatio coniungi cum prædeterminatione ad entitatem actus oppositi, quæ prædeterminatio simul cum illo auxilio sufficienti reperitur, ac proinde posset physicè prædeterminationi in sensu composito dissentiri, aut non consentiri, quod falsissimum esse iidem Aduersarij vbique clamant: vt verò vis huius rationis manifestior fiat, eam alicui exemplo applicatam forma sillogistica muniam, addendo singulis propositionibus suas probationes.

Pono ergo Petrum v. g. vindictæ appetitu inflammatum elicere cum perfectissima cognitione eorum omnium, quæ hîc, & nunc actum efficiunt, liberam volitionem homicidij iniusti contra præceptum Domini. Non occides: Pono præterea debere hoc loco iuxta opinionem Aduersariorum duo auxilia aliquo modo opposita in Petro concedi. Alterum supernaturale quod sit sufficiens Petro, vt abstineat à voluntate illa homicidij iniusti ex fine supernaturali, atque vt actum oppositum eliciat. Alterum verò naturalis ordinis quod physicè prædeterminet voluntatem Petri ad producendam illam volitionem homicidij iniusti secundum

dum omnem entitatem realem quam habet, & quatenus actus, & ens est: Habentur hæc satis expresse in sententia horum Auctorum supra c. I. relata: Et quod in hac facti specie dicimus; idem in aliis omnibus dicendum est: quotiescumque enim actus aliquis elicitur contra quodcumque præceptum; voluntas ad illum ex Aduersariorum sententia physicè prædeterminatur ratione totius entitatis quam habet: quia physica prædeterminatio est necessaria ad omnem actum. Rursus, quia hic actus debet esse liber, iidem Auctores fatentur debere tunc esse in voluntate auxilium sufficiens ad abstinendum ab eo actu, atque ad eliciendum actum oppositum. His ergo positis, vt ostendamus in exemplo, quod attulimus: non dari auxilium verè sufficiens in Aduersariorum sententia: sic argumentor, si Petrus eliciens volitionem omnino liberam homicidij iniusti haberet auxilium verè efficiens ad abstinendum ab huiusmodi volitione, atque ad eliciendam liberam volitionem oppositam: posset huiusmodi auxilio consentire in sensu composito. Sed non potest in sensu composito consentire. Ergo non habet auxilium verè sufficiens. Maior probatur.

Primò, quia cōsentire actualiter alicui auxilio est actualiter cum eo coniungere, seu componere actum ad quem mouet (vt constat tum ex notione nominis, tum ex consensu, quem præbemus auxilio efficaci.) Ac propterea Petrum ipsum actualiter consentire auxilio sibi sufficienti ad abstinendum à libera volitione homicidij iniusti, atque ad eliciendum volitionem oppositam; nihil aliud est nisi ipsum cum auxilio illo sufficienti actualiter

coniungere liberam negationem volitionis homicidij iniusti, ac volitionem oppositam. Cum ergo posse Petrum auxilio sufficienti consentire, sit posse illud ipsum quod est actualiter cōsentire tali auxilio: si verè consentire potest auxilio sufficienti ad abstinendum à volitione homicidij iniusti, atq; ad eliciendam volitionem oppositam; verè etiam poterit liberam negationem volitionis eiusdem homicidij, & volitionem oppositam, simul habere cum eo auxilio sufficienti. Quod est eidem auxilio consentire in sensu composito. Hoc argumentum licèt (ni fallor) confirmatione non indigeat: confirmari tamen quàm maximè posset ex iis, quæ addemus infrà cum simile argumentum vrgebimus ex verbis, Cap. 5. & Can. 4. cap. n. 7.

Secundò; eadē maior, quod sc. si auxilium verè est sufficiens possit illi Petrus in sensu composito consentire. Probatur, quia illud auxilium est verè sufficiens ex cuius actiuitate iuncta cum actiuitate arbitrij creati conflatur actiuitas, & principium effectui adæquatū: effectus enim, de quo loquimur, non debet pendere à solo arbitrio creato; quia superat ipsius vires. Neque à solo auxilio, quia debet esse liber, & vitalis: sed pendere debet ab vtriusque viribus simul iniunctis: Ac propterea: Hoc quod est Petrum posse per auxilium quod dicitur sufficiens abstinere à volitione homicidij iniusti atque oppositam volitionem elicere, nihil est aliud nisi posse ipsum Petrum per conatum, & influxum suæ voluntatis simul iunctum cum concursu, & influxu auxilij præuenientis sibi inhærentis, abstinere ab illius homicidij volitione, atque elicere volitionem oppositam. Cùm ergo auxilium
 praeue

præueniens inhærens eatenus possit simul cum vo-
 luntate concurrere, quatenus illi inhæret. Hinc
 fit, vt sicut concursus voluntatis esse non potest, ni-
 si simul cum concursu auxilij præuenientis suffi-
 cientis, ita vterque concursus esse nequit, nisi cum
 actuali etiam eiusque auxilij inhærentia in volun-
 tate, cum qua debet propterea posse esse simul
 in sensu composito productio liberæ negationis
 volitionis homicidij iniusti; & productio volitio-
 nis oppositæ, quia huiusmodi productio à concur-
 su sui principij adæquati non differt. Et quia in his
 immanentibus actibus productio idem est, ac eo-
 rumdem receptio in suo principio vitali; receptio
 etiam illius liberæ negationis, & receptio volitio-
 nis oppositæ volitioni homicidij, debet posse esse
 simul in sensu composito, cum inhærentia auxilij
 sufficientis in voluntate. Ac propterea verissimum
 erit, oportere, vt Petrus possit auxilio præuenien-
 ti consentire in sensu composito, si auxilium illud
 verè sufficiens est, quia oportet, vt simul cum eo
 habere possit effectum ad quem dicitur ipsum au-
 xilium esse sufficiens. Hoc ipsum explicatur, &
 confirmatur amplius, quia implicat contradictio-
 nem apertissimè. Vt voluntas per auxilium præue-
 niens sibi inhærens constituatur potens ad suum
 actum immanentem in sensu solum diuiso. Nam
 si per illud voluntas fit potens, omninò poterit
 suum actum immanentem in se habere dependen-
 ter ab ipso auxilio sufficienti. Ac proinde simul
 esse poterit in sensu composito actus immanens
 voluntatis, atque huius actus dependentia ab au-
 xilio sufficienti inexistente ipsi voluntati, quod
 necessa

necessariò ostendit posse omnino esse in sensu cõposito in eadem voluntate auxilium illud sufficiens, & actum ad quem dicitur sufficiens. Si autem voluntas fit potens per auxilium in sensu tamen diuiso. Non possunt simul esse vera hæc duo: Voluntas habet sibi inhærens auxilium sufficiens. Et habet actum ad quem illud auxilium est sufficiens; sed solum potest esse vera hæc (voluntas habet actum, & non habet auxilium sufficiens) hoc est habet actum independentem ab auxilio sufficienti: fieri ergo voluntatem per auxilium sufficientem potentem ad suum actum immanentem in sensu diuiso, est ipsam posse habere illum actum dependentem, & non dependentem ab ipso auxilio sufficienti. Quod cum implicet contradictionem satis patet sufficiens auxilium omnino requirere, vt simul cum ipso possit esse ille actus (propter quem alioqui frustra daretur ad quem dicitur sufficiens quod est posse eidem in sensu composito consentire: manifesta est igitur. Ex his, vt opinor; veritas illius maioris propositionis, hoc est, si Petrus eliciens volitionem omnino liberam homicidij iniusti haberet auxilium verè sufficiens ad abstinendum ab huiusmodi volitione, atque ad eliciendam liberam volitionem oppositam; posset huiusmodi auxilio consentire in sensu composito.

Iam redeamus ad minorem: sed Petrus in instanti in quo peccat volendo liberè homicidium iniustum non potest auxilio sufficienti, quod habet ad oppositum consentire in sensu composito, id est non potest cum eo auxilio coniungere liberam negationem illius actus quo peccat, & actum posituum oppositum: ergo non habet auxilium

verè

verè sufficiens.

Minorem sic probo, si Petrus in eo instanti, in quo peccat liberè volendo iniustum homicidium, posset cum auxilio sufficienti ad non peccandum coniungere liberam negationem illius actus, quo peccat, & actum positivum oppositum; posset in sensu composito non consentire, imò etiam dissentire motione efficaci physicè prædeterminati ad actum volitionis (quo peccat) quatenus actus est. Consequens autem ab Aduersariis admitti non potest. Ergo nec antecedens.

Sequela est evidens, quia, vt suprà posuimus, in eodem instanti temporis, & naturæ simul est in Petro motio efficax physicè prædeterminās ad entitatem volitionis homicidij iniusti, & simul motio sufficiens ad liberam eiusdem volitionis negationem, atque ad volitionem oppositam. Ideò impossibile omnino est, vt aliquid esse possit simul in hoc instanti cum vna motione, quod in eodem instanti nequeat esse simul cum alia. Nam hæc etiam propositio videtur esse certa certitudine Mathematica. *Quæ sunt, aut esse possunt simul cum vno; tertio in vno eodémque instanti (ita vt dum vnum in hoc instanti coexistit tertio; alterū etiam in eodem instanti cum eodem tertio existat) sunt, aut esse possunt in eodem instanti simul inter se.* Si ergo in quo instanti Petrus peccat liberè, volendo iniustum homicidium, potest simul esse cum motione sufficienti quam habet, libera negatio illius volitionis qua peccat, & positiva volitio opposita. Eadem libera negatio, & positiva volitio poterit etiam esse simul cum motione, quam habent physicè prædeterminantem ad volitionem iniusti homicidij,

30 O P V S C. T H E O L O G I C V M
cidij; quod formaliter est posse huic physicè præde-
terminanti motioni non consentiri, & dissentiri
in sensu composito.

*Responsio cuiusdam doctissimi viri proponi-
tur, & reiicitur.*

Respondit mihi aliquando vir doctissimus eius
opinionis sectator, quam oppugnamus: Per
accidens esse auxilio sufficienti, quod Petrus ha-
bet in instanti, in quo peccat, ut cum eo sit con-
iuncta motio physicè prædeterminās ad entitatem
actus peccati; quia hæc motio ab illo auxilio non
exigitur, & propterea per accidens etiam esse in
exemplo proposito: Ut Petrus non possit suo au-
xilio sufficienti in sensu composito consentire. Sa-
tis tamen esse, ut possit quisque consentire in sen-
su composito auxilio sufficienti non coniuncto
cum physica prædeterminatione opposita.

Contra hanc tamen responsionem videntur vr-
gere plura. Primò enim contra illam est, quia vn-
decumque tandem proueniat, ut Petrus dum eli-
cit volitionem homicidij iniusti; non possit illam
non elicere. Verissimum tamen erit ipsum non li-
berè velle, & non peccare contra id quod posui-
mus. At verò vndecumque etiam oriatur, ut simul
cum auxilio ad non peccandum coniungere ne-
queat, hîc, & nunc liberam negationem actus pec-
cati; hoc ipso fit, ut hîc, & nunc huiusmodi nega-
tionem habere non possit pendentem ab au-
xilio sibi inhærenti, ac proinde, ut hîc, & nunc
auxilio careat verè sufficienti, atque ut ab actu
pec

peccati abstinere non possit, vt constat ex dictis supra.

Et sanè quòd potentia ad consentiendum auxilio sufficienti in sensu composito impediatur non à natura auxiliij, quod dicitur esse sufficiens, sed à prædeterminatione opposita simul existente; solum probat, quod auxilium, quod dicitur sufficiens, posset cum voluntate suam actum efficere, nisi adesset opposita prædeterminatio, quod tamen eandem prædeterminatione posita præstare non potest. Ex quo confirmatur quàm maxime tota hæc nostra ratiocinatio, quia cum actus producendus est in illis circumstantiis, in quibus est aliqua vis in contrarium nitens; non est sufficiens ad illum actum producendum, quod vim illam aduersam superare nequit. Cum ergo auxilium gratiæ, quod dicitur sufficiens Petro ad non peccandum superare non possit efficaciam, & robur motionis physicè prædeterminatis ad entitatem actus peccati; verè non est auxilium sufficiens ad abstinendum ab actu peccati, & non peccandum pro illis circumstantiis, in quibus adest illa physica prædeterminatio. Nec refert quod hæc dicatur efficaciter mouere ad actum peccati, solum quatenus actus, & ens est, non quatenus peccatum est. Quia Petrus cum hîc, & nunc perfectam habeat cognitionem eorum omnium, quæ afficiunt actum, non aliter potest vitare peccatum, quàm simpliciter abstinendo à productione illius entitatus actus, cum qua intrinsecè est connexa malitia moralis.

Secundò, contra eandem responsionem est, quia licet dici possit esse per accidens auxilio sufficienti ad vnum motu efficax, & physicè prædeterminans

nans ad oppositum. Tamen hæc coniunctio motionum ad opposita; quarum altera sit physicè prædeterminans simpliciter, & absque abdito potius dicenda est esse per se, quàm per accidens, tum quia est per se habita ratione propriæ causalitatis causæ primæ, & exigentiæ causæ secundæ liberæ, cui necessarius est concursus physicè prædeterminans ad actum, quem elicit; & auxilium sufficiens ad oppositum: tum etiam quia huiusmodi coniunctio, non solum vt plurimum; sed etiam semper reperitur; imò necessariò reperitur quandocumque aliquis actus elicitur, vt patet ex dictis: quod non est in iis, quæ verè sunt per accidens.

Tertiò denique contra eandem responsionem est; quia quod ait satis esse, vt possit quisque consentire in sensu composito auxilio sufficienti non coniuncto cum physica prædeterminatione opposita, id est, extra limites difficultatis propositæ: & præterea est in se falsum. Primum patet, quia difficultas proposita ponit, vt actus aliquis eliciatur: & vrget contra illud auxilium, quod sufficiens dicitur ad non eliciendum. Quandocumque autem actus aliquis de facto elicitur, semper necesse est, vt adsit prædeterminatio physica ad illum, secundùm Aduersarios, & consequenter, vt auxilium sufficiens ad liberam negationem illius actus coniunctum sit cum physica prædeterminatione opposita.

Secundum verò, vt scilicet falsum etiam sit consentire posse in sensu composito, auxilio sufficienti, non coniuncto cum physica prædeterminatione opposita. Patet, quia non potest iuxta sententiam Aduersariorum esse vera hæc propositio (Petrus elicit

elicit volitionem, & non habet physicā prædeterminationem ad illam, sed habet solum auxilium ad ipsam sufficiens) ac proinde falsum est abstractendo etiam à physica prædeterminatione opposita, vt cum solo auxilio sufficienti ad aliquem actum, possit ille actus coniungi: seu possit auxilio sufficienti in sensu composito consentiri.

Quod si dicas cum auxilio sufficienti ad aliquem actum seiuncto à prædeterminatione ad oppositum, posse illum actum coniungi superueniente prædeterminatione ad eundem actum. Hoc non efficit, vt possit in sensu composito consentiri auxilio sufficienti, sed vt consentiri in eo sensu possit auxilio efficaci, & prædeterminationi: Imò satis ostendit auxilium, quod dicitur sufficiens non esse per se sumptum verè sufficiens, quia ab eo simul cum voluntate (omni alio auxilio secluso) actus pendere non potest: cùm non possit esse vera hæc propositio. Hic actus fit à voluntate cum solo illo auxilio sufficienti.

Reiecta igitur hac responsione: nostrum argumentum vndique satis confirmatum, maximum robur habere videtur ad ostendendum in Aduersariorum sententia non dari auxilium verè sufficiens: Quod ipsum,

Secundum argumentum contra sententiam Aduersariorum de distinctione auxilij sufficientis, & efficaci.

PRætereà probatur, quia quando de facto actus producitur dependenter (vt putant Aduersarij) à physica prædeterminatione, vel auxilio effi-

caci; cùm hoc in se sit agens necessarium influere quantum potest. Vel ergo influxus prædeterminationis æqualis omnino est indigentia effectus, vel maior, vel minor: minor esse non potest, quia actus ille alioqui non produceretur. Quod est contra id quod posuimus: neque etiã est maior, quia physica prædeterminatio ad actus naturales, eiusque influxus exigitur (secundùm Aduersarios) ab ipsamet natura causarum secundarum, & effectuum; A quorum tamen natura postulari non potest influxus, quo effectus non indigeat, quia nihil postulari potest frustra; qua de causa influxus maior indigentia effectus, si non implicat cõtradictionem, vt putarunt nonnulli; saltem miraculosus est, ac propterea in omni operatione admitti non potest sine absurdo. Reliquum ergo est, vt influxus physicè prædeterminationis æqualis omnino sit indigentia effectus. Ex hoc autem videtur euidenter probari verè sufficiens non esse illud auxilium, quod ab Aduersariis appellatur sufficiens. Nam illud auxilium non est verè sufficiens per quod non potest esse tantus influxus, quantus est ille, quo indiget effectus, vt sit: sed per auxilium, quod Aduersarij appellant sufficiens, non potest esse tantus influxus, quantus est ille, quo indiget actus; ergo maior videtur per se nota; minor probatur: quia effectus indiget tanto influxu, quantus est ille, qui de facto est à physica prædeterminatione, vt patet ex dictis. Tantus autem influxus esse non potest per auxilium quod Aduersarij dicunt sufficiens, quantus de facto est à physica prædeterminatione, vel auxilio efficaci: quia per virtutem minorem non potest esse tantus influxus, quantus est à ma-

iori influente quantum potest : & auxilium sufficiens est virtus minor, quàm physica prædeterminatio, atque auxilium efficax, cùm hoc (vt asserunt Aduersarij) aliquam realem virtutem includat, qua sufficiens careat: qua de causa modernus Auctor, qui nouissimè pro physica prædeterminatione scripsit, ait auxilium efficax multò maius auxilium esse, quàm sit auxilium sufficiens.

Tertium Argumentum.

Tertio, principaliter auxilium quod Aduersarij appellant sufficiens non esse verè sufficiens: Probatùr, quia cum auxilio sufficienti solùm, voluntas secundùm Aduersarios infallibiliter nunquam operabitur: cùmque huiusmodi infallibilitatem esse velint independentem à præscientia, qua præuisum sit arbitrium creatum non consenturum, concedunt, & concedere coguntur hanc infallibilitatem nisi solùm in natura, & tali intentione auxiliij sufficientis. Admittendum enim omninò est aliquod fundamentum infallibilitatis, siquidem hæc ad intellectum pertinet, qui tanquam potentia necessaria determinatur ab obiecto, & tunc infallibiliter cognoscit, quando obiectum aliquod habet esse inuariabile. Qui ergo videt voluntatem cum auxilio sufficienti tantùm, atque huius naturam penetrat, ac intensionem, hoc ipso videt in causa effectum non futurum: Ergo causa (siue in præsentia accipiatur solùm auxilium sufficiens, siue compositum ex ipso, & voluntate) debet esse determinata ad eundem effectum non producendum iuxta doctrinam sancti

36 OPVSC. THEOLOGICVM
Thomæ, de cognitione futurorum in causa p.p.
q. 14. ar. 13. Nulla autē causa, vt inductione osten-
di potest determinata est ad aliquid non facien-
dum, nisi quia caret virtute ad illud ipsum facien-
dum necessaria; cū enim virtus productiua sit
propter ipsum effectum producendum, ipsa si per-
fecta sit, hoc est tanta, quanta requiritur, non po-
test contra suum finem habere determinationem
ad non producendum; ac proinde non potest esse
infallibiliter non futurum, id quod habet princi-
pium verè sufficiens, & verè possibile est. Quod
optimè confirmant verba illa Arist. 9. Meta. t. 8. vbi
ait, *Manifestum est quod non potest verum esse, dicere,
quod possibile quidem est hoc: non tamen erit, alioquin
quænam impossibilia sint; hoc modo fugiunt nos. Auxi-
lium ergo sufficiens, vtpote determinatum ad non
producendum effectum verè sufficiens non erit.
Cū præsertim secundum Aduersarios creata vo-
luntas quippe quæ indifferens est ad opposita præ-
requirat, vt operetur determinationem ad vnum,
quam tamen determinationem auxilium suffi-
ciens secundum eosdem Aduersarios tribuere ne-
quit.*

Quartum argumentum.

Quartò denique, vt idem probetur, recolē-
dum est quod suprà diximus; in quocumque
homine peccante reperiri secundum Aduersarios,
dum peccat physicam prædeterminationem ad en-
titatem actus peccati, quatenus actus, & ens est;
simul cum auxilio sufficienti ad abstinendum à
productione eiusdem entitatis. Quo fit, vt idem
omnino

omnino actus, qui est consensus in sensu composito vni ex illis motionibus ad opposita, sit dissensus alteri, & resistentia similiter in sensu composito. Hinc verò sic argumentor. Quicumque peccat non potest vitare id per quod peccat: Ergo verè non habet auxilium sufficiens ad implenda diuina mandata, & non peccandum: antecedens probatur. Quicumque peccat; peccat resistentendo actualiter auxilio Dei sufficiens in sensu composito: hæc enim resistentia culpæ tribuitur, & ob eam homines in sacris literis increpantur, cum dicitur, vocaui, & renuistis, vos semper Spiritui sancto restitistis: sed quicumque peccat non potest non dissentire, & non resistere actualiter in sensu composito auxilio quod dicitur esse sufficiens. Ergo quicumque peccat (contra tritum Augustini pronunciatum) in eo peccat, quod vitare non potest. Minor probatur, quia cum omnis peccans, in quo instanti actum elicit malum, physicam prædeterminationem habeat ad illum actum vel ipsius entitatem. Non potest ille qui peccat secundum Aduersarios huic prædeterminationi non consentire in sensu composito. Cum ergo idem sit (vt diximus) consentire in sensu composito huic prædeterminationi, & dissentire, vel resistere in sensu composito auxilio sufficiens. Verissimum erit, neminem eorum, qui peccant, posse non dissentire, aut non resistere in sensu composito auxilio Dei, quod dicitur sufficiens: Atque ex his omnibus satis pro viribus probatum est non concedi ab Aduersariis auxilium verè sufficiens; quo sublato præcepta Dei sunt verè impossibilia, & ruit quicquid Concilium decernit in verbis, quæ retulimus.

*Alia verba eiusdem capituli xj. & argumenta
ex illis desumpta proponuntur.*

Reliquum ergo iam est, vt alia verba eiusdem cap. xi. perpendamus: sunt autem illa. *Deus namque sua gratia semel iustificatos non deserit, nisi ab eis prius deseratur.* His adiungi possunt alia non ab- similia, quæ habentur cap. 13. vbi dicitur. *Tametsi in Dei auxilio firmissimam spem collocare, & reponere omnes debent, Deus enim (nisi ipsi illius gratia defuerint) sicut coepit opus bonum, ita proficiet operans velle, & proficere.* Veruntamen, qui se existimant stare, videant ne cadant, & cum timore, ac tremore salutem suam operentur, in laboribus, in vigiliis, in eleemosynis, in orationibus, & oblationibus, in ieiuniis, & castitate: Formidare enim debent scientes, quod in spem gloriæ, & nondum in gloriam renati sunt, de pugna, quæ superest, cum carne, cum mundo, cum diabolo, in qua victores esse non possunt, nisi cum Dei gratia Apostolo obtemperent dicenti. *Debitorum sumus non carni, &c.*

Hæc autem omnia videntur aduersari quàm maximè opinioni, quam oppugnamus.

Primò enim si ea opinio vera est, tunc solùm operamur bonum, quando sua gratia Deus ad illud operandum physicè nos prædeterminat, & prius est saltem natura Deum deserere nos physicam prædeterminationem ad bonum minimè conferendo, imò conferendo prædeterminationem ad entitatem actus oppositi: quam vt nos bonam operationem non eliciendo, aut eliciendo malam, Deum deseramus. Ideò nec desumus gratiæ, nisi quia illa nobis prius deest, atque ita deest,

vt loco sui admittat physicam prædeterminationem ad entitatem actus mali, cum qua neque actum bonum, neque actus mali negationem coniungere possumus.

Secundò, in ea sententia pro libera solùm voluntate Dei physica prædeterminatio datur ad actum bonum, atque ad entitatem actus mali. Ergo non omnes firmissimam spem collocare debent in Dei auxilio, sed iure potius timere possunt, ne ubi strenuè aliquandiu se gesserint pro sola Dei voluntate subtrahatur necessarium auxilium ad persistendum in bono, & loco illius physica prædeterminatio succedat ad entitatem actus mali; id quod de facto dicendum esset contigisse multis, quos nouimus post diurnam vitæ sanctitatem à recto tandem tramite recessisse. Hæc autem quæuis verba ex Concilio relata deessent, per se ipsa tamen à fidelium omnium sensu abhorrent nimis. Quis enim ferre possit, si dicatur post eam Davidis sanctitatem, ob quam Deus ipse testatus est se inuenisse hominem secundum cor suum, eidem Davidi pro sola Dei voluntate subtractum esse auxilium necessarium ad vitandum adulterium, atque homicidium, & præterea inditam esse motionem huius naturæ, vt cum ea criminum illorum exelusionem coniungere nequiuert?

Tertiò, in eadem Aduersariorum sententia nullus resistit, aut resistere potest prædeterminationi ad entitatem actus mali, coniungendo cum ea bonum actum oppositum malive actus negationem. Multi tamen de facto resistunt pugnæ carnis, Dæmonis, ac Mundi, coniungendo cum eorum contrariis actus oppositos & victoriam: Ergo magis for-

midare debent de Deo iustificati, ne tribuat illam
 physicam prædeterminationem ad entitatem actus
 mali, quam de pugna cum illis tribus hostibus.

*Responsio Aduersariorum ad argumentum allata
 proponitur, & pluribus reiicitur.*

His omnibus responderi potest ex doctrina
 moderni atque insignis Doctoris, qui nouis-
 simè scripsit, hac ratione: si ille, qui à Deo non
 accipit auxiliū efficacē prædeterminans existebat in
 peccato originali, vel mortali, deseruerat iam
 Deum prius per peccatum, ut patet: si verò erat in
 gratia constitutus. Ipse prius in genere causæ de-
 meritorix deserit Deum peccando, quam Deus
 eum priuet auxilio efficaci. Nam si carentia auxiliij
 efficacis consideretur, ut simplex negatio pendet
 quidem à libera solùm voluntate Dei, & prius est
 in hoc sensu, Deum non dare auxilium efficacē,
 quam hominem peccare, & demeritoriè expellere
 gratiam iustificantem, quam habebat. Si tamen
 eadem carentia efficacis auxiliij consideretur, ut
 priuatio, seu pœna peccati, in liberum arbitrium,
 ut in causam demeritoriam refertur. Et prius est
 sub hac ratione hominem peccare, quam Deum
 non dare auxilium efficacē, neque enim inconuen-
 niens est, ut idem respectu eiusdem secundùm di-
 uersam rationem sit prius, & posterius. Atque hinc
 fit, ut homo præstet impedimentum gratiæ efficaci
 præcisè, etiam per peccatum præsens, cum scilicet
 à Deo excitatus resistit vocationi diuinæ, & com-
 mittendo peccatum impedit se ipsum, ne obtineat
 auxilium efficacē, quod cum illo peccato est in-
 compossibile.

Sed hæc responsio, quatenus attingit impedimentum peccati præcedentis, non affert generalem rationem, quare Deus subtrahat hominibus auxilium necessarium ad bonum: subtrahit enim illud Deus iuxta sententiam Aduersariorum etiam absque peccato præcedenti, vt patet non solum in iis, qui post remissionem suorum peccatorum actualium gratia iustificati accepta iterum peccant: sed etiam in illis, qui ritè baptizati cum primùm ad vsum rationis peruenerint, se ipsos non ordinant ad debitum finem: hi enim ex doctrina S. Tho. 1. 2. quæst. 89. art. vlt. peccant mortaliter, ac proinde carent auxilio efficaci, & necessario ad non peccandum, cum tamen originalis eorum culpa per baptismum deleta fuerit, & antea neque mortaliter, neque etiam venialiter peccauerint, vt docet S. Tho. loco citato.

Quatenus verò eadem responsio nititur impedimento cuiuscunque peccati præsentis distinguendo simplicem negationem auxilij efficaci physice prædeterminantis ab ipsius priuatione.

Contra illam est primò, quia eo ipso quod simplex negatio auxilij physice prædeterminantis prius est ex libera solum Dei voluntate, quam homo peccet, prius est etiam hominem deserere à Deo, vt potè positiuè non tribuente auxilium necessarium, quam Deum deserere ab homine per peccatum. Ex quo sequi omnino videtur illud ipsum, quod supra intulimus. Iustificatum scilicet firmissimam spem in diuino auxilio collocare non posse, sed debere potius maximè timere de illius negatione, cum à sola Dei libera volitione pendeat, atque ita pendeat, vt physicam prædeterminatio-

42 OPUSC. THEOLOGICVM
nem ad oppositum semper habeat adiunctam.
Nec ullus eam præuenire, aut à se remouere, vel
cum ea bonum actum coniungere possit.

Alia eiusdem responsionis oppugnatio.

SECUNDÒ, contra eandem responsionem est,
quia carentia auxiliij efficacis pro eo instanti
naturæ, in quo conceditur antecedere actum pec-
cati non potest dici non esse priuatio, sed negatio
simplex: quia est negatio formæ in subiecto apto.
Quod si dicas ad priuationem, vt hîc accipitur
non esse satis, vt subiectum aptum sit recipere for-
mam oppositam, sed præterea etiam requiri, vt
forma sit aliquo modo debita. In quo sensu pœ-
na damni dicitur priuatio gloriæ, hoc est negatio
gloriæ debitæ. Hoc videtur difficultatem non mi-
nuere, sed magis, ac magis implicare: si enim auxi-
lium efficax eo pacto est debitum homini, non est
debitum simpliciter, & absolutè (alioqui teneretur
Deus semper illud conferre) sed erit debitum con-
ditionaliter, seu per ordinem ad aliquod opus ho-
minis, ita vt prius natura sit huiusmodi opus, quàm
auxilij collatio. At cum hoc implicat contradictio-
nem, vt idem auxilium sit necessariam principium
cuiuscunque operis humani: cumque huiusmodi
auxilium necessarium sit in instanti naturæ ante
actum liberum, in hoc ipso instanti erit debitum,
nam in alio præsertim posteriori non est vsui. At
nullus hominis actus cõsiderari potest ante actum
liberum, à quo aliqua ratione pendeat collatio au-
xilij diuini. Neque ratio illa debiti explicari po-
test, ita vt homo ipse debitor (vt ita dicam) sit ha-
bendi

bendi illud auxilium, eò quòd debeat non habere impedimentum, neque actum peccati, vt auxilium consequatur ad idem peccatum vitandum. Hoc (inquam) dici non potest, quia à productione, aut non productione actus peccati pendere non potest collatio huius, vel illius prædeterminationis, cum ab actu secundo pendere nequeat actus primus, vel complementum illius.

Postrema eiusdem responsionis oppugnatio.

Tertio, contra eandem responsionem est, quia peccatum præsens nullo modo est causa, aut ratio, vt non conferatur hic, & nunc auxilium efficax necessarium ad oppositum. Ergo nullo modo priuatio huius auxiliij habet ratione pænæ. Antecedens probatur, quia iuxta sententiã Aduersariorum Deus absoluto suo, atque efficaci decreto prædefiniuit & prædeterminauit, vt esset hic actus rig. liberæ volitionis vindictæ, quatenus actus est, prius in signo rationis, quàm intellectus diuinus cognosceret hunc eundem actum esse futurum etiam ex quacunque hipostesi. Atque eadem ratione statuit pro hoc tempore, atque his circumstantiis conferre prædeterminationem intrinsecam, & inhaerentem ad eundem actum quatenus actus est, homini illum elicienti, quia eo modo prædefinit quicquid est in tempore: & præterea, quia ex prædeterminatione extrinseca per euidentem consequentiam inferitur physica prædeterminatio intrinseca ad idem, vt tradunt ipsimet Aduersarij. Quæ intrinseca prædeterminatio ad actum liberæ volitionis vindictæ, quatenus actus est, incompossibilis

fibilis est omnino cum auxilio efficaci ad implendum præceptum eo actu violatum. Prius ergo quam Deus quidquam videret de actu hoc, quo præceptum violatur, & propterea nulla habita ratione huius peccati adhuc incogniti, statuit ex mera sua voluntate conferre huic homini aliquid incompossibile cū auxilio efficaci necessario ad bonum; In quo decreto includitur etiam decretum de non conferendo illud auxilium efficax necessarium. Ergo causa, & ratio quare in tempore non conferatur hoc auxilium necessarium, & prædeterminans est sola voluntas Diuina; nullatenus autem ipsum peccatum.

Atque ex his patet quamuis aliquando idem possit esse prius, & posterius respectu eiusdem secundum diuersam rationem, vt in illa responsione dicebatur: non tamen fieri posse, vt negatio auxilij efficaci prædeterminantis simul sit in ratione negationis prior actu peccati, & posterior eodem in ratione pœnæ: quia pœna in recto importat malum aliquod connotando culpam præcedentem, ad quam puniendam infligatur illud malum: In proposito autem quicquid est mali, est carentia physicè prædeterminantis auxilij ad actum bonum, pro eo signo rationis, quod antecedit signum aliud, in quo ipsemet actus bonus deberet esse. Tunc enim duntaxat est malum illo auxilio carere quando ipsum vsui esse potest. Illa ergo carentia auxilij prædeterminantis, vt est in instanti rationis post actum peccati, non est pœna, quia vt sit non importat aliquod malum. Vt verò est in instanti ante actum, quia connotare non potest (vt euidens est) culpam, præcedentem rationem

nem pœnæ habere nequit. Ergo tantum abest, vt in ratione pœnæ sit posterior actu peccati, vt nullam etiam pœnæ rationem habere possit, siue ante actum peccati, siue post illum. His addi potest, quod physica prædeterminatio ad entitatem actus peccati nulla ratione est posterior illo. Ex quo videtur sequi, vt Deus in sententia Aduersariorum non solum prius deserat nos, quàm à nobis deseratur: sed etiam vt prius aliquid moliatur nobis perniciosius: cum ex libera sua voluntate tribuat positium impulsum seu motionem, cum qua peccati fugam coniungere non possumus.

CAPVT VI.

Argumenta pro secunda sententia ex eadem sess. 6. Can. 4.

CAnon quartus totus ob oculos ponendus est, quia totus mirificè nobis fauere videtur; sic igitur habet.

Si quis dixerit liberum hominis arbitrium à Deo motum, & excitatum nihil cooperari assentiendo Deo excitanti, atque vocanti quoad obtinendam iustificationis gratiam se disponat, ac præparet: neque posse dissentire si velit, sed velut inanime quoddam nihil omnino agere, merèque passiuè se habere; anathema sit.

Cum hoc canone coniungenda sunt verba illa cap. 5. Quorum vim in hunc locum reiicimus expendendam.

Sunt autem illa. *Declarant præterea, nimirum Sancta Synodus, ipsius iustificationis exordium in adultis*

adultis à Dei per Christum Iesum praueniente gratia sumendum esse. hoc est ab eius vocatione, qua nullis eorum existentibus meritis vocantur, vt qui per peccata à Deo auersi erant per eius excitantem, atque adiuuantem gratiã ad conuertendum se ad suam ipsorum iustificationem eidem gratia liberè assentiendo, & cooperando disponantur: ita vt tangente Deo cor hominis per Spiritus sancti illuminationem, neque homo ipse nihil omnino agat inspirationem illam recipiens: quippe qui illam, & abicere potest, neque tamen sine gratia Dei mouere se ad iustitiam coram illo libera sua voluntate possit.

Hoc loco ponendum est primò damnari à Concilio his verbis hæresim Caluini cum actuali arbitrij nostri libertate pugnantem in actibus ex gratia manantibus.

Agnoscit hoc Caluinus ipse in Antidoto in hunc Canonem quartum, & caput quintum (quod apud ipsum est sextum) vt videre est in verbis ipsius à Ruaro Tapero relatis articulo septimo. In respon. ad argumenta Caluini contra liberum arbitrium pag. mihi 241. & deinceps. Vbi Tridentini Patres nominatim oppugnantur.

Hoc ipsum cum aliis omnibus Catholicis fatentur etiam Aduersarij, præsertim verò Modernus ille Doctor, cuius supra meminimus.

Ponendum secundò Caluinianam hanc hæresim in eo constitutam fuisse quod contra antiquum totius Ecclesiæ sensum Caluinus in Institutione euomit apud Ruaro Tap. art. septimo citato, pag. 240.

Voluntatem (inquit) mouet gratia non qualiter multis seculis traditum est, & creditum, vt nostræ postea sit electionis motione obtemperare, aut refragari;
sed

sed illam efficaciter efficiendo.

Quam eadem hæresim damnatam in Tridentino agnoscens, dam confirmare conatur, vt diximus in Antidoto apud Ruard. loco suprà citato, pag. præsertim 246. Eadem ferè verba repetit, dum ait. *In eo halluciantur (Patres) quod motum nobis offerri somniant; qui mediam electionem nobis relinquat: nihil autem de efficacia illa cogitant, quæ cor hominis renouatur, vt ex prauo fiat rectum.* Hæc positio nostra his ipsis Caluini verbis satis probata nulla confirmatione videtur indigere.

Ponendum tertio Caluini controuersiam in proposito cum Catholicis fuisse de gratia efficaci; expressè enim hoc cernitur in verbis, quæ retulimus. Hinc autem fit, vt Concilium docens, posse nos gratiam abiicere illique dissentire intelligendum sit non solum de gratia sufficiente: sed etiam de efficaci. Id, quod ipsi etiam Aduersarij concedunt; & quidem merito. Nam alioqui Caluino Concilium non contradiceret.

His ita constitutis illud ex verbis Concilij relatis primo loco animaduertendum occurrit. Quod dum cap. 5. negatur liberum hominis arbitrium tactum gratia illa; quæ de facto sortitur effectum nihil omninò agere inspiratione recipiens: non tribuitur arbitrio influxus duntaxat in genere causæ efficientis. Tum quia huiusmodi influxus concurrunt ad suas actiones minimè liberæ pueri, Amentes, & Bruta (imò etiam ferra effectiuè concurrunt ad siffionem absque vilo prorsus vestigio libertatis) tum etiam, quia effectiuus concursus à Caluino ipso voluntati nostræ conceditur, dum in Antidoto apud Ruard. Tap. art. 7. citato pag.

237. eidem conceditur concursus spontaneus, qui non à violèta velextraria coactione pendeat, sed ab affectione animi propentissima, & propriæ libidinis motu. Concursus ergo qui arbitrio tribuitur à Concilio ille est, qui est proprius actus liberi, quique à Caluino negatur, dum electio inter media nobis à gratia efficaci relinqui negatur: hoc est concursus electiuus in differentiam sui principij prærequirens. Nam si de alio concursu Concilium loqueretur, præterquam quod Caluino non contradiceret. Malè etiam probaret hominem agere inspirationem recipiendo, ex eo quòd illam abiicere possit. Et malè concluderet ex actione à se asserta, nos præditos esse libertate, cuius in sacris literis possimus admoneri: At verò si inspiratio, seu gratia, quæ de facto est efficax inter se ipsam, & assensum, mediam nobis electionem relinquit: perspicuum esse videtur per eam nos physicè non prædeterminari ad assensum. Electio enim non est à principio determinato ad vnum: sed ab indeterminato ad plura, vt optimè docet S. Thom. 12. q. 13. ar. 2.

Secundò animaduertendum est, si Concilium cum docet liberum arbitrium à Deo motum, atque excitatum, motione, atque excitatione dissentire, ac inspirationem abiicere posse: ita intelligendum sit, vt eidem numero entitati, ac reali virtuti gratiæ, quæ de facto habet effectum dissentiri possit in sensu composito: nullum ampliùs locum relinqui. Primæ opinioni, quippe quæ illud ipsum (vt scilicet Concilium sit in eo sensu intelligendum) in terminis neget; Et gratiam præterea quæ est efficax ex natura sua physicè asserat prædeterminare: Quo posito potentia illa ad dissentendum in sensu composito

posito est omninò impossibilis. Vt igitur ostendamus consilium eo pacto intelligendum esse. Recollenda est notio sensus diuisi, & compositi quam ipsorum Aduersariorum verbis explicuimus, cap. 1. Ab ea enim notione hactenus non aberrauimus, neque aberrabimus in posterum: ac proinde nomine sensus diuisi semper intelligemus simultatem potentia: ita vt cum arbitrium motum dicitur posse in sensu tantum diuiso habere actum motioni oppositum: sensus sit, vt arbitrium simul cum motione prædeterminanti ad actum bonum potentiam retineat, quæ possit actum malum elicere, non coniungendo tamen illum simul cum motione ad actum bonum: nomine verò sensus compositi intelligemus simultatis; ita vt verè possit in sensu composito voluntas dissentire motioni ad aliquem actum, si simul non quidem cum eo actu, sed cum præuia motione ad illum actum possit habere eiusdem actus negationem; & actum oppositum: Præterea statuendum est sensum diuisum, & compositum considerari posse, tum in illis propositionibus, in quibus enunciatum potentia cum aliquo positiuo. Vt cum dicitur voluntas mota hac vel illa gratia posse hunc, vel illum actum facere, aut non facere, tu etiam in illis, in quibus enunciatum potentia cum formæ alicuius negatione: qua de causa propositionem hanc (sine prædeterminatione nihil velle possumus) distinguit insignis Doctor ex Aduersariis qui nouissimè scripsit. Vt in sensu composito vera sit, (quia non possunt hæc duo simul esse vera: vt, scilicet, nos velimus in particulari aliquid; & Deus non prædeterminauit, vt velimus illud) in sensu autem diuiso, sit vera. Qui-

bus ita constitutis, illud iam deducendum est: vt, scilicet, Concilium docens posse nos gratiæ, quæ de facto est efficax, dissentire; illamque abiicere: intelligendum sit in sensu composito. Quod probatur.

Primum argumentum quo probatur Concilium loqui de potentia dissentendi in sensu composito.

PRimò, quia Concilium in hac ipsa sess. 6. propositiones alias (siue per illas enunciatur voluntas cum gratiæ negatione, siue cum gratia, vel aliâ positiua dispositione) semper vsurpauit in sensu composito: Ergo in eodem etiam sensu dicendum est vsurpasse illam: liberum arbitrium à Deo motum, ac excitatum potest gratiæ dissentire, atque inspirationem abiicere. Antecedens patet, quia declarat can. 2. hominem sine gratia iustè viuere, & vitam æternam promereri non posse, can. 3. sine præueniente Spiritus sancti inspiratione, atque eius adiutorio hominem non posse credere, sperare, diligere, aut pœnitere, sicut oportet can. 22. sine speciali Dei auxilio non posse hominem perfeuerare vsque in finem can. 23. Omnia peccata etiam venalia sine speciali Dei priuilegio vitari non posse. Quæ omnia constat intelligi in sensu composito, ita vt cum illa gratiæ inspirationis, & specialis auxiliij, ac priuilegij negatione actus illi coniungi nequeant: nam quòd homo illis ipsis donis spoliatus possit actus illos habere in sensu diuiso; nulli dubium; cùm homo ex se habeat potentiam per quam possit ad illos actus concurrere, non coniungendo concursum cum eorum donorum negatione,

gatione, hoc est, coniungendo illum cum ipsa forma negationi opposita.

Declarat præterea idem Conc. cap. 14. Eos qui ab accepta iustificationis gratia per peccatum exciderint rursus iustificari posse cum excitante Deo per pœnitentiæ sacramentum merito Christi amissam gratiam recuperare procurauerint cap. 15. omnes qui lethalia committunt peccata, ab illis cum diuina gratia adiuuamento abstinere posse can. 28. Iustificatum in accepta iustitia cum speciali Dei auxilio perseuerare posse can. 23. Ex speciali Dei priuilegio venialia omnia posse vitari. Atque hæc etiam, exploratissimum est, intelligenda esse in sensu composito. Non solum enim fieri potest, vt hæc simul vera sint; vt, scilicet, quis excitetur à Deo, & curet amissam gratiam recuperare, vel vt perseueret, & habeat speciale Dei auxilium, vel denique vt abstineat à mortalibus, & venialibus omnibus, & habeat gratiæ adiuumentum, aut speciale priuilegium: sed præterea singuli illi effectus absque singulorum donorum cõsortio nulla ratione esse possunt. Ex his igitur manifestum est verissimum esse illud Antecedens, vt, scilicet, aliæ propositiones liberam potentiam cum aliquo positiuo, aut aliqua negatione enunciantes vsurpatæ sint à Concilio in sensu composito. Consequentia verò, qua inferebamus intelligendam etiam esse in sensu composito propositionem, qua dicitur liberum arbitrium gratia motum illi dissentire, eamque abiicere posse. Probatum tum ex iam ostensa consuetudine Concilij nõ aliter vsurpandi huiusmodi propositiones, quàm in sensu cõposito; tum etiam quia æquiuocasset alioqui non sine magna erroris occasione

52 OPVSC. THEOLOGICVM
in duobus verbis. Quod enim cap. 5. docet hominem sine gratia non posse ad iustitiam se mouere; habet sensum compositum; eò quòd cum illa negatione gratiæ coniungi nequeat motus ad iustitiam. Quod verò ibidem subdit, hominem diuina inspiratione tactum, posse illam abiicere: sensum haberet diuisum. Quæ sanè æquiuocatio in vsurpatione potentiæ ad errorem inducendum eo esset aptior; quia alibi in eadem sess. in simili negatiua, & affirmatiua à se inuicem non distantibus idem sensus compositus retentus est; vt patet can. 22. Cùm dicitur homo non posse in accepta iustitia sine speciali Dei auxilio perseuerare: & rursus cum eo posse. Et simpliciter, Can. 23. dum dicitur, Non posse quemque sine speciali Dei priuilegio venialia omnia vitare: Cùm eo vero vnumquemque id posse. Hæc enim omnia, vt ex dictis patet, sensum duntaxat compositum habere possunt.

Huc accedit quod Concilium ad consulendum ipsis etiam indoctis ne amplius hæreticorum verba seducerentur: atque ad os obstruendum calumniatoribus, quos in foribus habere se non ignorabat: omnem verborum improprietatem, obscuritatem, atque ambiguitatem de industria vitare debuit, & voluit, vt egregiè testantur apertissimæ PP. voces in actis à me perlectis eiusdem Concilij: ac proinde in eo tantum sensu verba, & propositiones vsurpare potuit, in quo vsurpantur ex communi loquendi consuetudine. Hanc verò si respicias; non alium sanè, quàm compositum sensum habere fateberis, propositionem, de qua agimus; instar aliarum similium. Cùm enim dicimus
homi

hominem ad aliquid volendum, faciendumve illicitum, inuitatum, rogatum, aut suatum posse allicienti, & roganti: aut precibus, & suatione dissentire semper (vt notissimum est) hæc intelligimus in sensu composito, ita vt precibus, & suatione, & cum omni eo, in quo actus alliciendi, atque inuitandi consistit, possit actualis dissensus coniungi. Idem planè iudicium est de propositione; qua dicitur homo à Dæmone tentatus posse tentationi dissentire, eaque expellere: ac de aliis quibuscumque similibus. Ridiculus enim omnino videretur, qui ex eo, quasi à posteriori colligeret virum aliquem constantissima pietate præditum esse. Quia tentatus grauissima quaque tentatione potest illi in sensu diuiso facile dissentire, aut urbem aliquam optimis ad sui defensionem prædiis munitam esse: quia obsessa quantumuis diuturna, ac alioqui periculosa obsidione posset eam in sensu diuiso sustinere sine deditioe. Ex quo liquidò apparet sensum compositum huiusmodi propositionibus deberi ex omnium sententia, cum simpliciter proferuntur: quia cum simpliciter, hoc est, sine sensus diuisi expressione proferuntur; approbantur ab omnibus: prolatae autem cum expressione sensus diuisi ab omnibus reiciuntur.

Confirmatur, quia alioqui si huiusmodi propositiones simpliciter prolatae intelligerentur in sensu diuiso: propositio hæc; Beati videntes Deum possunt illum odisse, verissima esset: retinet enim Beatus potentiam, per quam actum odij Dei elicere possit, non coniungendo illum cum beatifica visione, ac propterea negatiua opposita absque vlllo addito esset falsa. Idemque esset de illa confirma-

tus in gratia potest peccare mortaliter imò hæc etiam verissima esse intelligeretur absque vlla explanatione (& opposita eius falsa simpliciter) nimirum, voluntas humana Christi coniuncta. mediante humanitate cum supposito diuino, & à diuina voluntate efficaciter directa potest liberè se determinare ad actum intrinsecè malum, quæ tamen omnia satis abhorrent à communi Catholicorum sensu.

Secundum argumentum.

Secundò, Concilium intelligendum esse in sensu composito, Probatur; quia non imitaretur alioqui vsum loquendi sacrarum literarum. Cum enim Deo dicitur, Esther. 13. Non est qui possit resistere voluntati tuæ, & Iob. 9. Deus cuius iræ nemo resistere potest, & Iob. 41. Quis resistere potest vultui meo? Hæc sanè propositiones persimiles illi, de qua disputamus, compositum sensum habent. Nam id certum videtur, vt, scilicet, possit resisti voluntati diuinæ etiam efficaci in sensu diuiso eo modo, quo Aduersarij dicunt in sensu diuiso eidem posse dissentiri: sicut enim liberum arbitrium sub extrinseca, atque intrinseca prædeterminatione (secundum Aduersarios) retinet potentiam, per quam possit actum oppositum producere, non coniungendo ipsum cum illis prædeterminationibus: atque hac de causa potest illis prædeterminationibus in sensu diuiso dissentire. Ita etiam retinet eodem modo potentiam, per quam conari possit in oppositum eius quod vult voluntas diuina efficax, non coniungendo cum tali voluntate conatum,

conatum, ac propterea potest eidem voluntati etiam resistere in sensu diuiso.

Refellitur quedam responsio.

NEquae valet, si dicas non esse eandem rationem de potentia dissentiendi voluntati diuinæ; ac de potentia eidem resistendi: quia resistere importat ex sua formali significatione quandam renitentiam, quam actus dissentiendi non includit. Non, inquam, valet: nam in proposito actus dissensus, & resistentiæ nullatenus differunt; gratiæ namque diuinæ, ac diuinæ voluntati dissentiendo resistimus; & resistendo dissentimus. Paret, cum quis gratiæ sufficienti dissentit; & consequenter voluntati diuinæ antecedenti: tunc enim eidem gratiæ & voluntati resistit, & non per alium actum, quam per illum ipsum quem dissentit. Hinc in sacris literis repulsa, quæ ab improbis datur gratiæ Dei significatur aliquando nominibus importantibus dissensum. Vt cum dicitur vocaui, & renuistis: aliquando verò nominibus importantibus resistentiam. Vt cum dicitur, Vos semper Spiritui sancto restitistis. Hinc etiam S. Anselm. in Matth. cap. 6. super illis verbis fiat voluntas, vt explicaret potentiam dissentiendi, quam S. Paulus retinuit simul cum efficacissima sua vocatione, ait. *In Paulo tamen videtur cogens voluntas Dei; sed non est; quia licet sit percussus: tamen voluntas erat libera, vt resisteret si vellet.* Hinc denique illud, quod hîc declarat Concilium Tridentinum, dum ait posse nos gratiæ dissentire. In Concil. Senonen. decreto fidei 15. exprimitur illis verbis. *Nec denique tale sit*

huiusmodi trahentis Dei auxilium, cui resisti non possit. Vbi (vt hoc obiter dicamus) certum videtur Concilium Senonen. loqui in sensu composito (quicquid dicant Aduersarij) quia potentiam illam ad resistendum affert (vt patet ex Context.) vt probet virtute illius trahentis gratiæ nos ineuitabiliter non trahi ad quod tamen probandum inepta est profus potentia ad resistendum in sensu diuiso, vt constare etiam poterit ex sequentibus.

Tertium Argumentum.

Tertio, Probatur illud ipsum, vt scilicet Conc. Trid. intelligendum sit in sensu composito, quia cum docet hominem à Deo motum, atque excitatum posse gratiæ dissentire, eam que abicere explicat, & ostendit vsum libertatis, quem obtinet homo in actibus supernaturalibus, vt constat præsertim ex modo loquendi cap. 5. ibi. *Quippe qui illam, & abicere potest*: particula enim (quippe) indicat potentiam abiiciendi, probare nostram libertatem in illis actibus. At si Concilium in sensu diuiso loqueretur, vsum libertatis nostræ nullatenus explicaret. Cum enim in Aduersariorum sententia requiratur physica prædeterminatio non solum ad actum bonum, sed etiam ad totam entitatem actus mali prius natura quam is eliciatur. Possit hominem motum atque excitatum gratiæ, & motioni dissentire in sensu diuiso, nihil est aliud, nisi; Hominem cum mouetur, ac excitatur, potentiam simul cum motione retinere, per quam mediante opposita prædeterminatione actum motioni quam habet oppositum, ita elicere queat, vt
cum

cum eadem ipsum non coniungat. Quod rursus nihil est aliud, nisi hominem physicè prædeterminatum ad vsum: posse in sensu diuiso physicè prædeterminari ad oppositum. Per hæc verò tantum abest vt explicetur, ac probetur libertas, vt nihil etiam dicatur quòd pugnet aut cum vera necessitate, aut cum maxima etiam coactione. Necessitas enim omninò potest in ea potentia reperiri, quæ ad opposita se habeat, mediante receptione oppositorum impulsuum, seu motionum, cum quarum neutra coniungere possit contrarium actum. Imò huiusmodi potentiam ad opposita mediantibus impulsibus concupiscentiæ, & gratiæ vna cum vera necessitate tribuit Calvinus (vt infra videbimus) voluntati nostræ: In quo non secum ipse, sed cum fide catholica pugnat. Quod verò ne coactioni quidem repugnet potentia se habens ad opposita mediantibus oppositis motionibus patet in eo; qui trahitur inuitus à potentiori ad aliquem locum: simul enim cum hoc motu coacto retinet potentiam, per quam superueniente opposita actione mouentis in locum oppositum pari coactione ferri possit.

Confirmatur, quia fieri non potest, vt aliqua motio voluntatis creatæ nullam qualitatem, aliúmve terminum producens (vt de physica prædeterminatione tradunt expofessò Aduersarij ratione sui esse incompleti, & realis virtutis, quam ex natura sua includit, sit talis, vt necessaria omninò sit ad actum, & cum ea coniungi nequeat actus oppositus. Et tamen libertatem illiusve vsum non tollat. Nam si huiusmodi motio (vt aiunt) virtuosa in aliquo signo naturæ, seu rationis absoluitur priùs

quàm sit productio actus voluntatis, prioritate in quo : & propterea in suo fieri non includit fieri eiusdem actus : neque fieri huius includit fieri illius. Nulla sanè videtur esse ratio quare adeò necessaria sit hæc motio, vt ipsius influxus de potentia saltem absoluta à solo Deo esse non possit: cum ipsa sit virtus quædam, & causa creata, atque ex S. Tho. p. p. quæst. 105. ar. 2. Erroneum sit dicere Deum non posse facere per se ipsum omnes determinatos effectus, qui fiunt per quancumque causam creatam. Neque enim videtur explicari posse quo modo habeat vim physicè prædeterminandi: siquidem cum prior sit actu voluntatis secundum rotum suum esse: ab eo nullatenus pendet, ac proinde esse potest etiam si actus postea non sequatur. Qui saltem poterit non sequi ex eo quod Deus in posteriori signo suspendat concursum simultaneum cum illa motione, & voluntate: quem concursum Aduersarij non negant, neque negare possunt sine lapsu in sententiam Durandi de Operatione causarum secundarum absque concursu Dei : ab ipsis etiam communiter reiectam. Quod si dicas ita esse connexum actum voluntatis cum illa motione, vt hoc ipso, quod Deus motionem producit, non possit non præstare, quicquid est necessarium ad actum: hoc sanè videtur non aliter esse posse; nisi quia entitas illius motionis virtuosè proportionaliter se habeat ad actum voluntatis creatæ, sicut se habet entitas motus localis ad existentiã successiuam mobilis in spacio maiori se: quæ entitas motus non est prior prioritate in quo, sed solum prioritate à quo illa existentiã in spacio maiori : quia fieri illius motus est aliquo modo ipsum fieri huius

huius existentiae ac proinde essentiae illius rei, quae est motus localis, repugnat coniungi cum sua existentia in rerum natura, nisi simul in eodem instanti naturae in quo, ab ipsa pendeat existentia successiva mobilis in spacio maiori. Si autem hoc pacto se habet physica praedeterminatio ad actum voluntatis, nulla maior in voluntate libertas videtur superesse, quam in quocumque localiter motu ab extrinseco : si enim actus voluntatis ita pendet à motione virtuosa, seu praedeterminatione, ut huius fieri (quod à libera tantum voluntate Dei ortum ducit) essentialem habeat connexionem cum productione illius, non apparet sanè quomodo sub libertatem hominis (posita praedeterminatione) cadere possit ; cum quae connexa sunt, cum rei alicuius essentia posita illa re, necessariò sequantur.

Quartum Argumentum.

Quartò; probatur Concilium intelligendum esse de potentia ad dissentiendum in sensu composito : quia alioqui non contradiceret Caluino, Calvinus enim in Institutione, ut supra retulimus ex Ruard. Tap. ar. 7. pag. 240. ait, *Voluntatem mouet gratia non qualiter multis seculis traditum est, & creditum, ut nostra postea sit electionis motioni, aut obtemperare, aut refragari.* Quae repetit postea etiam in Antidoto, ut videbimus infra. Quamobrem haereticæ propositio Caluini est hæc negatiua (Voluntas mota à gratia, quae est efficax non potest illi refragari, seu dissentire, eamve abiicere) cui Concilium ut contradicat affirmatiuam oppositam pronunciat: iam sic argumentor. Vel propositio
nega

negatiua Caluini ab ipso intellecta fuit in sensu diuiso, ita vt negauerit voluntati potentiam ad dissentiendum in sensu diuiso gratiæ, quæ de facto est efficax. Vel intellecta fuit in sensu composito, vt potentiam negauerit ad coniungendum dissensum gratia. Non primum quia iuxta hæresim Caluini voluntas est talis potentia, vt cum habet gratiam, quæ est efficax, actum bonum illi obsequendo necessariò eliciat (vt patet ex verbis paulò antè relatis, & patebit ampliùs ex iis, quæ infra referemus) cum verò ea gratia caret concupiscentiæ ex necessitate obtemperando, actum oppositum necessariò eliciat, vt ea testantur, quæ refert Ruard. Tap. ait, 7. cit. pag. 237. Ex eodem Caluino in Antidoto, vbi loquens de homine in statu nature lapsæ, ait eum. *Qua est natura prauitate non possenisi ad malum moueri, & agi.* Cum ergo Caluinus, ne somniauerit quidem, vt per gratiam, quæ est efficax, tollatur entitas potentiæ voluntatis, quæ cum actibus oppositis coniungitur, omnino voluit cum gratia efficaci manere potentiam, quæ actum illi oppositum: sed cum ea non coniunctum habere possit, imò, quæ non possit illum non habere, quatenus à gratia efficaci seiunctus haberi possit. Quò fit, vt nullo modo negauerit potentiam ad dissentiendum in sensu diuiso: si verò dicatur secundum propositionem, scilicet, Caluini ab eo intellectã fuisse in sensu composito. Quis non videat Caluino minimè contradicere Concilium nisi propositionem suam intelligat in sensu composito? Nimis enim tritum est, contradictorias non esse propositiones illas, quarum altera aliquid in vno sensu affirmat; altera verò id in alio sensu negat.

Contradictionem autem inter propositiones illas Concilij, & Caluini agnoscunt non modò Aduersarij cum cæteris catholicis, vt supra indicauimus, sed etiam ipsemet Calvinus in Antidoro pluribus in locis, vt videre est apud Ruard. ar. 7. sepiùs citato apud quem pag. 242. loquens de Patribus Concilij Triden. ait: *Sed in quo hominem Deo socium adiungunt: quia gratiam Dei, quam repudiare posset, liberè recipit, & Spiritus sancti illuminationem: quantum ex Dei virtute detrahunt, qua à Propheta describitur. Dabo (inquit) legem meam in cordibus vestris.* Et rursus ibidem pag. 246. *In eo (ait Calvinus) hallucinatur quòd motum nobis afferri somnient, qui mediam electionem nobis relinquat, Nihil autem de efficacia illa cogitant, qua cor hominis renouatur.* Denique pag. 249. *Dico (inquit) apertè pugnare quòd hic pronunciant Tridentini Patres cum illa sententia, quisquis audiuit à Patre venit ad me. Nam vt prudenter animaduertit Augustinus, inde sequitur, nullum à Deo audire, quin simul in Christū credat, motumque Spiritus sancti sic esse efficacem, vt fidem semper gignat. Constituunt autem hoc in hominis opinione, vt Dei inspirationi, si velit, auscultet.* Hæc ille: quæ profectò præter contradictionem inter Concilium, & Caluinum quoad potentiam dissentendi gratiæ, quæ est efficax, videntur etiam apertè ostendere non alia de causa Caluinum in contradictione persistisse; nisi quia contra suam hæresim sentiebat statutam à Concilio potentiam dissentendi in sensu composito: alioqui enim qua ratione putare potuisset de virtute Dei mouentis aut de efficacia, qua cor hominis renouatur quidquam detrahi per potentiam ad dissentendum in sensu duntaxat diuiso,

hoc est, per eam potentiam, quæ ex proprio nomine, & conceptu habeat, vt effectum gratiæ ac virtutis mouentis nullatenus impedire, differre, aut imminuere possit? Sanè ex verbis vltimoloco relatis constat in eo esse Caluini vim, vt motus Spiritus sancti ita sit efficax, vt effectum numquam careat: ac propterea in eo sensu negat voluntati potentiam dissentendi gratiæ in quo essentiali; & propter suam naturalem vim infallibili eius efficacitati aduersatur. Potentia autem ad dissentiendum in sensu solùm diuiso tantum abest, vt illi efficaciam repugnet, vt eam omnino requirat, & includat. Ideò enim (ex ipsorum etiã Aduersariorum sententia) potest voluntas nostra dissentire solùm in sensu diuiso gratiæ, quæ de facto est efficax, quia hæc est natura talis motus, vt sèper ob suæ virtutis essentiã sortiatur effectum, ex quo sequitur, vt non sit in voluntate potentia ad habendum actum oppositum in sensu cõposito cum illa, sed solùm in sensu diuiso.

Ad hæc quòd Caluinus solùm negauerit nobis potentiam ad dissentiendum gratiæ, quæ est efficax in sensu cõposito: Confirmatur, quia negare potentiam ad dissentiendum in sensu diuiso est negare in eo homine, qui benè agit potentiam simpliciter ad opposita mediantibus etiam oppositis motionibus, & prædeterminationibus. Hanc autem potentiam, neque Caluinus, neque vllus omnino negare potest, cum omnibus manifestissima sit frequenti experimento, quo constet homines de facto circa idem obiectum versari actu volitionis, & nolitionis; & aliquando benè, & aliquando malè agere: quique hoc negaret, diceretur potius naturali lamine carere quàm hæresim excogitare.

Quintum

Quintum Argumentum.

Quintò; probatur Concilium loqui de potentia dissentiendi in sensu cōposito: quia assensus quem docet cap. 5. & Can. 4. citatis, præstari gratiæ, quæ de factò est efficax, est assensus verus, & in sensu cōposito, hoc est, coniunctio actus boni ad quem gratia mouet simul cum ipsa gratia. Quamobrem si Concilium doceret hominem, qui gratiæ præbet assensum, posse illum ei nō præbere: sensus esset, vt homo habens illam gratiam, quæ de factò est efficax, possit non facere id, quod facit, hoc est, non coniungere cū eadem gratia illū actum bonum, quem de factò cū ea coniungit: ac propterea declararet Concilium posse hominem gratiæ, quæ de factò est efficax non consentire in sensu cōposito, id est, simul cum illa non habere actum bonum quem simul habet, seu habere cum eadem illius actus negationem. Cū ergo de factò Concilium, vt aliquid ampliùs diceret, expresserit potentiam positiuè dissentiendi (quæ potentiam non consentiendi inuoluit, & aliquid addit) omnino intelligendum videtur de potentia dissentiendi in sensu cōposito. Nam alioqui longè minùs nobis tribuisset, quàm si solam potentiam expressisset non consentiendi.

Sextum Argumentum.

Postremò, Cōcilium intelligendum esse de potentia dissentiendi in sensu cōposito. Probatur, quia implicat contradictionem, vt homo possit gratiæ, quæ est efficax, dissentire in sensu diuiso, quod

quod sic ostendo posse dissentire huiusmodi gratiæ est posse cum illa componere, seu simul cum illa habere actum illi oppositum. Ergo implicat contradictionem, vt eidem possit homo dissentire in sensu diuiso, hoc est, vt possit componere non componendo, sed diuidendo. Et consequenter, vel simpliciter falsum est, quod Concilium docet; Posse nimirum hominem dissentire gratiæ, quæ est efficax, vel illi verè dissentiri potest in sensu composito: Antecedens probatur sic: Actualiter dissentire gratiæ, est actualiter simul cū illa habere & componere actum ipsi oppositum. Neque enim esse, aut intelligi potest dissensus vllus absque simulta mea existentia eius respectu, cuius est dissensus, & ad quod ex propria sua ratione importat ordinem, & relationem. Ergo posse gratiæ dissentire, est posse simul cum illa habere seu componere actum ipsi oppositum. Consequentia per se ipsa videtur omnino clara, vt tamen luce meridiana clarior fiat.

Probatur sic, posse dissentire gratiæ, est posse illud ipsum quod est actualiter eidem dissentire: sed id quod est actualiter dissentire gratiæ, est simul cū ipsa componere actum illi oppositum. Ergo posse gratiæ dissentire, est posse actum oppositum cum ea componere.

Prima quarundam responsio ad sextum argumentum affertur, & reiicitur.

TOtam hanc ratiocinationem, quæ meum intellectum planè conuincit, proposui doctissimis viris ex sectatoribus contrariæ opinionis: quorum responsiones operæ pretium est referre, ac pro viribus

viribus refellere, vt nostrum argumentum magis, ac magis confirmetur: aliqui ergo concesserunt, actualiter dissentire gratiæ nihil aliud esse, nisi actualiter habere simul cum ipsa actum ei oppositum; hinc tamen inferri negarunt, vt posse eidem dissentire sit, posse simul cum illa habere actum oppositum: cumque hanc deductionem postremo syllogismo iam allato probarem, dixerunt in eo transitum fieri à sensu diuiso ad sensum compositum.

Sed præter quàm quòd huiusmodi transitum ostendere numquam potuerunt aut poterunt, nisi fallor. Contra illam responsionem est.

Primò, quia consequentia illa dissentire actualiter gratiæ est actualiter cum ea componere actum ei oppositum. Ergo posse gratiæ dissentire est posse cum ea oppositum actum componere, nititur in vera, & receptissima Philosophia Arist. 2. de an. tex. 33. & S. Tho. ibidem: qua, scilicet, docemur non aliter potentiæ rationem inuestigare quàm per cognitionem, & definitionem actuum; qui sunt illis priores (vt Arist. loquitur) secundùm rationem: statim enim atq; nouimus essentiam actus; intelligimus eam quæ potentia nominatur respectu illius, esse vim faciendi (si actiua sit, de qua loquimur) tale ens quale nouerimus esse actum. Hinc apud Arist. & S. Tho. 2. de an. tex. 48. cum omnium approbatione ex eo quòd nutritio sit conseruatio uiuentis per conuersionem alimenti in substantiam aliti: infertur potentiam nutriendi, siue nutritiuam; esse potentiam eo pacto conseruandi uiuentis, quæ consequentia similis adeò est nostra, vt nulla ratione bona esse possit, si nostra mala sit. Cum-

que tota hæc Peripatetica doctrina ab eo principio pendeat, vt potentia (si de actiua loquamur, & idem è proportionaliter de passiuâ) vis sit talis, quæ possit facere illud ipsum ens quod est actus à quo denominatur: si quis Aristotelicam consequentiam paulò antè allatam negaret, posset eo pacto probari: Potentia nutriendi, seu nutritiua est vis, ac potentia faciendi id, quod est nutritio: sed id, quod est nutritio est conseruatio viuents per conuersionem alimenti in substantiam aliti: ergo potentia nutritiua est potentia faciendi illam conseruationem, seu ea ratione conseruâdi viuens. Quod etiam argumentum cùm simillimum sit postremo syllogismo à nobis suprâ allato in confirmationem illius consequentiæ (ergo posse dissentire gratiæ est posse cum ea componere actum illi oppositum) fit, vt sicut in hoc nullus est vitiosus transitus ab vno ad alium sensum; ita etiam noster ille syllogismus firmissimus sit, & omni vitio careat. Et sanè si modus argumentandi, quem vltimo loco in proposito adhibuimus, malus est: mala omnino est methodus illa Arist. à S. Tho. cæterisque omnibus approbata, de inuestiganda potentiarum natura per cognitionem essentiæ actum.

*Secunda oppugnatio primæ responsionis ad
sextum argumentum allatæ.*

SECUNDÒ, contra eandem responsionem est, quia Srationi, & essentiæ entis omnino eidem conuenit ratio actualis, & possibilis: ergo si dissensus actualis gratiæ est actualis compositio, seu coniunctio cum illa actus ipsi oppositi: Dissensus eidem

eidem gratiæ possibilis, erit eadem omnino compositio vt producibilis, & factibilis ad extra; cùmque huiusmodi dissensum esse possibilem; nihil aliud sit, nisi hominem posse illum efficere. Hoc ipsum; quod, scilicet, homo possit gratiæ dissentire: illud erit omnino; vt, scilicet, possit cum ea oppositum actum componere. Id quod sub aliis etiam terminis ad maiorem claritatem inferri potest. Voluntas enim iuxta morem loquendi scholasticorum dici potest facere suos effectus tum in actu, tum etiam in potentia; sicut ergo si in actu dissentiat gratiæ; actu facit compositionem cum illa oppositi actus: ita etiam quatenus dicitur dissentire eidem gratiæ in potentia (quod è Possè illi dissentire) dicèda est facere in potentia eandem compositionem, quia ad eandem prorsus essentiam effectus comparatur, pro diuerso statu. Optimè ergo inferitur ex eo quòd actualis dissensus sit actualis compositio; vt potentia dissentendi sit potentia efficiendi eandem compositionem: atque huiusmodi consequentia optimè etiam confirmatur per illum postremum syllogismum suprà allatum, cuius Maior est. Possè dissentire gratiæ est posse illud ipsum quod est actualiter illi dissentire. Ex quibus reiecta est (vt opinor) satis prima illa responsio, quam retulimus. Superest iam vt aliam audiamus.

Secunda responsio ad sextum argumentum.

Alia ergo responsio est viti eiusdem sententiæ non minùs docti, qui cùm animaduertisset totius ratiocinationis formam omni prorsus vitio

carere: ingenuè tandem fassus est, eam non aliter dissolui posse, quàm si negetur antecedens illius entimematis (Actualiter dissentire gratiæ est actualiter cum ea componere actum ipsi oppositum. Ergo posse dissentire gratiæ est posse cum ea oppositum actum componere.) Huius autem entimematis Antecedens alterutro ex duobus capitibus existimabat negari posse, vel quia actualiter dissentire, siue actualis dissensus non importet ex propria significatione compositionem, seu coniunctionem & simultantem illius actus, qui est dissensus: cum ea suasionem aut motionem respectu cuius est dissensus: vel certè, quia licèt nomen dissensus actualis actualem illam compositionem importet ex propria significatione apud Grammaticos recepta, Concilium tamen in hac propria significatione illud nomen non usurpauerit: quo fieri putabat, vt actualis dissensus ex mente Concilij non sit actualis illa compositio quicquid sit de propria significatione vocabuli.

Prima oppugnatio secundæ responsionis ad sextum argumentum.

IN hac respõsione illud verissimum esse arbitror, nostram scilicet ratiocinationem nulla simpliciter ratione solui posse, nisi ex iam allata responsione soluatur. Quare, vt eam insollubilem esse pro viribus ostendam. Contra hanc responsionem probare conabor neutro ex illis duobus capitibus negari posse illud antecedens (actualiter dissentire gratiæ est actualiter cum ea componere actum ipsi oppositum) quod enim negari non possit spectata propria

propria significatione nominis dissensus actualis: Quod erat primum caput. Primum, quia apud Grammaticos, & alios omnes nihil est aliud actualis dissensus; nisi sensus: siue liber actus, oppositus, & contrarius motioni, aut suasioni respectu cuius dicitur esse dissensus; quæ oppositio, & contrarietas requirit eandem rem respectu cuius est dissensus (utpote sui terminum) simul existentem cum suo fundamento. Cùm ergo agamus de dissensu respectu rei non aliter existentis quàm inhærendo illi, qui potest dissentire: propria significatio vocabuli (dissensus) requirit ut in eodem simul sit terminus contrarietatis importatæ per dissensum: hoc est motio, cui dissentitur. Et fundamentum eiusdem contrarietatis; quod est actus ipse, qui est formalis dissensus. Ex quo palàm fit dissensum ex propria sua significatione esse compositionem actus oppositi motioni cum ipsa motione: seu positionem actus oppositi motioni, in eodem, in quo est motio, & simul cum illa.

*Secunda oppugnatio eiusdem secundæ
responsionis.*

Secundò probatur, quia si quis habeat intentionem suasionem, aut motionem ad eliciendam exempli causam, in hoc instanti liberam volitionem hodierni ieiunij. Et simul in hoc instanti habeat illam ipsam volitionem, sine dubio non dissentit, sed consentit: si verò in hoc ipso instanti habeat volitionem non ieiunandi cras: Per hanc non dissentit prædictæ motioni, quia illi non opponitur ob temporis diuersitatem: Ex quo fit, ut huiusmodi vo-

litiō consistat cum consensu illi motiōi præstito: potest enim quis in hoc instanti simul habere volitionem ieiunandi hodiè per quam motiōi consentit) & volitionem non ieiunandi cras; quæ nihil habet commune cum illa motiōe: si rursus habeat in instanti antecedenti, aut sequenti volitionem non ieiunandi hodie: per hanc ipsam motiōi non dissentit, quia illa mouet, & suadet ad producendam volitionem hodierni ieiunij in hoc determinato instanti; ideò illi non opponitur, & non dissentit productio cuiusuis alterius volitionis in alio instanti. Patet, quia huiusmodi productio consistit cum consensu, qui eidem motiōi præstetur. Qui enim in instanti antecedenti, aut sequenti elicit volitionem nō ieiunandi, hodie potest in hoc instanti producere volitionē hodie ieiunandi, per quam illi motiōi consentit. Si denique ille idem qui in hoc instanti mouetur interius ad eliciendam in hoc instanti volitionem hodierni ieiunij, nullam in hoc ipso instanti eliciat volitionem de hodierno ieiunio; diceretur quidem motiōi non consentire: non autem diceretur illi verè, & positiuè dissentire per actum oppositum. Ergo à sufficientissima partium enumeratione relinquitur, vt in proposito solum sit dissensus: si is, qui in hoc instanti habet motiōem ad eliciendam in hoc instanti volitionem hodierni ieiunij: habeat in hoc ipso instanti volitionem hodiè non ieiunandi: ac propterea componat cum illa motiōe actum ei oppositum, Cum ergo hæc vera sint spectata significatione nominis dissensus iuxta commune omnium hominum sententiam, vt per se patet: fit vt nomen dissensus omnino importet ex propria significatione

ne compositionem actus motioni, aut suasioni oppositi cum ipsa motione, aut suasionem: & ratio (quæ totum etiam argumentum confirmat) est, quia eatenus internæ motioni dissentimus, quatenus eam in nobis percipientes liberè eligimus agere cōtra perperensionem ab ea nobis inditam. Ac propterea dum elicimus actum dissensus internæ motioni hanc ipsam simul habemus: Nam eam in nobis agnoscentes dissentimus, cū voluntas neque actu dissensus, neque alio quocumque ferri possit in incognitum.

Ex quibus colligitur primò, aduersarios nomine tenè duntaxat videri concedere, vt in homine possit esse actus oppositus motioni cuius physicè prædeterminanti. Cū enim omnis huiusmodi motio moueat ad actum eliciendum in certo instanti, & certis circumstantiis non aliter esse potest actus verè oppositus cuilibet motioni, quam si cum illa simul sit in illo ipso instanti, & circumstantiis, vt probauimus. Quod tamen illi negant fieri posse.

Colligitur secundò, in actu dissensus duos ordines esse distinguendos: Alterum ad suum obiectum, per quem constituitur in tali specie actus: alterum verò ad id respectu cuius dicitur dissensus ob cuius defectum fieri potest, vt actus eiusdem speciei, & habens eundem ordinem ad obiectum, careat ratione dissensus. Siquis enim à nullo suusus, vt velit ire in partem dexteram eliciat volitionem eundi in sinistram; nulli prorsus dissentiet, vt notum est: Et tamen actus eius erit eiusdem speciei, ac eundem habebit ordinem ad obiectum, quem haberet, si eliceretur alio suaden-

te ad volendum ire in partem dexteram: in quo casu haberet rationem dissensus propter existentiam oppositæ suasionis cui opponeretur. Idem accidit in actu transgressionis legis, aut præcepti. Nullo enim existente contrario præcepto actus comesttionis aut volitionis illius non est transgressio, aut inobedientia; idem verò actus eundem habens ordinem ad suum obiectum posito præcepto de non comedendo habet rationem transgressionis atque inobedientiæ. Idem illustrari posset in sexcentis aliis exemplis: sed hæc ipsa ob nimiam rei claritatem libentiùs omissem, nisi ad ea præferenda responsiones, quas ab Aduersariis audiui, quodammodo coëgissent.

Atque ex his probatum est iam satis (vt opinor) antecedens illud actualiter dissentire gratiæ, est actualiter cum ea componere actum ipsi oppositum negari non posse ex primo illo capite spectata, nimirum propria significatione nominis dissensus.

*Contra secundam responsionem probatur nomen
dissensus à Concilio in propria significatione
fuisse usurpatum.*

QUOD verò negari etiam non possit ex secundo capite, ex eo scilicet quod Concilium idem nomen non usurpauerit in sua propria significatione.

Probatur primò efficaciter ex iis, quæ supra diximus hoc ipso cap. in primo argumento, ac eius confirmationibus: alienissimum enim est ab instituto Concilij docentis sanam doctrinam in materia

teria tam lubrica, vocabulis abuti; ac ea in alio sensu vsurpare, quam ille sit, quem ex cōmuni omnium sententia important. Imò PP. in c. 5. & Can. 4. huius 6. sess. 14. de quibus agimus: de industria (vt ibidem retulimus) omnem planè sermonis improprietatem, atque ambiguitatem vitarunt.

Secundò probatur, quia dum Concilium docuit posse nos illi gratiæ dissentire, cui præbemus assensum: ita vsurpauit (vt patet) nomen dissensus, vt hic sit oppositus assensui (de quo ibidem loquebatur) & motioni, à qua ille assensus pender. Neutri autem esset oppositus dissensus in alia, quam propria significatione vsurpatus. Assensui enim non esset oppositus: quia ille est actus supernaturalis, qui non aliter esse potest quàm in sensu composito simul cum motione, quæ de facto sit efficax. Et propterea ipsius subiectum est voluntas non quidem sola, sed simul cum supernaturali motione. Ex quo fit, vt actus cuius subiectum sit voluntas vt eadem motione spoliata non sit illi oppositus, quippe qui non versetur circa idem. Talis autem est actus dissensus aliter quàm in sua propria significatione vsurpatus, quia si non est actus compositus cum motione cui dissentitur, est actus inhærens voluntati eadem motione prorsus destitutæ. Quod verò dissensus in eadem impropria significatione acceptus non sit oppositus motioni: probari potest ex his quæ paulò suprâ diximus in secundo argumento, dum probabamus propriam significationem nominis dissensus. Quibus addi potest quod Concilium accipit nomen dissensus in eo sensu, in quo sit oppositus non quidem motioni in genere ad ali-

quem actum, sed illi ipsi indiuiduæ quam quis hîc, & nunc habet. Id enim expressè ostendunt illa verba cap. 5. *Neque homo ipse nihil omnino agat inspirationem illam recipiens, quippe qui illam, & abijcere potest.* Id ostendunt (inquam) in pronomine illo repetito (illam) si verò nomen dissensus ita accipitur, vt non importet compositionem cum motione cui dissentitur nullo modo est oppositus certæ & determinatæ motioni: Si enim volitio, quam modò quis habeat occidendi inimicum dum ad ei parcendum efficaciter, hoc est per motionem ex natura sua prædeterminantem non mouetur; potest vlla ratione dici opposita esse motioni prædeterminanti ad parcendum; & habere rationem dissensus respectu illius: nulla sanè est maior ratio, quare sit opposita potiùs motioni quam habuit, prædeterminanti ad parcendum heri, nudiustertius, & ante quantumcumque tempus, quàm cuius ex illis motionibus prædeterminantibus, quas idem habiturus sit postea in ordine ad eundem inimicum. Ac proinde constat illam vltionem nulli indiuiduæ, & certæ motioni opponi tanquam proprium ipsius dissensum. Imò simpliciter non magis habet vllam rationem dissensus, quàm habeat rationem transgressionis ille actus, qui posset lege prohiberi, sed exercetur de facto nulla planè lege prohibete. Quò fit, vt huiusmodi vsurpatio nominis dissensus non solùm minimè congruat propriæ significationi, sed etiã ab ea ita recedat, vt maxima solùm eiusdem nominis abusio esse possit. Qualis abusio etiam esset, si quis transgressionem vocaret illum actum, qui tempore quo fit nulla lege est prohibitus: sed

fuit

fuit antea aliquandiu prohibitus, vel postea spacio aliquo temporis elapso prohibetur.

Tertium argumentum, quo probatur nomen dissensus non improprie fuisse usurpatum.

Tertio, quòd Concilium in nomine dissensus propriam ipsius significationem retinuerit, ostendi potest ex iis, quæ supra hoc eodem cap. in 4. argumento attulimus de sensu Caluianæ hæresis in proposito; ac de contradictione inter Concilium, & Caluinum.

Quartum argumentum.

Quartò probatur, quia in eo sensu usurpatum est à Concilio nomen dissensus, in quo æquiuale huic verbo (abiicere) Pro eodem enim accipitur (dissentire) Can. 4. atque (abiicere) cap. 5. vt inconfessò est apud omnes. Dissentire autem seu dissensus in propria solùm & vera sua significatione acceptus (quatenus importat cõpositionem sepiùs explicatam) æquiuale huic verbo (abiicere) nam abiicere gratiam omninò significat cõpositionem actus gratiæ oppositi simul cum ipsa gratia, siquidem significat actum illi oppositum ita circa ipsam versantem, vt sine ipsa neque esse, neque intelligi vlla ratione possit. Quis enim capiat, aut credat id ab aliquo abiici quod non habeat? Hinc Arist. 4. Meta. t. 22. *Abiiciens (inquit) habet aliquid eius quod abiicit.* Cui consentit in terminis S. Thomas in eum locum. Dicunt verò (habet aliquid eius quod

76 OPUSC. THEOLOGICVM
quod abiicit) quia loquuntur de successiuis, quæ
sicut per partes abiiciuntur , ita etiam per partes
habeantur necesse est. Abiicere ergo entitatem
gratiæ, quæ de factò est efficax , est illam gratiam à
se remouere , & cum ea hunc actum oppositum
cum ea componere : Ac propterea hoc ipsum
etiam est, illi dissentire iuxta Concilij sententiam.

Quintum Argumentum.

Quintò denique idem probatur: nam si liceret
hoc pacto interpretari Concilium Tridenti-
num nihil haberemus in vllò Concilio certi , aut
etiam in sacris literis. Pro libito enim posset
quisque dicere hæc aut illa verba non solum in
minus proprio sensu fuisse vsurpata , sed etiam in
eo sensu, qui nihil cum proprio haberet commu-
ne. Neque verò quisquam hinc mihi obiiciat quod
obiecerunt aliquando Aduersarij. Nimirum fa-
ciendam non esse tantam vim in significatione
vocabuli: quasi hoc Grammatici sit potius, quam
Theologi. Nemo (inquam) id obiiciat qui vt Ma-
gistros optimos non quidem Grammaticorum, sed
Theologorum agnoscat S. Augustinum , & ipsum
etiam Apostolum Paulum Gentium omnium Do-
ctorem. Ab his enim vti didicimus hac argumen-
tandi formula , quæ propriè nititur significationi
vocalorum. Nam hac ipsa vtitur S. August. Dum
in illud Psalm. 78. Adiuua nos Deus salutaris no-
ster. Ex eo probat adiutorium Dei, & gratiam non
tollere : liberum arbitrium , quia vis vocis
adiuuandi hoc importat , vt qui adiuuatur ali-
quid agat : Hinc tractat 4. in Epist. 10. ait, *sidi-*

cis, Adiutor meus esto, aliquid agis: nam si nihil agis quomodo ille adiuuat? Eodem etiã modo argumētatur Aug. de verbo Apostoli ferm. 13. Et de perfectione iustitiæ contra Cœlestium. Hac eadem etiã argumentandi formula vitur Apostolus Paulus, dum ait, Rom. 4. Vbi non est lex, neque præuaticio: quod argumentum latiùs persequitur August. lib. 83. qq. quæst. 66. lib. 1. ad Simplician. initio, & alibi. Quod sanè argumentum accommodatissimum est nobis. Nam similiter dicimus: Vbi non est motio, neque illi motioni; quæ non est; potest esse dissensus: vt sicut præuaticio non potest esse in sensu diuiso à lege; sed solùm in sensu composito cum illa; ita neque dissensus in sensu diuiso à motione respectu cuius sit dissensus; sed solùm in sensu composito cum illa.

Explicatur quomodo locum habeat distinctio de sensu diuiso, & composito.

Dices, distinctio de sensu diuiso, & composito est communiter recepta, & aliis potentiis in ordine ad alios actus cum omnium approbatione applicatur. Ergo etiam in proposito locum habere potest.

Respondeo, potentiam aliquando comparari ad actum vt affectam ea dispositione aut qualitate, quæ impossibilis sit cum ipso actu: vt cum dicitur paries albus potest esse niger: cum actu enim nigredinis impossibilis est albedo; Aliquando verò comparari, vt affectam dispositione quã actus ex propria sua ratione, & essentia secum postulet, coniunctã: vt cū dicimus homoiustus hoc
vel

vel illud facere potest obedire. Actus. n. obedientiæ ex propria sua natura, & essentia est talis, vt in eum duntaxat cadere possit, in quo iussum, & præceptum coniunctum habeat: quâdocunque ergo distinctio de sensu diuiso, & composito rectè applicatur, vt verè dicatur fieri aliquid posse solum in sensu diuiso: tunc actus non includit illam dispositionem cum qua enunciatur potentia, seu res, quæ dicitur potens, sed potius est omnino impossibilis cum illa, vt inductione constare potest, & videtur etiam ex se manifestum: quando verò actus includit ex sua ratione compositionem cum illa dispositione potentia; tunc nullatenus ea dici potest actum facere posse in sensu diuiso ab illa dispositione, quia hoc implicat contradictionem, vt patet ex suprà dictis, ex quibus constat actum dissentendi gratiæ includere ex sua essentia compositum cum gratia; & idè falsum esse vt voluntas habens gratiam possit gratiæ dissentire in sensu diuiso. Qua etiam ratione ob eandem causam falsum est hominem iustificatum in sensu diuiso perseverare posse. Aut hominem lapsum in sensu diuiso posse resurgere. Quia, nimirum, actus perseverandi ex essentia sua includit coniunctionem, & compositionem cum iustificatione precedenti, & actus resurgendi, cum præexistenti lapsu.

Atque ex his videtur vndequaue reiecta satis secunda responsio, quam retulimus, eaque corruente ratio nostra tota firmissima, & validissima relinquatur.

CAPVT VII.

*Probatur secunda sententia suprà relata ex Can.
6. eiusdem sextæ sessionis.*

Sententiam Aduersariorum de gratia sufficienti Sac efficaci hæctenus (vt opinor) fati oppugnauimus: ideò reliquum est, vt sicut in calce cap. 2. polliciti sumus contra physicam prædeterminationem ad entitatem actus moraliter mali differamus. Eruemus autem argumenta ex Can. 6. eiusdem 6. sessionis, vbi canonis verba retulerimus, qui sic habet: *Si quis dixerit non esse in potestate hominis vias suas malas facere, sed mala, ita vt bona Deum operari, non permissiuè solùm; sed etiam propriè, & per se, adeò vt sit proprium eius opus non minùs proditio Iudæ, quàm vocatio Pauli, anathema sit.*

Tres propositiones damnat his verbis Concilium.

Prima est: Non est in potestate hominis vias suas malas facere.

Secunda, Deus operatur mala hominum opera permissiuè solùm.

Tertia, eodem modo operatur Deus mala opera, quo operatur bona, & ideo vtraque illi equè tribuenda sunt.

HÆ autem propositiones omnes videntur ex Aduersariorum sententia colligi, ex quo sequitur, vt eadem sententia ex huius Can. doctrina reiiciatur.

Et

Et quidem quod prima propositio deducatur ex illa opinione, videtur satis probari posse ex iis, quæ attulimus cap. 5. dum probabamus non relinqui ab Aduersariis auxilium verè sufficiens ad non peccandum: hoc enim ipso fit, vt qui peccat, non habeat in sua potestate vias suas malas facere, quia ita eas peccando malas facit, vt non possit non facere. Idem ostendi etiam potest ex iis, quibus cap. superiori probare contendimus ab auxilio efficaci, iuxta eandem sententiam non relinqui veram potentiam ad dissentendum, & consequenter nec libertatis vsum. Hinc enim etiam fit, vt nullus dum benè operatur potestatem habeat non benè operandi, vt vias suas malas faciendi.

Argumenta ex secunda propositione à Concilio damnata.

SECUNDA verò propositio ex eadem sententia videtur apertè colligi, quia cùm Auctores illius contendunt; Deum physicè prædeterminare ad actus etiam intrinsecè malos quatenus actus, & ens sunt. Nulli dubium esse potest, quin physicè prædeterminare; sit operari non promissiuè solum, sed etiam propriè, & per se. Hoc enim ex terminis euidenter est: & clarius etiam redditur ex iis, quæ communiter docent omnes de promissione diuina, iunctis iis quæ de physica prædeterminatione tradunt Auctores ipsius: Theologi enim in 4 d. 45. quæst. 1. cum Magistro ibidem cap. Permissio diuinam promissionem circa mala opera verstantem à diuina operatione contradistinguunt;

ita

ita vt Deus permittendo vt sic non operetur, sed
 finat, vt nos operemur. Hinc Scot. in 1. d. 47. q. 1. §.
 Respondeo, vt explicaret diuinam permissionem;
 ait. *Illud permitto, quod scio ab alio male fieri, & dis-*
plicet: si non prohibeo, hoc permitto, si tamen posse pro-
hibere. Scotum hac in re sequuntur Lich. ibidem.
 Bassol. & alij. Et similem etiam doctrinam tradit
 Durand. in p. d. 46. q. 5. & Greg. in p. d. 46. & 47. q.
 1. ar. 1. Ad hæc S. Thom. p. p. q. 19. art. vii. vult per-
 missionem Dei eatenus esse signum diuinæ vo-
 luntatis, quatenus Deus facit aliquid indirectè, id
 est non impediendo ne fiat: quo etiam modo
 permissionem accipit Caiet. p. p. q. 22. ar. 2. in fi. &
 q. 23. art. 5. non longè à fi. Ac propterea S. Thom.
 etiam & Caie. apertissimè contrà distinguunt di-
 uinam permissionem à propria Dei operatione,
 vt eam contrà distinguit S. August. in Enchir. cap.
 96. illis verbis (à S. Thom. loco citato approbatis)
hoc est. Nihil fit nisi omnipotens fieri velit, vel sinendo
vt fiat, vel ipse faciendo. In quam sententiam plura
 habentur apud eundem August. de diuinatione
 Dæmonum paulò pòst initium. Hic ergo est com-
 munis omnium sensus, vt promissio sit negatio
 impediendi, & cohibitionis. Ex quo rectè infer-
 tur illud, quod traditur communiter de volun-
 tate Dei circa ea; quæ ab ipso permittuntur. Scot.
 enim in 1. d. 47. q. 1. §. si autem: loquens de permif-
 sione ait: *Huic autem non correspondet aliquid, in ipsa*
voluntate diuina, nisi non velle prohibere illud fieri, siue
non velle, quod est negatio actus diuini positiui, & per
consequens non est actus positiuus. Similia docet Greg.
 ibidem, & Aquar. in Addit. in Capreol. in p. d. 47.
 in fi. S. Thom. verò passim docet mala, quæ à Deo

permittuntur, fieri Deo nec volente, nec nolente, ut fiant: sed permittente. Ita in p. d. 46. q. 1. ar. 4. ad 2. p. p. q. 19. ar. 9. ad 3. & 1. 2. 9. 39. ar. 2. ad 3. Ita etiam Caie. p. p. q. 22. ar. 3. in fi. & alij. Ex quibus omnibus patet; duo ex communi consensu conuenire permissiōi diuinæ. Quorum alterum est, ut actualis permissio non sit actio, per quam Deus faciat, ut operemur; sed sit negatio impedimenti respectu illius operationis, quæ ex libera nostra determinatione pender. Alterum verò, ut non importet in voluntate diuina decretum absolutum de actu permissio; sed actum negatiuum, quo Deus intelligatur, nec velle illum actum esse, nec nolle. His ergo si adiungamus duo contradictoriè opposita, quæ de sua physica prædeterminatione passim tradunt oppositæ sententiæ Auctores: hoc est, ut ea sit actio, qua Deus effectiue faciat, ut faciamus actum, ad quem prædeterminat: Ut quæ huiusmodi actioni respondeat in diuina voluntate absolutum decretum, & præfinitio actus prædeterminati efficacis, & prior quacumque præuisione etiam ex hypothese liberi consensus nostri. Euidens omnino videtur fieri, ut Deus non operetur in Aduersariorum sententia permissiue solum actus, quibus peccamus cum ad eos physice prædeterminet.

Responsio Aduersariorum.

NEque valet si dicas, Concilium dum ait Operari Deum solum permissiue opera mala: loqui de illis absolute, hoc est quatenus à malitia denominantur; seu de illis præcisè quantum ad malitiam moralem quam habent.

Prima oppugnatio allatæ responsionis.

CONTRA hanc enim respon- sionem est. Primò, quia illud vult Concilium à Deo effici permissiuè solùm quod Deus ipse nobis prohibet; opera enim mala (de quibus agit Concilium) & opera nobis à Deo vetita synonyma sunt; & præterea ideò vult Concilium (vt satis ex contextu patet) huiusmodi opera fieri à Deo permissiuè solùm; vt in nostra potestate relinquatur vias nostras ex nobis malas facere; quod non contingeret, si Deus non permitteret modò, sed efficaciter etiam faceret, vt faceremus, quod vetat. At verò Deus non prohibet nobisne actui intrinsecè malo cum perfecta cognitione ex efficacia diuinæ motionis elicitò annexam habeamus formalem malitiam; sed prohibet, ne hîc, & nunc singula cognoscentes, in quibus est actio hanc entitatem actus producamus, cum qua est inseparabiliter coniuncta malitia moralis. Dum enim dicitur, Non concupisces. Non est sensus. Caue ne dum actum liberum concupiscentiæ produces; ad illum sequatur malitia moralis: fieri enim nulla ratione potest, vt non sequatur: sed sensus est: Abstineas omnino à libero illo actu concupiscentiæ propter inseparabilem malitiam deformis: seu, ne liberè feraris in hoc obiectum, quod actui speciem tribuit rectæ rationi contrariam. Quare Concilium vult; Deum permissiuè solum concurrere, non ad consecutionem malitiæ moralis ad entitatem actus: sed ad liberam arbitrij creati determinationem ad producendam ipsam actus mali entitatem.

Confirmatur, quia si Deus ad entitatè actus mali concurrat non permissiuè solùm, sed physicè prædeterminando; Deus absolute, & efficaciter pro sua libera voluntate absque vllò ordine ad vsum etiã ex hypothesi præuisum libertatis creatæ vult, vt homo cum perfecta cognitione singulorum, in quibus est actio liberè feratur in hoc obiectum (exempli causa) furtum. Cùm ergo homini etiã à Deo prohibeatur, ne feratur in idem obiectum, & grauiter conqueratur Deus, & puniat, si huiusmodi prohibitioni homo non pareat: se qui omnino videtur, vt Deus quantum est ex se, & absque vlla præuisione etiã ex hypothesi liberi concursus nostri; idem eodem prorsus modo velit, & nolit.

Secunda oppugnatio eiusdem responsionis.

Secundò contra eandem responsionem est, quia Scum Conciliũ docet, Deum permissiuè solũ operari nostra mala opera; de eo loquitur quod Deus posset non permittere, & impedire, quominus fieret, huiusmodi enim potentia impediendi est omninò de ratione permissionis, vt patet ex iis, quæ suprã ex pluribus Auctoribus attulimus: & factis etiã expressè docet August. in enchir. citato, cap. 96. Sed nulla ratione potest Deus efficere, vt ad entitatem actus intrinsecè mali liberè elici non sequatur malitia moralis, quia implicat contradictionem, vt actus intrinsecè malus. v. g. actus odij Dei liberè eliciatur & malus non sit, seu malitiam formalem coniunctam non habeat. Ergo id, quod
Deus

Deus iuxta Concilij decretum operatur permissi-
 uè solum est libera ipsi hominis determinatio ad
 producendam entitatem actus mali : non autem,
 sola consecutio formalis malitiæ ad huiusmodi en-
 titatem. Alioqui enim si diuina permissio respectu
 peccatorum attendenda esset solum penes hanc
 malitiæ consecutionem , quam Deus posito actu,
 vel ipsius prædeterminatione nullatenus impedi-
 re potest : non solum non operaretur mala nostra
 opera permissiue solum : sed ea etiam nullo modo
 permetteret. Hinc equidem non video quâ ratio-
 nè præbetur, aut probari ab ullo possit, quod ali-
 qui recentiones dicunt. Nimirum ut aliquod pec-
 catum sit futurum , atque ut illud certè, & infalli-
 biliter Deus cognoscat esse futurum , ultra præde-
 terminationem actus peccati ; necessariò requiri,
 ut Deus permittat eius malitiam. Ut enim omit-
 tam , permissionem hanc post prædeterminatio-
 nem actus peccati liberè eliciendi implicare con-
 tradictionem ex iis , quæ supra attulimus. Ex sola
 certè præfinitione absoluta , & prædeterminatio-
 nè entitatis actus, verbi gratia. Odij Dei liberè eli-
 ciendi fit ex Aduersariorum sententiâ , ut entitas
 illius actus liberè ex parte hominis ; & cum perfe-
 cta cognitione sit futura : eo ipso autem quod hu-
 iusmodi entitas liberè futura est , abstrahendo ab
 omni alio , est futura cum eo quod ad essentiam
 ipsius sine ullius agentis actione intermedia ita se-
 quitur , ut implicet contradictionem , eam esse
 sine illo , cumque hac ratione sequatur malitia
 moralis : Ex eo præcisè quod entitas illius actus ex
 vi solius præfinitionis , & prædeterminationis est
 futura : est etiam futura huiusmodi malitia con-

sequens: & Deus qui independenter ab omni suo libero actu scit connexionem summè necessariam inter entitatem ab homine liberè productam actus odij diuini; & malitiam moralem: Eo ipso quod per suam præfinitionem absolutam scit entitatem illius actus liberè ab homine emanaturam; scit præscindendo à permissione, & quocumque ab illa præfinitione distincto; Malitiam moralem esse futuram. Ex cognitione enim illius inseparabilis connexionis: & cognitione illius entitatis liberè futuræ; à nobis ipsis (secluso omni alio) per discursû certò cognosceretur futura malitia moralis, & futurum peccatum formaliter. Ergo multò certius hoc ipsum (secluso similiter omni alio & abstrahendo à permissione illi præfinitioni superaddita) cognosceretur à Deo absque ullo discursu.

Tertia oppugnationis eiusdem responsionis.

Tertiò, contra eandem responsionem est, quia si Concilium vellet, vt permissio diuina verfaretur solùm circa formalem actuum malitiam post actus præfinitos, & prædeterminatos; falsum esset: Deum idè peccata permittere, vt plenum vsum libertatis nobis relinquat; nève potentiam nostræ voluntatis ad vtrumlibet se habètem ligare quodammodo videatur: Nam vsum libertatis consistit in libera determinatione ad producendam entitatem actus: non autem in consecutione malitiæ moralis circa quam per accidens duntaxat libera potentia versatur; hoc est mediante actus entitate. Ea verò diuinæ permissionis ratio communiter

muniter ab omnibus approbati solet, eamque exprimit S. Tho. in 1. d. 47. q. 1. ar. 2. ad 4. Cùm enim sibi obiecisset ad Deum, vtpotè innocentissimum pertinere, vt omnia peccata impediatur. Respondet his verbis. *Ad 4. dicendum quod officium innocentis non est prohibere peccata, nisi secundùm conditionem illorum: non enim debet ligare homines ne peccent: sed per admonitionem prohibere ita, & Deus saluata conditione humane libertatis peccata prohibet suis legibus.* Illam eandem rationem affert Caiet. p. p. q. 23. ar. 5. in quæst. Num Iustitia punitiua sit finalis causa totius reprobationis, dum ait. *Suauis dispositio creaturarum rationalium, & hominum manifestè est causa permissionis peccatorum, dum homines quidam relinquuntur in manu proprii Concilij.* Et p. p. q. 22. ar. 2. vbi ait, *Subest etiam naturalis ratio cur malum culpa permissum fuerit, scilicet, suauis rerum dispositio: potentia namque peccandi ab vniuerso subtrahi non potuit sine illius maxima iactura in amissione omnium creaturarum intellectualium, vt alibi patet. Actus autem peccati ab huiusmodi potentia progrediens, quamuis prohiberi, id est, non permitti potuisset. Suauis tamen dispositio liberi arbitrij creati hoc non exigit, sed magis, vt sua vi se ipsum agat. Et quoniam ad Prouidentiam diuinam spectat disponere omnia suauiter: sapientissime eligit Deus permissionem malorum culpa. Ex quibus S. Tho. & Caiet. verbis liquidò constat eos velle, Ideò peccata à Deo permitti, vt saluetur conditio libertatis humane, vtque per suauem dispositionem creati arbitrij nature accommodatam arbitrium ipsum solutum relinquatur, vt sua vi se ipsum agat: quæ sanè respectu malitiæ moralis, ad quam non est immediatus influxus, attendi non pos-*

sunt, sed solū respectu realis entitatis actus, seu determinationis ad illum producendū, vt clarissimè expressit etiam Caiet. in verbis paulò antè relatis ibi. *Actus autem ab huiusmodi potentia progrediens.*

Confirmatur, quia si Concilium vellet permissionem attendendam solū esse ratione formalis malitiæ actus : falsum esset quod de permissione docet S. Tho. in 1. d. 47. quæst. 1. ar. 2. in corp. & 3. In corp. enim hæc habet. *Potest fieri oppositum eius quod permissum est, quod tamen fit secundum permissionem, quia permissio respicit potentiam causa ad vtrumque oppositorum se habentem. Vnde neutrum oppositorum contra permissionem est. Sed vtrumque secundum eam.* Eandem repetit ibidē in respons. ad 3. si autem permittitur solū malitia moralis actus prædeterminati, permissio non respicit potentiam causa ad vtrumque oppositorum se habentem, sed potentiam per actum secundum ad vnum determinatam, imò verius respicit vnum ex ipsis actibus oppositis. Nec præterea potest fieri oppositum eius quod permissum est, quia permissio malitiæ huius actus supponit in Aduersariorum sententia præfinitionem absolutam, ac efficacem, & prædeterminationem intrinsecam ad entitatem actus, cum quibus coniungi non potest negatio huius entitatis, & in hac ipsa entitate, vt liberè producta; bonitas malitiæ morali opposita, nullatenus esse potest: ex quibus patet esse contra propriam rationē permissionis diuinæ, vt versetur solū circa formalem malitiam, ac proinde in hoc sensu Concilium intelligendum non esse. Cū præsertim ab omnibus dicatur Deus eatenus permittere peccata, quatenus auxilium non confert quo vitarentur.

tur. Quod tamen auxilium non quidem faceret vt ad entitatē actus odij Dei liberè productam malitia moralis non sequeretur, sed faceret, vt entitas illa liberè non produceretur,

Quarta oppugnatio eiusdem responsionis.

Quartò, de nique contra eandem respōsionem est, quia si Concilium dum ait mala nostra opera fieri à Deo permissiuè solum, intelligendum esset loqui solum de formali eorum malitia, non contradiceret hæresi illi Calvinianæ, quæ Deum peccati faciebat auctorem. Quam tamen hoc loco expofessò damnat, vt fatentur etiam Aduersarij. Quamuis enim Calvinus in Antidoto in hunc canonem, particulam illam, qua Deus dicitur mala nostra opera permissiuè solum operari, agnoscat vt suæ hæresi contrariam, eamque propterea oppugnet pro viribus, dum ait. *Sed permissiuè tantum agere Deum in malis, cui persuadeant, nisi qui totam scripturæ doctrinam ignorat: magis enim vrgent sententiæ, quæ reprobos testantur sanctificatos esse ad opus Dei exequendum: esse eius retia, gladios, & secures, qua manu eius reguntur excitari eius sibilo: Conuenire ad peragenda, qua Dei manus, & Concilium decreuit, & Christum à Iudæis desinito eius consilio interemptum: quam vt permissionis suffragio elidi queant.* Quamuis (inquam) hæresis Caluini (vt patet ex his verbis) contradictione opponatur huic Canoni, quatenus declarat Deum in malis permissiuè solum operari: non tamen opponitur si ita explicetur Concilium, vt permitti velit non quidem actum peccati, seu liberam determinationem ad illum; sed solam

formalis malitiæ consecutionem: vis enim Caluini in eo est, vt homines, quatenus peccant, sint gladij, & secures Dei manu directæ ad aliquid peragendum: quod sanè non contradicit permissio- ni solius malitiæ formalis, sed permissio- ni solius operis, & actus.

Et quod ad hoc attinet; tolli videtur omnis difficultas ex verbis, quæ Calvinus subiicit, inquitens. *Melius ergo August. qui citatis scripturæ locis, vbi, & Pater Filium tradidisse dicitur, mox subiicit. Quid ergo fecit Iudas nisi peccatum? Et postea, Nec verò (inquit) iure reprehendetur quod alibi scribit August. operari Deum in cordibus hominum ad inclinandas eorum voluntates quocunque voluerit, siue ad bona pro sua misericordia, siue ad mala pro meritis eorum. Idg, iudicio suo interdum aperto, interdum oculo. semper autem iusto. Siquidem addatur exceptio, quam continuò adhibet. Malitiam non ipse esse opus. Ex his (inquam) verbis tolli videtur omnis difficultas: exprimit enim Calvinus in terminis illam distinctionem de peccato sumpto pro formali malitia, ac de eodem accepto pro ipso opere, atque actu materialiter: cumque velit, peccatum formaliter, seu malitiam non esse opus Dei, hanc ipsam satis expressè concedit à Deo esse permissiuè solùm: ac propterea quod negat permissiuè solùm esse à Deo, est ipsa inclinatio, seu determinatio voluntatis ad malum, & actus ipse secundum suam realem entitatem. Quò fit, vt cum Concilio non pugnet, nisi quatenus in eo permissiuè tantùm fieri à Deo dicatur ipsamet entitas actus mali, & oppositum damnetur: quod sanè, si damnatum non esset, Calvinus in proposito egregius Catholicus videretur.*

Occasione

Occasione cuiusdam obiectionis explicatur concursus Dei ad entitatem actus mali.

Sed obiicies, si actus peccati non solum quoad formalem malitiam: sed etiam quoad suam realitatem, ac entitatem esset à Deo. permissiue solum, reperiretur aliquod ens: cuius Deus non esset causa efficiens etiam per concursum generalem, cum permissio, ut dictum est, ab operatione, atque efficientia contrà distinguatur.

Respondeo, negando sequelam: permissio enim diuina contrà distinguitur ab illa Dei operatione, qua ipse pro sua libera voluntate faciat nos facere ita, ut sic auctor, & prima radix determinationis, ut hic actus sit potius quam alius: non verò contrà distinguitur ab illa operatione, quæ in sensu infrà explicando sequatur determinationem nostram. Deus enim ut auctor naturæ tenetur se voluntati creatæ paratum præbere ad concurrentium ad opposita, ut ipsa uti possit sua naturali libertate, & quia quantum est ex se vellet solum (voluntate antecedenti, & conditionata) concurrere ad actum bonum: ideo cum ad productionem actus mali concurrat, eatenus concurrat, quatenus muneri auctori naturæ de potentia absoluta deesse non vult, impediendo per subtractionem sui concursus usum libertatis creatæ, ac propterea concurrat, quatenus sinit, ut influxus oblati ab ipso in actu primo ad opposita, per libertatem creatam determinetur ad hunc actum secundum, quantum est ex se, hoc est, voluntate antecedenti nollet esse. Quò tandem fit, ut huiusmodi generalis Dei concursus

ratio

rationem habeat negationis impedimenti, & optimè cum ratione permissionis concilietur.

Tota hæc solutio nititur communi scholasticorum doctrinæ, & præsertim S. Thomæ, qui 1. 2. quæst. 80. ar. 1. ad 3. ait, *Ad 3. dicendum quod Deus est vniuersale principium omnis interioris motus humani: sed quod determinetur ad malum consilium voluntas humana hoc directè quidem est ex voluntate humana: A diabolo autem per modum persuadentis, & appetibilia proponentis: quibus verbis apertè S. Tho. docet determinationem voluntatis humanæ ad actum malum directè tribuendam esse voluntati solùm humanæ, nullatenus autem Deo cum quo tamen consistere putat generalem concursum Dei, vt vniuersalis, & primæ causæ ad huiusmodi actum.*

Confirmantur hæc ex eadem S. Tho. in 1. d. 46: quæst. 1. ar. 4. ad 3. vbi ad 3. (inquit) *dicendum quod mala culpæ non fieri vult Deus voluntate antecedente: non autè voluntate consequente, nisi de illis, quos scit mala non velle facere, quia voluntas consequens recipit conditionem creaturæ.* His verbis agit S. Tho. de malis culpæ, non præcisè quoad formale malitiã, sed quoad ipsam entitatem, ac realitatem actus: quos enim Deus scit mala non velle facere, scit non quidem velle, vt ad entitatem actus mali moralis malitia non sequatur: sed velle ipsum actum malum, illiusve entitatem liberè non perducere. Hoc autè posito cum S. Tho. doceat Deum antecedenter velle, vt mala culpæ non fiant: & diuinam voluntatem, creaturæ conditionem in proposito recipere: satis oriã apertè docet determinationem ad producendam huius actus entitatem esse à voluntate humana: non autem à Deo, & Deum ita nolle antecedenter,

denter, vt hæc entitas sit: vt eam etiam esse patiat, suum concursum non subtrahendo : si conditio id exigat ex creaturæ libertate opposita.

Huc spectant quæ tradit Greg. in 2. d. 34. & 37. quæst. 1. ar. 3. ad 8. cuius verba optimè explicat quod initio Responſionis diximus, Deum sequi in his determinationem voluntatis nostræ; sic igitur habet dum de actu peccati loquitur. *Deus sequitur determinationem voluntatis, non quod determinatio voluntatis sit aliqua entitas distincta à voluntate, & actu eius, quæ primo fiat à voluntate, sicut imaginari videtur argumentum, nec etiam intelligendo, quod prius natura volūtas agat actum illum, quàm Deus proprie loquendo de priori natura, quoniam tunc sequeretur, quod posset illum agere, Deo non coagente, sicut patet ex definitione prioris secundum naturam. Sed ad hunc sensum dico, Deum sequi determinationem voluntatis: quoniam idè Deus agit illum actum, quia eum voluntas agit. Et non idè, quia Deus agit, idè voluntas agit: Et idè magis proprie dicitur Deus coagere voluntati in talem actum causando, quàm voluntas dicatur coagere Deo. Et rursus ibidem respondens ad auctoritates contra se allatas, præmissa distinctione de nomine Auctoris, vt primò significet agens totale, vel particulare, secundò vt significet principale in agendo, & mouens aliam partialem causam specialiter agens totale, vel particulare subdit. Ad propositum cum Deus negatur auctor male voluntatis, vel operationis accipitur nomen Auctoris secundo & non primo modo, quoniam licet talem volitionem causet: non tamen sicut totalis eius causa, sed sicut partialis: nec tamen in sic agendo principalis, ita vt moueat voluntatem nostram*

nostram ad agendum, etiam faciat eam facere talem volitionem: aut modo aliquo suadeat, vel excitet: hoc enim opinari detestanda, & abominanda opinio est: & ad hunc sensum ibidem (id est ad articulos sibi falso impositos ar. 10.) locutum fuisse Aug. euidenter patet. Quibus omnibus verbis nihil ad rem nostram accommodatiùs excogitari potest: apertissimè enim tradit hic auctor determinationem totam ad mali actus entitatem liberè producendam esse à sola voluntate creata, & Deum ideo solum ad illam ipsam entitatem concurrere, quia creata voluntas illam producit, cumque permissionem diuinam à diuina operatione contrà distinguat, vt suprà vidimus: & tamen hoc loco simultaneum Dei concursum ad actum malum concedat: atque ex professò explicet, in quo sensu negari, aut concedi debeat, vt Deus sit Auctor malæ operationis: satis profectò docet diuinam permissionem cum ea solum Dei operatione pugnare quæ faciat, vt faciamus: cum simultaneo verò concursu qui modo explicato nostram determinationem sequatur optimè cohæ-rere.

Eandem tradit doctrinam idem Greg. in 2. d. 26. 27. & 28. quæst. 1. ar. 3. ad 12. Quam approbat Capreol. ibidem quæst. 1. ar. 3. ad 22. Eandem etiam satis exprimit Scot. in 2. d. 37. quæst. 2. §. Ad solutionem, & per totam. Et alij complures quorum verba refert, atque optimè expendit Suarez in opusc. lib. 2. de concursu Dei ad act. mal. c. 3. sub tit. Quid Scholastici senserint de concursu Dei ad actum malum. Atque ex his videtur satis confirmata nostra responsio.

Alia

Alia obiectio contra nostram responsionem proponitur, & dissolvitur.

Contra eam tamen obiicies, quia ad generalem concursum Dei ut causæ primæ non est satis concursus duntaxat simultaneus, sed necessaria est physica prædeterminationio. Ac propterea non potest per illum tantummodò concursum explicari; qua ratione Deus concurrat ad realem entitatem actus mali.

Respondeo, negando antecedens: Et quamvis hoc loco probare non debeam ex professo, in quo consistat generalis concursus causæ primæ omninò necessarius ad actionem omnem cuiuscunque causæ secundæ. Quæ tamen superioribus cõattuli, sicut probare videntur nostram libertatem cum physica prædeterminatione non consistere, ita etiam videntur satis ostendere prædeterminationem illam non includi in generali concursu: quo Deus libertatis usum nobis non adimit, sed tuetur.

Illud tamen hîc addi potest, concursum Dei generalem ad entitatem actus peccati producendam, cum à Deo ut ab Auctore naturæ præbeatur, talem omnino esse, qualem exigit natura causæ secundæ cui præbeatur. Quæ tamen in proposito nullam exigit prædeterminationem. Dum enim homo in ancipiti versatur an liberè ferri debeat in oblatum à Dæmone sibi propositum, nec ne, & melius esse iudicat illud reiicere quàm amplecti, vel saltem æquè bonum. Quid quæso fingi potest esse in natura voluntatis, ratione cuius ipsa exigit prædeterminationem physicam ad actum malum?

Quod

Quod si dicas voluntatem elicere non posse actū malum quandiu iudicat melius esse illum non elicere, aut æquè bonum: Ac propterea in casu proposito prius debere moueri intellectum ad considerandam magis, ac magis rationem boni delectabilis, ac iudicandum hinc, & nunc obiectum hoc anteponendum esse opposito; vt voluntas postea liberè in ipsum fieri possit. Si hoc (inquã) dicas: difficultas nulla ex parte minuitur. Quicquid enim sit de necessitate huiusmodi iudicij: si Deus ipse, aut per se, aut per aliam causam ab homine distinctam intellectum prædeterminat ad illam maiorem considerationem obiecti delectabilis: vel in natura intellectus humani, aut natura totius hominis ostendendum est aliquid, quod hinc, & nunc huiusmodi prædeterminationem requirat: vel fatendum est eam à Deo nullatenus esse vt ab Auctore naturæ: si verò dicatur intellectus moueri ab ipsa hominis voluntate; Cùm ad hoc in Aduersariorum sententia requiratur physica voluntatis prædeterminatio: quæ iterum potest quid fingi possit in voluntatis natura, vt ea dici possit hinc & nunc exigere hanc prædeterminationem ad hoc potius quam ad oppositum. Cùmque nihil ad rem videatur excogitari posse; videtur effici, vt generalis Dei concursus in solo concursu simultaneo constitutus sit.

Argumenta ex tertia propositione à Concilio damnata, Can. sexto.

HActenus de secunda Propositione à Concilio damnata superest iam vt de tertia subiciamus

ciamus nonnulla. Ex quibus vberius & confirmari possent quæ circa secundam allata sunt.

Tertia igitur & postrema propositio in hoc Canone à Concilio damnata illa erat. Deus eodem modo operatur bona hominum opera, & mala, & ideò vtraque illi æquè tribuenda sunt.

Hæc ipsa propositio ex Aduersariorum sententia deduci videtur : Vt enim ipsi sentiunt bona opera nostra eatenus operatur Deus, quatenus per auxilium physicè prædeterminans facit vt illa faciamus : quia ergo iidem Auctores volunt nos physicè prædeterminari à Deo etiam ad actus malos pro tota eorum entitate; concedere etiam debent, æquè efficaciter à Deo fieri, vt hos ipsos actus faciamus : ac ipsum proinde horum, atque illorum eodem modo esse causam. Cùm præsertim sicut Deus est qui nos discernit dum bona operamur; ita ipsi concedant eum, qui actum intrinsecè malum producit (addunt quatenus actus est) discerni à Deo per auxilium actuale à non producente eundem actum.

Prima solutio propositi argumenti rejicitur.

Prima euasio esse potest si dicatur discrimen in modo, quo Deus efficit bona, & mala hominum opera in eo esse, quod ad bona opera concurrat non solùm efficienter ex parte potentia; sed etiam moraliter ex parte obiecti suadendo, atque alliciendo. Ad mala verò efficienter duntaxat ex parte potentia.

Sed contra est, primò; quia ex Aduersariorum sententia motio moralis non tribuit rationem ve-

ra, & propria, sed metaphoricæ tantùm causæ ad quam utpote non influentem agenti ipsum agere; non sequatur effectus. Quare per huiusmodi motionem non facit Deus, ut faciamus, quia ut ibidem contendit Alvarez, si Deus moueret nos solum moraliter; ipsi dum operamur, discerneremus nosmetipsos à non operantibus: non verò discerneret Deus. Quamuis ergo ad bonum actum Deus ipse concurrat cum moraliter, tum etiam physicè prædeterminando. Ad malum verò; physicè tantum prædeterminando: relinqui tamen videtur idem operandi modus in eo quod adeò præcipuum est, ut ipsum duntaxat spectandum videatur, quippe quod veram per se tantum Deo tribuat rationem causæ, cumque constituat primam, ac perfectam originem determinationis ut hic actus sit potius quam non sit.

Secundò contra est, quia motio moralis nihil est aliud nisi actus quidam intellectus quem à Deo esse, ut primo Auctore illi negare non possunt, qui ad illum requirunt physicam Dei prædeterminationem; quare merito. Modernus ille cuius sæpe mentionem ferimus concedit tandem huiusmodi actum esse à Deo ut actus est. Cum ergo in Aduersariorum sententia ad actum peccati concurrat Deus, hominem physicè prædeterminando ad producendam totam ipsius entitatem; atque ad producendam etiam totam realitatem cuiuscumque alterius actus prærequisiti: & præterea prædeterminando, & applicando Diabolum, & aliam quamcumque causam de facto concurrentem ad proponendum obiectum rationi contrarium, atque ad alliciendum ad illud:
nulla

nulla sanè causalitas moralis, aut physica deesse videtur; vt propterea Deus dici possit alio, atque alio modo bona hominum opera, & mala operari,

Refellitur secunda solutio eiusdem argumenti.

SECUNDA euasio est, vt dicatur ideò Deus non esse causa mali operis nostri sicut boni, quia dum benè operamur non solùm influit voluntati nostræ agere, sed etiam bene agere: Secus autem in actibus peccatorum, quia cum ad hos non sequatur malitia moralis, vt procedunt à Deo: sed solùm quatenus sunt à voluntate deficiente. In his Deus licet influat nobis agere, non tamen influit malè agere.

Contrà tamen est, quia bonitas etiam moralis bonorum actuum non sequitur ad entitatem ipsorum, vt procedunt à Deo, sed solùm quatenus procedunt à voluntate creata liberè operante iuxta præscriptum rationis; bonitas enim illa moralis fundatur in libertate, quam habet ille actus respectu voluntatis creatæ, quæ libertas non est in illo, vt procedit à Deo; sed solùm ex modo, quo procedit à causa creata: quò fit vt cum idem planè actus emanat ab amante, desit illi bonitas moralis; quamuis Deus eadem prorsus ratione influat in entitatem illius, qua influit quando à causa creata liberè producitur, & cum bonitate morali: si ergo Deus ideò non est causa peccati, quia malitia non sequitur ad entitatem actus, vt producitur à Deo; ita eadè ratione, neq; erit causa actus boni, quia bonitas moralis non sequitur ad entitatem illius actus vt procedit à Deo, sed so-

lùm vt procedit à causa libera creata. Et sicut Deus verè est causa simpliciter nostri actus boni, quia facit, vt versemur cum perfecta cognitione hïc, & nunc circa obiectum honestum : ita eodem modo erit simpliciter causa nostri actus mali: quia, vt concedunt Aduersarij, Deus est causa prima, & prima radix determinationis, vt homo hïc, & nunc cum tali aduertentia rationis eliciat actum circa obiectum rationi contrarium. Nec refert, quod Deus malitiam formalem actus mali, non intendat verò bonitatem actus boni : quia hic solùm quæritur de modo, quo Deus efficit actum bonum, & malum; non verò de intentione qua vtrumque efficit : præterquam quod non requiritur, vt aliquis sit Auctor, & causa peccati alterius; vt intendat formalem malitiam ipsius actus, vt patet in eo, qui ex intentione solius participationis lucri aliquem inducit ad furandum: & in sexcentis aliis exemplis : vix enim vnquam continget, vt homines tam improbi sint, vt ex intentione malitiæ moralis aliquem ad peccandum impellant.

Tertia solutio Aduersariorum confutatur.

Tertia denique euasio esse potest, vt dicatur non sequi ex eo quòd Deus sit Auctor actus peccati, & prima origo determinationis ad illum secundum totam ipsius entitatem, vt sit absolutè causa peccati, quia ad hoc requiritur vt attingat ipsam formalem malitiam, cuius tamen Deus non est causa.

Sed contrà est primò, quia si debet quis immediate efficere malitiam formalem, vt sit Auctor,

Et or, vel causa peccati alterius; neque Diabolus; neque ullus hominum suadens alteri peccatum; erit causa illius vlla ratione, quia nullus attingit malitiam moralem immediatè; sed eatenus tantum eius est causa, quatenus mouet, ac impellit ad actum quem ipsa inseparabiliter comitatur. Quod ipsum si non esset satis, nullus etiam videretur esse causa peccati in se ipso; quia nullus producit malitiã formale sui actus prauis, nisi quatenus entitatè actus producit; cui malitia illa annexa est.

Secundò, contrà est, quia vbi quæritur absolute, & simpliciter causa peccati alterius non quæritur causa immediatè attingens malitiam moralem, sed causa mouens; atque inducens aliquem ad liberum actum cuius obiectum sit rationi contrarium. Sic enim S. Tho. de malo, quæst. 3. ar. 1. & 3. & 1. 2. q. 75. per totam, & quæst. 80. art. 1. 2. & 3. dum agit de causa peccati, solum agit de causa inducente ad actum ipsum peccati liberè eliciendum; & cum perfecta cognitione singulorum in quibus est actio: qua de causa quæst. 80. citat. ar. 1. sic habet. *Respondeo dicendum quod peccatum quidam actus est. Vnde hoc modo potest esse aliquid directè causa peccati per quem modum aliquis directè est causa alicuius actus: quod quidem non contingit nisi per hoc, quod proprium principium illius actus mouet ad agendum: proprium autem principium actus peccati est voluntas. Vnde nihil potest directè esse causa peccati, nisi quod potest voluntatem mouere ad agendum. Quibus verbis expressè docet illud agens facere alterum peccare (in quo de malo quæst. 3. ar. 1. dixerat consistere rationem Auctoris peccati alieni) quod voluntatem ipsius mouet, ac inducit ad malum actum;*

seu mali actus entitatem producendam. Hinc enim tum hoc ipso ar. 1. tum aliis citatis ex eo probat nec Dæmonem, aut hominem proponentem obiectum rationi contrarium, ac suadentem, & allicientem ad illud nec obiectum ipsum propositum, nec appetitum sensitivum esse sufficientes causas peccati, quia cum satis non sint ad efficiendum ut homo se determinet ad actum peccati non sunt satis ut faciant illum peccare. Quamvis ergo Deus non efficiat immediatè, & per se formalem malitiam nostri actus pravi: si tamen efficaciter inducit nos ad motum aversionis ab ipso: tam verum est eum esse nostri peccati auctorem, quam verum est ipsum facere, ut voluntas nostra eo ipso quod elicit illum motum ab ultimo fine auertatur: ut patet ex S. Tho. de malo quæst. 3. art. 1. Et tantum abest, ut requiratur in proposito propria, & immediata effectio ipsius malitiæ moralis, ut, si S. Tho. credimus 1. 2. quæst. 75. ar. 1. huiusmodi malitia non aliâ possit habere causam quam per accidens, cum sequi debeat ex illa causa, quæ si ad actum ipsum illiusve entitatem referatur; est causa per se. Ex his verò potest obiter explicari, quod præter alios Scholasticos passim docet S. Tho. actum scilicet peccati quatenus ens est, esse à Deo: non enim frustrâ vitur terminis mouendi, ac inducendi ad actum; quando agit de causa peccati; nec frustra eorundem terminorum mentionem omittere solet, cum quarit: an actio peccati sit à Deo. Ne enim Deus Auctor efficiatur peccati, negat ipsum inducere voluntatem humanam ad producendum cum perfectâ cognitione actum peccati, seu entitatem illius. Ne verò ens aliquod crea-

tum

tum esse concedatur, quòd à Deo non pendeat: fatetur actum prauum, quatenùs ens est, esse à Deo, non vt inducente ad illum, sed vt non subtrahente suum necessarium concursum voluntati, quæ dum ad illum se determinat abutitur sua libertate, & influxu diuino in actu primo ad opposita sibi ablato. Quam distinctionem satis expressit S. Tho. in respõ. illa ad 3. alias citata p. 2. q. 80. art. 1. Vbi ait, licet Deus sit vniuersale principium omnis intentionis motus humani, quòd tamen determinetur voluntas humana ad malum consilium, hoc non esse à Deo, sed ab ipsa in quo S. Tho. secum ipse consentit de malo, quæst. 3. ar. 2. Vbi docet non à motione diuina, sed à dispositione voluntatis creatæ oriri, vt malæ potiùs actiones quàm bonæ sequantur. Atque ex his videtur satis reiecta postrema illa euasio, pro qua tamen.

Instantia quedam Aduersariorum proponitur, & reiicitur.

Obiicies, quia licet Deus sit Auctor generationis humanæ, non tamen est Auctor culpæ originalis, quæ per generationem contrahitur, quæque in anima rationali est, vt in subiecto, quam solus Deus liberè creat. Ergo similiter quamuis Deus Auctor sit entitatis actus quo actualiter peccatur: poterit tamen non esse Auctor formalis malitiæ, quæ illi entitati inhæret.

Respondeo negando, consequentiam, quòd enim fieri non possit, vt Deus Auctor sit entitatis peccati actualis liberè elicita, seu vt ad illam inducat; & tamen non sit causa peccati, satis constare ducimus ex iis, quæ paulò suprà attulimus, præfer-

tim ex S. Tho. agente de causa peccati actualis. Nō
 tamen simili ratione sequitur, vt Deus sit causa
 peccati originalis, quia est causa humanæ genera-
 tionis, & animæ rationalis. Nam, vt omittam, ani-
 mam rationalem non ita se habere ad peccatum
 originale, sicut entitas liberè producta peccati
 actualis ad peccatum actuale: tum quia huiusmo-
 di entitas componit ipsum peccatum actuale; &
 ipsamet, seu actus cuius est entitas denominatur
 peccatum actuale; quod animæ rationali; respec-
 tū peccati originalis, non conuenit: tum quia
 non ita sequitur ex natura rei culpa originalis ad
 animam rationalem ex humana generatione; si-
 cut ad entitatem actus intrinsecè mali cum perfe-
 cta cognitione elicitam sequitur malitia moralis:
 nam hanc non sequi (præscindendo etiam ab
 omni extrinsecò) implicat contradictionem: cul-
 pam verò originalem non sequi ad animam ratio-
 nalem ex communi hominum generatione, non
 implicat, si à præuaticatione Adæ præscindamus:
 quæ præuaticatio generationi humanæ, ac ipsi ani-
 mæ extrinsecum quid est, ac per accidens. Vt hæc
 (inquam) omittam, animaduertendum est ad pec-
 catum originale proprium cuiusque hominis qui
 nascitur, intrinsecè requiri, vt illi sit voluntarium
 voluntate saltem illius cum quo quilibet particula-
 ris homo vnum aliquo modo constituit, vt expli-
 cant S. Tho. & Caiet. 1. 2. q. 81. ar. 1. Hinc enim
 fit vt Deus creando animam rationalem, & con-
 currendo ad generationem humanam non faciat
 hunc hominem genitum originaliter (vt ita di-
 cam) peccare, vel non sit causa peccati origina-
 lis in hoc homine genito: quia non facit, vt huic
 homi

homini ipsum originale peccatum voluntarium sit: Est enim duntaxat voluntarium, vt explicat Caie. loco citato quatenus hic homo genitus est aliquid voluntatis Adæ, vt liberè elicientis actum illum ratione cuius primò, & per se voluntarius Adæ fuit huiusmodi defectus; quamuis autem dici possit Deus facere per creationem animæ rationalis simul cum concursu ad humanam generationem, vt hic homo sit membrum Adæ tanquam capitis: & consequenter sit aliquid voluntatis illius. Non tamen facit vt sit aliquid illius voluntatis quatenus illi est voluntarius huiusmodi defectus; quia hoc ab eo tantum fieri potest, qui efficiat vt hic ipse defectus sit voluntarius Adæ: Deus autem nulla ratione dici potest Auctor inducens ad illam volitionem Adæ ratione cuius hic defectus originalis per se primo fuit voluntarius illi, & per illum posteris omnibus. Ex quo tandem fit vt Deus non faciat, vt hic homo contrahat peccatum originale, seu non faciat peccatum originale in hoc homine, licet creet animam illius, & concurrat ad ipsius generationem. Cùm tamen in peccato actuali optimè sequatur, vt diximus, vt Deus sit Auctor illius si physicè prædeterminat ad entitatem ipsius cum perfecta cognitione producendam, quia eo ipso facit, vt homini sit voluntarius defectus actualis eo modo, quo voluntarius esse debet, vt homo actualiter peccet.

Atque hæc de Canone 6. & tota 6. sess. quantum ad causam propositam facere videbatur. Omnia autem, & sapientiorum iudicio, S. R. E. correctioni libentissimè subiicio.

OPUSCULUM
THEOLOGICUM
FRANCISCI DIOTALEVII.

*De scientia, quam Deus habet de contingentibus
sub conditione futuris prius ratione quam
liberè quidquam decernat.*

PROEMIVM.

UPERIORI Opusculo, dum egimus de concursu Dei ad actus liberos voluntatis creatæ; adiumento nobis aliquoties fuit scientia illa, qua Deus nouit ante liberam quamcumque suæ voluntatis operationem futura illa contingentia, quæ conditionata dicuntur. Sed quoniam, de hac ipsa scientia, non minor est inter Catholicos controuersia, quã de ipsomet concursu diuino: ided ne aliqua ex iis, quæ attulimus, nutare quodammodo videantur; contendendum est in præsentia, vt ostendamus huiusmodi scientiam Deo nequaquam esse denegandam: cum præsertim tam eximius sit illius in Theologica facultate vsus, vt quæstiones alioqui obicu

obscurissimæ, atque inestimabiles eius beneficio apertissimè & planissimè explicentur. Possent autem controuersia hæc in plures quæstiones distribui, vt scilicet primo loco in dubium vocaretur: An Deus contingentia sub conditione futura simpliciter præsciat: deinde, an de illis cognitionem habeat omninò certam. Tertiò denique, in quo signo rationis huiusmodi cognitio illi insit: num scilicet ante omnem liberam voluntatis operationem; an post aliquam, ex qua eorumdem futurorum obiectiua veritas ortum ducat: sed quia in prima, & secunda quæstione cum Auctoribus physicæ prædeterminationis nulla est nobis in præsentia dissensio. Hinc fit vt ad institutum nostrum tertia duntaxat quæstio pertineat, in qua magna nobis superest cum eisdem auctoribus disceptatio, qui ad physicam prædeterminationem tuendam aliqua illius fundamenta in huius quæstionis tractatione iacere conantur. Hac igitur de re solùm agemus, An scientia, qua Deus contingentia conditionaliter futura nouit à libera aliqua ipsius operatione pendeat, qua de his ipsis futuris quidpiam decernat: An verò liberam omnem operationem anteuertat; Disputabimus autem de re ipsa, non de nomine, hoc est, An huiusmodi scientia appellanda sit scientia media, necne: dum enim rem teneamus, facilè aliorum arbitratui nomen relinquemus; quamuis non dubitem (vt hos obiter attingam) scientiã hanc in antiquis diuinæ sciẽtiæ diuisionibus omninò contineri: Non enim intermedia est inter scientiam simplicis intelligentiæ, & visionis, quia cum feratur in res sub ea ratione, sub qua non includuat existentiã actu, & realiter exerci

108 OPUSC. THEOLOGICVM
exercitam, hoc ipso sub scientia simplicis intelli-
gentiæ continetur: nec rursùs dici debet interce-
dere inter scientiam naturalem, & liberam: quia si
liberam scientiam vocemus eam, cuius obiectum
sub ea ratione, sub qua est obiectum, potest aliter
se habere: nec scientia conditionalium erit libe-
ra; nam contingentia, quæ de facto sunt sub con-
ditione futura, & sub hac ratione terminant di-
uinam cognitionem; potuerunt pro causæ secun-
dæ contingentia, & libertate, sub eadem condi-
tione non esse futura: si verò ea tantùm dicatur
libera scientia, quæ libero aliquo diuinæ volun-
tatis decreto posterior est: omnis planè scientia,
quæ liberum quodcumque decretum antecedit,
(qualis est hæc, de qua agimus) naturalis: ac
proinde huiusmodi scientia nulla ratione erit me-
dia; sed sub alterutro membro continebitur: sed
iam quæstionem de re ipsa aggrediamur, in qua
illud potissimùm nobis propositum erit: vt sen-
tentiam S. Tho. accuratissimè inuestigemus, ac
explicemus.

CAPVT I.

*Refertur opinio negans habere Deum certam
scientiam horum futurorum priùs ratione
quàm aliquid de ipsis decernat. Et ordo in ea
confirmanda seruandus innuitur.*

DOctores qui causas secundas etiam liberæ à
Deo prædeterminari putant ad singulas
actiõ

actiones, cum animaduertant diuisionem gratiæ in sufficientem, & efficacem, & prædestinationis certitudinem, atque alia permulta, omni prorsus prædeterminatione reiecta egregiè explicari posse huius scientiæ beneficio, si Deo inesse dicatur prius ratione quàm vllum actum liberum habeat: hinc omnes neruos in eo contendunt, vt suadeant scientiam contingentium sub conditione futurorum Deo tribui non posse, nisi post liberum aliquod ipsius decretum, à quo ratio conditionalis futuri in ipsa contingentia deriuetur. Vt, nimirum, sublato scientiæ huius vsu ad explicanda ea, quæ commemorauimus, colligere ipsis liceat physiciæ prædeterminationis necessitatem. Aiunt ergo futura conditionata, quæ significantur per conditionales propositiones, in quibus dictio (si) accipitur illatiuè in rigore consequentiæ: si consequentia sit bona cognosci certò à Deo per scientiam merè naturalem, quæ liberum omne decretum antecedit: quia scilicet cum sit ex natura rei necessaria connexio inter antecedens, & consequens, futura huiusmodi conditionalia sub hac ipsa ratione sunt necessaria, non autem contingentia: ex quo fit, vt ne fingi quidem possit, opus esse ad ea cognoscenda libero vlllo decreto. Atque hac in re nulla est controuersia.

Alia verò futura conditionata, in quorum propositionibus dictio (si) non importat necessariam illationem; sed concomitantiam antecedentis cum consequente, eò quòd antecedens in rerum natura futurum non sit sine consequente. Quæ in ratione conditionalis futuri contingentia sunt, quia consequens cum antecedente, seu cum con-

ditio

110 OPUSC. THEOLOGICVM
ditionibus necessariam connexionem non habet:
Huiusmodi (inquam) futura ante decretum diuinæ
voluntatis prædeterminantis, vt adimpleta condi-
tione hoc aut illud sit, contendunt hi Auctores
nullatenus à Deo certò cognosci vt futura, sed
solùm vt possibilis: ita vt quos actus producturus
esset quilibet homo, si in hoc, vel illo ordine re-
rum constitueretur: non aliter Deus intelligat
quàm per liberum suum decretum, quo statuit,
vt homo in hoc, vel illo ordine collocatus hos, aut
illos actus eliciat. Hanc verò sententiam pluribus
probare conantur: non tamen omnia (ni fallor) at-
tingunt ad eam, saltem in speciem confirmandam
aptiora, quæ sanè in medium afferenda sunt, vt
pluribus iisq̃ue validioribus argumentis postea di-
luta oppositæ opinionis veritas faciliùs appareat.
Proferam igitur ea, quæ mihi iamdiu difficultatem
visa sunt continere non spernendam, in quibus li-
cèt magna saltem ex parte contineantur argumen-
ta ab aliis allata, si qua tamen præterita videbun-
tur, ea sigillatim afferemus postea, & dissoluemus:
quamuis facilè mihi persuadeam futurum, vt sua
sponte corruant, refutatis iis, quæ grauiora mihi, ac
firmiora videntur. Hæc autem tripartitò distri-
buam, vt primo loco afferam argumenta ab au-
ctoritate S. Th. petita. Postea rationes Theologicas
proponam: Tertio denique oppugnem ea, quæ ad
oppositam sententiam explicandam, aut confir-
mandam ab Auctoribus ipsius excogitata sunt.
Rem ipsam ergo aggrediamur.

CAPVT

CAPVT II.

*Proposita sententia probatur aucto-
ritate S. Thomæ.*

HÆc opinio non sine magna quadam specie
probabilitatis videtur ex doctrina S.Tho.
probari posse hoc pacto.

In sententia ipsius nulla alia ratione Deus po-
test certò cognoscere futura contingentia absolu-
ta quàm intuendo illa per visionem, quæ in ea fe-
ratur ab æterno vt coëxistunt æternitati pro certa
differentia temporis; atque ab æterno ea respiciat,
prout in sua differentia temporis actu sunt extra
causas. At hoc falsum esset, si Deo inesset certa
scientia contingentium sub conditione futuro-
rum ante omnem actum liberum. Ergo in senten-
tia S.Tho. falsum est huiusmodi scientiam ea ra-
tione Deo esse tribuendam. Maior accipi posset
tanquam concessa à sectatoribus opinionis contra
quam argumentamur: Illi enim (vt patet ex Suarez
in Opusc. lib. 1. de concursu Dei cap. 14. sub titulo
scholasticorum testimoniis eadem veritas roborat-
ur) ex hac ipsa propositione probare solent physici-
cam prædeterminationem S. Thomæ prorsus
ignotam fuisse, quia, nimirum, ignotus eidem fuit
modus alius certò cognoscendi futura cõtingen-
tia absoluta ab æterna visione actualis ipsorum
existentiæ distinctus, quem physica prædetermi-
natio suppeditaret: sed non desunt præterea S.
Thomæ ac Thomistarû clarissima testimonia, quæ
maiolem illam propositionem certissimam reddant.

Vtrum

Vtrum verò argumentum quod vngemus: ad hominem præsertim firmissimum est, quia (vt indicauimus) eadem prorsus ratione agimus contra eos qui scientiam illam conditionalium Deo tribuunt ante decretum: quia ipsi contra Auctores physicae prædeterminationis scientiam hanc pro eo rationis signo negantes agere solent. Iam quod attinet ad maiorem nostram propositionem; vt, scilicet, Deus eatenus tantum futura contingentia absoluta cognoscat, quatenus ea videt vt præsentia æternitati, atque extra causas. Illa conceptis verbis haberi videtur apud S. Thomam vbicunque agit de cognitione diuina huiusmodi futurorum, hoc est in 1. dist. 38. ar. 5. q. 1. contragen. c. 67. quæst. 2. de verit. ar. 12. quæst. 16. de malo ar. 7. & p. p. quæst. 14. ar. 13. Hinc p. p. loco citato ad secundum pro eodem accipit, vt futurum contingens subsit certæ scientiæ Dei, atque sit in sua præsentialitate, seu extra causas inquiring. *Et similiter si dicam: si Deus scit aliquid illud erit: consequens intelligendum est, prout subest diuinae scientiæ, scilicet, prout est in sua præsentialitate: & sic necessarium est, sicut & antecedens, quia omne quod est dum est, necesse est esse, vt dicitur in 1. Periherm. Et propterea in 1. sentent. ar. 5. citato, dum vult Deum certò cognoscere futura contingentia intuendo illa, vt actu sunt extra causas, excludit expressè per particulam (nisi) quemcunque alium modum ex certo cognoscendi. In resp. enim ad tertium, dum loquitur de futuro contingenti ait. *Ideo dicitur quod in se cõsideratum est contingens, sed re-latum ad Dei cognitionem est necessarium, quia ad ipsam non refertur, nisi secundum quod est in esse actuali: & ideo simile est: sicut si ego videam sortem præsentialiter currere.**

currere. Et rursus in resp. ibidem ad quartum agens de eadem re, ait: Quia ista res non ponitur subiacere scientia diuina, nisi dum est in actu secundum quod determinationem, & certitudinem habet: ipsam enim necesse est esse dum est. Denique in resp. ad 6. vbi agit de respectu, quo diuinus intellectus per certam scientiam hæc ipsa contingentia futura respicit, vt obiecta: sic habet. Ad sextum dicendum quod, quamuis iste respectus ad rem, sit inseparabilis secundum quod attingit eam; non tamen attingit eam, nisi prout est in esse actuali suo presentialiter considerata. In his igitur ita continetur nostra illa maior, vt nihil clarius atque expressiùs videatur optati posse.

Huc accedit quod idem S. Thom. p. p. quæst. 14. ar. 13. cicato hæc scribit. *Contingens aliquod dupliciter potest considerari vno modo in seipso secundum quod iam in actu est: & sic non consideratur vt futurum, sed vt præsens, neque ad vtrumlibet contingens; sed vt determinatum ad vnum: & propter hoc sic infallibiliter subdi potest certa cognitioni, vtpote sensui visus, sicut cum video sortem ledere. Alio modo potest considerari contingens, vt est in sua causa: & sic consideratur, vt futurum, & vt contingens nondum determinatum ad vnum: quia causa contingens se habet ad opposita: & sic non subditur per certitudinem alicui cognitioni. Quibus apertè docet S. Thom. rem contingentem eatenùs esse futuram, quatenùs est in potentia, & in causa, quæ ad vtrumlibet se habet: ac proinde ab ipso etiam Deo eatenùs solùm posse certò cognosci, quatenùs videtur, vt est extra causas actu existens, & præsens æternitati. Qua de causa quæst. 2. de verit. ar. 12. ait: Ex quo patet quod contingens, vt futurum est per nullam cognitionem, cui falsi-*

tas subesse non possit, cognosci potest; vnde cum diuina scientia non subsit falsitas, nec subesse possit impossibile esset quod de contingentibus futuris scientiam haberet Deus, si cognosceret ea vt futura sunt. Atque eandem omnino doctrinam tradit S. Thom. aliis locis supra citatis: ex qua videtur exploratissimum illud esse, vt in sententia S. Thom. non aliter possit Deus certò cognoscere futura contingentia absoluta, quam cognoscendo illa, vt non amplius futura, hoc est, vt non sunt in potentia caussarum, sed vt actu existunt presentia aternitati. Quod ipsum, vt magis ac magis confirmetur, addi potest communis Scholasticorum consensus in intelligenda sententia S. Thom. in sensu à nobis explicato. Ex Thomistis enim ita eam intelligit Capreol. Princeps Thomistarum in 1. d. 38. quæst. 1. ar. 2. per totum, vt constat legenti. Ita etiam eam intelligit Ferrar. 1. contra gen. cap. 66. §. ad 2. dub. & cap. 67. Ita præterea eam intelligit Caic. p. p. q. 14. ar. 13. §. Dicit 2. Derfa Hyspalen in p. d. 38. quæst. 1. ar. 1. concl. 2. & 3. & ar. 4. ad 7. Aureoli contra tertiam conclusionem, & in præmissis pro responsione ad argumenta Grego contra quartam conclusionem Aquar. in addit. in Capreol. lib. 1. sentent. dist. 38. conclu. 6. & sequentibus. Cathar. toto libello de præscientia & Prouidentia Dei: Franciscus à Christo in p. dist. 39. quæst. 6. & Palat. dist. 38. quæst. 2. Aureol. cap. 1. dist. 38. ar. 1. Scot. in 1. dist. 39. quæst. 1. & ibi Lichett. atque alij Scotistæ. Ex quibus patet sententiam S. Thomæ à nobis explicatam adeò perspicuam esse, vt de ea inter antiquos, & doctissimos S. Thomæ discipulos omnis planè suspicionis expertes, atque inter ipsos etiam

S. Thom.

S. Thom. Aduersarios nulla vnquam potuerit esse dissensio. Maneat ergo, verissimam esse illam maiorem propositionem, vt, scilicet, in sententia S. Thom. hac vna ratione certò cognoscat Deus futura contingentia absoluta, quatenus ea intuetur ab æterno, vt actu existentia in certa differentia temporis; atque vt præsentia aternitati.

Iam redeamus ad minorem, in qua dicebamus falsum esse id quod in maiori continetur, si Deus habeat scientiam contingentium sub conditione futurorum ante omnem liberum actum. Minor hæc probatur, quia propter illam scientiam conditionatorum alio modo potest Deus certò cognoscere futura contingentia absoluta quàm intuendo actualem eorum existentiam.

Si enim Deus nouit futurum, vt Petrus hoc tempore liberè loqueretur; si hæc vel illa occasio sese offerret: sicut priùs purificatur conditio quàm actu existat loquutio, quæ ab ea conditione pendet; ita priùs videt Deus adesse, conditionem, quàm videat loquutionem actu existentem: Dum verò videt adesse conditionem, hoc ipso cognoscit futurum conditionale transisse ad rationem futuri absoluti: ac propterea à abstrahendo à visione loquutionis vt actu existentis, ipsam loquutionem scit certò futuram absolutè ex eo præcisè quod videt ipsam conditionem: quam videt non modò priùs quàm videat loquutionem existentem, sed etiam priùs quàm videre possit liberum suum decretum de concurrente simul cum Petro immediatè ad actum loquutionis: cuiusmodi decretum antecedere omninò debet tanquam

causa, existentiam loquutionis, & cognitionem illius. Ad hanc enim duo diuina decreta requiruntur: Alterum, quo Deus liberè statuat concurrere, vt Petrus in ea occasione collocetur, in qua liberè est loquuturus: Alterum verò quo liberè statuat immediatè cooperari Petro in ea occasione constituto ad actum loquutionis: quod posterius decretum adeò diuersum est à primo, vt ab illo seiungi possit. Eo ipso igitur quod primum decretum adest nihil ampliùs requiritur, vt iuxta sententiam S. Thom. Petrus intelligatur à Deo, vt in illa ipsa occasione actu existens, cùmque nondum intelligatur esse secundum decretum: sed adhuc pro diuina libertate posse esse, & non esse: fit vt à Deo videatur purificata conditio priùs quàm sit illud decretum, quod ad efficiendam & videndam loquutionis existentiam prærequiritur.

Confirmatur eadem minor, quia posita huiusmodi scientia futurorum conditionatorum Deus ante omnem liberum actum suum certò cognoscit, exempli causa, hanc maiorem propositionem, si Petrus constituatur in his circumstantiis loquetur. Rursus posito decreto de concurrente ad Petrum in illis ipsis circumstantiis constituendum, eo ipso præcisè abstrahendo à visione actualis loquutionis, & quocumque alio: cognoscit Deus hanc minorem: Petrus est in his circumstantiis. Ergo eo ipso præscindendo ab actuali existentia loquutionis, & visione illius, ac alio quocumque, scit in eo signo rationis (in quo nondum est decretum absolutum de concurrente ad Petri loquutionem) Petrum ipsum absolutè esse loquu

loquuturum. Consequentia est satis euidens: nam si in intellectu creato, qui naturaliter non potest prius quàm res existant; habere actum quo earum existentias videat; ponatur certa cognitio illarum duarum propositionum per reuelationem; eo ipso ille intellectus in eodem signo rationis cognoscat Petrum certò, & absolutè loquuturum, etiamsi loquutionem ipsius vt actu existentem minimè intueatur. Ergo multò magis hoc ipsum tribuendum est Deo qui earum præmissarum veritatem longè perfectiùs percipit, quàm possit ab vlllo intellectu creato percipi per reuelationem, aut quacumque ratione. Et sanè satis per se absurdum apparet, vt qui habet euidentem cognitionem maioris, & minoris propositionis alicuius Argumenti in recta forma constituti, non habeat eo ipso euidentem cognitionem (semoto quocumque alio in præmissis non contento) consequentis, quod per bonam consequentiam ex illis præmissis infertur. In proposito autem illæ propositiones; si Petrus constituatur in his circumstantiis loquetur: Petrus est in his circumstantiis: sunt maior, & minor argumenti optima forma prædicti. Ex quibus per optimam consequentiam infertur, vt Petrus absolutè sit loquuturus: Et loquutio, vt actualis, est ratio obiectiua posterior nullo modo in præmissis contenta. Reliquum ergo est, vt si Deus antequàm videat loquutionem Petri actu existentem, certam habet illarum præmissarum cognitionem; certò etiam cognoscat Petrum absolutè loquuturum, prius quàm videat ipsius loquutionem, vt actu existentem, ac præsentem æternitati: Ac proinde vt contra senten-

tiam S. Thom. alia etiam ratione Deus certò cognoscat futura contingentia absoluta quàm intuendo illa quatenus actu sunt extra causas. Id quod expressè faretur Molina p. p. quæst. 14. ar. 13. disp. 14. §. 2. Deus. Vbi ex eo quod Deus nouerit ante omne decretum contingentia futura ex hypothesi, si ipse hunc, aut illum ordinem rerum cum his, aut illis circumstantiis creare vellet: infert, vt eo ipso quod liberè elegit hunc ordinem rerum quem re ipsa elegit; in ipsamet electione priùs nostro intelligendi more cum fundamento, in re cognouerit contingentia absolutè futura, quàm aliquid non modò in tempore, sed etiam in æternitate extiterit, & videri potuerit, vt præsens, ac extra causas.

Reijcitur prima responsio, quæ ad vim allati argumenti enervandam afferrì possit.

AD hoc argumentum satis iam (vt opinor) confirmatum responderet fortasse quispiam; rectè quidem per ipsum probari modum quèdam certò cognoscendi futura contingentia absoluta distinctum à visione quæ in ea feratur, quatenus æternitati præsentia sunt: sed tamen quia in hoc modo intrinsecè includitur imperfectio discursus: non posse ipsum tribui Deo: Ac propterea licèt in Deo constituatur scientia contingentium sub conditione futurorum ante omnem actum liberum, iuxta sententiam tamen S. Tho. dici debere futura contingentia absoluta, non aliter ab eo certò cognosci, quàm per æternam visionem, quæ ab æterno ea respiciat, vt in sua differentia temporis sunt

sunt extra causas: quia scilicet hæc sola ratio cognoscendi superest expertis eius imperfectionis, quæ nequeat cum diuinitate consistere.

Sed contrà est, quia non minùs pugnat cum perfectione intellectus diuini, ut ab eo ratio aliqua obiectiua non cognoscatur, quæ in se cognoscibilis sit, & percipiatur ab intellectu creato quam ut ab eodem aliquid intelligatur per discursum. Quò fit, ut responsio allata retorqueri possit. Ex dictis enim suprà satis constat, si scientia illa contingentium sub conditione futurorum concedatur, negari non posse quin eadem contingentia apta sint cognosci sub futuri absoluti ratione ut contra distincta à ratione presentis, & coëxistentis æternitati: ex quo etiam sequitur, ut hæc ipsa ratio futuri diuersa à ratione presentis & coëxistentis æternitati attingi debeat ab intellectu diuino, quem latere non potest vlla obiectiua ratio. Si ergo hæc ipsa ratio futuri absoluti non nisi per discursum intelligi potest; ut videtur velle illa responsio: Hoc ipso quod admittimus scientiam illam conditionalium ante omnem actum liberum: incidimus in hoc absurdum, ut Deo tribuere debeamus notitiam aliquam discursiuam: ac proinde scientia illa omnino videretur ante actum liberum neganda.

Sed ut eadem responsio nullius planè momenti esse demonstretur: animaduertendum est, cognitionem in eo quod discursum inuoluat, aut excludat non tam pendere à ratione obiecti quam à natura intelligentis magis, aut minus perfecta, qua de causa omnia, quæ nos per discursum intel-

ligimus, non Deus modò, sed Angeli etiam intelligunt, absque vllò discursu: & quicquid in se tale est, vt possit esse obiectum certæ cognitionis discursiue ab imperfectiori intellectu manantis: potest etiam esse obiectum certæ cognitionis, quæ pro nobiliori natura sui intellectus omni discursu careat. Nostrum igitur argumentum probat quidem contingentia sub ratione futuri absoluti quatenus hæc ratio diuersa est à præsentia, & coexistentia æternitati certò cognosci posse per discursum ab intellectu imperfectiori: sed hoc ipso etiam probat, posse eadem sine discursu sub eadem ratione certò cognosci à Deo. Cùm enim præmissæ illæ (si Petrus ponatur, in his circumstantiis loquitur: Petrus est in his circumstantiis) ex quibus infertur loquutio Petri sub ratione futuri absoluti contra distincta ab eius actuali existentia: priùs ratione veræ sint quàm eadem loquutio esse possit præsens, & coexistens æternitati: eo ipso etiam in re verum est Petri loquutionem esse absolutè futuram: quia impossibile est, vt sit connexio extremorum cum medio absque connexionem extremorum inter se: & ideò sicut Deus perfectissimo suo intelligendi modo in illarum præmissarum veritate intuetur connexionem extremorum cum medio, ex quo per optimam consequentiam inferri potest loquutio Petri sub futuri absoluti ratione diuersa ab eius actuali existentia, & præsentia in æternitate, càmque intuetur priùs ratione, quàm eadem loquutio concipi possit, vt existens: ita necesse est, vt cum eadem cognitionis perfectione intueatur connexionem extremorum inter se; hoc est, loquutionem Petri, vt absolutè futuram priùs ratione.

ratione| quàm videre possit eandem, vt extra causas, & coexistentem æternitati: si enim intuetur connexionem extremorum eo prorsus modo quo est; videt eandem connexionem esse nexum etiam, & connexionem extremorum inter se. Quare frustra obiicitur non posse Deo tribui propter imperfectionem discursus modum illum cognoscendi futura contingentia absoluta, quem S. Tho. non modò non admittit, sed etiam expressè excludit.

Secunda responsio ad idem argumentum refellitur.

Alij forsan existimabunt argumentum propositum alia ratione dilui posse: si, nimirum, dicamus in maiori illa propositione (si Petrus constituitur in his circumstantiis loquetur) subintelligendam esse aliam conditionem: hoc est, si illi non desit concursus diuinus. Hoc enim posito fit, vt quamuis Deus videat Petrum in his circumstantiis constitutum: cùm tamen absolute loquutum non priùs videat, quàm videat suum decretum circa loquutionem, & concursum ad illam: quo decreto posito statim videt Deus loquutionem illam, non vt futuram, sed vt præsentem æternitati, ac extra causas.

Sed contra hanc responsionem videntur vrgeri plura. Primò enim si tota responsio admittatur: Argumentum tamen propositum satis retinet roborem ad probandum modum aliquem certò cognoscendi futura contingentia absoluta, qui sententiæ S. Tho. aduersetur. Hæc enim responsio

fatis apertè concedit contingens, vt non est præfens, non esse quantum, ex ipso est, & causa ipsius proxima incapax certæ cognitionis sub ratione futuri, aut non futuri propter indeterminacionem ad esse, atq; ad nō esse: sed totam rationem incertitudinis oriri quodāmodo extrinsecus ex eo, quòd necessarius concursus causæ primæ deesse possit. Quòd fit, vt sicut dicitur De^o ante omne decretum sciuisse Petrum quantum ex ipso esset (vel nisi Deus necessarium concursum subtraheret) loquuturum, si in his circumstantiis constitueretur, ita tribui etiam Deo debeat ante decretum immediatum circa loquutionem, vel concursum ad illam certissima cognitio, qua sciat Petrum in his circumstantiis positum pro sua libertate absolute loquuturum, nisi ipse eidem Petro desit in necessariis ad eandem loquutionem: quem cognoscendi modum cum S. Thom. sententia non cohæreere satis ostendunt ea quæ suprâ attulimus initio huius cap. 2. in probatione maioris propositionis. Dum enim S. Tho. negat futura contingencia absoluta posse aliter certò cognosci quàm per visionem, quæ in ea feratur, vt existentia sunt: non idè id negat, quia pro libertate diuina fieri potest, vt causæ liberæ creatæ desit concursus necessarius ad actum: sed quia causa contingens, & libera se habet ad opposita, & eius effectus vt non est præfens; est in ipsa, & ratione ipsius abstrahendo ab omni extrinsecò & indeterminatus vt sit, aut non sit.

Confirmatur, quia futura necessaria dicuntur simpliciter certò cognosci eo ipso, quod per comprehensionem causæ ipsorum cognoscuntur, quatenus

tenus futura sunt ex parte ipsius causæ proximæ, quamuis ea incertitudo quasi ab extrinseco superfit; an scilicet defuturus sit necessarius concursus causæ primæ, necne. Ergo similiter cum S. Tho. negat, posse etiam à Deo certò cognosci futura contingentia absoluta ut futura sunt: loquitur de illa certitudine, quæ attenditur ex parte effectus; ut est in sua causâ proxima, ita ut abstrahendo etiam à libertate voluntatis diuinæ ad concurrentiū, & non concurrentium: incertum omninò sit in quam partem futurum sit, ut se moueat libertas creata. In eodem enim sensu negat S. Tho. certò cognosci posse contingentia ut futura sunt: quo ipse & alij passim concedunt certò cognosci posse necessaria similiter, ut futura sunt: Ac proinde falsum omnino est in sententia S. Tho. posse certò cognosci loquutionem Petri in his circumstantiis constituti esse absolutè futuram, quantum est ex parte ipsius Petri.

Secundò, contra eandem responsionem est, Quia admissa etiam in illa maiori (si Petrus constituitur in his circumstantiis loquetur) alia conditione; nimirum, nisi illi desit concursus diuinus: integrum tamen manet argumentum initio propositum: quia si Deus ante omnem liberum actum scit, contingens sub illa duplici conditione esse futurum; eo ipso videt in alio signo rationis idem contingens, ut absolutè futurum non intuendo ipsum ut præsens, & coëxistens æternitati: Post cognitam enim illam maiorem propositionem duplici conditione suspensam, accedente decreto de concurrente ad Petrum in his circumstantiis constituendum; videt Deus purificatam
primam

primam conditionem, dum videt Patrum in his ipsis circumstantiis constitutum. Postea vero eo ipso quod Deus Petro ita constituto non vult deesse in necessariis ad ipsius loquutionem, certo scit Petrum absolute loquuturum abstrahendo à visione loquutionis, vt existentis, & presentis: sola enim purificatio illarum duarum conditionum precise considerata est satis, vt veritas futuri conditionalis transeat in veritatem futuri absoluti, atque sub hac ratione abstrahendo ab alio quocunque cognosci possit. Quare etiamsi per impossibile res in aliqua differentia temporis existentes non viderentur à Deo ab æterno, vt in suo tempore existentes: hoc ipso tamen quod ab æterno videret Deus purificatam duplicem illam conditionem inclusam in propositione conditionali nota ante omne decretum, certo sciret loquutionem Petri absolute futuram: quo modo etiam eam sciret quilibet intellectus creatus non attingens loquutionem, vt existentem, antequam existat: cui maior illa propositio conditionalis, atque vtriusque conditionis purificatio reuelaretur: & de facto Deus si habet huiusmodi scientiam conditionatam duplici illa conditione: etiamsi contingentia futura videat ab æterno vt existentia: eadem tamen in aliquo priori signo rationis cum fundamento in re videt sub tatione futuri absoluti: in exemplo enim proposito prius est Deum velle non deesse Petro in his circumstantiis constituto in necessariis ad ipsius loquutionem, quam loquutio ipsius rationem habeat presentis & coexistentis æternitati. Ex quibus omnibus liquidò constat illam aliam conditionem, cui nititur responsio, quam oppugnamus,

non

non efficere, vt hæc scientia conditionalium ante decretum Deo non suppeditet modum certò cognoscendi futura contingentia absoluta distinctum ab æterna visione actualis ipsorum existentia, atque à S.Tho. exclusum. Qui cognoscendi modus nõ est ille ipse, quo Scot in 1. dist. 39. viso de contingentia, & alij dixerunt futura contingentia absoluta à Deo cognosci in suo decreto. Hi enim putat ratione totã futuri absoluti in decreto diuino niti, vt in antecedenti, ac infallibili causa determinationis causæ secundæ: & totam certitudinem cognitionis oriri ex cognitione huius decreti. Nos autem ex sua scientia conditionata inferimus in contingentibus rationem quãdam futuri absoluti, quæ pendeat ab usu libertatis creatæ: ita vt decretum diuinum se habeat solum, vt causã alicuius concomitantis necessarij, id est, generalis concursus: & certitudo, qua huiusmodi contingens absolute futurum cognoscitur, nitatur illi obiectiuæ ipsius veritati in ratione futuri absoluti, quam apertè demonstrat veritas futuri conditionalis ab eodem priùs ratione habita.

Confirmatur hæc secunda eiusdem responsionis oppugnatio, quia si Deus circa Petrum vna cum decreto ipsum creandi haberet etiam hoc decretum: quod nullatenus est impossibile, nimirum: Nolo vnquam illi denegare concursum meum, eo ipso quòd videret illum in his circumstantiis constitutum, in quibus ante omne decretum præuisus fuerat loquuturus, si in illis poneretur, nec deesset necessarius concursus causæ primæ: eo ipso, inquam, purificata esset omnis conditio, & perfectissima certitudine sciret illum absolute

lutè loquuturum seclusa etiam omni visione loquutionis, vt existentis, ac præsentis aternitati. Quare constat omnino alium cognitionis modum à nobis illatum non impediri per additionem illius conditionis (nisi desit concursus diuinus.)

Tertiò, contra eandem responsionem est, quia subintellecta etiam in illa maiori propositione (si Petrus constituatur in his circumstantiis loquetur) illa alia conditione (nisi desit concursus diuinus) certò tamen poterit Deus cognoscere loquutionem absolutè futuram alio modo quàm intuendo illam, vt existentem: idque non solum post decretum immediatum circa loquutionem, vel concursum ad illam, vt paulò antè in secunda oppugnatione diximus, sed etiam ante huiusmodi decretum. Nam si Deus ante quodcunque decretum præuidet sub conditione actus liberos nostros futuros: ante quodcunque etiam decretum actuale præuidet, vt conditionaliter futuros actus liberos suæ voluntatis. Quare sicut dicitur præuidere Petrum, quantum ex ipso est loquuturum, si ponatur in his circumstantiis: ita etiam dici potest præuidere sub eadem conditione constitutionis Petri in his circumstantiis, se non denegaturum eidem Petro concursum ad loquendum. Quo posito, eo ipso quòd Deus videt Petrum esse in his circumstantiis, antequàm actu decernat cum illo concurrere, videt suum concursum Petro absolutè non defuturum; ac proinde purificata omni conditione videt loquutionem Petri nondum existentem esse omnino absolutè futuram.

Neque enim refert quod Molina p. p. quæ. 14. ar.

ar. 13. disp. 17. & in Concord. ibidem asseruerit actus liberos diuinos, vt conditionaliter futuros ab ipso Deo, non cognosci licet sub ea ratione ab illo cognoscantur actus arbitrij creati. Hæc enim opinio reiicitur à Suarez in Opusc. lib. 2. de scient. condit. futur. conting. & aliis Auctoribus huius scientiæ conditionalium ante decretum quam in præsentia oppugnamus. Quorum auctoritas hac in re pluris facienda est, cum satis ostendant Molinam in proposito non philosophari consequenter: nulla enim probabili ratione explicari potest veritas futuri conditionalis in artibus liberis creatis, quin eadem reperiiri possit in actibus liberis diuinis, quibus si huiusmodi veritas insit, implicat contradictionem, vt sub ratione futuri conditionalis intelligibiles non sint ab intellectu diuino.

Refutatur tertia Responso, quæ ad idem argumentum dissoluendum afferri possit.

Tertio tandem loeo videbitur fortasse alicui propositum argumentum ita solui posse; si, nimirum, dicatur Deus post scientiam futurorum omnium contingentium ex hypothesi prius quidem ordine executionis velle, vt sint conditiones, postve utrò à sit illud contingens quod sub illis conditionibus erat futurum: sed ordine intentionis prius velle, vt sit ipsum contingens, quàm velit, vt sint conditiones, à quibus ipsum contingeret pendet: ita vt in exemplo proposito sapius cum præuiderit Deus Petrum loquuturum, si ex his circumstantiis constitueretur: ideò statuatur Petrum in his circumstantiis collocare, quia vult vt ipse loquatur,

quatur, & consequenter, quia vult cum ipso concurrere ad loquutionem. Hinc enim sequitur primò vt priùs videat Deus se actu velle cum Petro concurrere ad ipsius loquutionem, quàm videat purificatam conditionem ratione cuius dicebatur à nobis suprà, videri vt futurus conditionaliter, & postmodum, vt futurus absolutè ipsemet actus liber diuinæ voluntatis.

Seruandò sequitur vt admissa etiam in Deo hac scientia contingentium sub conditione futurorum ante decretum, futura contingentia absoluta iuxta sententiam S. Tho. non aliter à Deo certò cognoscantur, quàm per visionem, quæ illa respiciat vt existentia sunt, & præsentia æternitati. Cùm enim post scintiam huius conditionalis (si Petrus constituatur in his circumstantiis loquetur) sit decretum, quo Deus statuit, vt Petrus loquatur, & statuit cum eo ad loquutionem concurrere, & ob hanc ipsam voluntatè statuit, illum in his circumstantiis collocare: in signo rationis quod huiusmodi decreto hæc omnia certo ordine completente posterius est, non potest videre Deus Petrum actu constitutum in his circumstantiis, vidento loquutionem ipsius, non vt existentem & præsentem, sed vt futuram; quia hæc loquutio in hoc instanti rationis verè est extra causas & præsens æternitati, cùm ad actualement ipsius existentiam & æternam visionem, quæ in eam feratur, vt existentem, nihil aliud prærequiratur, nisi decretum diuinum de constituendo Petro extra causas in certis circumstantiis, & de concurrento ad actum loquutionis. Quare simul videtur purificata conditio, dum videtur Petrus in his circumstantiis constitu-

tus; & simul videtur loquutio ipsa vt actu existens extra causas: ac proinde non inuenitur modus vllus cognoscendi hanc loquutionem & alia contingentia quæcumque in ratione futuri absoluti distinctus ab eo, quem agnouit, atque approbavit S. Thom.

Sed contra hanc responsionem est; primò, quia ad tuendam sententiam S. Thom. non est satis, vt Deus futura contingentia absoluta certò præscire nequeat, nisi quatenus præsentia sunt æternitati ex eo quòd hic vel ille ordo liberè sit inter actus diuinæ voluntatis. Quod enim huiusmodi futura certò aliter cognosci non possint, non pendet iuxta sententiam S. Thom. initio huius cap. explicatam, ex libertate diuina, quæ priùs ordine intentionis versetur circa hoc, quàm circa illud. Nam totum huius opinionis fundamentum est in natura rei contingentis, & causæ ipsius ad opposita se habentis; quod sanè per hanc responsionem euertitur; quia ininitur solùm ordini actuum liberorum diuinæ voluntatis. Quare si Deus alium ordinem in his actibus liberè constitueret; nullatenus immutata rei contingentis, & causæ ipsius natura; statim oriretur S. Thom. omnino reclamante alius modus certò cognoscendi futura contingentia absoluta. In nostro enim exemplo: si post præuisionem huius conditionalis (si Petrus ponatur in his circumstantiis loquetur) dicatur Deus non decreuisse absolutè ex se, vt Petrus loqueretur, ita vt propter hanc voluntatem; absolutè etiam voluerit ipsum in his circumstantiis collocare: sed ex se noluisse potius loquutionem Petri quàm

illius negationem : Ac propterea liberè statuisse quidem Petrum in his circumstantiis constituisse ; non tamen in eum finem vt infallibiliter loqueretur : & ea tantùm de causa voluisse ad Petri loquutionem concurrere , ne vsum libertatis ipsius impediret, si hoc (inquam) quod possibile omnino est, ponatur : prius simpliciter erit decretum de Petro in his circumstantiis constituendo, quàm decretum immediatum circa ipsius loquutionem , & concursum ad illam, atque ante huiusmodi decretum immediatum loquutio à ratione futuri contingentis conditionalis transibit ad rationem futuri contingentis absoluti. Ac proinde posito ordine illo possibili actuum diuinorum, sequetur hoc in sententia S. Thom. impossibile , vt huiusmodi contingens purificata conditione statim post primum decretum circa antecedens propositionis conditionalis , certò prænoscatur vt futurum absolutum seclusa quacumque visione ipsius sub ratione existentis , & præsentis æternitati, vt clariùs , & fusiùs intulimus suprà. Ex quo patet quantum hæc responsio aberret à sententia S. Thom.

Adde quod retento etiam inter actus liberos voluntatis diuinæ ordine illo quem responsio constituit : non tamen euitatur difficultas argumenti. Nam licet Deus priùs habeat decretum immediatum (vt intentionem quandam finis) de loquutione Petri & concursu ad illam ; postea verò habeat tamquam voluntatem mediorem ; decretum de Petro in his circumstantiis constituendo ; loquutio tamen ipsa priùs transit ad rationem futuri absoluti, quàm acquirat rationem
 existen

existentis extra causas : Ex decreto enim de Petro in his circumstantiis collocando statim intelligitur sequi actualis ipsius constitutio in eisdem circumstantiis , ita vt in instanti rationis post illud decretum immediatè sequenti purificata omnino sit conditio illa per quam dicebatur conditionaliter futura loquutio; si, nimirum, Petrus in his circumstantiis constitueretur : Quare hoc ipso habebit loquutio rationem futuri absoluti in illo instanti rationis immediato post illud decretum, & in eo incipiet vera esse maior, & minor argumenti per optimam consequentiam inferentis loquutionem, vt absolute futuram, iuxta ea quæ suprâ diximus fusè. In hoc ipso autem instanti loquutio eadem habere non potest rationem existentis extra causas; loquutio enim hæc vt pote actus secundus & effectus Petri in his circumstantiis constituti non potest esse simul natura & ratione cum eo : & ideò cum in hoc instanti rationis intelligatur primò esse, Petrus extra causas in his circumstantiis constitutus; loquutio ipsius pro hoc ipso instanti non potest dici esse, nisi in voluntate ipsius, tamquam in causa apta illam producere; non autem, existere actualiter in se ipsa. Quamuis ergo constituatur ordo ille inter actus liberos diuinos, cui nititur responsio; priùs tamen transit loquutio ad rationem futuri absoluti quàm ad rationem actû existentis : & ideò non vnica tantùm ratione à S. Thom. approbata certò sciri potest à Deo res contingens absolute futura: sed duplici, quia, nimirum, in aliquo priori signo rationis cognosci potest sub ratione absolute futuri contradi-

Et à ratione præsentis: in alio verò signo posteriori videri potest vt existens, & præfens æternitati. Secundò, contra eandem responfionem est, quia multa sunt futura contingentia, quorum præuifioni hæc responfio nulla ratione applicari potest: Quamuis enim Deus præuiderit futuros actus malos sub ea conditione, vt homines constituerentur in illis circumstantiis, in quibus eos eliciant. Non tamen in eum finem eos in illis circumstantiis collocat, vt ipsi cum perfecta cognitione liberè eliciant actus prauos: id quod passim admittitur ab iis Auctoribus, qui hanc scientiam conditionatam Deo tribuunt ante omne decretum: Et videtur etiam expressa sententia S. August. lib. 3. contra Iulian. cap. 9. vbi ait; Non ideò Deum creare pecora in gregibus impiorum, vt Dæmonibus immolentur, quamuis hoc nouerit eos esse facturos. Hæc ergo contingentia dici non possunt à Deo non cognosci sub ratione futuri absoluti priùs ratione quàm cognoscantur vt existentia, eò quòd ordine intentionis priùs sit decretum quo Deus velit illa esse, quàm decretum, quo velit esse conditiones, sub quibus præuifa fuerant, vt conditionaliter futura. Quare neque etiam congruit hæc responfio sententiæ S. Thom. cuius doctrina res omnes contingentes eadem prorsus ratione completitur.

Ex his omnibus constare videtur, fatendum omnino esse, vt Deus futura contingentia absoluta alia etiam ratione certò prænoscat quàm per visionem, quæ ab æterno in ea feratur, vt existentia sunt: si illi tribuatur scientia eorundem
ante

ante decretum sub ratione futuri conditionalis: cùmque hæc alia prævisionis ratio à S. Thom. exclusã fuerit, vt satis supérque ostendunt ea, quæ attulimus initio huius cap. Reliquum est vt argumentum propositum optimè inferat, huiusmodi scientiam conditionatam ante diuinum decretum sententiæ S. Tho. aduersari. Quod ipsum aliis etiam argumentationibus colligi potest.

Subduntur alia argumenta, quæ eidem S. Thom. auctoritati nituntur.

Secundo loco hæc scientiã conditionata ante decretum probatur pugnare cum opinione S. Thom. quia futura contingentia absoluta in sententia ipsius sciri non possunt ante decretum, quod immediatè circa ipsa versetur: in primo enim dist. 39. quæst. 1. ar. 1. ad 5. dum agit de huiusmodi decreto, atque de scientia futurorum ait, *scire secundum rationem sequitur voluntatem.* Id quod repetit in eadem quæst. 1. ar. 2. ad 2. At si in Deo est scientia illa contingentium sub conditione futurorum ante decretum; sequitur omnino, vt videat futura contingentia absoluta ante decretum immediatum circa ipsa: quia ante huiusmodi decretum per solum decretum circa conditiones purificatur omnis conditio, & res transit ad rationem futuri absoluti, vt suprà ostendimus; ergo.

Tertiò denique idem deducitur, quia iuxta sententiam S. Thom. futurum contingens absolutum per nullam cognitionem certò cognosci potest vt futurum est, quia sub ratione futuri nul-

lam habet determinationem. Docet hoc S. Tho. verbis supra relatis initio capituli: Ergo in sententia eiusdem futurum etiam contingens conditionale certò sciri non poterit quatenus futurum est; cùm de utroque sit eadem omnino ratio: sed futurum conditionale contingens non potest à Deo videri ante decretum, nisi quatenus futurum est; Ergo in sententia S. Tho. futurum contingens conditionale ante decretum certò sciri non potest. Assumptum patet ex doctrina S. Tho. locis citatis initio capituli: & præsertim p. p. quæst. 14. ar. 13. & quæst. 2. de scientia Dei ar. 12. sentit enim futurum contingens cognosci, vt futurum, quatenus cognoscitur, vt non est præsens, ac extra causas, sed vt est in causa. Quare cùm contingens sub ratione futuri conditionalis cognosci à Deo nequeat ante decretum, vt extra causas, ac præsens aternitati, certum relinquitur, vt in sententia S. Tho. pro eo signo rationis huiusmodi futurum cognosci non possit nisi sub ratione futuri; hoc est, sub ea ratione, sub qua, teste eodem S. Tho. contingens quodcumque pugnat cum certitudine cuiusvis scientiæ. Atque hæc de sententia S. Tho. iam ad Theologicas rationes veniamus.

CAPVT III.

Eadem opinio negans in Deo ante decretum scientiam contingentium sub conditione futurorum Theologicis rationibus comprobatur.

AD hanc ipsam sententiam confirmandam non desunt rationes Theologicæ complures,

res, quibus multum ponderis inesse videatur. Probatur itaque.

Primò, quia vt ante omnem actum liberum Deus sciat aliquod contingens conditionaliter esse futurum, aliquod verò conditionaliter non esse futurum opus est vt priùs ratione quàm hoc sciat; diuina essentia, vt gerens vicem speciei intelligibilis vnus ex his contingentibus alio modo determinet intellectum diuinum, quàm vt gerens vicem speciei intelligibilis alterius. Hæc enim est illa vnio obiecti cum potentia cognoscitiua, quam ad omnem actum cognitionis optimè docuit pre-quiri S. Tho. p.p. quæst. 12. ar. 2. At huiusmodi diuersa determinatio in eo signo rationis esse non potest. Patet, quia eam antecedere debet diuersa ratio entis in obiecto: ideò enim essentia diuina determinat in ratione speciei intelligibilis intellectum diuinum ad cognoscendum hoc obiectum vt album; illud verò vt nigrum: quia hoc album est, ac vt album postulat cognosci: illud verò nigrum; & non aliam sui, quam vt nigri cognitionem requirit: In proposito autem non est vlla diuersa ratio entis in obiecto, quæ postulet diuersam illam determinationem intellectus diuini, & diuersam cognitionem: Positis enim duabus causis liberis in quibuscumque conditionibus, cum vtraque maneat indifferens ad operandum, & non operandum; indifferens etiam manet operatio sub illis vt sit, & non sit: ac proinde non potest operatio vnus causæ per ordinem ad illas conditiones habere obiectiuam rationem diuersam ab ea, quam habeat operatio alterius. Quod vt clariùs ostendatur; Ponamus id quod

facilè concedunt Auctores huius scientiæ conditionatæ ante decretum . Ponamus, inquam, Deum ante omnem actum liberum præuidisse futurū, vt Petrus, si in his certis circumstantiis loci, tēporisq; cōstitueretur, liberè vellet loqui; Paulus verò idem liberè non vellet, etiamsi in eisdem prorsus circumstantiis collocaretur, & corpore, & animo in actu primo eadem planè ratione, ac Petrus affectus esset. Hoc enim posito nulla omnino videtur posse reperiri obiectiuæ rationis diuersitas, ob quam loquutio Petri diuersam determinationem intellectus, & diuersam cognitionem exigat in instanti rationis antecedente omne decretum diuinum ab ea, quam exigat loquutio Pauli. Quod enim attinet ad Petrum, pro eo signo rationis nihil aliud considerari potest, nisi Petrus abstrahens ab existenti, & ratione absolutè futuri. Hæ circumstantiæ loci, temporis, & volitio ipsius in eiusdem voluntate, vt in causa determinata, atque indifferenti contenta: quæ omnia apta sunt ex natura sua non solùm seorsim concipi; sed etiam inuicem comparari: præter hæc nulla alia ratio obiectiua realis in proposito excogitari potest. Simili autem ratione totidem solùm considerari possunt circa loquutionem Pauli, quæ cum ab illis suprâ enumeratis solo, vt posuimus, numero differant; constat eam illis non inesse diuersitatem, ratione cuius oppositam cognitionem requirant.

Occurri

*Occurritur cuidam responsioni, quæ ad
infirmendam rationem propositam
afferri posset.*

AD rationem propositam aliquis forsan responderet diuersitatem illorum obiectorum in eo esse, quòd volitio Petri sub illis conditionibus futura sit: sub eisdem verò non sit futura volitio Pauli.

Sed contrà est, quia hæc ratio futuri, & nõ futuri, vt tribuat his obiectis veram diuersitatem ratione cuius postulèt diuersam cognitionẽ debet esse aliquid reale existens in ipsis rebus priùs ratione, quã intellectus diuinus circa illas versetur. In rebus autem hanc rationem futuri, & non futuri non reperiri satis constat ex enumeratione allata eorum omnium quæ circa hæc obiecta considerari possunt. Quòd enim volitio Petri veram in se habeat rationem futuri conditionalis per ordinem ad has condiciones, seu circumstantias; dici potest solùm oriri ex determinata connexionione volitionis cum his circumstantiis, non quòd ex natura rei sit hæc determinatio, vt nequeat esse oppositum: sed quòd de facto ponendæ non sint hæ circumstantiæ sine volitione Petri, in qua ratio futuri conditionalis idem sit realiter, atque hæc connexio: sed tamen propter libertatem Petri explicari nequit, in quo hæc ipsa connexio consistat: & vnde in eo instanti rationis oriatur: Cùm præsertim eadem pro eodẽ signo dicatur non conuenire volitioni Pauli, cui nihil deest eorum, quæ pro illo signo insunt Petro: impossibile enim est, vt ex quatuor terminis omninò similibus duo diuersimodè se habeat

ad inuicem, atque alij duo. Nam quod duo comparentur inter se vt similia, vel dissimilia. Æqualia, vel inæqualia prouenit ex proprio esse cuiusque. Ideò namque hoc vel illo modo vnumquodque se habet ad alia externa, quia hoc vel illo modo se habet in se ipso. Quare cùm in instanti rationis antecedente omnem liberum actum diuinum Petrus, & Paulus in se eodem omnino modo se habeant ex suppositione: & conditiones, seu circumstantiæ sint eadem: volitio verò vtriusque non sit in seipsa, sed in causa æquè indifferenti: fit vt Petrus sub his conditionibus, ac volitio ipsius; & Paulus sub eisdem conditionibus, atque ipsius volitio sint quatuor termini omnino similes? Ac propterea, vt pro eo signo nulla diuersa connexio intercedere possit inter Petrum in illis circumstantiis collocatum, ac volitionem ipsius: atque inter Paulum in eisdem circumstantiis collocatum, ac volitionem eiusdem.

Ex quibus etiam patet, vel non esse ad rem, vel esse falsum, quod aliqui dicere solent; nimirum, assignandam non esse nullam maiorem rationem quare hoc sit conditionaliter futurum, nõ illud: sed satis esse rationem vtriusque afferre sufficientem petitam ex libertate causæ quæ potest vtrumlibet: sicut similiter accidit in futuris contingentibus absolutis, in quibus absque vlla maiori ratione vnum verè est futurum: Aliud verò non futurum.

Si enim id intelligatur de maiori ratione motiua, & determinatiua causæ liberæ; seu de maiori ratione antecedente ipsum esse futuri conditionalis:

lis: licet verum sit : quod tamen attinet ad argumentum propositum non est ad rem : quia difficultas vrgetur de ratione futuri conditionalis formaliter accepta : non verò de causa ipsius antecedenti.

Si verò sit sensus, vt exempli causa in volitione Petri, quæ dicitur conditionaliter futura nulla sit assignanda maior ratio formalis, & quiditatiua ipsius esse futuri conditionalis, quàm in volitione Pauli, quæ dicitur conditionaliter non futura. Falsum id sanè est, quia alioqui ex hoc capite vtrique actui eodem modo conueniret essentia futuri conditionalis : ex suppositione verò supra facta, non eodem modo conueniret: ac proinde in manifestam conditionem laberemur.

Neque valet quod additur de futuris contingentibus absolutis: cum enim ipsa quatenus futura sunt sub certam cognitionem non cadant, non est mirum vt nullo modo possit afferri vlla maior ratio, quare hoc sit certò futurum, non illud: quia tamen eadem certò cognosci possunt, vt æternitati præsentia sunt : ideò in illis assignatur existentia actu exercita in certa differentia temporis, quæ ratio est formalis, & quiditatiua præsentia, respectu æternitatis: per quam realem rationem differunt nullo cogitante ea, quæ nobis contingenter futura sunt ab iis, quæ nulla ratione sunt absolutè futura.

Secunda ratio proponitur.

Secundo loco eadem sententia probari potest, quia de obiecto variabili, atque indeterminato
secun-

secundùm eam rationem, secundùm quam variabile, atque indeterminatum est: nulla potest esse cognitio omninò certa: vt enim optimè deducit Aristot. 1. Periherm. capit. vlt. in fi. & ibi S. Thom. & alij: Quia cognitionis, & orationis veritas ab obiecto pendet, fit necessariò vt si obiectum ad vtrumlibet se habeat, vel contrarià suscipiat, siue ea æquè contingere possint singula, siue alterum, vt in pluribus: fit (inquam) vt eadem ratione se habeat cognitio, & oratio ad veritatem & falsitatem: ac propterea vt cognitionis veritas certa, & fixa esse nequeat, si in eam rationem obiecti feratur, quæ suapte natura firma non sit, sed variabilis, & inconstans. Contingens autem sub conditione futurum, quatenùs sub conditione futurum est, est quid variabile, & indeterminatum, Ergo &c. Assumptum patet quia contingens sub ratione futuri conditionalis determinationem habere nequit, nisi in causa, in qua tantùm habet esse: causa verò, etiam si quæcunque conditiones ponantur, suam contingentiam, & libertatem retinet, hoc est in defferentiam ad agendum, & non agendum, & propterea ipsi etiam effectui indeterminatorem ad esse, & non esse.

Præcluditur euasio.

NEquè valet si dicas, vt aliquid futurum sit, & quatenùs futurum cognoscatur non esse opus determinatione præseti & existenti in obiecto cum primùm cognoscitur: sed satis esse determinationem futuram, vt videtur constare in futuris contingentibus absolutis, quæ cum à Deo ab æterno cognoscantur, determinationem tamen non habent nisi

in

in certa differentia temporis, in qua actu existunt extra causas. Hoc (inquam) non valet, quia cum cognitio eiusque veritas, & certitudo ab obiecto pendeat: quicquid sit de alia quavis duratione: spectata duratione, seu ordine rationis cum fundamento in re, prius debet obiectum habere in se actu rationem stabilem, ac fixam, quam secundum illam rationem certa cognitione cognoscatur: quia, ut ex Arist. 9. Metha. tex. 21. docet S. Tho. 1. Periher. cap. vlt. lect. 14. prope finē, nihil est cognoscibile, nisi secundum quod est in actu. Quare ut futura contingentia conditionalia sub hac ratione cognosci possint à Deo certa cognitione ante decretum, opus est ut in instanti rationis antecedente decretum, & cognitionem actu habeant determinatam rationē futuri potius quam non futuri, quam tamen habere nequeunt: ut constat ex prædictis, quia sub ratione futuri conditionalis abstrahunt à determinatione actualis existentiae, ad quam multa ex ipsis nunquam peruenient, & remanent in determinatione causæ ad opposita se habentis: in quo apparet latum discrimen inter ipsa, & futura contingentia absoluta ratione, cuius instantia ab his desumpta nullius est roboris. Futura enim contingentia absoluta cum actu existant in sua differentia temporis, hoc ipso habent rationem determinatam per quam cognosci possunt, quando futura sunt, certissima cognitione non quidem sub ratione futuri, sed sub ratione præsentis: quia ut præsentia sunt in actu dicuntur habere rationem necessarij quoad statum, ut loquitur Caie. p. p. quæst 14. ar. 13. §. Aduerte hîc: & huiusmodi præsentia intellectui diuino ab æterno obüicitur, ita ut li-

cet hæc futura spectata duratione temporis, multò post habeant in se determinationem actualis existentia, quàm à Deo certò sciuntur: spectato tamen ordine rationis priùs insit ipsis actualis existentia, & status determinationis, & necessitatis, quàm in ea feratur intuitus diuinus.

Tertia Ratio.

Tertia ratio ad eandem opinionem confirmandam esse potest, quia ratio futuri conditionalis in re contingenti, vel est ipsa entitas effectus, qui dicitur conditionaliter futurus præcisè accepta: vel eadem entitas simul cum entitatibus cause, & conditionum: vel aliquid his omnibus superadditum: vel denique hæ ipsæ entitates non quomodocunque, sed vt certo modo se inuicem respicientes. Non primum, neque secundum, quia in hoc futuro conditionalis (si Petrus poneretur in his circumstantiis vellet loqui) nulla facta mutatione in entitate volitionis, & causæ & conditionum, eadem planè volitio posset ad easdem circumstantiis referri, vt nō cōditionaliter futura, vel vt cōditionaliter non futura: vt de facto etiam contingit, iuxta sententiam quam oppugnamus in aliis volitionibus, quæ simillimam causam, & simillimas condiciones habeant, hoc est, solo numero diuersas. Neque dici potest id quod tertio loco enumerauimus: vt, scilicet, huiusmodi ratio conditionalis futuri consistat in aliquo superaddito: id enim ostendi non potest quidnam sit: & causæ libera ante productionem effectus nihil addi potest, quod ex se effectum reddat certò futurum, vt con-

tendunt ipsimet Auctores opinionis huius, contra quam argumentamur, qui per huiusmodi infallibilitatem, seu necessitatem ex suppositione antecedenti ubique clamant destrui libertatem: effectui autem, seu ipsius entitati, quatenus ille est conditionaliter futurus, nihil fingi potest superaddi, quia nullum habet esse, in quo superadditum illud recipi possit. Conditionibus verò si quid superadderetur habens infallibilem connexionem cum effectu, præterquam quod iuxta eorundem Auctorum doctrinam tolleret causæ libertatem, effectus falsò diceretur conditionaliter futurus sub quibusvis conditionibus nominatis, sed deberet dici futurus sub hac conditione, si his, aut illis circumstantiis illud superadditum adueniret. Denique nec dici potest illud postremo loco propositum, ut, nimirum, futuri conditionalis ratio consistat in entitatibus causæ effectus, & conditionum, quatenus certo modo se habent inter se: nullus enim alius modus inter illa fingi potest, qui sit ad rem, nisi dicatur causa ita respicere effectum, ut illum debeat producere, si coniungatur cum his conditionibus. Hoc ipsum tamen, ut causa debeat effectum producere, nihil aliud esse potest nisi determinatio ipsius causæ in actu primo, quæ ab eiusdem indifferentia, & libertate omnino excluditur. Cùm ergo ratio futuri conditionalis in re contingenti omninò fixa & capax certissimæ cognitionis sita non sit in vlla re ex quatuor à nobis propositis: & ad huiusmodi rationem futuri conditionalis nihil faciat euentus, qui postea conditionibus concurrentibus in tempore sequatur, siquidem permulta dicuntur esse conditionaliter futura,

futura, quæ numquam euenient. Nihil sanè videtur ostendi posse, quod rei contingenti rationem illam tribuat, quam quærimus: ac propterea contingens in ratione futuri conditionalis sub certissimam Dei cognitionem cedere non potest. Hæc vero ratio non modò probat huiusmodi futura conditionalia carere obiectiua veritate necessaria: quippe quæ ortum non habeant à determinatione causæ, & conditionum antecedentium, sed probat etiam eadem carere illa veritate contingenti, quam aliqui dicunt his futuris in esse secundùm euentum contingentem dependentiæ consequentis ab antecedente ratione cuius putant effectui in se tribui debere rationem futuri conditionalis. Nam procul dubio euentus dependentiæ consequentis ab antecedente, quatenus actu reperitur in re, veritatem futuri conditionalis nullo modo constituit, vt patet ex iis, quæ suprà diximus. Vbi etiam tetigimus discrimen inter hæc futura, & futura contingentia absoluta: quorum euentus in certa differentia temporis emanatus aptissimus est, vt sub certissimum intuitum cadat: quatenus verò idem euentus eiusdem dependentiæ abstrahit ab esse actuali cum sit indifferens vt sit, & non sit, quia consequens pro eo statu æquè potest ab antecedente pendere, ac non pendere: ne concipi quidem potest quo pacto certam futuri conditionalis rationem constituat.

Quarta ratio.

Quartò, eadem sententia probatur; quia in exemplo suprà sæpè proposito, si Deus ante quod,

quodcumque decretum sciuit hæc futura conditionalia (si Petrus in his circumstantiis collocaretur vellet loqui, & si Paulus eodem planè modo in actu primo affectus in eisdem circumstantiis constitueretur non vellet loqui, aut vellet non loqui) si hæc (inquam) Deus sciuit, sciuit etiam in aliquo alio instanti rationis priori hæc, vt merè possibilis, atque inter se nullatenus discrepantia; nimirum (si Petrus poneretur in his circumstantiis indifferens esset ad volendam loquutionem: atque ad oppositum, & æquè posset vtrumque, & si Paulus eodem modo affectus in eisdem circumstantiis collocaretur eodem modo ad vtrumque se haberet) concedit hoc apertè Suarez in Opusc. lib. 2. de scientia Dei futur. contingent. capite octauo, in explicatione veræ sententiæ: & patet ex natura rei, nam ratio futuri conditionalis in re contingenti est quid contingens; vt enim tradit Molina prima parte quæst. 14. articul. 13. disputat. 14. §. 2. Deus: id quod data aliqua hypothese futurum est ab arbitrio creato eadem hypothese data poterat non esse futurum: Cùm ergo sit quid contingens, posterius omnino est omnibus necessariis, inter quæ est illa mera possibilitas, quæ propter indifferentiam, & libertatem arbitrij æquè conuenit volitioni loquutionis, & nolitioni Petri, & Pauli, si vterque in eisdem circumstantiis collocetur. Hoc autem constituto, vt Deus in aliquo instanti rationis videatur, si Petrus, & Paulus in eisdem circumstantiis ponantur æquè vtrumque se habere ad volitionem, & nolitionem loquutionis: quia pro eo instanti nulla est veritas ob-

iectione futuri, sed possibilis tantum in utroque oppositorum, ad quæ causa libera est indeterminata: fit necessario, ut in instanti rationis posteriori non possit Deus certò scire volitionem Petri conditionaliter futuram, & volitionem Pauli conditionaliter non futuram: nisi aliqua mutatio in his obiectis facta sit, eò quòd aliquid illis inest in hoc posteriori instanti rationis, quod non inerat in priori. Si enim ut res se habet ad esse, ita se habet ad cognosci; cum in posteriori instanti hæc obiecta tam diuersa ratione cognoscantur, opus omnino est ut alio modo se habeant, quàm in instanti priori.

Huiusmodi autem mutatio horum obiectorum explicari non potest in quo consistat. Vel enim consistit in aliquo quod pertineat ad actum primum, vel in aliquo quod pertineat ad actum secundum. Primum dici non potest, quia quæ ad actum primum pertinent, necessaria sunt: & propterea in priori instanti obiiciuntur præterquam quod ponimus circa utrumque futurum in actu primo esse omnia paria: neque dici potest secundum, quia nullus actus secundus creatus est ante quodcumque liberum Dei decretum, cum pro eo signo nulla etiam causa creata, vel actu sit, vel etiam absolutè futura sit. Neque hîc vlla potest afferri instantia de futuris contingentibus absolutis: Quamuis enim Deus ea prius ratione intelligat, ut possibilis, quàm ut futura nobis, & sibi suæque æternitati præsentia: sicut tamen alia atque alia secundum rationem est cognitio; ita etiam præcedit mutatio rationis obiectivæ: dum enim res contingens cognoscitur, ut possibilis,

cogno

cognoscitur quatenus est in sua causa, quæ potest illam producere: & prius ratione quam cognoscatur, vt absolutè futura nobis, & Deo præsens, intelligitur facta in re ipsa mutatio, eò quòd causa transierit ad actum secundum, & effectus amissa ratione entis in potentia causæ contenti, factus sit ens actuale, atque in se ipso pro certa temporis differentia existens.

Confirmatur tota hæc ratio, quia vnumquodque est cognoscibile secundum quod est actu, vt docet S. Thom. p. p. quæst. 12. ar. 1. quæst. 14. ar. 13. quæst. 84. ar. 2. quæ. 87. ar. 1. & alibi, & nihil habet vt explicat Caiet. quæst. 87. citata ar. 1. rationem alicuius entis, & veri, nisi quatenus actu rationem illam habet, aut participat. Ergo, vt in posteriori illo instanti rationis volitio Petri sit futura conditionaliter, & sub hac ratione certò sciri possit, debet in hoc instanti actu habere huiusmodi veritatem obiectiuam, quam in priori instanti rationis non habebat; quàmque in hoc etiam posteriori non habet volitio Pauli, quæ in priori instanti numerica solùm sui, & causæ differentia diuersa erat à volitione Petri, ac proinde opus omninò est, vt sit facta realis mutatio; & per hanc mutationem; noua ratio obiectiua, quæ tamen ratio ab essentia diuina, aut essentia arbitrij creati non emanat, cùm ab illis sola possibilitas huius, & oppositi effectus oriatur: neque emanat à scientia diuina, quæ hac ipsa ratione obiectiua secundum nostrum intelligendi modum cum fundamento in re posterior est: neque à diuina libertate cùm illius vsum antecedit: neque à libertate creata, cùm huius opus

quodcumque, & arbitrij creati existentiam, & diuinæ libertatis vsum prærequirat. Quare, aut hæc ratio obiectiua certæ cognitionis capax sui ipsius origo est, & causa, aut certè rei contingentis tribuenda non est.

Quinta ratio.

Quintò, eadem opinio probatur; quia contingentia dicuntur futura ex hypothesi, seu suppositione conditionum antecedentium ipsum effectum, atque ipsius productionem: Ergo, si sunt infallibiliter futura sub huiusmodi conditionibus, seu ex earum suppositione; hoc ipso habent infallibilitatem emanantem à suppositione antecedenti, quam infallibilitatē Auctores, contra quos agimus in præsentia, putant libertati nostræ quam maximè aduersari iuxta doctrinam S. Anselmi de concord. præscient. & prædestin. capit. 1.

Quod si dicas contingentia non esse infallibiliter futura sub certis conditionibus, & sola conditionum suppositione: sed præterea debere supponi vt effectus, qui sub his conditionibus posset non esse; sub his ipsis liberè sit futurus: quo posito infallibiliter, & necessariò futurus est ea necessitate, qua omne quod est, dum est, necesse est esse; & propterea est etiam apertus, vt sit obiectum certissimæ cognitionis. Si hoc (inquam) dicatur contra est, quia iuxta hanc doctrinam; post suppositionem illam antecedentem ipsarum conditionum opus esset aliquo, ex quo suppositio alia consequens oriretur; & aliqua
reali

reali ratione obiectiua, in qua ipsa formaliter
 consisteret: sicut quia sola suppositio anteceden-
 dens, ut ego sim in his circumstantiis realiter
 constitutus, non est satis, ut mea volitio habeat
 rationem absolutè futuri nobis; & præsentis
 Deo: hinc est, ut post illam suppositionem; ante-
 quàm mea volitio videatur à Deo, ut præsens; in-
 telligatur intercedere concursus generalis Dei,
 & particularis influxus meæ voluntatis in ipsam
 volitionem: à quibus influxibus manat existentia
 actualis volitionis, eiusque præsentia, in qua con-
 sistit suppositio consequens, ratione cuius certò
 sciri potest. In proposito autem & id vnde oria-
 tur suppositio illa consequens futuri conditio-
 nalis; & id in quo formaliter consistat, nec ostendi,
 nec esse potest: quod patet tum ex iis quæ su-
 præ diximus, præsertim in proxima ratione, tum
 quia si esset aliquid ex quo suppositio illa conse-
 quens oriretur; non posset ab eo oriri necessariò:
 alioqui non esset futurum conditionale contin-
 gens, & liberum (de quo agimus) sed necessa-
 rium. Nec rursus ab eodem posset oriri liberè,
 quia huiusmodi suppositio consequens ratione
 cuius dicitur à Deo infallibiliter sciri contin-
 gens ante omne decretum, ut sub conditione
 futurum; debet esse in instanti rationis anteceden-
 dente decretum diuinum; In quo tamen instanti
 nullus esse potest vsus libertatis: ex quo etiã pa-
 tet (præter ea quæ colliguntur ex superioribus)
 quare ostendi non possit, in quo verè, & formaliter
 consistat hæc suppositio cōsequens futuri con-
 ditionalis contingens, quia, nimirum, quod nul-
 lam causam habere potest, nihil est.

Atque ex his constat non esse fatis quod aliqui dicunt; ideò futura hæc certò cognosci à Deo v.g. vt mea volitio infallibiliter sit futura, si hæ conditiones ponantur; quia reuera si hæ conditiones sint, ipsa futura est: quia ergo pro mea innata libertate me ipsum liberè mouerem, & determinarem ad meam volitionem eliciendam, si hæ conditiones existerent. Hoc (inquam) non est fatis; quia hoc ipsum, quod, scilicet, ego me liberè determinarem ad volendum, si hæ conditiones existerent: non est aliqua ratio, quæ debeat præexistere solum in mente alicuius; sed ante quàm in mentem vllam venire possit, debet esse veritas obiectiua realis ab alio pendens, vtpote ens creatum, & non à se: & posterior alia ratione obiectiua reali; quæ est mea indifferentia ad me sub his cõditionibus determinandum, & non determinandum. Quare cum pro signo antecedente omne decretum diuinum (in quo dicitur mea volitio esse conditionaliter futura) ostendatur nihil esse posse à quo realis illa ratio conditionaliter futuri in meam volitionem deriuetur: & nihil in quo huiusmodi obiectiua veritas formaliter consistat: hoc ipso ostenditur mea volitio in eò instanti rationis verè non esse conditionaliter futura per ordinem ad has conditiones: nec aliquid esse in re, à quo moueri possit in eodem instanti rationis vllus intellectus ad certam præscientiam meæ volitionis, vt futuræ, si hæ conditiones existerent. Quò fit, vt dum dicitur mea volitio certò præsciri à Deo ante omne decretum, vt conditionaliter futura, quia re vera futura est, si conditiones ponantur; videatur

tur pro ratione afferri illud ipsum quod est in questione; & principium aperte peti.

Sexta ratio.

Sextò probatur, quia futurum conditionale contingens, quatenus tale est non potest cognosci, nisi in causa, sed in sua causa, vel præcisè accepta, vel simul cum quibusvis conditionibus non potest certò cognosci: ergo simpliciter certò cognosci non potest vllum contingens sub ratione futuri conditionalis. Maior probatur, quia res contingens, quatenus dici potest habere rationem futuri conditionalis, nullum habet esse, nisi in causa, quia sub ea ratione abstrahit non solum ab existentia sui, sed etiam ab existentia causæ, & conditionum omnium, quæ ad ipsius productionem prærequiritur: ex quo sequitur, vt cognoscibilitatem etiam non habeat, nisi in causa, cum cognoscibilitas sit passio quædam sola ratione distincta ab eo cuius est passio: cumque certum sit contingens, quatenus est conditionaliter futurum, non esse ens actu, seu extra causas: nec esse cognoscibile, vt existens: hoc ipso constat illud sub ea ratione esse ens in potentia, & cognoscibile solum in causa, non modò quia illationem hanc expressè approbat S. Tho. p. p. quæst. 14. ar. 13. & aliis locis suprà citatis: sed etiam quia diuisio entis in ens actu, atque ens in potentia est omninò adæquata, quippe quæ facillimè reducat ad membra contradictoria, cum idem sit esse ens in potentia, atque esse ens, quod non sit actu. Quò fit, vt etiam si actualiter existant conditiones omnes sub quibus dicitur effectus contingens esse

futurus: in primo tamen instanti rationis, in quo intelliguntur existere; effectus ipse in causa tantum habeat esse, & cognoscibilitatem, quia in eo instanti est solum actus primus vnde quaque perfectus, nondum autem est actus secundus: Quare multo magis fatendum est, cognosci posse solum in causa quodcumque contingens, quatenus est conditionaliter futurum, hoc est, quatenus astrahit etiam ab existentia quicquid pertinet ad actum primum.

Huc accedit quod esse aliquid possibile nihil est reale, nisi potentia causæ, quæ potest illud producere; siquidem possibilitas est solum denominatio extrinseca à potentia productiua: ex quo fit, vt non aliter cognosci possit ipsa possibilitas, vel effectus vt possibilis, quam per cognitionem potentia ipsius causæ, quatenus ad effectum refertur: esse ergo conditionaliter futurum, cum sit intra ambitum entis possibilis (extra quem nihil constituitur nisi per actualem existentiam) erit etiam tale possibile sub genere possibilis; & talis denominatio extrinseca à potentia productiua ita se habente ad effectum: ac propterea cum genere possibilis retinebit etiam limites cognoscibilitatis, ita vt sit cognoscibile in causa tantum: Nec refert quod cum aliquid intelligitur futurum; antequam de eo feratur iudicium, apprehendatur vt quid coniunctum ex essentia, & existentia: & huic coniuncto tribuatur postea ratio futuri conditionalis, vel absoluti. Ex quo inferebat aliquando quidam vir doctissimus futura hæc conditionalia ratione illius apprehensionis cognosci, vt includentia existentiam; ac proinde non cognosci,

sci in causa. Hoc (inquam) non valet: nam cum calefactio (exempli causa) cognoscitur, vt absolutè futura in igne approximato tanquam in obiecto primario mouente & determinante intellectum; adest illa apprehensio futurae calefactionis ante iudicium vt alicuius conflati ex essentia, & existentia. Et tamen verè ac simpliciter dicitur calefactio non cognosci in se, sed in causa: Ratio autem quare nihil impediende eiusmodi apprehensione futura omnia cognoscantur in causa est, quia ad rationem futuri pertinet illud esse quod formaliter est esse futuri; & præterea aliud esse quod est quodammodo futuritionis (vt ita dicam) terminus: esse enim futurum est esse in causa determinata ad se producendum, sibi que tribuendum esse aliud actuale extra omnem causam, sed hoc esse actuale est id quod respicit, vt terminum formalis ratio futuri; quæ essentialiter est illud esse in causa, in qua solum potest cognosci, cum illud cognoscatur in causa, quod attingitur in cognitione & penetratione ipsius causæ. Ex his ergo fit, vt dum concipitur res vt futura, licet aliquo modo concipiatur etiam esse ipsius extra causas, non tamen propterea dici possit, quatenus futura est non cognosci in causa: vera est igitur illa maior. Futurum, scilicet conditionale contingens, vt tale est, non nisi in causa cognosci posse. Minor verò, vt, scilicet, in causa certò cognosci nequeat. Probat, quia causa futuri conditionalis contingentis & liberi ex ipsismet Auctoribus sententiæ quam oppugnamus; tum secundum se considerata, tum etiam quibuscumque conditio-

nibus antecedentibus actum secundum est indifferens ad operandum, & non operandum, ac propterea effectus, ut est in illa indifferens, omnino est ad esse & non esse, cum qua indifferentia rationem futuri certò cognoscibilem habere non potest: sicut enim determinatio causæ tribuit effectui certam rationem producendi, & futuri; ita eiusdem indifferentia ad producendum, & non producendum efficit, ut effectus, neque sit futurus, neque positivè non futurus; ac proinde, ut quatenus in ea cognoscitur futurus sub certam, & infallibilem cognitionem non cadat, quia in causa cognoscitur eo modo, quo cum ipsius causæ vi, & cognoscibilitate est connexus. Neque vrgere videtur quod Deus perfectissimam quandam comprehensionem habeat arbitrij creati, atque eorum omnium, quæ ad actum allicere, aut ab illo impedire, vel retardare possit; ex perfectione enim cognoscentis, & cognitionis fieri non potest, ut cognoscatur illa determinata ratio, quæ in obiecto reperitur. Nam quò intellectio perfectior est, eò magis est obiecto conformis: & sicut impossibile est, ut qui lancem videt æquilibrio constitutam quantacumque cognitionis perfectione in illam feratur; eam videat in vnam magis quàm in aliam partem propendere, ita impossibile est, ut qui causam liberam videt in his circumstantiis constitutam, in quibus retinet indifferentiam ad vtrumlibet: videat illam etiam cum infinita cognitionis perfectione determinatam ad vnum, vel videat in ea aliquid quod effectui tribuat determinationem ad esse, certamve rationem futuri, aut absoluti, aut conditionalis, quare vera etiam est
minor

minor illa subsumpta, vt futurum conditionale contingens in causa etiam accepta cum quibusuis conditionibus certò cognosci nequeat: ex quo reliquum est, vt huiusmodi futurum nulla certa cognitione sciri possit.

Septima ratio.

SEPTIMò probatur, quia qui perfectissimè videt causam liberam in quibuscumque circumstantiis, seu sub quibusuis conditionibus actu existentibus, & purificatis, abstrahendo ab actuali operatione illius; non potest certò videre quid illa liberè, & absolutè operatura sit, non modò ex sententia S. Thomæ, vt constat ex superiori capite, sed etiam ex sententia omnium ferè Theologorum, vt testatur Suarez in Opusc. lib. 2. de scien. futur. conting. cap. 7. vbi citat complures; quia, nimirum, causa libera simul cum quibuscumque circumstantiis, aut còditionibus non est nisi principium indifferens ad operandum, & non operandum; atque ad operandum hoc, & illud: & sublata determinatione causæ nihil videtur fingi posse, in quo sita sit formalis ratio futuri contingentis absoluti certò cognoscibilis sub hac ratione contradistincta à ratione existentis, & præsentis. Ergo similiter impossibile est, vt certò præsciatur quid eadem causa libera abstrahens ab existentia conditionaliter operatura sit, habita ratione eorundem circumstantiarum, tanquam conditionum, & nullo præcedente primæ causæ decreto cui certitudo nitatur. Nulla enim ratio afferri potest, quare sit aliqua maior connexio inter hanc
volitio

volitionem vt conditionaliter futuram, & causam liberam ex hypothesi cōiunctam cum his circumstantiis & conditionibus, quàm sit inter eandem volitionem, vt absolutè futuram, atque eandem causam liberam, vt reuera in his ipsis circūstantiis & conditionibus existentibus constitutam. Quæ etiã de causa si in futuro conditionalis contingenti ante omne diuinū decretū esse posset vlla suppositio consequens, ob quam res contingens in ratione futuri conditionalis dici posset necessaria, ea necessitate qua omne quod est, dum est, necesse est esse: similis etiam suppositio consequens reperiretur in futuris contingentibus absolutis, quia suppositio illa in futuro conditionalis solūm fingi potest consistere in connexione contingenti inter antecedens, & consequens propositionis conditionalis, ob quam de facto antecedens in rerum natura constituendum non sit absque consequenti: quæ connexio, posito quod antecedens eiusdem conditionalis re vera existat, non modò non desinit, sed magis ac magis viget, cum suum effectum fortiri debeat, alioqui enim cōuinceretur, non precessisse, dum antecedens abstrahebat ab existentia. Quare in huiusmodi etiam connexionem constituenda erit suppositio consequens, ratione cuius futurum contingens absolutè seclusa omni determinatione causæ, atque ipsius contingentis existentia, necessariū sit in ratione absolutè futuri necessitate ex suppositione cōsequenti, ita vt hæc necessitas conueniat contingenti antequã existat ob coniunctionem quam habet cum conditionibus, quando de facto existit. Quod totum ne concipi quidem vlla ratione potest, & præterea si ita se res habet

habet futurum necessarium non modò cognosci à Deo poterit certò vt absolutè futurum ob determinationem causæ proximæ, & ob actualem sui existentiam in certa differentia temporis Deo notam ab æterno, sed etiam præscindendo ab vtraque hac ratione ob eam connexionem effectus cum certis conditionibus, quæ neque à determinatione causæ, neque ab existentia effectus formaliter constituitur, & conuenit rei futuræ, antequam existat ex eo solum quod in re dum existit sit actualis coniunctio effectus cum illis conditionibus, quæ tamen à communi omnium sensu abhorrent.

CAPVT IV.

Eadem sententia negans Deo scientiam contingentium sub conditione futurorum probatur ex refutatione eorum, quæ in oppositæ opinionis explicationem, & confirmationem afferri solent.

VT confirmationi propositæ sententiæ nihil desit, præcipua oppositæ opinionis fundamenta, quibus ipsius explicatio, at probatio nititur, funditus euertere conabimur. Quod ergo attinet ad explicationem.

Primo loco, vt suam in hac re sententiam explicet Valentia. p. p. q. 14. ar. 13. puncto. v. sub tit. *Vnde habeat certitudinem diuina cognitio futurorum,* ait, modum agnoscendi futura contingentia conditionalia esse secundùm rationem actuali eorum existen

existentia, & omni respectu ad illam: cognosci autem eadem futura à Deo non in causis, aut illarum dispositione, sed in suæ potiùs diuinæ scientiæ infinitate. Cui consentit Molin. p.p. q. 14. ar. 13. disput. 14. & 15. vbi asserit, Deum cognoscere futura contingentia conditionalia in sua essentia ex infinita atque eminentissima comprehensione arbitrij creati, ita vt ratione infinite perfectionis suæ scientiæ, ac propter eminentissimam quandam, & vndequ aque illimitatam comprehensionem arbitrij creati certò cognoscat, quod suapte natura & vi suæ entitatis non est certò cognoscibile, sed est quid omnino incertum: quod etiam habet eadem ar. 13. disput. 17. & eadem p.p. q. 22. ar. 4. in fine, & alibi.

Sed contra Valentiam est, quia posita quacumque infinitate scientiæ sub illam cadere non potest id quod ex se non habeat veritatem obiectiuam præexistentem in instanti rationis antequàm per scientiam repræsentetur, quia scientia quacumque in ratione imaginis prærequirit obiectum sub illo esse, quod sciendum est ex Arist. in Postprædicam. cap. de priori, & 1. Perhiermen. cap. vlt. Cùmque ipsemet Valentia ibidem fateatur, huiusmodi futura non cognosci ex suis causis, aut earum. dispositione tanquam in ratione obiectiuam, & exploratissimum sit infinitatem scientiæ rationem obiectiuam sui ipsius esse non posse: ostendere omnino debuisse in re contingenti rationem obiectiuam futuri conditionalis quæ per scientiam etiam infinitam percipi possit. Nam summa perfectio scientiæ non in eo consistit vt intelligenti repræsentet obiectum sub ratione aliqua, quæ in illo

illo verè non reperiatur : nam hoc est potiùs summa imperfectio ; sed consistit in maxima conformitate ipsius scientiæ cum obiecto secundùm rationem, quam ex se verè habeat: ita vt non ideò sit tale, quia vt tale cognoscitur, sed ideò vt tale cognoscatur, quia tale est. Quod confirmatur egregiè ad hominem ex doctrina ipsius Valentiaë, & ceterorum Auctorum huius scientiæ conditionalium contingentium ante decretum: omnes enim contendunt à libertate creata pendere, vt hæc potiùs pars quàm opposita videatur esse conditionaliter futura, ita vt non ideò sit futura res, quia vt futura cognoscitur, sed contrà ideò vt futura cognoscatur, quia re vera futura est : Ita Valen. p. p. q. 14. ar. 13. puncto 5. sub titulo vlt. Illustrissimus Bellarm. de gratia & liber. arbitr. lib. 4. cap. 13. Molin. p. p. q. 14. ar. 13. disput. 17. q. 23. ar. 4. & 5. disput. 1. membro 9. Suares in Opusc. lib. 1. de absol. scien. futur. conting. cap. 2. sub tit. *Futura hac determinatam habent veritatem,* & ibid. cap. v. sub tit. *Scientia Dei, vt efficax, non est sufficiens ratio futura cognoscendi:* & cap. 9. sub tit. *Aduersus prædicta difficultates nonnulla.* Et denique Vasquez p. p. q. 14. ar. 13. disput. 68. cap. 6. Qui Auctores vel expressè loquuntur (vt præsertim Molin.) de hac ipsa scientia conditionalium, vel quamuis loquantur de scientia futurorum contingentium absolutorum, quia tamen est eadem ratio etiam de scientia contingentium sub conditione futurorum satis ostendunt, in his etiam ab ipsismet admittendam esse determinatam rationem obiectiuam priorem secundùm nostrum modum intelligendi cum fundamento in re, illa scientia qua cognoscuntur. Contra ea verò quæ retulimus

ex Molina, quatenus ipse asserit certò à Deo cognosci quod in se incertum est, vrgent quæ modo attulimus contra Valentiam, quatenus autem hæc futura conditionalia contingentia cognosci ait ex comprehensione arbitrij creati, reiicitur satis ex ratione 6. cap. superiori allata.

Secundò, ad eandem sententiã explicãdam pertinet quod ait Suarez in Opusc. li. 2. de scien. condit. futur. conting. cap. 7. sub titulo, *vera sententia*. Nimirũ, huiusmodi futura sciri à Deo nõ in causa, sed quatenus immediatè intuetur veritatem, quæ in ipsis est: quam veritatem suprã cap. 5. sub titulo. *Tertia sententia*, ait, consistere non in violationis ex virtute antecedentis, sed in eo solùm quod effectus fuisset de facto cum illa causa & conditionibus coniungendus, si extitissent.

Sed contrà est, quia hoc ipsum, quod, scilicet, effectus fuisset coniungendus cum causa & conditionibus: debet esse aliquid reale in obiecto, & aliquis realis nexus inter antecedens, & consequens existens ante omne decretum diuinum prius ratione cum fundamento in re, quàm sit scientia diuina huiusmodi conditionalium, qui nexus pro eò instanti rationis nullus esse potest. Atque hæc omnia satis probata videntur cap. superiori: sublato ergo huiusmodi nexu nulla potest esse veritas determinata in propositione conditionali contingenti, quæ tanquam vna accipitur, & explicatur à Suarez tit. cap. 5. sub eod. tit. Tertia sententia & tanquam vna verè esse non potest determinatè sine constanti nexu inter antecedens & consequens, ex quibus conflatur.

Adde quod si in hac sententia retineatur explicatio

explicatio hæc à Suarez allata sequitur omnino, vt non ea tantùm ratione Deus certò cognoscat futura contingentia absoluta quatenùs ea intuetur vt sibi præsentia, sed pluribus modis vt expressè fatetur idem Suarez cit. lib. 2. cap. 8. sub titulo. Ad fundamenta contraria sententiæ. Quod tamen nos cap. 2. satis ostendimus aduersari sententiæ S. Thomæ.

Hæc de explicationibus illius opinionis, quam oppugnamus.

Expenduntur Probationes sententiæ afferentis, scientiam diuinam contingentium sub conditione futurorum ante diuinum decretum.

IAm quod attinet ad probationes: illas dumtaxat expendemus quæ sunt à priori, quia, scilicet, eò spectant, vt ostendant veritatem obiectiuam cognoscibilem eorum futurorum: clarissimum enim est, nulla alia ratione satis probari posse huiusmodi scientiam, si veritas illa obiectiua minimè probetur.

Primo igitur loco expendi potest illa probatio explicationi etiam satis admixta, quam affert Vasquez p. p. q. 14. ar. 13. disput. 67. cap. 3. & Suarez in Opusc. lib. 2. de scientia condit. futur. conting. cap. 5. prope fin. dum ait, quemadmodum euentus rei, qui in certo tempore de facto accidit: ostendit rem illam tempore antecedenti veram habuisse rationem absolutè futuri, & verè dici potuisse futuram, ita euentum rei contingentis per concursum, & influxum aliquarum condi-

L tionum

tionum satis ostendere, eam rem per ordinem ad illas conditiones, quarum impulsu, & influxu de facto euenit, verè fuisse conditionaliter futuram, priùs ratione quàm futura esset absolutè. Ex quo rursus colligi putat, huiusmodi veritatem conditionalem esse etiam in iis contingentibus, quæ numquam exeunt extra causas.

Contra hanc autem probationem est primò, quia etiam si faciamus ita esse quod asseritur de futuris contingentibus absolutis. Non tamen inde valet illatio de futuris contingentibus conditionalibus. Nam cum futura absoluta actu existant in aliqua differentia temporis, eo ipso habent rationem aliquam obiectiuam determinatam, quæ sit terminus constantis conformitatis, quæ inter cognitionem, & ipsa intercedat: futura verò conditionalia contingentia, quia abstrahunt ab actuali existentia: & priùs quàm existant, sunt indeterminata ad esse, & ad non esse. Hinc fit, vt careant obiectiua ratione determinata, quam respicere possit cognitio omnino certa & infallibilis.

Secundò contra eandem probationem est, quia ex eo quod effectus contingens aliquando eueniat: non proinde fit, vt antequàm existeret, vera esset propositio de ipso futuro sub ratione futuri, vt sensit Arist. 1. Perhierm. cap. vlt. ibi *Amplius si est album nunc*, vt post antiquiores Peripateticos explicant, inter cæteros S. Thom. & Foletus, ibid. in fine. Sicut enim euentus rei, quæ in certa differentia temporis producat non efficit, vt in tempore anteaçto ex parte obiecti vlla fuerit determinatio ad esse potiùs quàm ad non esse,

esse, seu vlla ratio obiectiua distincta ab indifferencia ad vtrumlibet, & capax certæ cognitionis, ita idem euentus non efficit, vt eo tempore propositio de futuro, vt sic sit vera & certa. Quod confirmatur, quia si sola existentia rei contingentis esset satis, vt propositio de illa sub ratione futuri esset vera, & certa ante ipsius existentiam, futura contingentia absoluta ratione existentie à tempore posteriori, saltem à Deo certo cognosci possent in ratione futuri, & in causa quod tamen vbiq; negat S. Thom. vt vidimus cap. 2. Reliquum est ergo, vt euentus non ostendat veritatem determinatam rei contingentis in ratione futuri absoluti. Cùmque in futuris conditionalibus, vt ex superioribus patet, nulla alia ratio quàm futuri considerari possit, quia abstrahunt ab existentia & ratione præsentis; omnino sequitur vt nullus euentus quidquam in ipsis ostendat determinatæ veritatis. Quid verò sentendum sit de communi hominum sensu, quo iudicari solet verum dixisse, qui aliquid contingens futurum esse prædixit; cùm euentus ipse cernitur, attingemus infra, cap. 6.

Alia eiusdem opinionis probatio rejicitur.

AB iisdem Auctoribus locis supra citatis; nimirum, à Vasquez p. p. disp. 67. c. 3. & Suarez li. 2. de scien. cond. futu. contin. c. 5. probatur eadem sententia ex natura contradictoriarum, quarum vna esse debet determinatè vera, & altera determinatè falsa, sicut in futuris contingentibus absolutis; ita & in conditionatis; non enim potest vlla esse,

aut intelligi contradictio absque huiusmodi diuisione veritatis, & falsitatis, quia eo ipso quod vna ex contradictoriis non est conformis obiecto, nec vera est conformis & vera opposita: quò fit vt obiectum quodcumque, de quo possunt præferri propositiones contradictoriæ veritatem obiectiuam habere debeat vni parti contradictionis determinatè respondentem: Ex quo sequitur, vt huiusmodi obiectiua & determinata veritas in his futuris contingentibus conditionatis omnino admittenda sit.

Sed contrà est primò, quia licèt ex contradictoriis de præsentis & præteriti necesse sit hanc determinatè esse veram: illam autem falsam: secùs tamen est in contradictoriis de futuro contingenti absoluto, vt docet Arist. 1. Perhierm. cap. vlt. & ibi post Antiquiores Peripateticos. Sanct. Thom. Tolet. & alij; Ergo multò minùs admittenda erit illa diuisio determinatæ veritatis à falsitate in contradictoriis de futuro contingenti conditionato.

Secundò, contra eandem probationem est, quia eadem prorsus ratione contra S. Thom. & rei veritatem, & contra plerosque Auctores eius opinionis quam oppugnamus, probari possent, futura contingentia esse certò cognoscibilia, prout sunt in causa. Cùm enim voces immediate significant conceptus, & res prout conceptibus substant ex Arist. 1. Perhierm. initio, cùmque futura contingentia nos concipiamus tantum, secundum illud esse quod habent in causa, vt sæpè docet S. Thom. loc. sup. cit. initio cap. 2. sequitur omninò, vt contradictoriæ propositiones, quæ
nobis

nobis vsurpantur de futuris contingentibus sine contradictoria de ipsis, quatenus futura sunt, & prout sunt in causa. Si ergo ex quibuscumque contradictoriis etiam de futuro contingenti hæc determinatè vera est, illa autè falsa; Vna etiam ex nostris contradictoriis de futuris contingentibus determinatè erit vera, & altera falsa, & consequenter contingentia ipsa, secundum illud esse quod à nostris contradictoriis respicitur, hoc est, secundum illud esse quod habent in causa, habebunt determinatam veritatem obiectiuam: ac proinde sub ea ratione certò & infallibiliter cognosci poterunt saltem à Deo.

Tertiò contrà est, quia ex natura contradictoriarum probari non potest, vt Deus certò præsciat conditionales indefinitas contingentes, vt si in communi proferantur abstrahendo à singularibus personis, vel circumstantiis, vt expressè tradit Suarez in Opusc. lib. 2. de scien. condit. futur. conting. cap. 6. in resp. ad 2. Ergo ex eadem etiam contradictoriarum natura probari non poterit præsciètia earundem conditionalium quatenus indefinitæ nõ sunt, nec abstrahunt à singularibus, quia aut vis illa contradictoriarum vniuersalis esse debet, aut ipsa per se nihil probat. Et sicut inter antecedens illarum conditionalium, & consequens dicetur nulla esse connexio, ita etiam quicumque negant hanc scientiam ante decretum Dei, contendunt inter antecedens quantumvis definitè, & cum omnibus singularibus acceptum, & consequens nullam omnino esse connexionem.

Quartò contra eandem probationem est, quia

ipsa sua sponte corrumpitur ex eo solum quod verae
 contradictoriae de futuris contingentibus ex hy-
 pothesi afferantur. In his enim propositio ne-
 gatiua continere debet negationem ante parti-
 culam, si, Quare non sunt contradictoriae hae
 propositiones, si Petrus constituatur in his circū-
 stantiis volet ambulare: si Petrus constituatur in
 his circumstantiis nolet ambulare, vel volet non
 ambulare: vtraque enim est affirmatiua, cum vna
 affirmet futuram volitionem ambulationis pro-
 pter illas conditiones. Alia propter easdem con-
 ditiones affirmet futuram negationem volitionis,
 aut volitionem oppositam. Ideò ad veram nega-
 tiuam in proposito requiritur, vt negetur depen-
 dentia effectus à conditionibus, quae dependen-
 tia affirmatur in parte contradictionis affirmati-
 ua. Hoc non autem accidit nisi cum particulae, si,
 praepositur negatio, vt si dicas, Non si Petrus cō-
 stituatur in his circumstantiis volet ambulare; per
 hanc enim propositionem negatur illa connexio
 volitionis Petri cum illis conditionibus, quae af-
 firmata fuerat in propositione affirmatiua; & ideo
 haec sola est vera contradictoria illius. Tota haec
 doctrina est eorum etiam Auctorum, quorum
 sententiam in praesentia oppugnamus. Eam enim
 expressè tradit Valquez p. p. q. 14. art. 13. disput.
 67. cap. 3. in fine, & cap. 4. & Toletus libr. 1. In-
 troductionis in Dialecticam Arist. c. 21. Hoc au-
 tem constituto, vt contradictoria negatiua in
 proposito sit solum quando particulae, si, praepo-
 nitur negatio. Ab iis qui Deo negant praescientiam futurorum contingentium conditio-
 natorum ante decretum; facile concedi poterit

ex contradictoriis de huiusmodi futuris, vnam determinatè veram esse, alteram verò determinatè falsam, ita, nimirum, vt negatiua semper vera sit, quia negat quamcumque connexionem inter antecedens, & consequens conditionalis contingentis. Affirmatiua autem quæ aliquam connexionem affirmat semper ante decretum sit falsa. Ex quo patet, quomodo hæc probatio, contra quam argumentamur; sua, vt diximus, sponte corruat, quia non probat esse in Deo ante decretum præscientiam partis affirmatiuæ in his conditionalibus, sed partis negatiuæ tantùm: cuiusmodi præscientia non est illa quam probare contendunt Auctores, contra quos agimus: neque vsui esse potest illis ad conciliandam arbitrij libertatem cum efficacitate gratiæ, in qua tamen conciliatione explicanda huic potissimum præscientiæ niti solent, cum per eam velint à Deo cognosci connexionem quandam contingentem inter vocationem hanc, vel illa ratione accommodatam humano affectui, & futurum consensum.

Tertia eiusdem sententiæ probatio oppugnatur.

Tertio loco veritas obiectiua futuri conditionalis contingentis probari potest ex Suarez in Opusc. lib. 2. de scien. condit. futur. conting. cap. 5. sub tit. Tertia sententia, Posito enim quod in propositionibus de huiusmodi futuris locum non habeat vis illationis ex virtute antecedentis; sed solum adesse possit veritas simplicis affirmationis vnus de alio, per quam affirmetur talis effectus coniungendus fuisse de facto cum tali causa, si in

illis conditionibus extitisset Quod huiusmodi veritas futuri conditionalis contingens distincta à necessitate consequentiæ verè sit in re, probat, quia viri etiam docti non statim reiiciunt propositiones affirmatiuas conditionales de futuris contingentibus tamquàm falsas, sed vel ambigui sunt; vel coniecturis ducuntur ad assentiendum alteri parti; quod signum est in his loquutionibus affirmari solam coniunctionem vnus cum alio in tali euentu; & ratione huius coniunctionis adesse veritatem obiectiuam, quia alioqui omnes huiusmodi propositiones essent euidenter falsæ.

Sed contrà est primò, quia tantùm abest, vt ambiguitates, & assensus coniecturales, ac deliberatiui Doctorem ac prudentium virorum ostendant in his futuris conditionalibus contingentibus determinatam illam veritatem respondentem infallibilitati cognitionis diuinæ, quam Suarez & alij probare contendunt: vt potius illam omnino excludant: si Aristotelis ingenio in diiudicandis illationibus quidquam concedendum est. Is enim 1. Perhiern. cap. vlt. ex prudentium ambiguitate, consultatione, ac deliberatione circa futura contingencia absoluta illud existimauit demonstrari, vt, scilicet, neutra contradictoriarum de illis futuris per se considerata determinatè sit vera, aut falsa; Quem ibi sequitur præter alios complures S. Tho. Patet autem eandem omninò esse in proposito rationem de consultatione ac deliberatione, circa contingencia, siue vt absolutè futura, siue vt futura sub conditione.

Secundò contrà est, quia si argumentum ex Suarez allatum valeret ad probandam veritatem
obic

obiectiuam determinatam in futuris contingentibus conditionalibus, eadem profus ratione, non modò contra S. Tho. & rei veritatem, sed etiam contra ipsummet Suarez in Opusc. lib. 1. de absolut. scien. futur. conting. cap. 3. probare possemus futura contingentia absoluta quatenùs futura sunt, atque vt sunt in causa, habere veritatem obiectiuam determinatam quæ possit esse terminus infallibilis cognitionis, vt in simili etiam suprà deduximus contra secundam probationem. Cùm enim propositiones nostræ de huiusmodi futuris (vt suprà probauimus) versentur circa illa solùm, vt futura sunt & secundùm esse, quod habent in causa: Illis tamen auditis docti & prudentes viri ad ipsammet causam, & esse quod in ea habent contingentia respicientes, eas non statim reiiciunt vt falsas. Sed vel ambigui sunt, vel exprobabilibus coniecturis vni parti potiùs quàm alteri assentiuntur, si hoc igitur satis est ad ostendendam veritatem; quæ per infallibilem cognitionem sciri possit in futuris contingentibus conditionatis: erit etiam satis ad similem veritatem demonstrandam in futuris contingentibus absolutis vt futura sunt, & secundùm esse quod habent in causa cum hoc ipso esse in causa ambiguas reddat prudentes viros, & in diuersas coniecturas trahat absque iudicio certè falsitatis in illis propositionibus, quæ hæc futura respiciunt solùm quatenùs sunt in causa. Quod si hæc illatio nulla est, illa etiam quam appugnamus, nulla erit. Ratio autem quare neutra illatio bona sit, ea videtur esse, quia sicut determinata veritas futuri absoluti in ratione futuri consistit in determinatione causæ quæ necessariò pro-

ducit effectum ex S. Thom. p. p. q. 14. ar. 13. & aliis
 locis initio cap. 2. citatis; ita etiam determinata ve-
 ritas futuri conditionalis consistit in vi illationis
 ex virtute antecedentis, & necessitate consequen-
 tiæ, & quia in contingentibus, neque est illa deter-
 minatio causæ, neque hæc necessitas consequentiæ
 ex vi antecedentis, quod in propositione condi-
 tionali constituitur; ideo contingentia determi-
 natam veritatem non habent siue futuri absoluti;
 siue conditionati. Quia tamen eatenus aliquid
 participat rationem futuri, quatenus causa ipsius
 in vnam potius quam alteram partem propen-
 det: Et contingentia (verbi gratia actus arbitrij hu-
 mani) vel ex propria, & intrinseca constitutione
 alicuius hominis, vel ex conditionibus aut cir-
 cumstantiis extrinsecis fortiri possunt causam, quæ
 pensatis omnibus in hanc potius quam in opposi-
 tam partem inclinatur, ideo rationem aliquam fu-
 turi sine perfecta determinatione causæ, & sine
 illa consequentiæ necessitate habere possunt: sed
 quia huiusmodi inclinatio causæ coniuncta est cum
 potentia omnino proxima ad oppositum; ideo si-
 cut non reddit causam omnino determinatam ad
 agendum, ita non tribuit effectui veritatem futuri
 determinatam, & cognoscibilem per eam cogni-
 tionem, cui falsum subesse non possit. Hinc ergo
 fit, vt consultationes, coniecturæ, & deliberatio-
 nes prudentium (quæ, vt probat loco cit. Auct.
 inutiles omnino essent posita determinata veritate
 futurorum) probent quidem reperiri aliquam ve-
 ritatem obiectiuam futuri absoluti distinctam à
 determinatione quam habet causa necessaria, &
 aliquam veritatem futuri conditionati distinctam
 à necessi

à necessitate consequentiæ ex virtute illius antecedentis quod in propositione conditionali collocatur, sed tamen non probent hanc esse illam veritatem, quam probare contendunt Auctores, contra quos desputamus; imò positivè probent eam non esse, quia cum illi Auctores colligere velint veritatem determinatam, quæ possit esse terminus infallibilis cognitionis Dei: huiusmodi consultationes ac deliberationes veritatem ostendunt obiectivam futuri indeterminatam; quæ omnes hominum conatus & consilia fallere possit.

De aliis probationibus eiusdem sententiæ.

Eandem opinionem Molina p. p. q. 1. ar. 13. disput. 14. probat ex eminentissima quadam supercomprehensione, quam Deo tribuit respectu arbitrij creati: sed probatio hæc non est cur hîc fusiùs expendatur, cum satis oppugnata sit in superioribus, si enim in arbitrio creato actus ipsius haberent determinatam rationem futuri conditionalis cognoscibilem infallibili cognitione, non esset opus altissimo illo comprehensionis modo, qui supra veram comprehensionem quamcumque addere potest perfectionem solum entitativam cognitionis ratione subiecti cognoscentis, non verò perfectionem in ratione imaginis, & repræsentationis ipsius obiecti, sed satis esset quæcumque vera comprehensio, cum hæc sit cognitio æqualis vnde quaque ipsius obiecti cognoscibilitati.

Mitto etiam alias probationes quæ vel ex perfectione providentiæ diuinæ, vel ex conciliatione libertatis creatæ cum eadem providentiâ, prædestinatione

stinatione & gratiæ donis colliguntur, quia cùm determinata veritas obiectiua horum futurorum contingentium cõditionatorum ex dictis videatur exclusa; huiusmodi probationes, ac aliæ quæcumque faciliè corruunt nullo impellente.

Hactenus de oppugnationibus illius sententiæ, quæ scientiam contingentium sub conditione futurorum Deo tribuit ante decretum, seu de probationibus oppositæ opinionis, quæ scientiam hæc ante decretum negat. Hæc omnia afferre libuit, tum quia difficultatem (vt opinor) continent explicatu dignam, & quæ (vt ingenuè fatear) iam diu ingeniolum meum satis superque torsitum etiam, quia ex horum argumentorum solutione veritas (ni fallor) longè manifestior fiet, sed iam opinionem oppositam audiamus.

CAPVT V.

Proponitur, & probatur opinio, quæ Deo tribuit ante liberum quodcumque decretum scientiam contingentium sub conditione futurorum.

Secunda sententia est eorum, qui putant, contingentia absque vlla necessitate consequentiæ ex virtute antecedentis collocati in propositione conditionali habere posse veritatem obiectiuam ita determinatã, vt certa ac infallibili cognitione præsciri possint futura ex hypothese: Et de factò quàm plurima esse contingentia, quæ licet absolutè nunquam futura sint, verè tamen essent, si certæ quædã conditiones existerēt. Cùmq;

huius

huiusmodi obiectiuam veritatem in eo solum
constituant, vt antecedens propositionis condi-
tionalis, seu conditiones de facto non ponantur,
nec ponenda sint sine consequenti, & effectu,
hanc ipsam veritatem minimè arbitrantur pende-
re à libero vllò Dei decreto actuali, ac propterea
docent, huiusmodi contingentia sub conditione
futura prius nostro modo intelligendi cum fun-
damento in re à Deo præsciri quàm actum vllum
liberum habere intelligatur. Hanc sententiam
docent Illustrissimus Cardinalis Bellarminus lib.
2. de amissione gratiæ, cap. 17. in responsione ad 1.
Caluini, Gregor. Valen. p. p. q. 14. ar. 13. puncto 1. §.
sequitur 2. quæstio. Suarez in Opusc. toto lib. 2.
de scient. condit. futur. conting. Vasquez p. p. q. 14.
ar. 13. disput. 66. Thomas Stapleton. in cap. 11. Mar.
ad illa verba si in Tyro, & Sidone & in cap. 9. ad
Roman. §. Deum altitudine, & Domin. Soto lib.
3. Hemularum cap. 8. lect. 3. cuius tempore tam
extra controuersiam erat hæc opinio, vt eam in-
ter prima Dialecticæ rudiméta absque vlla disce-
ptatione, vt quid ab omnibus facillè receptum
tradiderit. Quamuis enim dum propositiones de
futuro contingenti conditionali à solo Deo sciri
posse docet, nullam mentionem faciat decreti di-
uini; eo ipso tamen quod in his propositionibus
asserit veritatem esse non ex vi illationis, sed ex
eo solum quod de facto Antecedens verum non
fit sine consequenti, eo ipso (inquam) cum Aucto-
ribus huius opinionis contradicit Auctoribus
prioris sententiæ, qui non aliam veritatem propo-
sitionis conditionalis agnoscunt, quàm conse-
quentiæ necessitatem, cumque doceat in huius-
modi

modi futuris esse veritatem à Deo cognoscibilem, quæ distincta sit à necessitate illationis, apertè satis fatetur hanc veritatem esse & cognosci ante diuinum decretum, quia si à diuino decreto oriretur hæc veritas, verbi gratia, in hac propositione, si Petrus constituatur in his circumstantiis volet loqui, hæc, vt Auctores etiam prioris sententiæ contendunt, consisteret in necessitate illa consequentiæ qua effectus à Deo volitus ex ipsius voluntate, vel volitione infertur. Ideò enim verum esset positus illis conditionibus, vt Petrus vellet loqui, quia statuisset Deus vt positus illis conditionibus vellet. Ac propterea locum non haberet doctrina ipsius Soti.

Dico igitur in hac sententia continentur; Primum est, vt Deo insit certissima, & prorsus infallibilis præscientia contingentium sub conditione futurorum: alterum est vt huiusmodi præscientia intelligenda sit Deo inesse in instanti rationis antecedente quodcumque liberum decretum diuinum, de prima huius opinionis parte nulla, vt initio diximus, superest iam controuersia cum Auctores physici prædeterminationis, eamque paulò supra citati Auctores innumeris ferè sacrarum literarum, & Patres testimoniis egregiè confirmant, ideò non est cur in illa immoremur. Tota igitur nonnullorum Catholicorum dissensio est in 2. huius sententiæ parte, quatenus, nimirum, asseritur Deus ante omnem liberum actum certò prænosse huiusmodi futura contingentia conditionata. Ego verò hanc etiam postremam huius sententiæ partem verissimam esse existimo, ac propterea mihi videtur optimè probari posse.

Primo ex iis scripturæ locis, in quibus ostenditur peccatum aliquod à Deo præuisum tanquam futurum sub conditione, vt 3. Reg. ij. vbi cùm Salomon accepisset vxores ex Gētibus de illis narratur dixisse Dominus filiis Israël. *Non ingrediemini ad eas, neque de illis ingredientur ad vestras, certissime enim auerterent corda vestra, vt sequamini Deos earum.* & 1. Reg. 23. cùm Dauid conditionati, & contingentis futuri notitiam à Deo petiisset his verbis. *Si tradent me viri Ceilæ & viros qui sunt mecum in manus Saul.* Dixit Dominus, *Tradent,* quæ tamen proditio absolutè non contingit, quia Dauid hoc audito repente aufugit, ideo sensus illius. responsi (teste S. Hieronymo lib. de traditionibus Hebraicis in cap. cit. Abulen. in hunc locum q. 13. Gloss. ordinaria, & Nicolao de lira) is erat, si descenderit Saul, & hîc te inuenerit, tradent. His ergo locis cùm apertè ostendatur diuina præsciencia quorundâ contingentium sub conditione futurorum, ea tamen dici non potest nisi decreto diuino actuali, & conditionato ex parte obiecti: quo, scilicet, Deus ipse decreuerit vt positis conditionibus quarum habetur mentio, contingentia illa euenirent. Neque enim volebat Deus, vt filia Gentilium Iudæos seducerent, & eorum auerterent corda, vt sequerentur Deos earum. Neque vt viri Ceilæ Dauidem proderent: quia nullæ fingi possunt conditiones antecedentes, quibus positus Deus ex se velit aliquod malum culpæ, neque satis est, si dicatur Deus ex se velle actum malum secundum totam suam entitatem, & quatenus ens est. Et ideo in locis allatis admitti posse decretum diuinum quo Deus ex se statuerit, vt si filij Iudæorum acciperent

perent filias ex Gentibus, esset actus seductionis secundum totam suam entitatem & sub ratione entis, & sic de aliis. Hoc (inquam) satis non est, nam Deus non modò non vult præcisè formalem malitiam peccati; sed neque etiam vult ex se, vt sit actus ille qui est subiectum malitiæ in illis circumstantiis, in quibus sine libertate & consequenti malitia exerceri non potest, vt satis constare videtur ex iis quæ attulimus in opusc. super cap. vlt. vbi etiam fusè ostendimus à Deo nos physicè non prædeterminari ad producendam cum perfecta cognitione, & libertate illius actus entitatem, quæ liberè producta necessariò est mala moraliter: quæ tamen prædeterminatio admittenda omnino esset, si Deus ex se decerneret vt huiusmodi entitas liberè produceretur. Nam physica prædeterminatio intrinseca, & voluntati creatæ inhærens per euidenter consequentiam infertur ex prædeterminatione Dei extrinseca, seu decreto quod Deus habet ex se, ipsismet Aduersariis testibus. Qua etiam de causa hic animaduertendum est proptereà: ideò Aduersarios velle vt veritas propositiuum conditionalium de futuro contingenti pendeat à diuino decreto, quia contendunt necesse omnino esse, vt quilibet actus à causa etiam creatâ quantumuis libera producendus, siue bonus, siue malus à Deo pro sua libera voluntate absque vllò ordine ad nostrum consensum prædefiniatur, & per intrinsecam motionem physicè prædeterminetur. Hinc enim fit, vt ea omnia quæ superiori opusculo attulimus ad refellendam physicam prædeterminationem suam integrum robur in hac ipsa quæstione retineant ad probandam scientiam diuinam con-

tingen

tingentium sub conditione futurorum, quæ diuinum decretum non/prærequirat.

Secundo loco eadem sententia probari potest ex verbis illis Matt. 11. & Luc. 10. *Va tibi Corozaim, va tibi Bethsaida, quia si in Tyro, & Sidone factæ essent virtutes, quæ factæ sunt in vobis, olim in cilicio & cinere pœnitentiam egissent.* Per hæc animi apertè ostenditur certò præscita à Deo contingens, & libera Tyriorum, & Sidoniorum pœnitentia, vt futura sub conditione. Vel ergo Deus illam pœnitentiam præsciuit, quia ex se decreuerat Tyriis, & Sidoniis conferre gratiam ex se efficacem, & physicè prædeterminantem, si apud eos fierent virtutes, quæ factæ sunt in Ciuitatibus Corozain & Bethsaidæ, quam gratiam hominibus qui in his Ciuitatibus debebant conferre noluit. Vel eandem pœnitentiam futuram præsciuit eo ipso quod Tyriis, & Sidoniis virtutes illæ ostēderentur, quas aliæ Ciuitates viderant addita etiam illa interiori inspiratione, & gratia qua donati sunt viri illi Corozain & Bethsaidæ degentes, ita vt præsciuerit Deus futurum, vt Tyrij & Sidonij agerent pœnitentiam si in actu primo eo modo pensatis omnibus constituti fuissent, ac de facto constituti fuerant viri illi, quos Christus Dominus alloquebatur, si dicatur 2. habemus quod volumus. Primum autem dici non potest: quia pugnare videtur cum verbis ipsius Scripturæ Matth. 11. & cum interpretatione S. Augustini. eum locum; Sacræ enim litteræ loc. cit. hæc habent. *Tunc cœpit exprobrare Ciuitatibus, in quibus factæ sunt plurimæ virtutes eius, quia non egissent pœnitentiam. Va tibi Corozaim, va tibi Bethsaida, &c.* Hæc autem

verba exigere omnino videntur vt Tyriorum, & Sidoniorum pœnitentia futura fuerit constitutis omnibus paribus inter ipsos, & viros illarum Ciuitatum, quibus Christus Dominus dicitur cœpisse exprobrare; cùm enim per exprobrationem arguatur aliquis, eò quòd non faciat id quod alius faceret, nullius planè momenti est; si is qui reprehenditur careat ea faciendi facultate, aut opportunitate, quæ adest alteri, cuius exemplo hic redarguitur. Id quod locum habet in proposito propria quadam ratione. Siquidem auxilium illud Tyriis & Sidoniis conferendum, si apud eos factæ essent virtutes; quod populis Corozain, & Bethsaidæ negatum est; necessariissimum erat ex opinione Aduersariorum ad pœnitentiam agendam; Ridicula autem videtur ea exprobratio, qua reprehenditur quispiam, quod non præstiterit illud ad quod auxilio carebat planè necessariò; cùm tamen illud ipsum præstaturus fuerit alius; si eodem auxilio non careret.

Adde quod frustrà videretur Christus Dominus vim fecisse in virtutibus, quæ ostensæ fuerât illis viribus: illa enim per exiguum erant donum habita ratione motionis physicè ad Pœnitentiam prædeterminantis, & ad pœnitentiam necessariæ; & Tyrij & Sidonij si vnà cum his virtutibus physicam illam prædeterminationem obtinuissent: non ex eo pœnitentiam egissent quod apud eos fierent virtutes, sed ex eo quod physicè ad pœnitentiam prædeterminarentur. Quamobrem viri Corozain & Bethsaidæ Christo Domino viderentur potuisse iure respondere: Tyrios & Sidonios nobis antecellere asseris tamquam magis
perpen

propensos in virtutem pœnitentiæ quippè qui pœnitentiam in cinere, & cilicio acturi fuissent, si apud eos factæ essent virtutes quæ factæ sunt in nobis, & cum hac ostensione virtutum physicam prædeterminationem ad pœnitentiam agendam recepissent. Hos tamen adeò prompti sumus ad pœnitentiam peragendam, ut etiam si apud nos factæ non fuissent hæ virtutes semper in cinere, & cilicio acturi fuerimus pœnitentiam statim atque ad eam solùm auxilium physicè prædeterminans obtineremus. Neque enim valet si cum aduersariis dicas, Viros Corozain & Bethsaidæ degentes à Christo Domino iure increpari, quia maiora impedimenta præstiterunt gratiæ, & magis indigni extiterunt. Hoc(inquam) non valet, quia Christus Dominus non confert impedimenta gratiæ ad pœnitentiam prædeterminantis præstita à virtus, quos reprehendit cum impedimentis, quæ Tyrij & Sidonij præstiterunt; sed comparat pœnitentiam sub conditione futuram Tyriorum & Sidoniorum cum exclusione libera pœnitentia in populis aliarum Urbium, eosque arguit non ex eo quòd peiores sint quàm de facto fuerint Tyrij & Sidonij, sed quia magis obfirmati sunt in criminibus quàm Tyrij & Sidonij futuri fuissent, si apud eos factæ essent eadem virtutes. Huc accedit quod iuxta oppositam sententiam quodcumque impedimentum, quod gratiæ dici aut fingi possit præstari ortum habere videtur ab absoluta Dei voluntate, & physica ipsius prædeterminatione per ea quæ superiori Opusculo cap. vltimo attulimus, vbi etiam probauimus denegatio-

nem gratiæ prædeterminantis in primo actu peccati ex nullo creato, & libero impedimento oriri posse. Ex quibus omnibus totum exprobrationis fundamentum in proposito videtur euer- ti. Atquæ hæc de repugnantia, quæ videtur esse inter verba relata ex Matth. II. & Aduersariorum opinionem quatenus contendunt præscitam fuisse à Deo pœnitentiam Tyriorum, & Sidonio- rum sub conditione futuram ob decretum con- ditionatum de conferenda illis gratia physicè ad pœnitentiam prædeterminante.

Iam quod attinet ad interpretationem Diui Augustini de bono perseuer. cap. 14. vbi ex in- stituto explicat testimonium illud, si in Tyro, & Sidone, optimam ex eo doctrinam colligit his verbis. *Ex quo apparet habere quosdam in ipso inge- nio diuinum naturaliter munus intelligentiæ, quo mo- ueantur ad fidem, si congrua suis mentibus, vel audiant verba, vel signa conspiciant.* His autem nihil vide- tur excogitari posse accommodatiùs ad eam ex- plicationem reiiciendam illorum verborum, *Si in Tyro & Sidone, &c.* quæ nostræ sententiæ aduer- satur. Si enim Deus Tyriorum, & Sidoniorum pœnitentiam futuram præuidit ob decretum di- uinum quo statuit, gratiam illis physicè ad pœni- tentiam prædeterminantem conferre, si mira illa signa, & prodigia apud eos facta fuissent. Quo pacto inde colligi potest, diuinum intelligentiæ munus ingenio naturaliter inditum, cum intelli- gentiæ actus à quocumque ingenio idem planè sit ex virtute diuinæ prædefinitionis, & præde- terminationis physicæ. Qua etiam ratione qui- dam in hac re secerni possunt ab aliis, cum eadem
diuina

diuina prædefinitio, & prædeterminatio physica in omnibus quantumlibet diuersis causis liberis creatis eodem planè modo operetur. Ex his ergo constare videtur, præscientiam illam conditionatam penitentiæ Tyriorum & Sidoniorum vnà cum simili præscientia aliorum omnium sub conditione futurorum, quocumque libero decreto Dei priorem esse, vt ducem illius; non verò post decretum aliquod consequi; perinde ac si ab eo aliqua ratione penderet.

Tertia eiusdem sententiæ Probatio.

TERTIO eadem sententia probatur ex doctrina SS. PP. Complures enim eorum Deo tribuunt conditionatam scientiam futurorum peccatorum, vt August. de bono perseueran. cap. 9. *Certè, inquiens, poterat Deus præsciens illos esse lapsuros auferre de vita. & de correctione & gratia, cap. 8. dum loquitur de illis qui aliquandiu in gratia perseuerant, & postea eam amittunt. Respondeant (inquit) cur prius quàm peccarent non rapuit illos Deus, an quia non potuit, vel quia eorum mala non præsciuit? Nihil horum nisi peruersissimè: atque insanissimè dicitur.* Quibus in locis dici non potest sermo esse de præscientia futuri non conditionari, sed absoluti, eò quòd homines illi, de quibus loquitur August. absolutè lapsuri essent: eadem enim res quæ est absolutè futura prius ratione fuit futura solùm sub conditione, & cùm S. Aug. de illa scientia loquatur, per quam Deus peccata præuisa impedire poterat auferendo alioqui lapsuros de vita; sanè intelligi non potest, nisi de scientia conditionata: nam scientia peccati absolutè futuri vni esse non potest

ad destruendam veritatem sui obiecti, & supponit voluntatem diuinam permittendi peccatum, quæ mutari non potest; eaque non mutata fieri nequit, vt peccatum non sit: limillima verò iis, quæ retulimus habet non modò August. pluribus aliis in locis, sed etiam Greg. Nissen. lib. de his qui præmaturè arripiuntur post med. Cirillus Alex. lib. 3. Julian. circa med. & alij. Huc referri potest quod ait Anselmus in cap. 6. Matth. in illa verba, fiat voluntas tua, vbi docet Deum per dulcedinem conferre gratiam illi, quem scit non consensurum. Hi ergo Patres cum apertè doceant cognosci à Deo peccata sub conditione futura, huiusmodi tamen præscientiam dici non possunt referre ad aliquod diuinum decretum etiam conditionatum, tum propterea quæ paulò supra attulimus in primo argumento ducto ex sacris litteris, tum etiam quia id expressè pugnat cum verbis Aug. in lib. 3. contra Iulianum cap. 7. vbi, *Non ideo (inquit,) creat, scilicet Deus, pectora in armenis & gregibus impiorum, vt Damonibus immolentur, quamuis hoc eos nouerit esse facturos.* Hic enim satis apertè loquitur August. de ea Dei præscientia, quæ est ante creationem pecorum, ac proinde non est nisi conditionata: cum ergo idem Aug. neget ideo poni à Deo in rerum natura conditionem illam creationis ouium, vt sequatur effectus ille sacrilegæ immolationis, apertissimè etiam negat decreuisse Deum ex se, vt huiusmodi effectus esset posita illa conditione, ac proinde nulla ratione vult vt præscientia conditionata eius immolationis ab illo decreto pendeat. Constat igitur ex hac Patrum doctrina diuinam scientiam futurorum sub conditione contingentium

tium à nullo Dei decreto etiam conditionato pendere; ac proinde collocandam in Deo esse prius ratione quàm vllum decretum in eo intelligatur. Quod ipsum confirmari optimè potest ex sententia illorum Patrum qui docent, Deum quos ad se trahit, ita vocare quomodo scit aptum illis esse, & vocantem non respuant; & tunc vocare, quando eos scit obtemperaturas: apertè enim loquuntur de scientia, quæ decretum vocationis antecedit vt dirigens ad illud: cùm tamen effectus ille contingens in ratione futuri absoluti; & consequenter scientia ipsius posterior sit ipsa vocatione, à qua effectus pendent: loquuntur ergo de præscientia rei contingentis futuræ, solum sub conditione, eamque non ex eo tribuunt Deo quod certum aliquod conditionatum decretum habuerit in ordine ad has circumstantias potius quàm alias, sed ex eo quòd corda scrutetur, & occulta mentium prospiciat, & homines pro sua libertate in his, aut illis circumstantiis obtemperaturi sint, aut non obtemperaturi. Totam hanc doctrinam videre est apud S. August. lib. potissimùm 1. ad Simplic. q. 2. Chrysost. hom. 31. & hom. 65. in Matth. Hieronym. in epist. ad Galat. apud Auctorem Commentariorum in Paulum, quæ nomine Hieronymi circumferuntur ad Roman. 8. & alios. Quibus omnibus addi possunt locupletissima Patrum testimonia, quæ inter cæteros huius opinionis nostræ auctores refert, ac optimè expendit Suar. in Opusc. lib. 2. de scien. condit. futur. conting. cap. 2.

Quarta Probatio.

Quartò probatur ex sententia S. Thomæ, tum ex argumentis supra cap. 2. propositis, quæ contra primam sententiam retorquentur, vt constabit infra cap. 7. tum ex doctrina alibi tradita: Is enim 3. par. q. 1. ar. 2. in corp. & ad 1. ait, Deum distulisse Incarnationem, vt natura cognita sua infirmitate clamaret ad Medicum, & gratiæ quæreret auxilium, atque alia huiusmodi, & ibidem ar. 6. docet, Deum venisse quando sciuit gratum futurum beneficium: si enim vsque ad finem mundi Incarnatio dilata esset futurum fuisse ait, vt honestas ac fides penitus abolerentur, & plura his similia tradit alibi S. Thom. & Patres omnes passim. Ex his autem optimè colligitur, scientia diuina contingentium sub conditione futurorum ante diuinum decretum; cùm enim aliquid Deus facit vt aliquis euentus aut sequatur, aut euitetur; certò scit, finem intentum à se esse comparandum; alioqui enim timidæ essent etiam cogitationes ipsius, & incertæ prouidentia; certò ergo sciebat Deus ex sententia S. Thomæ futura illa contingētia conditionata ante decretam Incarnationem pro eo tempore, in quo facta est: futurum scilicet, vt natura humana clamaret ad medicum, & gratiæ quæreret auxilium: si Incarnatio differretur vsque ad tempus, in quo Christus de facto ad nos de Regalibus sedibus venit: Et prætereà futurum vt omnis honestas ac fides abolerentur; si vsque ad finem mundi ipsa Incarnatio protraheretur. Hanc autem scientiam, vt patet ex locis cit. non refert. S. Thom. in decretum aliquod diuinum, sed in propriam condi

conditionem, propensionem, atque imbecillitatem naturæ humanæ: ideò intelligendus est, illam ante quodcumque decretum constituere.

Sed ad hoc ipsum probandum clariùs: expendendum est præterea egregium aliud S. Thomæ testimonium, quo suam in proposito, ac S. Aug. sententiam manifestè declarat. Is igitur 3. par. q. 1. ar. 5. Cùm quæstionem proposuisset; An conuenientius futurum fuisset, vt Christus incarnaretur ab initio mundi, & pro parte affirmatiua argumentum 2. loco attulisset ex eo, quod plures lumine fidei adiuti veritatem cognouissent; ac salutem adepti essent. In responsione ad 2. affert ad hoc argumentum dissoluendum doctrinam S. August. in lib. de sex quæstionibus Paganorum, vbi ait, ideò post tam longa tempora Christum Dominum incarnatum fuisse, quia his temporibus & locis, quibus Euangelium eius non est prædicatum, tales omnes in eius prædicatione futuros esse præsciebat; quales multi in eius corporali præsentia fuerunt, qui in eū, ne fuscitatis quidè ab eo mortuis credere voluerint. Postea verò hanc solutionē reiicit S. Th. verbis eiusedè S. Aug. de bono perseuerantiæ, c. 10. aientis. *Numquid possumus dicere etiam Tyrios, & Sidonios talibus apud se virtutibus factis credere noluisse, aut credituros non fuisse si fierent, cum eis ipse Dominus attestetur quod acturi essent magna humilitatis pœnitentiam, si in eis facta essent diuinarum illa signa virtutum?* Hinc tandem, vt argumentum propositum soluat, hæc addit. *Proinde, vt ipsemet soluens subdit, sicut Apostolus ait, Non vt volentis, neque currentis: sed misericordis Dei, qui his quos præuidit, si apud eos facta essent, suis miraculis credituros, quibusdam subuenit, quibusdam non*

*subuenit, de quibus aliud occultè quidem, sed iustè in sua
 prædeterminatione indicauit. Hæc S. Thom. ex quibus
 in ipsius, ac S. August. sententia clarissimè ostendi-
 tur scientia diuina contingentis sub conditione
 futuri, hoc est fidei quam permulti haberent, si
 apud eos fierent miracula, quæ fides habita ratione
 eorum, quibus Deus noluit subuenire per ostensio-
 nem miraculorum: Est præterea ex iis contingentibus
 sub conditione futuris, quæ numquam abso-
 lutè erunt. Quod igitur huiusmodi scientia ab his
 Patribus Deo tribuatur ante quodcumque ipsius
 decretum, quippe quæ à nullo decreto pendeat;
 Patet primò, quia S. S. Aug. & Thom. falsam putant
 doctrinam illam traditam in lib. de sex quæstioni-
 bus Paganorum, vt ante aduentum Christi omnes
 homines tales futuri essent, quales aliqui fuerunt
 in corporali eius præsentia, qui visis quibuscum-
 que miraculis credere noluerunt. Falsum, inquam,
 id putant ob diuinam reuelationem de Tyriis &
 Sidoniis, qui talis futuri non erant, cum visis mira-
 culis fuerint credituri. At si hi credituri fuissent
 visis miraculis, quia si miracula vidissent, Deus ex
 se decreuerat physicè illos prædeterminare ad cre-
 dendum: inter Tyrios, ac Sidonios, & alios quos-
 cumque nullum planè fuisset discrimen, quia alij
 etiam quicumque visis miraculis, & habita præter-
 ea physica prædeterminatione ad credendum
 fuissent credituri, & ideo tales omnino fateri fuif-
 sent Tyrij, & Sidonij, quales alij quicumque. Non
 ergo subintelligendum est decretum illud condi-
 tionatum circa Tyrios, & Sidonios, cum præsertim
 inter propositionem affirmatiuam & negatiuam
 discrimen tantummodò esse debeat propter affir-
 matio*

mationem, & negationem, non ob variationem aliorum; quod satis ostendit Tyrios & Sidonios, cum dicuntur visis miraculis fuisse credituri, intelligendos esse prædictos æqualibus auxiliis cum iis, qui, visis eisdem miraculis, dicuntur non fuisse credituri.

Secundò, quod iidem Patres scientiam illam conditionatam noluerint ab aliquo diuino decreto pendere probatur, quia S.S. Thom. & August. inde confirmant pronunciatum illud Apostoli. Non est volentis, neque currentis, sed misereantis Dei, quia licet aliquos credituros præsciuerit ea conditione, ut apud eos fiant miracula, hæc tamen aliis ostendit, aliis non ostendit, ac proinde parum refert promptitudo illa futura voluntatis humanæ, nisi Deus per ostensionem miraculorum velit subtenire. Si autem Deus ideò aliquos credituros præuidisset sub conditione miraculorum, quia sub eadem conditione ipse physicè prædeterminaturus erat, eos ad credendum: ratio quare non esset volentis, neque currentis, non ea esset, quia Deus ostendit miracula, quibus vult ex iis, qui, visis miraculis, credituri essent, sed quia ideo hi, si apud eos fieret miracula credituri essent, & præuisi sunt, credituri, & non alij: quia his & non aliis, si miracula ostenderentur, daturus esset Deus pro suo arbitratu physicam prædeterminationem ad credendum. Atque hæc sola esset prima, perfecta, & adæquata ratio, quare non esset volentis, aut currentis, sed misereantis, vel potius physicè prædeterminantis Dei? Nulla enim esset vis in eo quod hi, & non alij essent credituri, si viderent miracula, nam hoc discrimen esset solum ex præfinitione & præde

prædeterminatione diuina, quicumque enim æquè atque alij credituri essent si cum ostensione miraculorum habituri etiam essent physicam prædeterminationē ad credendum. At per hæc videtur ex horum Patrum sententia excludi decretum illud conditionatum circa Tyrios, & Sidonios, cui conditionata illa reuelatio futuræ ipsorum pœnitentiæ nitatur.

*Subduntur rationes Theologicæ ad eandem
sententiam confirmandam.*

QVintò, eadem sententia probatur ratione. Nam decretum illud conditionatum circa omnia contingentia, quæ Deus præscit sub conditione futura, nulla ratione videtur admittendum, tum quia inauditum semper fuit, & secundum nomen, & secundum rem ipsam inter scholasticos ante exortam hanc controuersiam, tum verò, quia si Deus oblati sibi per intellectum omnibus hominibus, decreuit quosdam physicè prædeterminare ad credendum, si apud eos fierent miracula, alios verò non prædeterminare etiam si miracula viderent. Vel conditionatum hoc decretum ordine rationis cum fundamento in re fuit in re prius decreto absoluto de perducendis ad fidem aliquibus ex iis, circa quos versatur illud conditionatum decretum, & de permittenda infidelitate aliorum; vel fuit posterius, vel omnino simul. Non potest dici fuisse vel posterius, vel simul, quia vt constat ex verbis paulò supra relatis SS. Augustini & Thomæ, præscientia conditionata, vt aliqui sint credituri antecedit decretum absolutum illis subueniendi,

ueniendi per ostensionem miraculorum, hoc est, decretum absolutum eos ad fidem perducendi, vel deferendi in infidelitate: si autem huiusmodi scientia antecedit, opus omnino est, vt eadem absoluto decreto prius sit decretum illud conditionatum quod illa scientia prærequirit vt constitutum sui obiecti. Non ergo erit simul cum decreto absoluto, vel posterius: sed tantummodò poterit (si datur) esse prius. Quod autem nec possit esse prius probatur, quia ordo rationis qui inter actus diuinos constituitur à Theologis non est ordo quidam pro arbitratu confectus, sed pendet ex nostro modo intelligendi cum fundamento in re, ita vt sit ordo quidam naturæ virtualis, vt quemadmodum quod naturæ posterius est, verè pendet ab eo quod est prius ex Arist. in Postprædicam. cap. de Priore, ita quod ordine naturæ solū virtuali posterius est, virtualiter etiam pèdeat, quia ex se tale est vt postulet cōcipi post aliud à quo verè pèderet, si ab vllò verè pendere posset. His ergo ita cōstitutis, vt decretū illud conditionatū prius sit decreto absoluto de aliquibus ad fidem perducendis, opus est vt hoc decretum absolutum virtualiter pendeat ab illo, & illud prærequirat, hoc autem maximam videtur constituere imperfectionem in Deo, quia nulla ratio potest afferri cur decretum absolutum exigat ante se ipsum aliud decretum conditionatum, nisi ex eo quod Deus antequam aliquid absolutè ac firmiter statuatur, deliberare quodammodò debeat, atque animi pendere, & more nostro actus illos indeliberatos præmittere, si hoc facerem, expediret facere illud, & vellem illud ipsum executioni demandare, etsi hunc re-

rum

rum ordinem constituerem, hæc aut illa eidem annectere vellem: quasi verò per hos tandem actus gradum facere debeat ad absolutum decretum. Quod sanè nullus (ni fallor) audebit asserere, cum infinita perfectio voluntatis diuinæ postulet, & sicut certissimam, aut immutabile iudicium diuini intellectus nullos alios imperfectiores actus admittit, quos exigat vlla ratione vt priores se, ita nec firmum, absolutum, & perpetuò constans decretum illos alios eiusdem voluntatis indeliberatos actus prærequirat.

Sextò, eadem opinio probatur, quia ex S. Tho. 3. p. quæst. 1. ar. 2. verissima est hæc conditionalis contingens si Adam non peccasset, Filius Dei incarnatus non fuisset, & consequenter vera est etiam hæc, si Adam non peccasset: non habuisset Deus liberum illud, & absolutum decretum de Incarnatione verbi, quod habuit de facto; & ab æterno vtraque propositio fuit vera, vt concepta sub terminis de futuro: Harum autem propositionum veritas non pendet ab aliquo Dei decreto conditionato, sed quocumque diuinò decreto est prior: Ergo scientia contingentium sub conditione futurorum in Deo est ante decretum. Assumptum probatur, quia si hæc scientia pendet ab aliquo decreto conditionato, vel hoc antecedit decretum illud absolutum, quo Deus de facto decreuit Incarnationem propter peccatum præuisum (vt Aduersarij putant) absolutè futurum: vel simul est cum illo, vel denique est post illud. Quod decretum huiusmodi conditionatum non fuerit priùs absoluto decreto Incarnationis expressè videtur nonnulli concedere dum aiunt. *Illud futurum conditionatum, si Adam*

si Adam non peccasset, filius Dei incarnatus non fuisset, est verum, & cognitum à Deo in decreto sua diuina voluntatis, quo statuit incarnari supposito peccato primi Parentis, & non aliàs. His enim verbis apertè ostendunt decretum conditionatum ex sua sententia vel fuisse aliquo modo idem cum decreto Incarnationis, vel certè fuisse omninò simul cum illo: sed præterea quod hoc decretum conditionatum non fuerit prius absoluto decreto Incarnationis: Probat, quia decretum, quo Deus statuit creare Adamum, attingere debuit omnes circumstantias reationis, & ea omnia, quæ ad huius creationis finem pertinebant, & idè decretum de Adamo creando, deque eo creando in tali ordine rerum, talibus circumstantiis, & cum talibus auxiliis unicum fuit, & secundum rem, & secundum rationem. Si ergo decretum conditionatum à quo dicitur habuisse veritatem illa conditionalis: si Adam non peccasset, Christus incarnatus non fuisset, fuit prius absoluto decreto Incarnationis, vel intercessit inter hoc ipsum decretum Incarnationis, ac inter decretum creationis eiusdem Adami: vel fuit prius ipso etiam decreto creationis. Non primum, quia vt patet ex opusculo superiori cap. I vlt. in ipso decreto, quo Deus statuit creare Adamum in tali ordine rerum cum motione physicè prædeterminante ad entitatem volitionis, qua Adam liberè voluit vetito pomo vesci. In huiusmodi (inquam) decreto vidit Deus præuaricationem Adami absolute futuram, ac proinde non potuit voluntatem conditionatam habere hoc aut illud faciendi, aut nõ faciendi, si Adã non peccasset, post vitam huiusmodi conditione satis superque purificatam.

tam. Neque dici potest secundum, vt, scilicet, decretum illud conditionatum fuerit prius ipso etiam decreto de Adamo creando: Nam ante hoc decretum Adam erat ens possibile, ideò si circa illum pro tali signo rationis admittatur illud decretum conditionatum: similia etiam decreta conditionata admittenda erunt circa alia omnia possible, quæ sanè superuacanea sunt, circa ea præsertim possible, quæ de facto nunquam erunt: neque videntur vllatenùs decere infinitam perfectionem diuinæ voluntatis. Relinquitur ergo vt decretum conditionatum circa Incarnationem non fuerit prius absoluto eiusdem Incarnationis decreto.

Rursus quod hæc duo decreta nec potuerint esse aliquo modo vnum; nec simul: Probat, quia ex sententia Aduersariorum decretum absolutum Incarnationis fuit post præuisum Adæ peccatum absolutè futurum: si ergo decretum conditionatum fuit simul ratione cum hoc decreto absoluto, decretum etiam conditionatum fuit post illam præuisionem peccati absolutè futuri: hoc autem est impossibile, nam postquam Deus sciuit conditionem purificatam, hoc est peccatum absolutè esse futurum non potuit habere voluntatem conditionatam per ordinem ad hanc conditionem: si, nimirum, peccatum non esset. Ideò in eo instanti rationis post illam præuisionem solùm habere potuit decretum absolutum Incarnationis limitatum ad hunc finem redemptionis humanæ, ita vt ob hanc solùm eam velleret: & cum huiusmodi actu potuit etiam habere velleitatē quodammodò, seu volitionem conditionatam tunc existentem, quæ
ferre

ferretur in negationem Incarnationis per se considerata, & seuuncta ab ea occasione redimendi genus humanum: qua simili ratione, qui absolute vult proicere merces in mare, vt facilius ferre possit tempestatem, nollet alioqui projectionem illam. Hic tamen actus conditionatus voluntatis diuinæ, seu voluntas secundum quid non est decretum illud conditionatum, quod tribuere possit infallibilem veritatem huic conditionali (si Adam non peccabit, Filius Dei non incarnabitur) quia talis voluntas secundum quid habet potius rationem cuiusdam conuersionis ab obiecto presenti, quod hinc & nunc propter certas conditiones simpliciter eligitur, quam propositi etiam conditionati circa obiectum, vt futurum. Et præterea, quia Deus habens absolutam voluntatem Incarnationis propter præuisum peccatum; si simul habuit (vt dicitur) voluntatem illam secundum quid, qua ferretur in negationem eiusdem Incarnationis secundum se considerata; eam sane non nisi liberè habuit; ac proinde non solum potuisset illam de facto non habere simul cum decreto Incarnationis in remedium peccati; sed etiam si non præuidisset peccatum absolute futurum, nec voluisset Incarnationem in remedium ipsius; potuisset tamen liberè carere omni actu amplectente, quodammodo negationem Incarnationis, & liberè velle ipsam Incarnationem, tamquam secundum se bonam, & eligibilem. Quod satis confirmari potest ex eo quod hic homo, qui hinc & nunc ad mortis periculum euitandum, voluntariè simpliciter, & inuoluntariè secundum quid proicit merces in mare; hic ipse homo (in-

194. OPUSC. THEOLOGICVM
quàm) hoc eodem tempore, si omne periculum
abesset; liberè posset ob alium finem, vt ob ina-
nem aliquam gloriam &c. easdem merces proi-
cere: neque hic actus dici potest omnino certò
futurus non fuisse, si abfisset periculum; propter
illum actum nolleitas, quem de facto ponitur
habere hic idem homo dum periculum imminet:
nam hæc nolleitas versatur solum circa hoc ob-
iectum præsens, vt est sub hac præsentis conditio-
ne periculi: & ideò si periculum non esset; neque
esset hæc ipsa nolleitas: sed voluntas pro sua li-
bertate indifferens esset ad eandem proiectionem
mercium ob alium finem volendam & no-
lendam; quia actus qui de facto sunt imminente
periculo, inepti sunt ad tribuendam determina-
tionem ad aliquid faciendum, si periculum abfit:
in quo euentu ipsi non essent. Ergo multò minùs
in Deo ex nolleitate illa Incarnationis, quàm di-
catur de facto habuisse simul cum absoluta vo-
luntate eiusdem, certum esse poterit futurum
fuisse vt Incarnationem non vellet; si peccatum
abfisset; cum præsertim Incarnatio secundùm
se non sit malum quoddam respectu Dei, quem-
admodum iactura mercium secundùm se ma-
lum quoddam est respectu hominum.

Relinquitur ergo, vt conditionatum illud de-
cretum tribuens infallibilem veritatem propo-
sitioni conditionali de futuro contingenti; quod
inuehit prima sententia, non fuerit simul cum ab-
soluto Dei decreto, quo voluit Incarnationem in
remedium peccati Adæ.

Ex his multò magis euidens videtur illud ipsū
decretum conditionatum non fuisse ordine ra-
tionis

tionis posterius absoluto decreto Incarnationis: ea enim, quæ hætenus attulimus; ad hoc probandum maiores quodammodò vires acquirunt.

Cùm ergo propositio illa cõditionalis, si Adam non peccasset, Filius Dei incarnatus non fuisset: vel, si Adam non peccabit, Filius Dei non incarnabitur: certam veritatem ab æterno habere non potuerit ex vi decreti diuini conditionati, quòd fuerit ante decretum absolutum Incarnationis, aut simul cum illo; vel aliquo modo idem; aut post illud: reliquum sanè est vt certam veritatem habuerit à nullo diuino decreto actuali etiam conditionato manantem; ac proinde vt scientia ipsius & aliarum similium propositionum conditionalium in Deo fuerit quocumque decreto prior.

Probationes aliæ huius sententiæ ex nonnullis testimoniis Scholasticorum: ex perfectione diuinæ Prouidentię, atque aliis huiusmodi legi possunt apud Auctores quos pro hac opinione suprà retulimus; & præsertim apud Suarez lib. 2. de scient. condit. fut. conting. Nos enim iis, quæ hætenus allata sunt; eam tantùm rationem addere statuimus, quam vbi attigerimus, explicabimus fusiùs, & vndequaquæ confirmare conabimur.

Septimo igitur loco nostra opinio probatur, quia exploratissimum est; si contingentia certam veritatem habent obiectiuam futuri conditionalis ante diuinum decretum; ea sub illa ratione futuri conditionalis à Deo ante decretum certò præsciri: nam intelligibilitas, quæ est passio illius veritatis, vel potissimum, vel solum referri debet

196 OPUSC. THEOLOGICVM
ad infinitam intelligendi vim, quæ est in intellectu diuino, qui tamquam potentia necessaria statim percipit quicquid in re aptum est vt percipiatur: sed contingentia certam illam veritatem habent ante omne decretum diuinum, ita vt pro eo signo rationis non minùs sint conditionaliter futura; quàm sint absolutè futura post decretum; Ergo verè Deus certissimam habet præscientiam contingentium sub conditione futurorum priorem ordine rationis cum fundamento in re quocumque suo actuali decreto etiam conditionato.

CAPVT VI.

Veritas obiectiua rei contingentis sub conditione futura explicatur: ac probatur ex veritate futurorum contingentium absolutorum.

VT in hac re à nostris sensibus remotissima ex notionibus nobis philosophemur animaduertendum est, quid nobis ex fide ac Theologia constet de obiectiua veritate futurorum contingentium absolutorum, de quæ eorum diuina præscientia: Nam si ex iis, quæ de huiusmodi futuris certa esse debent apud omnes, probare possimus omnino inferri eam veritatem contingentium sub conditione futurorum, quæ possit esse terminus infallibilis cognitionis Dei ante quodcumque ipsius decretum: ita vt sententia, quæ

quæ huiusmodi cognitionem Deo tribuit pro illo signo rationis, nullam propriam difficultatem habeat, quæ ab omnibus soluenda non sit ad tuendam scientiam futurorum contingentium absolutorum; optimam (vt opinor) videbimur iuisse viam ad hanc quæstionem enodandam: in qua non id nobis frustrâ contendendum est, vt difficultatem omnem, atque obscuritatem remoueamus: cum enim conclusionibus omnibus Theologicis id commune sit, vt in eas deriuetur obscuritas principiorum fidei, à quibus deducuntur: scientiâ tamen diuina futurorum contingentium etiam absolutorum tantam habet obscuritatem sibi propriam; vt quamuis à Catholicis omnibus asseratur; Scholastici tamen passim clament in hac vita percipi non posse quo pacto Deus hæc futura certò, atque infallibiliter præsciat. Hic ergo dum tractamus quæstionem solùm, An sit huiusmodi præscientia diuina ante decretum; satis erit nobis, si ostendamus contingentia tam determinatam, ac certam veritatem habere ante decretum diuinum, quatenus dicuntur sub conditione futura; quam certam eam habent post decretum, quatenus dicuntur futura absoluta: hoc enim ipso constabit euidenter, scientiam hanc conditionatam Deo inesse ante decretum; quamuis modum ipsius vtpote nostris sensibus nullo modo subiectum distincta percipere nequeamus.

Vt ergo rem totam altiùs repetamus, accuratiùs inquirendum est quid, & quotuplex sit ratio futuri in vniuersum; & quot modis concipi possit res quamdiù est absolutè futura: Ex his

enim facilius explicabimus ea, quæ de obiectiua contingentium absolutè futurorum veritate, atque eorum præscientia omnes fateri debent.

Primum igitur illud extra omnem controuersiam esse debet; veram rationem futuri contradistinctam à ratione præsentis, & præteriti non inesse rei nisi quatenus est in causa: futurum enim esse id omnes intelligunt, quod nondum productum est; sed habet causam, quæ ipsum productura sit, quæque illud intra se, atque in sua virtute ita contineat, vt illud postea extra se ipsam constituere debeat. Atque hæc est apertissima, & optima doctrina S. Thom. 1. Periherm. c. vlt. lect. 13. in fi. p. p. quæst. 14. ar. 13. quæst. 2. de verit. ar. 12. & aliis locis supra initio cap. 2. citatis. Quam doctrinam non modò approbant Thomistæ omnes ibidem relati; sed neque vllus videtur esse, qui aut dissentiat, aut cum aliqua probabilitatis specie dissentire possit. Hinc tamen non licet inferre, hoc ipso præcisè rem esse futuram, quod sit in causa; ita vt esse futurum idem omnino sit quod esse in causa abstrahendo ab omni alio. Ex eo enim præcisè quod res sit in causa, seu in virtute, & potentia illius, solum habet rationem possibilis, quæ distincta est à ratione futuri. Quare ad rationem futuri certus quidam modus requiritur quo res sit in causa; ita vt esse futurum non sit esse in causa quomodocumque, sed certo quodam modo. Quem modum explicauit egregiè S. Tho. 1. Periher. cap. vlt. lect. 13. propè finem his verbis. *Cum autem aliquid est in præsentis habet esse in se ipso, & idè verè potest dici de eo quod est: sed quamdiu ali-*
quid

quid est futurum nondum est in se ipso; est autem aliquo modo in sua causa. Quod quidem contingit tripliciter vno modo vt sic sit in sua causa, vt ex necessitate ex ea proueniat; & tunc determinatè habet esse in sua causa: vnde determinatè potest dici de eo quod erit. Alio modo aliquid est in sua causa, vt quæ habet inclinationem ad suum effectum; quæ tamen impediri potest: vnde hoc determinatum est in sua causa, sed mutabiliter: & de hoc verè dici potest: hoc erit: sed non per omnimodam certitudinem. Tertio aliquid est in sua causa purè in potentia, quæ etiam non magis est determinata ad vnum, quàm ad aliud: vnde relinquitur, quod nullo modo potest de aliquo eorum determinatè dici, quod sit futurum. Eadem ferè habet S. Tho. quæst. 16. de malo art. 7. in 1. dist. 38. quæst. 1. ar. 5. & alibi. Ex quibus colligitur 1. ad rationem futuri in vniuersum acceptam non requiri perfectam determinationem causæ ad producendum effectum; sed satis esse sub disiunctione vel huiusmodi determinationem: vel certè propensionem in vnam partem potius quàm in aliam.

Quid formaliter sit ratio futuri.

Colligitur secundò in quo consistat formalis ratio futuri, cum enim in ipsius conceptu duo includantur: nimirum determinatio perfecta, aut imperfecta causæ; & esse actuale ipsius effectus in ratione termini respectu illius determinationis, & propensionis: Certum videtur 1. huiusmodi determinationem siue perfectam, siue imperfectam non pertinere ad formalem rationem futuri quatenus afficit causam ipsam, eamque denominat

perfectè denominatã aut propèsam ad agendum: sed quatenus afficit, & denominat ipsum effectũ habentem in causã tale, aut tale esse: agimus enim de ratione formali, quæ conueniat effectui, non verò de ea, quæ tribuenda sit ipsi causã.

Secundò certum videtur, formalem futuri ratione nõ consistere in solo esse actuali ipsius effectus in tempore posteriori: hoc enim est formaliter esse præsens, & extra causas: quod tantum abest, vt sit essentia futuri, quatenus futurum est; vt potius sit aliquid oppositum ratione cuius desinat ratio futuri, vt docet Capreol. in 1. dist. 38. quæst. 1. ar. 2. Ad argumenta 1. loco ab Aureol. contra septimã conclusionem inducta in respons. ad 1. Qua de causã S. Thom. p. p. quæst. 14. ar. 13. & aliis locis initio cap. 2. citatis ex eo negat à Deo cognosci futura contingentia, quatenus futura sunt; quia ab eo certò cognoscuntur ab æterno solùm, quatenus habent esse extra causas in certa differentia temporis: Et verbis paulò suprã relatis ex 1. Periher. lect. 13. docet nullo modo esse futurum quod in sua causã est purè in potentia, cum tamen hoc etiam sapè acquirat esse actuale.

Tertiò, certum videtur, rationem formalem futuri fixam non esse in solo illo esse quod habet res in causã: siue hæc sit omnino determinata ad vnũ: siue magis ad vnum quàm ad oppositum propensa: si enim in hoc esse tantummodò constitueretur ratio futuri; contingentia quæcumque futura, non coniecturaliter tantum, & cum formidine erroris (vt præter quotidianam experientiam docet S. Tho. p. p. quæst. 14. ar. 13. & alibi passim) sed certò ac euidenter à nobis cognoscerentur; cum facili-

mè,

mè, ac euidentissimè intelligamus quàm plurimas res contingentes habere illud esse in causa; ratione cuius non sint omninò ad vtrumlibet, sed magis ad vnum, quàm ad oppositum. Et sanè si ad rationem futuri non pertineret etiam euentus rei, ratio futuri non satis distingueretur à ratione præsentis; esset enim formaliter præsens quoddam esse effectus in causa; quod ex præsentis causæ constitutione oriretur. Quare non esset cur dicerentur procul videre, qui futurum aliquod prænunciant: neque videretur illud fuisse iure prolatum; *Annunciate nobis futura, & dicemus quod Dij estis vos.*

Formalis ergo ratio futuri vtrumque rei esse, tãquam vtriusque quodammodo nexus includit: & esse, nimirum, quod res habet in causa, & esse præterea, quod ab illo esse in causa respicitur tanquam terminus. Neque breuiùs, aut clariùs mihi videtur explicari posse: Quid sit formaliter aliquam rem esse futuram; quàm illis verbis quibus Italicè vti solemus: hoc est, *E per essere.* Verè enim eatenus res est futura, quatenùs ita de facto est in sua causa; vt illud esse quod habet in causa tale sit, quale requiritur, vt res habeat in tempore posteriori esse actuale extra illam: ita vt solus decursus temporis expectandus sit, vt ex illo esse in causa sequatur esse actuale. Quamobrem formalis ratio futuri est ratio ita essendi in causa, vt ex vi illius esse in tempore posteriori sequatur esse actualis existentiae: cuiusmodi ratio conuenire potest effectui ex perfecta determinatione causæ: quo pacto res est necessariò futura, & certò cognoscibilis, quatenus futura est: & præterea ex mutabili solùm dispositione causæ, ac maiori propensione illius ad

vnum quàm ad oppositum: qua solùm ratione futura sunt, quæcumque contingentia sunt. Hinc autem oriuntur assensus cum formidine coniecturæ, & consultationes circa hæc futura: quia licet nota nobis sit præsens affectio causæ, & satis intelligamus quodnam esse in illa habeat affectus; ambigimus tamen an hoc ipsum esse sit satis, vt ex vi ipsius sequatur euentus in tempore; in quo res dicitur futura: & quia proportionem hanc, & connexionem interesse rei contingentis in causâ, & esse eiusdem actuale in tempore posteriori, ante ipsam productionem actualem semper impedire potest aut contingens externarum rerum mutatio, aut innata causæ libertas: ideò quamuis verisimilius ac verisimilius in infinitum sciri possit res contingens esse futura; numquam tamen ad superiorem gradum perfectæ certitudinis perueniri potest: sicut nec perueniri potest ad perfectam causæ determinationem: qua etiam de causa iure optimo Arist. i. Perih. cap. vlt. dixit propositiones de futuro contingenti singulares contraria suscipere, sicut & res, hoc est aptas esse vt sint veræ vel falsæ: sicut esse illud quod res contingens habet in causâ (quæcumque propensione posita) aptum est, vt ex eo sequatur, & non sequatur esse actuale ipsius.

Hinc etiam patet quo pacto intelligenda sit communis illa omnium opinio secundum quam viso rei contingentis euentu dicere consueuimus verum prædixisse eum qui rem illam futuram prænunctauit. Non enim sensus est, vt prædictio illa statim, atque prolata est, certæ, ac inuariabilis fuerit veritatis: sed sensus est propositionem illâ, quæ toto tempore antea apta fuit, vt esset vera;

ra, ac falsa; ex ipso rei euentu accepisse constantem veritatem, non quidem pro tempore ipsius euentus, ita vt cum res actu est, sit verum dicere, erit; sed pro tempore antecedente euentum; ita vt propositio quæ pro illo priori tempore euentum enunciabat sub ratione futuri non antea cauerit, potentia susceptiua falsitatis, quàm res actu euenerit; cum enim enunciaret nexum quendam interesse rei in causa, & esse eiusdem actuale pro tempore posteriori, quasi res in causa illud haberet esse, per quod certo tempore pergeret quodammodo ad esse actuale, ac tandem ad illud perduceretur: quamdiu potuit hic transitus impediri, tamdiu propositio potuit non esse conformis obiecto, & esse falsa, quia nexus interesse rei in causa, & esse actuale potuit non esse talis qualis enunciabatur, hoc est, talis, vt esse actuale verè sequeretur, in re, & prout facilius, aut difficilius erat ille transitus; eadem etiam ratione probabilior erat, minùsve probabilis, ac verisimilis enunciatio. Vbi verò absolutus est transitus, & res ad esse actuale peruenit, cœpit esse in re immutabiliter totum id quod enunciabatur; ac propterea ob conformitatem inuariabilem cum obiecto cœpit propositio esse ita vera; vt non haberet amplius potentiam susceptiuam falsitatis: ex his denique constat quid sibi velit S. Thom. 1. Periher. cap. vlt. lect. 13. post medium, cum ait, *De eo quod est magis determinatum ad vnam partem possumus determinatè verum dicere, quod hoc erit, vel non erit: sicut Medicus de conualescente verè dicit; iste sanabitur, licet fortè ex aliquo accidente eius sanitas impediatur.* Hoc enim loco, & aliis vbi similia tradit,

dit, loquitur de futuro non simpliciter, sed secundum quid, hoc est, de eo quod futurum est spectata presentis causarum dispositione, secundum quam res habet illud esse in causa, quod, nullo alio superueniente vel extrinsecus, vel ex innata cause libertate: nexum aliquem habeat cum esse actuali: In quo distinguitur huiusmodi futurum à futuro simpliciter, quod ex communi omnium hominum sensu illud tantum est, quod pensatis omnibus quæ adsunt, & quæ superuenire possunt, futurum est, ita ut actuali euentu verè non careat: Cumque S. Th. hac ipsa lect. 13. prope finem, & alibi passim, ut supra retulimus, dicat, contingentia, quæ ad unam partem magis se habent quam ad aliam, non posse certò cognosci, satis apertè docet, propositionem de ipsis, utpote incertam, & falsitatis capacem non esse simpliciter veram, nec propterea obiectum ipsius esse simpliciter futurum: sed tollitur præterea omnis difficultatis species, quia distinctionem à nobis allatam affert quasi in terminis ipsemet S. Tho. de verit. quæst. 12. ar. 10. ad 7. dum ait, *Aliquid potest dici esse futurum non solum ex hoc quod ita erit, sed quia ita ordinatum est in causis suis, ut sit futurum, sic enim Medicus dicit: iste sanabitur, & iste morietur: & si aliter contingat non falsum dixit, sic enim tunc futurum erat ex ordine causarum, quod tamen possibile est, impediri.* Vbi satis constat id quod dicitur futurum ex eo quod simpliciter erit, esse simpliciter futurum, quod verò futurum est ex ordine causarum, esse tale secundum quid, hoc est spectata causarum dispositione. Hinc 1. contragen. cap. 68. dum loquitur idem S. Tho. de cognitione futuri simpliciter, ad illius

veritatem requirit euentum, inquiring. *Contingens enim cum futurum est, potest non esse, & sic cognitio estimantis ipsum futurum esse, potest falli, fallitur enim si non erit quod futurum esse estimauit.*

Quotuplex sit ratio futuri.

Colligitur tertio, rationem futuri formalem duplicem esse: alteram quidem certam, determinatam, & constantem, per quam certa, atque infallibili cognitione res cognosci possit esse futura. Alteram verò suapte natura incertam, ratione cuius res, vt futura cognosci non possit, nisi cum formidine, ac periculo erroris. Vtramque expressit S. Tho. in verbis supra relatis ex 1. Periher. lect. 13. & aliis locis ibi citatis: Ac vtraque prætereà satis patet ex doctrina eiusdem p. p. quæst. 14. ar. 13. & aliis locis citatis initio cap. 2. vbi docet contingentia esse futura, quatenus sunt in causa, & ideò, quatenus futura sunt, cognosci non posse nisi coniecturali, atque incerta cognitione, quia causam habent indeterminatam, atque indifferentem ad opposita: ex his enim satis patet, negari à S. Tho. rationem illam futuri in contingentibus, quæ ortum habet à perfecta determinatione causæ, admitti verò illam, quæ nititur propensione eiusdem causæ in vnam partem potius, quàm in oppositam, quod ipsum est aperta explicatio duplicis in vniuersum rationis futuri. Et sanè si ea tantum reperiretur ratio futuri, quæ propria est futuri omninò necessarij, quippe quæ ortum ducat à perfecta determinatione causæ, propositiones omnes de futuro contingenti absoluto essent euidenter falsæ,
cùm

cùm euidens sit causam ipsorum non esse determinatam ad vnum:& cùm sapientes, ac prudentes viri diuturna meditatione coniiciunt, an aliquod contingens futurum sit absolutè, necne: id tantùm inuestigarent: an causa ipsius ad vnum determinata sit, vel non determinata, quò nihil absurdus. Ex dictis tamen constat argumentum hoc, & similia probare quidem veritatem futuri, quæ non pendeat à perfecta determinatione causæ, non tamen probare, contingentia sub huiusmodi veritate certò præsciri etiã à Deo, quia res sub huiusmodi ratione non subditur alicui cognitioni per certitudinem, vt docet S. Tho. p. p. quæst. 14. ar. 13. sæpè citato, & alibi passim.

Quot modis concipi possit res quæ nondum existit, vt præsciatur.

Explicata ratione formali futuri, eiusque diuisione superest, vt explicemus quibus modis concipi possit res quamdiu est futura, vt præsciatur antequàm sit. Potest autem concipi.

Primò quidem prout est in sua causa, qua ratione consideratur res formaliter, vt futura est.

Secundò, quatenus est actu in se ipsa extra causas: qua ratione si consideretur antequàm sit, licèt respectu durationis coexistentis huiusmodi considerationi, & conceptioni, & antecedentis existentiam ipsius rei, hæc dicatur futura: non tamen consideratur, vt futura, sed vt præsens: atque hæc conceptio præsentia ipsam rei præsentiam sua reali duratione anteuertens in Deo opt. max. reperitur ob infinitam intelligendi vim, & ob eximiam illam

lam diuinæ intellectiōnis mensuram, ratione cuius incipere non potest conceptio cum res ipsa creata incipit, sed opus est eam antecedit per æternitatem. Tota hæc doctrina est S. Tho. locis suprâ citatis, vt legenti constabit. His autem positis.

Propositiones de futuris contingentibus absolutis.

Prima Propositio.

DIco primò, Thomistæ omnes fateri omninò debent futura contingentia absoluta non aliter à Deo certò cognosci nisi quatenùs ipse ab æterno illa intuetur, vt actu in se ipsis existentia in certa differentia temporis, & quatenùs æternitati præsentia sunt. Patet ex testimoniis S. Tho. Thomistarum omnium antiquiorum, & arque aliorum etiam Auctorum, quæ attulimus initio cap. 2. Illa enim hoc euidentissimè probare videntur.

Neque valet si cum nonnullis dicas ex S. Tho. p. p. quæst. 14. ar. 13. Deum non ea tantùm ratione cognoscere futura contingentia, quatenus sunt in se ipsis, sed etiam vt sunt in causis suis. Quod clarius videtur exprimere 2. 2. quæst. 171. ar. 6. ad 2. vbi ait Deum dupliciter intueri effectus contingentes, & futuros: vno modo vt sunt in seipsis præsentibus in æternitate: Alio modo vt sunt in suis causis secundis determinatis. Hoc (inquam) non valet. Respondeo enim si textus omnes quos vidimus in modum corrupti nō sunt, tantùm abesse, vt apud S. Tho. habeatur verbum illud (determinatis) vt aliquid potiùs planè oppositum legatur

tur: citata enim quæst. 171. 2. 2. ar. 6. ad 2. S. Tho. sic habet. *Ad secundum dicendum quod diuina præscientia respicit futura secundum duo, scilicet, secundum quod sunt in se ipsis, in quantum, scilicet, ipsa præsentialiter intuetur; & secundum quod sunt in suis causis, in quantum, scilicet, videt ordinem causarum ad effectus: Et quamuis contingentia futura, prout sunt in se ipsis sint determinata ad vnum, tamen prout sunt in suis causis, non sunt determinata, quin possint aliter euenire.* Hæc S. Thom. ex quibus patet ipsum non modò non asserere determinationem causarum futurorum contingentium, in qua possint certò à Deo cognosci; sed eam expressè etiam excludere. Et iamè non posset S. Thom. admittere hoc loco huiusmodi determinationem; quin euidenter secum ipse pugnaret; Nam sexcentis aliis in locis initio cap. 2. adductis totus in eo est, vt Deus contingentia certò præscire nequeat, quatenus futura sunt, & prout sunt in causis suis propter ipsarum indeterminationem; sed solùm quatenus extra causas existunt præsentia æternitati. Quam certè doctrinam more suo sibi constans S. Thom. expressè retinet in hac ipsa respons. ad secundum ait reuelationem propheticam esse aliquando impressam quandam similitudinem diuinæ præscientiæ, prout respicit ipsa futura contingentia in se ipsis, & tunc ea quæ prædicantur, sic euenire sicut prophetantur secundum illud Isaia 7. *Ecce virgo concipiet*: quandoque verò eandem reuelationem esse impressionem similitudinis diuinæ præscientiæ, prout cognoscit ordinem causarum ad effectus: & tunc quãdoque aliter euenire, quàm prophetetur. In quo euentu explicat postea quomodo Pro-

phætia

phætia falsa non fit. In his ergo apparet constans S. Thom. doctrina ; ideò enim vult Prophetiæ semper euentû respondere, vt est similitudo diuinæ præscientiæ sub illa prima ratione quia diuina præscientia prout respicit contingentiã futura in se ipsis certissima est, & infallibilis : ideò verò fateretur euenire aliquando aliter quàm propheteretur, dum Prophetia est impressio similitudinis diuinæ præscientiæ sub posteriori ratione explicata : quia diuina præscientia vt respicit contingentiã in suis causis, vel vt per eam cognoscitur ordo causarum ad ipsa; non est (vt alibi passim tradit idem S. Thom.) certa prænotio euentus futuri. Sed præter hæc quæ attulimus ex S. Thom. adest etiam adedò clarum, atque egregium testimonium Principis Thomistarum, vt satis superque constet doctrinam S. Thom. allatam ex p. p. quæst. 14. ar. 13. & 2. 2. quæst. 171. ar. 6. ad 2. cum Propositione nostra nullatenus pugnare. Capreolus enim qui meritò Princeps Thomistarum dici solet; in 1. dist. 38. quæst. 1. ar. 2. Ad argumenta contra secundam conclusionem in resp. ad 7. hæc habet. *Ad septimum dico quod Deus cognoscendo futurum duo cognoscit, scilicet esse rei futura quod habet in seipsa, & esse quod habet in suis causis propter quod dicitur futura, hanc enim duplicem cognitionem habet Deus de quolibet futuro quod ponetur inesse pro aliqua mensura vt allegatum est in conclusione tertia de 2. 2. quæst. 171. art. 6. Verumtamen licet isto duplici modo cognoscat futurum; tamen ratione secundi modi non subest diuinæ scientiæ per certitudinem; sed solum quia subest primo modo.* Hæc Capreolus de futuris contingentibus in explicationem doctrinæ

210 OPUSC. THEOLOGICVM
S. Thom. suprà nobis obiectæ, quam non aliter
ac ipse interpretamur.

*De sententia Aristotelis quod attinet ad veri-
tatem futurorum contingentium.*

EX his obiter explicari potest sententia Arist.
1. Periherm. cap. vlt. perperam enim aliqui; vt
eum in suum sensum traherent vel inuitum; di-
xerunt ab ipso non negari determinatam verita-
tem in singularibus propositionibus de futuro
contingenti nisi quoad nos: S. Thom. enim ibi-
dem cum Peripateticis antiquioribus docet eam
simpliciter, atque ex natura rei negari: id quod
contextus ipse manifestè aperit.

Alij verò licet hunc Arist. sensum aliqua ex
parte perceperint; iniuria tamen eum reprehen-
derunt quasi hac in re deceptus sit; atque erraue-
rit contra principia fidei: nulla enim erroris sus-
picio esse potest in ea opinione, quam approbat
optimus sentiendi Magister S. Thom.

Arist. igitur agit de futuris contingentibus sub
formali ratione futuri contradistincta à ratione
præsentis; & idè ipsis negat inesse eam verita-
tem, quæ subiici possit per certitudinem alicui
cognitioni; non tamen negat illam veritatem ra-
tione cuius cognosci possint coniecturaliter, seu
per cognitionem, quæ ad veritatem magis qui-
dem propendat, sed tamen ante euentum apta
sit etiam recipere falsitatem. Hinc duabus con-
tradictoriis de futuro contingenti negat ita diui-
di verum à falso vt in vna sit veritas ab initio cõ-
stans sine aptitudine ad falsitatem. In alia verò ab
initio

initio sit falsitas sine aptitudine ad veritatem. Hæc singillatim facilè probari possunt. Et quidem quod Arist. loquatur de contingentibus sub formali ratione futuri contradistincta à ratione præsentis probatur.

Primò, quia futura sub alia quam sub formali ratione futuri hoc est prout acta sunt in seipsis, sunt formaliter præsentia, & à præsentibus nullatenùs distinguuntur: Arist. autem initio illius cap. vii. expressè contradistinguit futura contingentia à præsentibus, & profitetur, agere se de contradictoriis propositionibus de futuro quatenùs diuersæ sunt à contradictoriis de præsentibus, & præterito.

Secundò probatur, quia quod contingentia cognosci possint quatenùs sunt extra causas, & præsentia, illa cognitione quæ sit antequam ipsa existant; nos lumine fidei adiuti vix aliqua ratione possumus concipere, quamuis de re minimè dubitemus: Ideò Arist. hoc ipsum ne somnari quidem potuit: & ex contextu ipsius apertè constat eum loqui de futuris contingentibus prout à nobis cognoscuntur; deque propositionibus contradictoriis circa illa quatenùs à nobis emanant, quæ immediatè significant nostros conceptus de huiusmodi futuris; & ipsa futura vt nostris conceptibus substant ex eodem Arist. 1. Periher. initio: hoc est ipsa futura quatenùs sunt in causa, & quatenùs sunt formaliter futura, & contradistincta à præsentibus, quia hac solùm ratione à nobis cognoscuntur vt sæpissimè citato ar. 13. p. p. quæst. 14. & alibi passim docet S. Tho. Ex quo etiam fit vt dum aliquam propositionem nostram

de his futuris contingentibus confirmamus; ratione semper petamus ex circumstantiis, causae, ex seu modo quo res in illa habet esse: Ex his ergo videtur satis constare Arist. loquaturn esse de futuris contingentibus sub formali ratione futuri.

Quòd verò idem Arist. neget huiusmodi futura sub formali ratione futuri eam habere veritatem, per quam certò, & infallibiliter cognosci possint futura, ita vt contradictoriæ de ipsis verum à falso diuidant modo explicato. Probaturn, quia totus in eo est vt ex contradictoriis de futuro contingenti hæc determinatè accepta non semper fuerit vera; illa autem falsa: quia hinc putat sequi, vt res non potuerit, non esse futura, ac proinde sit necessaria: Hinc prope finem capituli hæc habet. *Quare cum similiter orationes verae sint, quemadmodum & res, manifestum est, quod quacumque sic se habent, vt sint vtrumlibet contingit; & contraria suscipiant; necesse est similiter se habere & contradictionem.* Vbi manifestè exprimit aptitudinem illam, quam ante euentum rei habent singulae contradictoriæ ad veritatem & falsitatem: ita vt sint susceptivæ contrariorum; hoc est veritatis, & falsitatis. Quæ sanè aptitudo esse nequit vbi sit obiectiva veritas in quam ferri possit cognitio omnino certa, & infallibilis.

Denique quòd Arist. non negauerit his futuris eam obiectivam veritatem ratione cuius coniecturali, & probabili; simpliciter tamen incerta cognitione cognosci possint in ratione futuri. Patet, quia pro absurdo infert ex veritate horum futurorum omnino certa, & constanti, tolli coniecturas, & consultationes circa illa. Ideò expressè
negat

negat veritatem ratione cuius cognitione simpliciter certa cognosci possint in ratione futuri: affirmat verò illam veritatem per quam sub eadem formali ratione futuri cognosci possit, cognitione quadam incerta, & coniecturali.

Arist. igitur sententia in proposito verè consistit in iis, quæ paulò suprâ tetigimus, & singillatim ex ipso hætenus confirmauimus. Quæ sanè optimam continent doctrinam vt constare potest ex dictis, quia sicut ab euentu pendet vt esse rei contingentis in causa trahat secum esse eiusdem actuale extra causas in certa differentia temporis; & ante euentum ipsum esse quidem potest maior, ac maior propensio in re; non tamen perfecta determinatio: Ita etiam ab euentu pendet, vt propositio affirmans huiusmodi rem esse futuram (quippe quæ affirmat quendam quasi nexum inter esse in causa, & esse actuale) sit determinatè vera, aut falsa: atque ante euentum licet esse possit magis, ac magis verisimilis; non tamen potest esse omnino certa. Neque hæc vllatenus pugnant cum principiis fidei, cum à S. Thom. (vt patet ex suprâ relatis) ita approbentur, vt simul egregiè explicètur qua alia ratione Aristoteli prorsus ignota, vel saltem hoc loco minimè tacta Deus certissima cognitione præsciat futura contingentia absoluta.

Secunda Propositio de futuris contingentibus absolutis.

Dico secundò Theologi omnes opinionem S. Thom. vt ego quidem arbitror verissimam,

nam, in proposito amplecti necessariò debent, fin minus quatenùs excludit alios modos, quibus Deus certò præsciat futura contingentia absoluta: saltem quatenus includit modum illum à S. Thom. approbatum; hoc est quatenùs Deo tribuit ab æterno clarissimum, & certissimum intuitum illius esse actualis, quod res in tempore acquirit, dum producitur extra causas; ita vt Deus rem vt existentem, ac præsentem videat non solum cum de facto existit; sed etiam tota æternitate antea quia intuitus diuinus qui in temporalem rei existentiam fertur; ab æterno existit.

Probatur hæc propositio ratione S. Thom. quam affert in p. dist. 38. quæst. 1. ar. 5. his verbis. *Dico igitur quod intellectus diuinus intuetur ab æterno vnumquodque contingentium non solum prout est in causis suis: sed prout est inesse suo determinato; cum enim re existente ipsam rem videat prout inesse suo determinato est, aliter cognosceret rem postquam est, quam antequam fiat; & sic ex euentibus rerum aliquid eius accresceret cognitioni.* Hanc rationem approbat (Capreol. in 1. dist. 38. quæst. 1. art. 2. conclu. 2. Scot. in 1. dist. 39. quæ. 5. §. Auctoritates omnes sanctorum Bassol. in 1. dist. 45. quæst. 2. ar. 3. §. Contra istam opinionem Durand. in 1. dist. 38. quæst. 3. ar. 2. num. 11. §. quantum ad secundum in fine. Et quod caput est eandem fusè vrget S. Aug. lib. 2. ad Simplic. quæst. 2. paulò post initiù. Et sanè ratio hæc vitur assensum omninò extorquere. Nam cum res est præsens ab ipsismet hominibus vt præsens cognoscitur. Ideò multò magis sub eadem ratione cognoscitur tum à Deo, quem latere non potest vlla ratio cognoscibilis. Si ergo intuitus ille diuinus,

nus, quo res videtur sub formali ratione præsentis non erat, antequàm res existeret; sed tunc primò incipit esse: sciètia Dei in tēpore ex nō intuitiua fit intuitiua; & ideo aliquid ei accrescit per temporale mutationem; quod cùm absurdissimum sit, dicenda est sciètia Dei sub ratione etiam intuitus huius rei hoc tempore existentis fuisse ab æterno.

Confirmatur, quia propria cuiuscumque cognitionis diuinæ mensura est æternitas; ergo quæcumque cognitio diuina aliquando existit; illa eadem semper, & ab æterno fuit: sed tunc cum res contingens de facto existit; existit etiam intuitus diuinus quo res illa contingens cognoscitur sub formali ratione præsentis: Ergo ille idem intuitus ab æterno fuit, & per eum ab æterno cognouit Deus eandem rem vt in hoc certo tempore actu existentem. Hæ sanè rationes non inniuntur principiis propriis Thomistarum, sed iis quæ ab omnibus admittuntur: ideò videntur propositionem nostram optimè probatè.

Proponitur, ac diluitur argumentum contra primam & secundam Propositionem.

CVM in prima Propositione dixerimus futura contingentia absoluta ex sententia S. Thom. nulla alia ratione à Deo posse certò cognosci, quàm per intuitum, qui in ea feratur ab æterno, vt actu existentia sunt extra causas: Cùmque hanc opinionem tum in secunda propositione, tum alibi passim in hoc opusculo approbemus: contra obiici potest, quia certissimum est illud esse absolutè futurum quod Deus liberè & abso-

lutè decreuit vt esset. Ergo eo ipso quod Deus cognoscat hoc suum decretum circa aliquod contingens, certò sciet illud esse absolutè futurum abstrahendo ab actuali eiusdem contingentis existentia: Ergo nec S. Tho. nec vllus alius opinari potest hac vna ratione Deum certò præscire futura contingentia absoluta; quatenùs nimirum ea intuetur vt actu existentia.

Respondeo de sententia S. Tho. satis supérque constare ex iis, quæ retulimus initio c. 2. Ipse enim per particulam exclusiuam (nisi) expressè excludit quemcumque alium modum, quo Deus dici posset certò cognoscere futura contingentia absoluta, aliter quàm intuendo illa vt actu existentia extra causas. Nec tamen contra hanc sententiam vrget argumentum propositum, quia si decretum diuinum Deo suppeditare posset alium modum certò cognoscendi huiusmodi futura; posset etiam decretum ipsum à Deo ita videri vt simul contingentia non viderentur in eodem instanti rationis, in quo vt actu extra causas constituta; sed solùm vt contenta in causis suis; & præsertim vt contenta in vi & libera dèterminatione eiusdem decreti. Hoc autem in sententia S. Th. est falsum; cum enim ipse p. p. quæst. 25. ar. 1. ad 4. in solutione illius quarti argumenti vtatur postremo loco ea opinione, quæ in Deo ne ratione quidem distinguit voluntatem à potentia executiua, hoc ipso videtur hanc opinionem probabiliorem iudicare: & ideò doctrina in aliis quæstionibus tradita cum hac ipsa opinione concilianda est; nec opus omnino est vt concilietur cum ea quæ potentiam à voluntate ratione distinguit. Hac autem distinctione negata, fateri etiam

etiam debemus actualem volitionem diuinam ab actu potentiã executiuã secundum id quod importat in Deo nulla ratione distingui. Ex quo sequitur vt sicut in huiusmodi actu non potest intelligi res quã producitur tanquam in causa, quia secundum rationem existentiã per ipsum acceptã est terminus illius. Ita etiam res contingens non possit cognosci futura in decreto diuino actuali, quod ab actu potentiã Dei executiuã nullatenus distinguitur; sed in eodem instanti in quo solum cognosci possit vt actu existens extra causas.

Sed praeterea vt re sponsionem afferamus quã vndequaque satisfacere videatur; animaduertendum est; in decreto diuino duo in omnium sententia inuolui: entitatem scilicet diuinam; & praeterea vel mutationem aliquam ad extra in creaturis, vel respectum rationis: vel quid simile: Neque enim sola entitas diuina per se considerata habere potest rationem liberi decreti cum sit necessaria, & aequè se habeat ad hanc rem quam Deus vult esse, & ad aliam, quam non vult esse. Si ergo contingentia cognosci debeant futura in decreto diuino: vel cognoscentur in illo, quatenus importat solum entitatem Dei necessariam: Et hoc dici non potest: Quia haec per se accepta, vt diximus, necessaria est, & eodem modo respicit omnes creaturas; & propterea non potest ex illis futuram ostendere hanc potius, quam aliam: vel cognoscentur in decreto vt inuolente respectum rationis, aut aliquid simile. Et hoc ipsum dici nequit, quia respectus huiusmodi inter Deum, & hanc creaturam non confurgit nisi facta mutatione in creatura per transitum ab esse possibile ad

esse actuale: & ideò cum ipsa in se cognoscibilis sit, ut actu existens extra causas, non potest per decretum cognosci ut in illo contenta, & abstrahens ab esse actuali: Et vniuersaliter quicquid est quod intelligitur importari à decreto diuino præter diuinam entitatem includit vel supponit huiusmodi transitum creaturæ ab esse possibili ad esse actuale: & ideò non est aliquid prius & magis cognoscibile quàm res ipsa in se ut actu existens extra causas; ac proinde res ipsa non potest in illo ut nõ includens actualem existentiam cognosci tanquã in obiecto primario. Ex quibus patet diuinum decretum non efficere quin à S. Thom. & aliis iure negetur fieri posse ut aliter Deus certò cognoscat futura contingentia absoluta quàm ab æterno intuendo ipsorum existentiam ut in certa differentia temporis exercitam.

Tertia Propositio, de futuris contingentibus absolutis.

Dico tertio, etiamsi per impossibile effectus causæ creatæ contingentis, & liberæ nullatenus penderent à diuina voluntate; dummodo tamen in Deo esset eadem perfectio, quæ nunc est in parte intellectiua, atque eadem mensura æternitatis eorum quæ sunt in ipso: In eodem esset ab æterno certissimus, & clarissimus intuitus omnium futurorum absolutorum in se ipsis, & quatenus existentia, & præsentia sunt, sicut est de facto.

Ut hæc propositio clarior fiat; animaduertendum est, de facto omnes actus causæ creatæ contingentis,

tingentis, & liberæ (sicuti etiam omnia entia creata) pendere à diuina voluntate, & à libero ipsius decreto: Ex quo fit, vt scientia diuina intuitiua, de qua agimus; cùm prærequirat in priori rationis cum fundamento in re existentiam contingentis futuri; multò magis prærequirat etiam ipsum liberum Dei decretum, à quo pendet illa rei contingentis existentia. Hinc iam dicimus, quamuis de facto scientia hæc intuitiua requirat hoc pacto diuinum decretum; hoc tamen non requiri tanquam immediatum quoddam determinatiuum Intellectus diuini ad certam rationem: sed requiri solum quasi remotè, quatenus, nimirum, concurrat ad effectiuè constituendum ipsius visionis obiectum: ita vt licet ex intrinseca perfectione Dei, atque intrinseca dependentia creaturæ à voluntate diuina liberum hoc decretum requiratur: quod tamen idem decretum requiratur per accidens quodammodò se habeat ad intellectum diuinum præcisè spectatum, quatenus habere debet huiusmodi visionem: intellectui enim vt videat contingens futurum in se ipso atque vt præsens, satis est ipsius contingentis existentia vndecumque proueniat: Et quod hæc pendeat à decreto diuino: id non exigit diuinus intellectus formaliter quatenus intellectus; & quatenus videre debet ab æterno res existentes in tempore. Quare vt in conclusione diximus. Etiam si per impossibile nullum in proposito adesse deberet liberum Dei decretum si id esset absque vlla mutatione aliarum diuinarum perfectionum; scientia intuitiua Dei eadem omnino esset, quæ nunc est. Hæc conclusio ad inuestigandam propriam rationem eximæ

huius visionis Dei ita explicata.

Probatum euidenter illa eadem ratione, qua probata est conclusio proxima: sicut enim cum res existit, eam nos intuemur, quamuis illa neque à nostro decreto pendeat, neque decretum diuinum à quo verè pendet, vllatenus videamus: ita etiam Deus illam videret, etiamsi nihil de ea decerneret, dummodò infinitam illam intelligendi vim retineret; qua de facto posset: Neque hic intuitus ab illo etiam decreto seiunctus incipere posset cum existentia rei creatæ, si Dei scientia incapax esset ex suppositione (vt nunc de facto est) mutationis, atque augmenti, eiusque mensura esset æternitas: ex his colligitur, quamuis ordine naturæ vel rationis cum fundamento in re obiectum semper cognitionem præcedat; Quia ex eo quod res est, vel non est cognitio, & propositio est vera, aut falsa: ordine tamen temporis, vel etiam æternitatis quatenus est virtualiter diuisibilis, & successiua ratione coexistentiæ inadæquatæ cum hoc, vel illo tempore cognitionem in proposito esse priorem obiecto: cuius rei attulimus supra firmissimas rationes à posteriori, atque ab absurdo. Ratio autem à priori, sed non immediata ea videtur esse, quia antequàm existat obiectum (hoc est ab æterno) essentia diuina in ratione speciei intelligibilis determinat ad cognitionem diuinum intellectum, qui cum species non accipiat à rebus: non indiget ipsarum existentia vt determinetur ad illas videndas, sed quia ratio etiam afferri potest cur essentia diuina ea ratione determinet intellectum: Ideò hæc, vt diximus, non est immediata.

Ratio igitur quantum haberi potest hac in re
à priori

à priori, atque immediata est, quia cum infinita perfectio intellectus diuini postulet determinationem à diuina essentia in ratione speciei intelligibilis ad cognoscendum quodcumque obiectum pro tota ea duratione pro qua cognoscibile est; & sub omni ea ratione sub qua est cognoscibile: Res quæcumque aliquando existens, cognoscibilis est vt existens etià ab æterno. Nam hoc ipso quod res existit in certa differentia temporis, responderet vt similis imagini etiam ab æterno existenti, quæ ipsam, vt in sua differentia temporis existentem repræsentet: similitudo enim inter cognitionem, & obiectum: in qua consistit veritas cognitionis: non debet conuenire cognitioni quatenus entitas quædam est, sed formaliter quatenus imago est. Hinc fit vt licet entitas cognitionis, aut cuiusuis alterius imaginis sit in loco diuerso à loco obiecti: si tamen obiectum repræsentat vt in suo loco existens: habeat cum eo (quod attinet ad locum) eam similitudinem in ratione imaginis, quæ requiritur ad veritatem: eadem ergo ratione quamuis cognitio ab æterno existat: si tamen repræsentat rem vt existentem in sua certa duratione; hoc ipso habet eam similitudinem cum obiecto (quod attinet ad durationem) quam requirit veritas imaginis, & cognitionis: & ideò hoc ipso quod res aliquando existit apta est videri clarissimo ac verissimo intuitui ab æterno existenti.

Quamuis autem hîc fateri debeamus nos perfectè explicare, aut concipere non posse; quopactò essentia diuina apta alioqui ad determinandum in ratione speciei intelligibilis diuinum intellectum ad cognoscendum hoc, & illud contingens

gens futurum; atque ad hoc cognoscendum vt futurum nobis, atque vt non futurum; præsentiat quodammodò ab æterno existentiam huius in certa differentia temporis; vt de facto determinet ad cognoscendum hoc potius quàm illud, atque ad hoc cognoscendum potius vt nobis futurum, quàm vt non futurum. Hoc tamen non ostendit rationes iam allatas firmissimas non esse, & propositum euidenter non probare; sed solum ostendit; hoc ipsum quod esse demonstramus; nos dum mortales sumus intelligere vnde quaque non posse quo modo sit.

Ex quibus patet, data illa hypothesi impossibili vt ad actus contingentes, & liberos causarum secundarum diuinum decretum, & consequenter diuinus cõkursus non requiratur: ad præscientiam diuinã (exempli causa) volitionis, quã habuit Eua prohibetæ comestionis pomi, opus tantum fuisse vt Eua in aliquo priori signo rationis esset, constituta in Paradiso terrestri in illis circũstantiis, in quibus de facto volitionem habuit, & præterea vt prius etiam ratione quàm hæc volitio sciretur à Deo, intelligeretur Eua ipsa eo modo in Paradiso constituta: solutio enim illa vtpote effectus Eua in illis circũstantiis, debuit esse posterior: & cum effectus hic immanens videri non potuerit non visa causa, ordo actuum cognitionis imitari debuit ordinem ipsorum obiectorum. Vbi autem Eua in illis circũstantiis constituta fuerit, atque à Deo visa: sicut ipsa potuit quantumuis circũstantiæ allicent, volitionem illam producere, & non producere: ita Deus potuit illam volentem, ac nolentem in eisdem circũstantiis videre, neque in eo signo
ratio

rationis in quo ipsam in illis circumstantiis vidit, neque ex vi illius visionis certò sciunt ipsam volunturam, sed quia Eua in posteriori signo rationis per actualem usum libertatis se determinauit ad illam volitionem, eamque elicuit: ideò Deus post visam Euam in illis circumstantiis constitutam, vidit etiam in quodam signo rationis posteriori volitionem ipsius. Atque ex dictis in hoc exemplo proposito constare potest vniuersaliter, data illa nostra hypothefi: vt Deus certò præsciat ab æterno futurum aliquod contingens absolutum solum præquiri, vt videat causam ipsius in certis circumstantiis actu existentem; de hac enim constituta in oratione liberè volendi, & liberè nolendi eo ipso formari possent propositiones contradictoriæ de præsentia, hoc est, vult, aut non vult: quarum vna determinatè est vera, & altera determinatè falsa, & ideò vtraque à Deo suo modo cognoscibilis infallibiliter. Et cum causa ita constituta pro primo instanti rationis, in quo ita se habet, sit in actu primo, & indifferens ad volendum, & nolendum: in posteriori tamen instanti rationis esse omninò debet in actu secundo, & per actum secundum determinata; cūque nō possit in hoc posteriori signo habere vtrumque actum secundum oppositum, vt patet vel neutrum (quia vbi propositum est voluntati obiectum liberè eligendum, aut respiciendum impossibile est, vt non sit aliquod exercitium libertatis) vel alterum indeterminatè: quia omnis actus secundus in suo signo rationis in quo actu esse debet vt actus secundus extra causas, est determinatus: cum hæc (inquam) ita sint, oportet vt causa illa in posteriori illo signo rationis sit in actu

secun

secundo certo determinato : hoc est in illo quem ipsa pro innata libertate elegerit. Et ideò hoc ipso quod Deus, vt diximus, videt causam liberam in certis circumstantiis constitutam, videt posterius ordine rationis actum ipsius liberum certum, & determinatum, idque accidit ab aeterno præsente quodammodo essentia diuina liberam, & actualem electionem, qua causa in hanc potius partem quam alteram fertur: ita vt ad hanc ipsam electionem videndam intellectum diuinum determinet in ratione speciei intelligibilis.

Hactenus explicauimus scientiam contingentium futurorum intuitiuam, quam Deus haberet data hypothesi, vt absque aliarum perfectionum detrimento nihil ipse decerneret de actibus liberis creatis, neque ad illos concurreret; Hinc autem facile constare potest qualis sit illa intuitiuam scientia quam de facto habet, & vndenam certitudo ipsius petenda sit: quamuis enim Deus de facto liberum habeat decretum, & liberum concursum circa huiusmodi contingentia absolutè futura, quia tamen decretum, & concursus ipsius nullam horum contingentium perfectam determinationem inducunt in actu primo, vt constat, tum ex opusculo superiori, tum ex iis quæ retulimus ex S. Tho. circa scientiam huiusmodi futurorum. Ideò Deus etiam de facto antea rationis ordine, quam ab aeterno vllum futurum contingens præsciuerit, intelligendus est vidisse causam ipsius in certis circumstantiis constitutam vt principium indifferens ad opposita per indifferentiam nullatenus impeditam à decreto diuino de concurrente: & quia in posteriori signo rationis causa fuit in actu
 secun

secundo certo, & determinato pro innata libertate electo; ideo Deus hunc actum secundum ab æterno vidit vt suo tempore existentem, & præsentem, determinante intellectum diuinum ad hanc visionem essentia diuina in ratione speciei intelligibilis non quidem propter diuinum decretum (saltem proximè) quod indifferentiâ non aufert à proximo principio rei contingentis, sed propter actualem existentiam rei contingentis, & effectus; quæ ipsi tribuit eam determinationem, & necessitatem qua omne quod est, dum est, necesse est esse.

Quarta Propositio, de futuris contingentibus absolutis.

Dico primò, ex iis quæ hætenus diximus de veritate formali simplicium enunciationum de futuro contingenti, de quæ determinatione, ac veritate obiecti earundem explicari debet quæ veritas obiectiua respondeat hypotheticis de huiusmodi futuro, & qua ratione illæ à Deo sciantur certò, atque infallibiliter. Hæc enim hypothetica exempli causa de futuro contingenti: quia Eva constituetur in Paradiso terrestri, & in his circumstantiis ita tentabitur à serpente, &c. liberè eliciet volitionem comedendi pomum vetitum & peccabit, potest accipi tripliciter.

Primò quidem tamquam propositio coniunctione vna, ita vt vtraque eius pars formaliter sit de futuro sub ratione futuri.

Secundò, ita vt prior pars licet quoad sonum

P vocis

vocis sit de futuro, quod tamen attinet ad modum cognitionis formaliter sit de presenti: quo pacto dum de contingentibus nos dicimus, hoc erit. In mente diuina solùm est hæc apprehensio. Hoc est in tali differentia temporis.

Tertiò denique accipi potest, ita vt vtraque pars verè, & formaliter sit de presenti ex modo cognitionis; & hypothetica illa cognoscatur non vt propositio coniunctione vna; sed per modum duarum distinctarum apprehensionum ordinem inter se habentium prout exigit connexio, quam habent obiecta ipsa inter se. Iam si hypothetica illa accipiatur primo modo, cum vtraque pars ipsius sit de futuro contingenti sub ratione futuri; neutra sigillatim poterit certò & infallibiliter cognosci per ea quæ fusè tradita sunt in superioribus ex Arist. & S. Thom. Ac propterea multò minus tota illa hypothetica causalis certò sciri poterit. Si verò accipiatur secundo modo. Prior quidem pars; illa, nimirum, quia Eva constituetur in his circumstantiis, quatenus importare dicitur actualem existentiam Eux in his circumstantiis certò cognoscetur; quia illi respondebit visio Eux vt in se ipsa existentis extra causas in Paradiso terrestri in illis circumstantiis, & laqueis serpentis antiqui. Posterior verò pars erit solum cognoscibilis coniecturaliter, & cum formidine ac periculo erroris instar aliarum omnium propositionum de futuro contingenti formaliter sub ratione futuri: quare tota etiam hypothetica, vt vnum quid certò, atque infallibiliter cognosci non poterit.

Si denique accipiatur tertio modo, ita vt volitio

litio vetitæ comestionis non videatur futura ex vi visionis Eux in illis circumstantiis constitutæ; vel per modum illationis ex illis circumstantiis, sed videatur sub ratione existentis, & præsentis contradistincta à ratione futuri: hac sanè ratione hypothetica illa tum ratione partium sigillatim acceptarum, tum ratione totius erit certò cognoscibilis: cùmque Deus, vt suprâ probauimus ex S. Thom. futura contingentia certò cognoscere nequeat sub ratione futuri, vel sub quacumque ratione diuersa à formali eorundem existentia, & præsentia: Is profectò hypotheticam illam, & alias quascumque similes de futuro contingenti tertio duntaxat modo suprâ explicato dicendus est certò cognoscere. Ita scilicet vt hypothetica de futuro contingenti absoluto, prout à Deo cognoscitur, non sit formaliter de futuro, sed de præsentis, neque sit formaliter hypothetica, seu complexum quoddam, aut propositio vna per coniunctionem duarum, & illationem vnus ex alia: sed potiùs sit duplex apprehensio simplicissima; quarum vna rationis ordine cum fundamento in re sit alia prior, & per priorem quidem videatur à Deo Eua actu existens, & præsens in Paradiso terrestri laqueis diabolicis obsessa, & in aliis omnibus circumstantiis actu constituta: per posteriorem verò Deus videat volitionem vetitæ comestionis ab Eua ex euasione serpentis, & concursu aliarum circumstantiarum elicitam, & actu existentem, & præsentem. Quare sicut cum de futuro contingenti absoluto dicimus, Deus scit hoc esse futurum, potiùs dicere deberemus Deus scit esse,

hoc, quod nobis est futurum, vt patet ex traditis
 suprâ, & docet Capreol. in I. dist. 38. quæst. 1. ar. 2.
 ad argumenta contra secundam conclusionem
 in resp. ad 7. Ita etiam cùm dicimus, Deus scit
 hoc futurum esse, quia illud erit vel est; potius
 dicere deberemus, Deus videt actu illud esse; &
 actu esse hoc vt effectum ex illius influxu pro-
 ductum: non enim ex eo quòd viderit Deus Euã
 in Paradiso terrestri in illis circumstantiis à Dæ-
 mone illectam, vidit illam consensuram, quasi
 consensum in præuis illis dispositionibus præui-
 derit: sed vbi vidit Euam in illis circumstantiis
 constitutam, vidit postea eius actualem consen-
 sum, eumque vidit actu esse ex eo quod Eua
 actu in illis circumstantiis ita esset à Dæmone
 tentata; quatenus, nimirum, eadem visione qua
 consensus vidit vt actu existentem, vidit etiam
 actualem ipsius productionem, & ea à quibus
 pendebat: licet enim nulla sit certa connexio in-
 ter Euam in illis circumstantiis constitutam, &
 eius consensus in veritam comestionem; quia
 tamen de facto per vsum libertatis Euæ produ-
 ctus est consensus concurrentibus etiam suo
 modo circumstantiis illis, Dæmonis, nimirum,
 tentatione, &c. Ideò de facto verè consensus fuit,
 quia Eua fuit in illis circumstantiis; hoc est con-
 sensus hic fuit effectus Euæ ita constitutæ, &
 ideò vt talis à Deo visus est ab æterno. Ex quibus
 patet quo modo effectus contingentes, & liberi
 ex esse possibili in re, atque in mente diuina,
 transeat (vt abstrahamus in præsentia ab esse
 conditionaliter futuro) ad esse futurum nobis ab-
 solutum, ita vt cadant sub diuinam visionem in
 ratione

ratione præsentis. Ante enim omne decretum Eua in circumstantiis, in quibus peccauit : Adam in illis circumstantiis, in quibus consentit Eua suadenti vetitam pomi comestionem : Cain in ea excitatione inuidiæ, quæ fratris occisionem illi persuasit, &c. res erant, seu rerum coniunctio- nes quædam possibles, & à Deo sub hac ratione cognitæ ; cum quibus effectus ipsi qui de facto prodierunt, comparabantur vt possibles, ita vt simul pro causarum libertate possibles etiam es- sent effectus oppositi. Vbi verò adueniente de- creto diuino de producendis illis causis liberis in illa circumstantiarum complexione ; causæ ipsæ fuerunt absolutè in eisdem circumstantiis futurae, vidit Deus Euam de facto in Paradiso terrestri constitutam, & dolis diabolicis obse- sam: Adamum coram Eua suadente lethalem po- mi comestionem : & Cainum inuidiæ stimulis aduersus fratrem agitatum. Hac verò visione po- sita, sequuta est in posteriori signo rationis visio consensus, quem Eua præstitit serpenti vt effe- ctus eius suasionis, quam adhibuit Dæmon: visio consensus ab Adamo præstiti vt cuiusdam effe- ctus muliebris deceptionis. Et denique visio vo- litionis Caini ab inuidia emanatæ, qua fratrem occidere decreuit. Quare ex reali productione, & existentia causarum in prædictis conditioni- bus, & circumstantiis emanauit de facto realis existentia liberorum effectuum, licet potuerit emanare oppositum : Et ex visione illius realis existentia causarum ortum aliquem habuit visio liberorum actuum, qua visi sunt existere per in- fluxum à causis præstitum concurrentibus, atque

impellentibus etiam illis circumstantiis; quamuis potuerit similem ortum habere ob libertatem causarum opposita visio, quia in illis ipsis circumstantiis causæ poterant facere oppositum; vidit ergo Deus modo supra à nobis explicato has hypotheticas (quia Eua in Paradiso terrestri constituta ita à serpente tentabitur, consentiet: quia Adam hoc pacto ab Eua allicietur; volet vetito pomo vesci: quia Cain hac occasione ad inuidiam excitabitur; & ab inuidia ad occisionem fratris volet ipsum occidere) vidit, inquam, non quidem videndo certam connexionem inter hæc, quæ ex aliqua hypotheticæ parte ab actuali existentia abstraheret: sed vidit videndo actualem coniunctionem causæ cum illis circumstantiis, & post interiectum quodammodo libertatis usum, videndo actualem existentiam actuum liberorum manantium à causa ita constituta circumstantiis ipsis alligantibus, & concurrentibus: hanc verò, sicut nos cum de facto est in tempore idèò videmus, quia est, ita etiam, quia est in tempore, eam vidit Deus esse in hoc ipso tempore; sed visio ipsius semper, & ab æterno fuit, quia propria eius mensura est æternitas incapax initij, & finis. Libuit hæc in omnem partem versare; quia licet contendere quis possit has hypotheticas contra verissimam, vt ego arbitror, sententiam S. Tho. aliter etiam à Deo certò cognosci; quod tamen modo explicato infallibiliter cognoscantur ab omnibus concedi debet. Et hoc ipso admissio: veritatem obiectiuam, quam indagamus, futurorum contingentium conditionalium, quæ cognosci possit certa cognitione antecedente diuinum decretum, facile

Propositiones de futuris contingentibus conditionalibus.

Prima Propositio.

EX futuris contingentibus absolutis gradus iam faciendus est ad futura contingentia conditionata.

Dico igitur primò, ea omnia, quæ diximus de futuris contingentibus absolutis, ut sunt sub formali ratione futuri contradistincta à ratione presentis, dicenda omnino esse de futuris quoque contingentibus conditionatis; ita ut hæc etiam eatenus habeant rationem formalem futuri conditionati, quatenus sunt in causa sub illis conditionibus considerata, ratione quarum dicuntur conditionata: vel quatenus sunt in causa, & simul aliquo modo in conditionibus ut in aliquo pertinente ad actum primum. Præterea ut hæc ratio futuri conditionalis diversa sit ab ea futuri conditionati ratione, quæ nititur necessitati consequentiæ ex vi antecedentis, seu determinationi necessariæ ad effectum per conditionem importata. Denique ut hæc ratio futuri conditionalis, quæ tribui potest contingentibus, ea sit, per quam cognosci possint esse conditionaliter futura cognitione coniecturali solum, & incerta.

Hæc omnia optimè probantur ex iis, quæ allata sunt ad eadem probanda de futuris contingentibus absolutis formaliter acceptis in ratione futuri: quæ non est cur inutiliter repetamus.

Secunda Propositio, de futuris contingentibus conditionatis, quæ unà cum suis confirmationibus totam difficultatem propositæ quæstionis dissolvere videtur.

Dico secundò, quemadmodum futura contingencia absoluta cõsiderari possunt vt absolute existentia extra causas, & præsentia : & sub hac ratione habent determinatam veritatem, ratione cuius certissima Dei cognitione præsciri possunt, vt explicauimus ; ita etiam futura contingencia conditionata, seu ex hypothesi considerari possunt ante quodcumque decretum diuinum, vt existentia, & præsentia ex hypothesi ; & sub hac ratione habeat obiectiuam veritatem, quæ certissima præscientiæ Dei subiici possit in instanti rationis antecedente omnem actum liberum voluntatis diuinæ. Et nemo hoc negare potest ; qui de futuris contingentibus absolutis id concedat, quod non modò à Thomistis, sed ne ab vllò quidem Theologo negari posse probauimus propositione secunda de futuris contingentibus absolutis.

Propositio hæc quæ totius difficultatis nodum dissolvere videtur accuratiùs explicanda est ; Deinde verò probanda : animaduertendum ergo est futura conditionata, & futura ex suppositione, seu ex hypothesi nullatenùs differre : quò fit, vt huiusmodi futura alio, atque alio modo considerari possint, si hypothesis aliam atque aliam rationem habeat. Hypothesis autem in vniuersum duplex est.

Quædam enim est hypothesis, quæ simul cum
co,

eo, quod ex hypothefi affirmatur, vnam conftituit propofitionem, quæ nihil eft aliud nifi confequentia, & illatio in cōditione pofita; vt cūm dicimus; fi fol eft, dies eft: In hoc enim exēplo ex hypothefi, & non abfolutè affirmamus eſſe diem: ita tamen affirmamus, vt tam hypothefim quàm id quod ex hypothefi aſſerimus, complectamur vnica propofitione, quæ neque ſolem eſſe, neque diem eſſe abſolutè affirmet; ſed ſolūm affirmet vnum inferri ex alio; ita vt existente altero, verum omninò ſit alterum quoque exiſtere. Ac per hypothefim hac ratione acceptam propofitiones efficiuntur verè hypotheticæ à ſimplicibus diuerſæ, quia ſemper proferuntur cum quadam coniunctione, & nexu, qui plures propofitiones ſimplices, & categoricas ſimul iungit ad conſtandam, & conſtituendam vnam propofitionem hypotheticam, hoc eſt propofitionem ex pluribus ſimplicibus compoſitam, & coniunctione vnam. Dum enim dico; ſi fol eſt, dies eſt: per illam particulam, ſi, ſimul iungo has duas propofitiones ſimplices. Sol eſt, dies eſt: atque vnam ex vtraque conflatam propofitionem profero.

Alia rurfus eſt hypothefis, quæ conſtituitur quodammodo ſeorsim ab eo, quod ex hypothefi affirmatur: quia alia eſt propoſitio per quam hypothefis conſtituitur: alia verò per quam aliquid ex eadem hypothefi enunciatur. Talis hypothefis aliquando fit per quandam inter ſe conſentientium conditionem: ſi enim de conſtitutione rerum corporalium diſputemus, & tibi demonſtrare velim corporalia omnia materiæ formæque concuſſu ſubſiſtere: petam à te vt ex communi con-

sensu faciamus hanc hypothese[m]; vt scilicet ponamus formam separatam esse à materia: vt quod naturaliter esse nequit in re; constituamus aliquantisper in mente, donec ratio ad suum terminum perducatur: Hac verò hypothesi constituta eum concedas mihi formam esse à materia seiunctam; facile colligam nihil rerum corporalium superesse: ex quo; rursus ostendam huiusmodi res per coniunctionem materiae ac formae consistere: hæc verò propositiones ab hypothesi illa pendebunt quidem, eamque vt priorem supponunt: non tamen eam in se ipsis includunt: sicut conclusio cuiuslibet Syllogismi simplicis, & prædicatiui licet pendeat à quibusdam positis, & concessis: ipsa tamen est simplex propositio, & non composita ex illis prioribus propositionibus à quibus pendet: non enim profertur cum illa coniunctione vt si illa posita, & concessa vera sint, hoc sequatur: sed profertur vt simpliciter enunciatis hoc sequi. Similis est hypothesis & suppositio in scientiis circa illa principia, quæ cum absolutè probari possint à priori; non tamen probari possunt ab ea scientia cuius sunt principia, sed solum à subalternante: omnes enim propositiones illius scientiæ ab hac hypothesi pendent, eamque vt priorem supponunt, non tamen eam includunt: quia in hac scientia proprietates obiecti simpliciter enunciantur; non autem conditionaliter: vt si principium suppositum verum sit, verè etiam conueniat obiecto hæc vel illa proprietates.

Quò fit vt hypothesis hac posteriori ratione accepta propositiones non reddat verè hypotheticas, hoc est compositas ex pluribus
 simpli

simplicibus: nam per eam non proponuntur plures propositiones vt in vnam coniuncta, sed vt dissoluta, & plures, per quarum alteram constituitur hypothesis: per alteram verò enunciatur aliquid, quod ab ea hypothesis ducit originem: & idèd propositiones, quæ ab huiusmodi hypothesis pendent verè simplices sunt, & categoricæ: atque eatenus tantum dici possunt hypotheticæ, quatenus earum veritas non innititur rei vt est in se, sed vt est constituta per præcedentem hypothesis, vel vt est aliquid quod ab ea pendet. Totam hanc doctrinam verissimam (ni fallor) tradidit antiquus, idèdque egregius Philosophus Eudemus, quem refert, & sequitur Boët. lib. 1. de syllogismo hypothetico, cap. 2. Ac per hanc doctrinam explicauimus hætenus hypothesis duplicis rationis, & naturæ: superest iam vt hinc aliqua colligamus ad rem nostram accommodata.

Ex dictis ergo colligitur primò, hypothesis in posteriori sensu explicato fieri possibilem in rebus possibilibus, quàm in impossibilibus, & tam in iis quæ pertinent ad essentiam, & proprietatem rerum, quàm in iis quæ pertinent ad existentiam, cum ratio diuersitatis nulla excogitari possit: quò fit vt supponere possimus, existere de facto id quod aut existere non potest, aut licèt possit, non tamen existit. Hac ratione cum illuminationis solis in præsentia sit apud nos, supponere possumus illam actu esse apud Antipodas: & hac hypothesis constituta intelligimus etiam ex hypothesis colores ibi actu esse visibiles, actu apud illos existere calorem à sole productum per lumen &c.

Vt enim ex hypothesi aliqua fit aliud quidpiam ex hypothesi possibile, impossibile, aut necessarium, ita etiam aliqua est hypothesis, per quam fit aliquid aliud ex hypothesi existens.

Colligitur secundò, rem aliquam posse cognosci, & de facto cognosci etiã à nobis his omnibus modis, nimirù, vt possibile, vt futurã, vt actu, & realiter existentẽ, ac præterea vt existentem solum per hypothesim; vel tanquam id quod immediatè supponitur esse; vel tãquam id quod ex hac suppositione resultat, aut pendet. Primò enim cognoscitur res vt possibilis quatenùs intelligitur per cognitionem ipsius causæ, atque ex cognoscibilitate eiusdem, quæ perfectè intelligi nequit non intellecto termino potentia ipsius, qui terminus est res possibilis. Secundò concipitur res vt futura, quatenùs cõcipitur vt habens aliquod esse in causa determinatum aliquo modo ad esse extra causas, vt supra ostendimus, dum explicabamus, quid, & quotuplex sit ratio futuri. Tertiò concipitur res vt actu, & realiter existens quatenùs cognoscitur non ex vi cognitionis causæ, sed in se ipsa vt conflata ex essentia, & existentia actu exercita incerta differentia temporis, ita vt iudicaretur in tali differentia temporis actu, & simpliciter esse. Quartò cognoscitur res vt existens solum ex hypothesi tanquam id quod immediatè supponitur esse cùm intelligitur non ex vi causæ cognitæ, & per cognitionem ipsius, sed apprehenditur per actum qui in ipsam immediatè feratur, eamque intelligenti repræsentet ad modum existentis, & vt constatam ex essentia, & existentia actu exercita: absque iudicio tamen, & affirmatione huiusmodi exercitij: quo
modo

modo cognoscitur illuminatio solis in tempore presenti apud Antipodas quatenus ponitur ibi esse, cum tamen verè, & absolutè non sit: sed sit apud nos. Quintò denique cognoscitur res vt ex hypothesi existens, tamquam id quod non immediatè supponitur esse, sed habet existentiam ab hypothesi pendentem, cum intelligitur similiter per cognitionem, quæ non feratur immediatè in causam illius, sed in ipsam, eamque absque iudicio, & affirmatione repræsentet ad modum actu existentis, ita tamen vt hæc existentia non ponatur esse per illam cognitionem, per quam cognoscitur, sed sit prior hac sua cognitione, vt quid resultans in re independentè ab immediatà operatione intellectus, post factam hypothesim alicuius rei antecedentis: quo modo vbi posuerimus, illuminationem nunc actu esse apud Antipodas, intelligimus etiam apud illos actu esse calorem per lumen productum: non quod posteriori, hac cognitione ponamus esse hunc calorem, sicut per aliam priorem cognitionem supposuimus esse illuminationem, sed quia facta huiusmodi hypothesi dependentè ab ipsa verè conuenit huic obiecto, nempe calori ratio existentis ex hypothesi, sub qua ratione proptereà determinat intellectum ad sui cognitionem: quamuis enim propter necessariam connexionem inter illuminationem solis, & calorem possit cognosci in proposito hæc vera hypothetica iuxta priorem usurpationem hypothesis, nimirum, si illuminatio est apud Antipodas; apud eosdem est calor: in qua propositione abstrahimus ab existentia vtriusque partis, & solùm significamus connexionem inter

vtram

vttramque possumus tamen idem cognoscere per duas simplices propositiones ex hypothesei secundo modo supra explicato accepta, ita vt per alteram simplicem propositionem constituamus hypotheseim, qua ponamus illuminationem actu existere apud Antipodas: per alteram verò cognoscamus calorem, vt actu ex hypothesei existentem, & per lumen à sole productum.

Ostendimus iam circa quæ versari possit hypotheseis supra secundo loco explicata, & quot modis res aliqua cognosci possit.

Vt ergo ad rem nostram reuertamur: ex dictis explicari potest nostra conclusio: futura enim contingentia conditionata, seu ex hypothesei, considerata, quatenus sunt obiectum cognitionis importatæ per veram hypotheticam iuxta primam vsurpationem hypotheseis, considerantur sub formali ratione futuri vt contradistincta à ratione presentis, quia in hac hypothetica, si hoc erit, illud erit: consequens cognoscitur vt abstrahens ab existentia, & actualitate cum cognoscatur quatenus ex antecedenti infertur, & ratione connexionis cuiusdam, quam cum illo habet, quæ est omnino prior ipsius actualitate, & existentia, seu presentia. Et ideo sub hac ratione huiusmodi futura contingentia ex hypothesei non videntur subesse posse nisi coniecturali cognitioni, vt supra diximus de futuris contingentibus absolutis formaliter consideratis quatenus futura sunt, & contradistincta à presentibus, ac existentibus.

Hæc ipsa verò contingentia ex hypothesei futura relata ad hypotheseim secundo modo explicatam

tam habent rationem præsentis, & existentis ex hypothefi: & ideo certiffimam habent rationem obiectiuam, ratione cuius sub certiffimam cognitionem cadant.

Dato enim per hypothefim vt caufa libera, quæ absolute, & realiter non exiftit, actu exiftat in certis circūftantiis, in quibus certū habeat obiectum fibi cum perfecta cognitione propofitum: pro primo quidem instanti rationis quod est inftans actus primi, libertas ipfius intelligitur indifferens ad amplectendum illud obiectum, atq; ad illud pofitiuè, aut negatiuè per liberam fufpensionem actus reiiciendum: Ex hac tamè ipfa hypothefi ex natura rei fequitur, vt in fequenti instanti rationis fit certus, & determinatus vſus libertatis eiufdem caufæ eligentis illud obiectum liberè aut liberè reſpicientis: Non quod ex illa hypothefi inferatur immediatè, & determinatè volitio, aut nolitio, aut libera ſuſpenſio vtriuſq;: ſed quia cum illa hypothefi incompoſſibile eſt, vt caufa libera in ſecundo instanti rationis non fit in actu ſecundo libero, qui tamen non poteſt eſſe niſi certus, & determinatus.

Ex vi igitur illius hypothefis fequitur ex natura rei, vt caufa libera in ſecundo inſtanti rationis debeat eſſe extra ſtatū indeterminationis per actualem determinationē in actu ſecundo, ita vt pro illo instanti verè debeat habere aliquem actum ſecundum, in qua propoſitione terminus ille (aliquem actū) ſupponit ex vi hypothefis ſuppoſitione confuſa: neque enim propter illam hypothefim oportet vt fit hic actus determinatè; neque oppoſitus, neque libera ſuſpenſio vtriuſque; ſed aut hæc, aut alter
 ex duo

ex duobus actibus positivis : Et ideò illa hypothe-
 sis relinquit plenam indifferentiam, & libertatem,
 vt causa habeat actum illum secūdu[m] quem ma-
 lit: quia tamen in ipsamet actualitate rei, & actu
 secundo non potest esse cōfusio, sed opus est vt sit
 determinatio; ideò pro eodem secundo instanti
 rationis est ex hypothesi ille actus secundus certus,
 & determinatus, quem voluntas pro sua liber-
 tate eligit, cū[m] potuerit alium eligere: qui
 actus certus, & determinatus non potest cer-
 tō cognosci ex vi hypothesi per illarionem; sed
 solū[m] post factam & cognitam hypothesim potest
 cognosci per propriam cognitionem, quæ im-
 mediātē in ipsum feratur vt actu existentem ex
 hypothesi. Et licet nos, facta tali hypothesi, non
 possimus postea ob imbecillitatē intellectus nostri
 peruenire ad certam hanc cognitionem, quæ im-
 mediātē feratur in actum secundum, vt ex hypo-
 thesi existentem: ex hac tamen ratiocinatione
 scire possumus huiusmodi actum sub tali ratione
 habere, quantum est ex se rationem obiectiuam
 certissima cognitione cognoscibilem, cū[m] videa-
 mus ex vi actualis exercitij libertatis quod esse de-
 bet in secūdo instanti rationis, fieri debere transi-
 tum, quoad illum terminum (aliquem actum) à
 suppositione confusa, cum qua infertur ex vi hy-
 pothesis, ad suppositionem determinatam man-
 nantem ab actualitate rei, eò quòd ex parte obie-
 cti vera esse debeathæc propositio. Causa libera-
 in hoc secundo instanti rationis actu habet ali-
 quem actum secundum liberum: quæ suppositio
 est determinata sicut cū[m] dicimus. Est nunc ali-
 quis homo actu currens: quia in re verè est vnus
 cur

currens, de quo verificari posset hæc propositio. Hic homo determinatè currit; licèt nos hanc non proferamus, quia non videmus quinam ille sit.

Declarauimus transitum qui in his contingentibus ex hypothesi futuris sit à suppositione confusa ad suppositionem determinatam; quod ipsum, vt clariùs reddatur, illustrabimus exemplo satis accommodato.

Similem ergo transitum à suppositione confusa ad suppositionem determinatam cernere possumus in aliis: exempli causa, facta hypothesi, vt ego immutabiliter nunc sim determinatus ad scribendum, ita vt immediatè post verum infallibiliter futurum sit, vt ego actu scribam, & adhibeam calamum: ex vi quidem huius hypothesi verum erit me immediatè post vti aliquo calamo, ita tamen vt terminus ille (aliquo calamo) supponat confusè; neque enim vllus est certus calamus, qui ex vi illius hypothesi infallibiliter adhibendus sit: quia tamen immediatè post actus scribendi actualiter existet extra causas: immediatè post verum erit me vti aliquo calamo, ita vt terminus (aliquo calamo) supponat determinatè, non ex vi hypothesi, sed ex vi actualitatis rei cum confusione, atque indeterminatione pugnantis: sicut enim cum dicimus; Aliquis homo currit; est aliquis certus homo in re, de quo determinatè affirmari possit. Hic homo currit: ita in proposito erit in re certus calamus, de quo determinatè dici possit. Hic calamus adhibetur; licèt alius adhiberi potuerit.

Hac ergo eadem ratione dicimus: facta hypothesi, vt causa libera actu existat in certis circum-

242 OPUSC. THEOLOGICVM
stantiis in quibus sibi propositum sit cum perfe-
cta cognitione obiectum ; verum omnino esse
debere vt in instanti rationis sequenti sit in actu
secundo; ita vt hic non sit certus, & determina-
tus ex vi hypothesis , sed ex vi suæ actualitatis
tollentis in re confusionem; ex quo patet huius-
modi actum esse certò cognoscibilem vt exi-
stentem ex illa hypothesis. Quæ sanè omnia faci-
lius intelliguntur veritati consentanea esse ; si
animaduertamus hypothesis facere vt ex parte
obiecti gignatur ex hypothesis quicquid à parte
rei fieret absolute, & realiter : si realiter esset id,
quod per hypothesis ponitur esse : dum enim
ponimus aliquid esse , mente constituimus illud
in rerum natura, vt de illo agamus ac si verè es-
set à parte rei nullo cogitante : & ideò ab illo ea
omnia emanant , ac pendent ex hypothesis , quæ
realiter emanarent, ac penderent, si realiter esset:
constituta autem realiter causa libera in esse, ita
vt in certis circumstantiis realiter existens perfe-
ctam habeat cognitionem de certo obiecto sibi
proposito ; hæc ipsa causa in posteriori instanti
rationis omnino est in illo actu secundo libero
determinato , quem pro sua libertate elegerit:
qui certò cognoscibilis est vt actu, & realiter
existens ; Ergo similiter facta constitutione illa
eiusdem causæ per hypothesis; ab ea in postero-
ri instanti rationis pendeat ex hypothesis ille a-
ctus secundus determinatus, quem ipsa pro sua
libertate elegerit: ac propterea post illam hypo-
thesis resultabit in obiecto veritas actus secun-
di liberi præsentis, & existentis ex hypothesis; &
sub hac ratione certò cognoscibilis.

Ex

Ex his omnibus, quæ hæcenus attigimus facile iam explicabimus quo pacto Deus huiusmodi contingentia ex hypothefi futura certò cognoscat antè decretum.

Ante illud enim cognoscit se ipsum suamque essentiam, & creaturas omnes, sub omni ea ratione, sub qua ita cognoscibiles sunt, ut in hac cognoscibilitate à diuino decreto non pendeant: Creaturæ autem independenter à decreto diuino cognoscibiles sunt; primò quidem ut possibilis, & contentæ in omnipotentia diuina, ex cuius penetratione, & comprehensione attinguntur tamquam ipsius omnipotentia terminus, sine quo illa comprehendi nequit. Præterea cognosci possunt ut existentes, non quidem realiter, & absolutè, sed ex hypothefi; nam Deus præter cognitionem quam habet, exempli gratia, causæ liberæ creatæ ut possibilis ex vi penetrationis suæ omnipotentia, eandem causam liberam etiam ante decretum cognoscere potest cognitione, quæ immediatè feratur in ipsam, eamque attingat, non ex vi penetrationis omnipotentia, sed immediatè in se ipsa, eam representando ut constatam ex essentia, & existentia ad modum rei existentis realiter extra causas; ita tamen, ut hæc diuina cognitio non æquiualeat iudicio, & affirmationi, ut res absolutè existat, sed eminenter contineat illam solùm apprehensionem rei per modum existentis quam sine absoluto & affirmatiuo iudicio nos habemus, dum per hypothefim ponimus esse actualiter rem, quam scimus actualiter à parte rei non esse: & quia huiusmodi cognitio à nullo prorsus actu libero Dei pender;

ideò non solùm esse posse, sed etiam de facto
 esse ante decretum dicenda est. Neque enim vl-
 lam inuoluit imperfectionem, cùm dici nequeat
 cognitio falsa, quippè quæ neque formaliter, ne-
 que æquiualeuter affirmet, aut neget: imò repræ-
 sentatio obiecti omni eo modo quo ex se repræ-
 sentabile est perfectionem intelligentis arguit
 non imperfectionem: & in proposito satis etiam
 videtur tolli difficultas ex eo quod Deus dum
 cognoscit cognitiones nostras, & hypotheses,
 quibus ponimus actu existere quod verè, & rea-
 liter non existit, eo ipso cognoscit terminum har-
 rum cognitionum, hoc est, res ipsas non existen-
 tes per modum existentium absque affirmatione,
 tamen & iudicio etiam eminenter contento in
 diuina cognitione, vt eadem res existant. Quod
 satis ostendit huiusmodi cognitionem cum diui-
 na perfectione satis consentire. Hac ergo cog-
 nitione in Deo ante decretum constituta, qua causa
 libera cognoscatur vt existens, seu, vt more no-
 stro loquamur, ponatur existere actualiter in cer-
 tis circumstantiis cum certi obiecti perfecta co-
 gnitione; hoc ipso causa libera ex hypothesi exi-
 stit & ex hypothesi habet omnia ea, quæ ad a-
 ctualem vsum libertatis requiruntur: ex quo rur-
 sus fit (vt ex superioribus constat) vt in signo ra-
 tionis posteriori actu etiam habeat illum certum
 & determinatum actum secundum ex hypothesi
 existentem, quem pro sua libertate maluerit: quæ
 est ratio obiectiua huius contingentis ex hypo-
 thesi futuri, certissima cognitione ante decretum
 cognoscibilis, & resultans in ipso obiecto depen-
 denter ab hypothesi: à qua ita pendet, vt ea non
 consti

constituta non sit: non tamen ita ut ea constituta infallibiliter sit, hæc ipsa ratio præsentis ex hypothesi in hoc certo actu, quia post illam hypothesim poterat pro causæ libertate fieri ex hypothesi præsens actus oppositus, aut libera suspensio vtriusque, sicut post realem constitutionem eiusdem causæ in eisdem circumstantiis in quibus de facto actu elicitur hic actus secundus potuisset actu elici oppositus, aut vterque suspendi: atque hæc satis clara redduntur ex iis quæ suprâ diximus de suppositione confusa & determinata: constitutio ergo illa causæ per hypothesim ex vi sua solum gignit hanc certitudinem ut in signo rationis posteriori esse debeat aliquis actus secundus liber quatenus hoc nomine continetur etiam libera suspensio actus: sicut si illamet constitutio eiusdem causæ liberæ sit realis, pro primo signo rationis gignit solum hanc certitudinem ut in secundo signo esse debeat aliquis actus liber realiter, & absolute existens, ita ut nullus determinatus actus sit, qui infallibiliter inferatur. Et sicut post huiusmodi realem constitutionem causæ liberæ extra causas in illis circumstantiis tota infallibilis certitudo euentus, quo ad hunc potiùs actum ipsius quàm illum pendet ab actuali existentia huius potiùs actus quàm illius in secundo instanti naturæ pro causæ libertate tributa, concurrentibus circumstantiis, ac ita allicientibus ut indifferentiam relinquere: ita etiam post constitutam eodem modo causam liberam ex hypothesi ante diuinum decretum, infallibilis certitudo qua Deus cognoscit hunc potiùs actum eius quàm illum, ut ex

hypothesi existentem, & nobis futurum, innititur existentia quam hic potius actus quam ille pro causa libertate habet ex hypothese: & licet ad hanc conducant circumstantia, in quibus causa supponitur esse, quae similiter ex hypothese alligant, illae tamen cum causam indifferentem relinquunt, ineptae sunt ad gignendam perfectam certitudinem quae solum oriri potest ab actuali existentia, quam actus hic secundus liber ex hypothese habet, qui ut sic est necessarius ea necessitate qua omne quod est, dum est, necesse est esse. Dicimus igitur cognosci à Deo ante suum decretum contingentia, de quibus agimus cognitione quae non æquiualeat vnicae propositioni nostrae verè hypotheticæ & illatiuæ, sed quae æquiualeat duplici cognitioni, quarum altera ponatur causa libera actu existere in certis circumstantiis certo obiecto sibi proposito: altera verò cognoscatur ille actus liber eiusdem causae in se ipso immediatè, ut ex hypothese existens quem libertas causae in secundo signo rationis ad existentiam ex hypothese perduxerit: ita ut non videat Deus hunc actum inferri ex illa hypothese: sed videat illam hypothese esse, & in posteriori signo rationis actu existere actum qui pendeat quidem ab illa hypothese, & ab influxu omnium circumstantiarum: sed tamen ita pendeat ut aliis omnibus positis, ipse solus potuerit non esse. In qua re intelligenda, nullam equidem video maiorem difficultatem, quam in intelligenda visione illa contingentium absolutè futurorum, quam supra probauimus, non modò à Thomistis, sed ab aliis etiam Theologis concedendam in Deo esse ab æterno, dum neque effectus ipsi futuri,

neque

neque ipsorum causæ ullam habent esse reale: huiusmodi enim visio, ut ostendimus, ita intelligitur esse in Deo ut post visam ab æterno causam liberam in rerum natura pro tali differentia temporis existentem: in posteriori signo rationis huic potius actui libero quàm opposito conveniat pro libertate causæ ratio existentis tali tempore, & propterea sub hac ratione ab æterno cognoscatur à Deo sicut cognosceretur, etiam si per impossibile Deus circa eundem actum nihil decerneret. Hæc autem non minorem videntur continere obscuritatem, & difficultatem quàm ea, quæ diximus de futuris contingentibus ex hypothesi: nam horum prævisionem eodem planè modo explicauimus, & discrimen solum in eo est, quod in his existentia causæ, & effectuum cognosci debet, ut coniuncta essentiæ ipsorum solum ex hypothesi: cum tamen in futuris contingentibus absolutis cognoscatur, ut coniuncta absolutè & realiter. Vel ergo neganda sunt quæ ex omnium consensu tradidimus de futuris contingentibus absolutis, vel concedenda sunt ea etiam quæ diximus de futuris contingentibus ex hypothesi. Fusiùs hæc à nobis pertractata sunt, quia in re perdifficili conandum videbatur, ut obscuritas potius quàm prolixitas vitaretur.

De actibus liberis diuinis conditionaliter futuris.

EX dictis colligitur, an, & quomodo scientia hæc, de qua agimus, versetur etiam circa liberos actus diuinæ voluntatis: cum enim in ipsis etiam ante quodcumque decretum actuale repe-

riatur obiectiua veritas præsentis ex hypothesi, dicendi sunt à Deo sub ea ratione omnino præsciri; & eo modo præsciri, quo supra diximus de euentibus creatis, & contingentibus sub conditione futuris. facta enim hypothesi, vt Deus, verbi gratia, nolit ab æterno permittere peccatum Adæ, & consequenter vt velit efficaciter omnes homines nasci cum iustitia originali, indifferens quidem intelligitur pro primo signo rationis huius hypothesi, vt velit eosdem homines esse, qui de facto ab initio mundi vsque ad finem erunt, nec plures, nec pauciores, & præterea vt velit esse alios, aut ex his nonnullos tantùm, sed in posteriori signo rationis est propositio perfectissima totius obiecti, & inde actus liber Dei certus, & determinatus ex hypothesi existens, & approbans hanc determinatam partem, illamque reiiciens, & ideò post cognitam hypothesim: alia propria visione ratione distincta intuetur Deus suum actum liberum ex illa hypothesi existentem. Neque verò hæc præcognitio lædere potest diuinam libertatem, sicut similis præcognitio de actibus nostris libertatem nostram non lædit: quia scilicet hæc præscientia non determinat libertatem, sed ab ipsa potius (vt ita dicam) obiectiuè determinatur. Non enim actus hic liber Dei ideo est ex hac hypothesi præsens, quia sub hac ratione à Deo præscitur, sed ideo à Deo sub hac ratione præscitur, quia hanc rationem pro diuina libertate habet: & si oppositam rationem habere sicut ex vi eiusdem libertatis habere posset, sub apposita præsciretur.

Hic verò animaduertendum est, hypothesim per quam actus liberi diuini cognosci debeant (vt
more

more nostro loquamur) conditionaliter futuri debere esse de re non necessaria: si enim fiat hypothesis de tali cognitione diuina, verbi gratia, rerum possibilium, sicut hæc cognitio verè & realiter est ab æterno, ita quicquid alioqui cognosci posset ex illa hypothesis, cognoscetur ab æterno vt existens, non ex hypothesis, sed verè & realiter & absolute. Quod verò actus liberi diuini cognoscantur à Deo vt futuri, seu præsentis ex hypothesis non necessaria, colligi posset ex pluribus Scripturæ locis, satis tamen erunt in præsentia verba illa primo Reg. 13. *Quod si non fecisses iam nunc preparasset Dominus regnum tuum super Israel in sempiternum.* Quæ verba huiusmodi præscientiam actuum voluntatis diuinæ satis apertè testantur. Atque hæc pro explicatione secundæ conclusionis propositæ.

Conclusio secunda proposita, & explicata probatur.

QUæ hæctenus allata sunt ad secundam propositionem explicandam videntur etiam satis eandem probare, sed tamen vt magis, ac magis confirmetur addemus nonnulla. Probatur ergo primò, quia facta hypothesis in posteriori illo sensu suprâ explicato. Propositiones quæ circa ipsum euentum absque formali inclusione hypothesis versantur, sunt omnino simplices, & absque vilo conditionis modo, aut ligamine, licèt ab illa hypothesis pendeant, ideo facta hypothesis ante omne decretum diuinum, vt causa libera in certis circumstantiis existens deliberet de obiecto sibi proposito liberè amplectendo, aut non amplectendo, fieri postea possunt hæc propositiones omnino simpli-

ces, ab ea tamen hypothefi pendentes, nimirum, hæc caufa amplectitur hoc obiectum. Hæc caufa non amplectitur hoc obiectum. Quæ cum fint contradictoriæ de præfenti determinatè debent ex omniũ fententia verum à falso diuidere; ita vt hæc determinatè accepta fit vera, illa autem falſa: ideo vtraque erit ſcibilis certiffima cognitione diuina pro ſigno rationis antecedente omnem actum liberum: ac propterea in hoc ſigno videbit Deus contingentia, vt ex hypothefi actu exiſtentia, hoc eſt, ea ratione qua nos contendimus ea videri.

Secundò probatur, quia caufa libera vt actu, & realiter exiſtens in his circumſtantiis, nullam maiorem connexionem habet cum altero fuorum actuũ oppoſitorũ determinatè accepto, & ſub ratione realiter exiſtentis & præſentis, quam habeat eadẽ caufa, vt in eiſdẽ circumſtantiis exiſtens ſolum ex hypothefi cum eodem actu, vt ex hypothefi tantum exiſtente: realis enim exiſtentia cauſe ſuperaddita tribuit illi ſolum eſſe reale actuale: & nihil aliud addit, aut immutat. Ergo ſicut Deus vbi vidit cauſam liberam in certis circumſtantiis realiter conſtitutam, ſtatim videt actum ipſius determinatum exiſtentem, quia in poſteriori ſigno rationis, actus ille verè eſt realiter præſens: ita etiam vbi ex hypothefi eadem caufa in eiſdem circumſtantiis exiſtat, idem actus eius liber habebit in poſteriori inſtanti rationis actualem exiſtentiam ex hypothefi, & ſub hac ratione certò videbitur à Deo. Et ſanè cum ea, quæ diximus de futuris contingentibus abſolutis, eorũque æterna viſione à nullo videantur negari, inter illa tamen, & hæc quæ

quæ de his conditionatis dicimus nulla videtur assignari posse ratio diuersitatis. Vt enim causa libera realiter existens persistere non potest indeterminata realiter in actu secundo circa obiectum sibi propositum, & ideo post deliberationem opus est vt habeat actu in se existentem realiter actum liberum certum, qui sit cognoscibilis vt præsens, ita eadem causa ex hypothese existens necesse est eodem modo ex hypothese determinetur.

Tertiò probatur, quia, vt supra ostendimus in propositione quarta de futuris contingentibus absolutis, Deus certissimè cognoscit huius propositionis veritatem, quia Petrus constitueretur in his circumstantiis liberè volet loqui. In hac autem non minor est illatio, quàm in hac. Si Petrus constitueretur in his circumstantiis liberè volet loqui. Et si hæc non potest certò cognosci, propterea quod libera volitio loquutionis à Petro producenda certam connexionem non habet cum existentia ipsius in his circumstantiis. Ob eandem planè rationem illa etiam certò cognosci non poterit: vt verò illa certissima cognitione sciri potest vt resoluta in duas propositiones de præsentibus, modo à nobis explicatò in præcitato loco, quibus in intellectu diuino respondent duæ simplicissimæ apprehensiones, & visiones: ita etiam hæc conditionalis æquali certitudine ante decretum cognosci poterit vt resoluta ante illud in duas similes propositiones de præsentibus, prout supra traditum est. Ex his omnibus satis probata est secunda nostra propositio, ex qua verissima redditur minor argumenti in fine superioris cap. propositi, in qua contingentia dicebantur non minorè habere verita-

tem obiectiuam futuri conditionalis ante diuinum decretum quàm futuri absoluti post illud. Reliquum ergo est, vt contingentia sub hac ratione futuri ex hypothefi certiffima cognitione à Deo præfciantur ante quodcumque actuale decretum.

Obiectio proponitur, & diffoluitur.

Sed contra ea, quæ diximus, obiiciat fortasse quispiam, quia vt caufa libera creata actu ex hypothefi operetur, non est fatis vt ipfa ex hypothefi in certis circumftantiis exiftat: fed præterea requiritur vt ficut cùm ipfa realiter operatur, realiter adest decretum diuinum absolutum, & immediatum circa liberam ipfius operationem, ita etiam cùm operatur ex hypothefi, ex hypothefi adfit fimile decretum, quod tamen à nobis concedi non potest adesse: quia ex nofta fententia Deus nihil abfolutè decernit de actibus noftis liberis, nifi post fcientiam conditionatam. Et ideo fi diceremus ad fcientiam Dei conditionatam alicuius actus noftri prærequiri hypothefim, qua poneretur effe abfolutum Dei decretum circa ipfum: fatendū etiam effet ante illud decretum abfolutum prærequiri aliam fcientiam conditionatam: ac propterea dari proceffum in infinitum.

Refpondeo, vt determinatus actus caufæ liberæ creatæ fit, aut effe poffit actu ex hypothefi exiftens, prærequiri hypothefim, qua caufa libera ita conftituta fit in illis circumftantiis, in quibus debet pro innata libertate operari, vt nihil ei defit ex iis, quibus indiget ad vsum libertatis, atque ad actualem operationem: ac proinde in ea hypothefi includi

cludi etiam vt concursus diuinus eidem causæ in illis circumstantiis præstò sit pro quacunque libera operatione , quam exercere voluerit. Et quia cõncursus diuinus præstò esse non potest , nisi per imperium diuinæ voluntatis, ideò in eadem hypothesi includi præterea huiusmodi imperium , seu decretum. Quod sanè non est præfinitio aliqua, seu decretum , quo Deus ex se ipso absque vllò ordine ad exigentiam libertatis creatæ statuat ad hunc actum potius concurrere quàm ad illum: sed est decretum , quo Deus adiungit quodammodo suam omnipotentiam causæ liberæ creatæ, ita vt huic assistat tamquam per libertatem diuinam distinctè, ac definitè determinata ad influendum in vnumquemque illorum actuum , quos voluntas humana in hoc momento cum hoc obiecto , aliisque circumstantiis producere potest. Huiusmodi enim decretum satis omnino est , nam per illud omnipotentia diuina est perfectè determinata ad influendum inflente causâ secunda : & ad actua- lem influxum omnipotentia nil aliud requiritur nisi actualis influxus creatus , qui tamen præuius non sit, sed concomitans. Nam sicut in causis naturalibus & necessariis , causa efficiens totalis est determinata vt influat , si influat causa materialis, finalis &c. Et ex pluribus causis partialibus eiusdem generis vna est determinata ad influendum in effectum communem , si alia influat : & tamen concursus omnium huiusmodi causarum debet esse omninò simultaneus: ita etiam licet omnipotentia diuina per imperium diuinæ voluntatis determinata sit ad influendum in hunc actum voluntatis creatæ, si ipsa suo creato concursu eum eliciat,

ciat, & ad influendum in alium, si alium eadem voluntas producere malit: omnis tamen creatus influxus nullo modo antecedere, sed simul omnino esse debet cum actuali concursu omnipotentiae diuinae. Per illud ergo decretum iam explicatum omnipotentia diuina ita assistit voluntati creatae, vt eam reddat perfectè constitutam in actu primo ad se pro sua libertate determinandam ad quamcumque partem maluerit, non secus ac si nullo Dei adiutorio indigeret; sed ab ipsa tantum pendere deberet omnis influxus ad effectum necessarius: & idèd hoc solum decretum praequiritur in proposito vt ex hypothese existens, non verò decretum absolutum. Nam licet cum hic actus liber realiter elicitur decretum diuinum de concurrente ad alios qui de facto non eliciuntur, sit conditionatum: circa hunc autem, qui de facto elicitur, sit absolutum, eò quòd ante hoc decretum iam nouerit Deus hic & nunc à libertate creata exigi concursum ad hunc determinatum actum. Hinc tamen non sequitur, vt decretum omnino simile praeexistere debeat ex hypothese, vt idem aut similis actus ex hypothese producat, atq; ex hypothese existat: nam ante scientiam conditionatam, atque ante hypothese, à qua pendet obiectum ipsius, non potest esse cognitio ratione cuius decretum diuinum circa huic actum sit absolutum: & licet videantur eadem praequiri vt praeexistentia ex hypothese, ad hoc vt effectus ex hypothese producat, & ex hypothese actu existat: quae praequiruntur realiter, vt idem effectus realiter sequatur: id tamen verum est de iis, quae augent, & minuunt vires in actu primo (praesertim si talia sint,

vt ipsis sublati, non supersit principium effectus adæquatum) non verò de iis, quæ absque vlla immutatione virium in actu primo pertinent solum ad certum quemdam modum operationis. In proposito autem voluntas creata cum eisdem planè viribus tum intrinsecis, tum extrinsecis sibi adiunctis, ac assistentibus, & cum eadem indifferentia, & libertate est constituta in actu primo, dum habet omnipotentiam diuinam sibi assistentem, & determinatam ad concurrendum ad quemcumque actum ipsa se determinauerit: siue decretum per quod omnipotentia est determinata, sit absolutum ratione cognitionis præcedentis in ordine ad hunc actum modo supra explicato, siue non: & ideò variatio hæc in decreto præexistente ex hypothesi: dum effectus ex hypothesi sequitur, & decreto existente realiter, dum effectus sequitur realiter, nihil refert.

Atque ex his omnibus satis iam constare arbitror, ea omnia, quæ contra hanc nostram sententiam supra attulimus, facilè solui: quamuis enim virgeant fortasse si propositio conditionalis de futuro contingenti contendatur certò cognosci à Deo ante decretum tamquam propositio coniunctione quadam, atque illatione verè vna, & tamquam vera hypothetica de conditionali futuro sub formali ratione futuri: si tamen eadem scientia intelligatur solū consistere in duplici apprehensione, & simplicissima visione modo à nobis explicato, nullã omnino videntur habere vim. Quod vt planiùs fiat, ad omnia argumenta nobis aduersaria sigillatim respõdebimus, & doctrinã traditã magis ac magis in ipsis respõsionib. explicare conabimur.

CAPVT VII.

Soluuntur argumenta proposita cap. 2. pro prima sententia, quæ S. Thomæ autoritate innitebantur, & omnia contra Aduersarios retorquentur.

QUÆ contra nostram sententiam de præscientia diuina contingentium sub conditione futurorum ante decretum allata sunt cap. 2. ex auctoritate S. Thomæ, non modò facilè soluuntur ex his quæ attulimus in huius sententiæ explanationem, sed omnia etiam ita retorquentur contra aduersarios, vt per ea mirum in modum opinio nostra confirmetur.

Ad primum igitur respondeo, verissimam esse illam maiorem. Vt, scilicet, in sententia S. Thomæ nulla alia ratione Deus certò præsciat futura contingentia absoluta, nisi quatenus ab æterno illa intuetur vt existentia in certa differentia temporis extra causas, & præsentia æternitati. Hanc enim propositionem omnino demonstrant testimonia allata S. Thomæ, Antiquiorum Thomistarum, & aliorum scholasticorum. Nego autem minorem, in qua dicebatur, hæc eadem propositio falsa esse; si Deo insit certa scientia contingentium sub conditione futurorum ante omnem actum liberum: quamuis enim probationes huius minoris, quæ subduntur, vehementer vrgere videantur: si propositio conditionalis dicatur certa, & certò cognita à Deo ante decretum, vt illatio quædam, &

vera

vera hypothetica de futuro sub formali ratione futuri, si tamen eadem propositio dicatur certò præcognita à Deo ante omnem suum actum liberum solum quatenus resoluta in duas propositiones de præsentis modo à nobis explicato cap. superiori, tota vis corrui. Ex eo enim quod Deus in instanti illo rationis antecedente usum diuinæ libertatis, ubi per hypothèsim viderit causam liberam in certis circumstantiis existentem, & necessario Dei adiutorio non destitutam; intelligatur indifferens ad cognoscendum hunc aut illum eiusdem causæ effectum, donec ex eiusdem causæ libertate hic sit ex hypothèsi existens actualiter extra causas, & non ille, & hac existentia in priori rationis constituta videat hunc determinatum actum liberum, vt ex hypothèsi existentem: solum inferri potest vt ubi viderit eandem causam in eisdem circumstantiis non per hypothèsim, sed realiter, & actualiter existentem addito diuino decreto actuali, nullam tribuente determinationem in actu primo, sed statuente concursum suum, iuxta exigentiam libertatis huius ipsius causæ: solum (inquam) inferri potest; futurum esse vt Deus videat etiam determinatū eiusdem causæ actum nō amplius per hypothèsim, sed realiter, & actualiter pro sua differentia temporis existentem, qui est ille vnicus modus certò præsciendi futura contingentia absoluta, quem S. Thom. Deo tribuit, quémque nos etiam à S. Thom. ne latum quidem vnguem recedentes admittimus; omni alio excluso.

Hinc verò argumentum hoc quatenus nobis aduersari videbatur iam solutum, egregiè contra

R Aduersa

Aduersarios retorquetur. Ipsi enim dicunt, Deum circa singularia futura contingentia, verbi gratia, circa pœnitentiam Tyrriorum, & Sidoniorum habuisse liberum decretum conditionatum, vt illa pœnitentia esset ex efficacia physica prædeterminationis (sub eadem conditione conferendæ) si apud eos fierent miracula; atque ex vi huius decreti sciuisse certò & infallibiliter futurum, vt Tyrij & Sidonij in cinere & cilicio pœnitentiam agerent, si apud eos fierent virtutes. Hæc verò scientia sine dubio non est ipsius pœnitentiæ vt vlllo modo præsentis, sed vt futuræ, quatenus ratio futuri à ratione præsentis contradistinguitur: fertur enim in huiusmodi pœnitentiam vt contentam in diuino decreto, & voluntate creata physice prædeterminata tamquam in causis. Rursus in hac scientia hoc modo explicata propositio conditionalis de futuro contingenti accipitur, vt vera hypothetica, & illatio & consequentia.

His autem ita constitutis primum illud argumentum cap. 2. propositum cum suis confirmationibus totum viget contra Aduersarios. Si enim Deus ex vi decreti conditionati sciuit hanc propositionem conditionalem, si Petrus constitueretur in his circumstantiis, vellet, eo ipso quod scit illum esse in his circumstantiis; abstrahendo à reali existentia volitionis ipsius; certò scit ipsum absolute voliturum, vt videtur demonstrari posse ex iis quæ cap. illo 2. subiecinus. Hoc autem loco animaduertendum est modum hunc certò cognoscendi futura contingentia absoluta, quem ex Aduersariorum sententia inferimus, non esse illum, quem ipsi admittere solent, dicentes huiusmodi

iūsmodi futura certò cognosci à Deo vel in suo absoluto decreto, vt hic certus nostræ voluntatis actus sit ex efficacia physicæ prædeterminationis: vel in ipsa causâ secunda physicè prædeterminata: abstrahendo enim tum ab illo decreto, tum ab actuali causâ prædeterminatione in eo signo rationis, in quo videt Deus suum decretum de Petro in illis circumstantiis constituendo, vel ipsum Petrum vt in illis constitutum eo ipso scit, veram esse maiorem, & minorem argumenti in bona forma constituti inferentis Petri volitionem, vt absolutè futurâ: & propterea in illo eodem signo abstrahendo à quocumque alio illa volitio est cognoscibilis vt absolutè futura, atque vt talis pro eodem signo certò cognosci debet à Deo præscindendo à quacumque alia re, vt constare potest ex iis quæ fusiùs explicauimus citato cap. 2. Atque hæc omnia confirmari etiam possunt ex eo quod subdemus in responsione ad 2. argumētum eodem cap. 2. propositum. Interim illud animaduersione dignum est: Aduersarios non modò non excludere cum S. Thom. quemcumque aliū modum certò cognoscendi futura contingentia absoluta; excepta visione quæ ab æterno in ea feratur, vt in certa differentia temporis existentia extra causas: sed præter hunc modum non vnum tantummodò, sed alios complures inuehere.

Ad secundum argumentum eodem cap. 2. propositum respondeo ex cap. superiori, & ex proxima responsione ad primum constare, non admitti à nobis scientiam contingentium sub conditione futurorum ante decretum in eo sensu, vt sit conditionalis quædam illatio effectus sub ratione

futuri: ac proinde non potest in nostra sententia ex propositione conditionali, tamquam ex maiori, quæ sit vera hypothetica confici Syllogismus, qui statim, atque per purificationem conditionum veram minorem contineat, inferat effectum liberum sub ratione futuri absoluti. Dicimus enim notitiam ante quodcumque decretum in Deo existentem de futuris contingentibus conditionatis ita se habere, vt sit apprehensio causæ liberæ vt ex hypothesei existentis in certis circumstantiis vna cum omnipotentia diuina ex diuino decreto assistente ad præstandum illum concursus quem libertas eiusdem causæ exegerit. Ex hac verò constitutione causæ oriri dicimus, vt postea pro sua libertate se ipsam determinet ex hypothesei in certo actu secundo, qui à Deo, vt ex hypothesei existens cognoscatur. Quò fit vt huiusmodi cognitio non sit instar propositionis vnus conditionalis de conditionato formaliter futuro; quòd purificata conditione transeat ad esse futuri absoluti, quatenus futurum à præsentem distinguitur; sed sit duplex quædam apprehensio rerum ex hypothesei existentium, & præsentium. Hoc autem posito nulla ratione inferri potest huiusmodi euentum contingentem cognosci vt absolutè futurum ante immediatum decretum circa ipsum, quia sicut antea non fuit cognitum vt formaliter futurum sub conditione, sed solùm vt ex hypothesei præsens, & actuale, ita nec postea cognosci potest, nisi vt absolutè & realiter præsens; sub qua ratione posita etiam nostra sententia de scientia illa ex hypothesei, antecedente decretum, non potest cognosci, nisi posterius ratione quâ Deus liberum,

& imme

& immediatum decretum habuerit circa ipsum. Nam vt res transeat ad realem præsentiam, vel existèntiam debet realiter esse totum id, quod antea positum fuerat esse per quãdam hypothesim; hæc autem hypothesis non continebat solum vt causa libera in certis circumstantiis existeret, sed præterea vt ex diuino decreto in promptu haberet adiutorium diuinum sibi necessariũ ad vsum libertatis. Quare opus est vt non solum causa libera realiter in illis circumstantiis existat, sed etiã vt velit Deus cum illa concurrere; qui cum ex scientia illa ex hypothesi cognitam habuerit ante decretum exigentiam huius causæ liberæ, nisi velit miraculosè subtrahere concursum suũ; statuit cum ea iuxta ipsius exigentiam ad hunc determinatum actum concurrere, quem præviderat in alio signo rationis vt ex hypothesi existentem; paratus etiam ex se concurrere ad alios si causa exigeret: atq; hinc postea pro innata causæ creatæ libertate hic determinatus actus sortitur ratione realiter existentis & præsentis, & sub hac ratione à Deo videtur ab æterno in nostra sentètia, nõ ante, sed post suum decretum immediatum circa ipsum. Quare secundum illud argumentũ contra nos nihil valet: valet tamen contra Aduersarios. Quãuis enim ipsi profiteantur futura contingentia absoluta ante absolutum, atque immediatum Dei decretũ cognosci à Deo non posse in sententia S. Thomæ, ac vera Theologia. Tamen in hanc ipsam sententiam quam meritò putant S. Thomæ aduersari, volentes nolètes incidere videntur: cum enim putent Deum habere, exempli causa, hoc decretũ conditionatũ, si constituerem

Petrum in his circumstantiis, vellem illum physicè prædeterminare ad hanc liberam volitionem, ita vt ex vi solum huiusmodi decreti cognosci possit à Deo libera illa volitio, vt conditionaliter futura: sanè hoc ipso quod Deus decernit Petrum in his circumstantiis constituere, & consequenter hoc decretum videt, & videt Petrum in illis constitutum; in eodem decreto antequàm actu & absolutè decernat Petrum physicè ad illam volitionem prædeterminare, videt se absolutè voliturum eundem Petrum efficaciter prædeterminare ad eandem volitionem, & consequenter certò scit volitionem illam futuram priùs ratione quàm absolutum habeat decretum immediatum circa ipsam.

Ad tertium respondeo clarissimam & verissimam esse illam S. Thomæ sententiam, vt futurum contingens sub ratione futuri per nullam certam cognitionem cognosci possit; satis tamen suprà explicauimus quomodo contingentia quæ dicuntur sub conditione futura sciantur à Deo ante decretum certissima cognitione, quæ in ea feratur, non quatenùs in causa sunt & sunt futura, sed quatenùs extra causas existunt ex hypothesi. Retorquetur tamen hoc etiam argumentum cõtra Aduersarios, qui, vt suprà in responsione ad primum ostendimus, verè putant huiusmodi contingentia conditionaliter futura à Deo cognosci, non quatenùs existentia vllò modo in se, sed quatenùs sunt in causa, & sunt formaliter futura. Ex quibus omnibus constat, tria illa argumenta fusè confirmata cap. 2. contra nostram quidem sententiam nullius esse momenti, sed potiùs illam magis,

gis, ac magis confirmare, cum ostendant certitudinem huiusmodi conditionatæ scientiæ, quæ decreto conditionato nitatur S. Thomæ sententiæ omnino aduersari.

CAPVT VIII.

Satisfit rationibus cap.3. propositis pro prima sententia.

QVa facilitate soluimus argumenta eruta ex doctrina S. Thomæ, eadem etiam soluimus rationes Theologicas, quæ allatæ sunt cap.3.

Ad primam igitur respondeo, illam, (vt etiam alias omnes), habere vim contra eos, qui dicunt contingens ex hypothesi futurum certò à Deo cognosci ante decretum; vt formaliter futurum, & per quandam illationem ex conditionibus, ita vt vnica cognitione cognoscatur antecedens, & ex eo inferatur consequens. Contra nos autem nullam habere vim: dicimus enim facta hypothesi ante diuinum decretum, vt Petrus, & Paulus corpore, & animo eodem planè modo affecti in actu primo actualiter existant in eisdem circumstantiis, & Deus cum vtroque iuxta cuiusque exigentiam paratus sit concurrere, & vtrique proposita sit per intellectum ambulatio. Dicimus (inquam) pro primo instanti rationis, in quo fit hypothesi nullam in his obiectis esse diuersitatem, & ideo pro illo primo instanti, nullam esse diuersam cognitionem, sed solùm cognosci vtrumque vt ex hypothesi existentem in illis circumstantiis & in-

differentem ad producendam & non producendam volitionem ambulationis. Quia tamen posito quòd ita existant necesse est vt in posteriori signo rationis deliberationem claudant circa ambulationem per actum secundum determinatum, ideò in hoc posteriori signo alter ex illa hypothesi actualiter vult pro sua libertate ambulationem; alter pro sua libertate illam non vult, atque hæc est diuersitas, quæ oritur in illis obiectis ratione cuius postulant diuersam cognitionem, non ob diuersam connexionem harum volitionum cum suis principiis antequàm existant, sed ob diuersam, & liberam harum causarum determinationem in actu secundo ex hypothesi existentem. Quare licet pro primo instanti rationis, in quo fit hypothesi nihil in re assignari possit, nisi Petrus, & Paulus ex hypothesi existentes hæc circumstantiæ; & volitio in vtriusque voluntate contenta, vt in causa indifferenti, tamen pro alio instanti rationis posteriori: est præterea volitio vnius ex hypothesi existens, & nolitio alterius eodem modo existens. Neque hîc quærenda est formalis ratio futuri, quia ex eo quòd huiusmodi ratio certò cognoscibilis reperiri nequeat in rebus contingentibus, ideò dicimus eas non cognosci à Deo infallibili cognitione, nisi quatenus præsentem, & existentem sunt aut absolutè, aut ex hypothesi.

Ad secundam rationem respondeo, satis explicatam esse à nobis determinatam & constantem rationem quam habent futura contingentia conditionata, quatenus à nobis dicuntur sub certam Dei cognitionem cadere: ratio enim existentis ex hypothesi est ratio certa, & inuariabilis, vt

lis, vt potè necessaria ea necessitate, qua omne quod est, dum est, necesse est esse.

Ad tertiam respondeo, nos non debere quidquam ostendere in re contingenti quod illis tribuat formalem rationem futuri etiam conditionalis contradistinctam ab omni ratione præsentis, & certò cognoscibilem: huiusmodi enim futuri rationem putamus inueniri non posse in re vlla contingenti. Quod satis etiam probat hæc tertia ratio: satis ergo nobis est ostendisse in contingenti ex hypothesi futuro certissimam aliam rationem obiectiuam; actuaalem, scilicet, existentiam ex hypothesi.

Ad quartam respondeo, mutationem illam obiectorum, de qua fit mentio, verè (vt opinor) explicari non posse, si dicatur ibi esse transitus, à ratione possibilis ad rationem conditionati futuri formaliter accepti, vt contradistinguitur à præsentis, quatenùs tamen ex nostrâ sententia debet solum esse transitus à ratione possibilis ad rationem existentis ex hypothesi; mutationem hanc optimè explicari patet, tum ex cap. 6. tum ex responsione ad primam rationem suprâ hoc ipso cap. Quamuis enim in signo rationis antecedente quodcumque decretum diuinum, nullus esse possit actus creatus realiter, atque absolute existens, potest tamen omnino esse existens solum ex hypothesi modo à nobis explicato. Et per hæc patet etiam responsio ad confirmationem huius quartæ rationi adiunctam.

Ad quintam respondeo, eam satis vrgere contra eos, qui putent futuro hæc conditionata certò cognosci à Deo ante decretum sub ratione fu-

turi; contra nostram verò sententiam omni prorsus robore carere. Vt enim post realem constitutionem causæ liberæ in suo esse actuali, & in certis circumstantiis aduenire debet necessitas ex suppositione consequenti, quæ fundetur in actuali existentia determinati actus eiusdem causæ, & oriatur à libero eiusdem causæ concursu; vt certum huius liberæ causæ actum certò Deus præuidere possit, vt absolutè futurum nobis: sibi verò, suæque æternitati præsentem. Ita etiam dicimus post factam hypothèsim, vt causa libera actu in certis circumstantiis existat non antea præscribi à Deo certum ipsius effectum quàm intercesserit ex hypothèsi certus concursus pro libertate eiusdem causæ tribuens certo actui existentiam ex hypothèsi, & necessitatem ex suppositione consequenti, ratione cuius videri possit vt ex hypothèsi existens extra causas.

Ad sextam respondeo, per eam optimè probari, futura contingentia conditionata non posse certò cognosci in causa, & sub formali ratione futuri. Nos tamen satis explicauimus quomodo ante quodcumque suum decretum Deus certò cognoscat contingentia, non quidem in causa, quatenus sunt ens in potentia & formaliter futura, sed in se ipsis, quatenus sunt ens actu ex hypothèsi, atque ex hypothèsi existunt.

Ad septimam respondeo inter causam liberam actu, & absolutè existentem in quibusuis conditionibus, & certum eiusdem causæ actum nõdum absolutè & realiter existentem, nullam esse connexionem, ratione cuius infallibili cognitione, cognosci possit hic actus, vt absolutè futurus. Atque

que eadem ratione inter causam liberam ex hypothefi in certis circumstantiis constitutam; & certum ipsius actum ex hypothefi nondum existentem; nullam esse connexionem, ratione cuius certa, ac infallibili cognitione cognosci possit, vt formaliter futurus ex hypothefi. Atque hac de causa dicimus, huiusmodi actus liberos à Deo ante decretum non cognosci certò, nisi quatenus videntur, vt ex hypothefi existentes.

CAPVT IX.

*De Argumentis pro prima sententia
allatis capite quarto.*

Capite quarto ea oppugnauimus, quæ ad nostram sententiam explicandam, & confirmandam allata sunt à doctissimis illis viris, quos in hac quæstione sequimur tamquam optimos Duces: sed quia ita nobis eadem cum illis opinio communis est, vt modus eam explicandi non sit omninò idem, vt ex superioribus capitibus constare potest. Ideò ea quæ loco citato attulimus, quippe quæ non tam ad rem ipsam, quàm ad eius explicationem spectent, nullatenus nobis aduersari videntur: quamobrem non erit, cur in eorum solutione laboremus.

CAPVT X.

Alia nonnulla Argumenta ab aliis allata proponuntur contra secundam sententiam ab Auctore probatam.

Rieictis iis quæ contra nostram sententiam nobis negotium aliquod facessere videbantur:

rur: superest, vt, sicut initio huius opusculi polliciti sumus; proponamus, ac diluamus ea, quæ aduersus eandem sententiã addunt alij. Obiici ergo potest ex ipsorum doctrina.

Primò, quia S. August. de Prædest. Sanctorum, cap. 14. explicans illud Sap. 4. *Raptus est, ne malitia mutaret intellectum eius*, ait, id dictum esse secundum pericula vitæ huius, non secundum præscientiam Dei, quia hoc Deus præsciuit, quod futurum erat, non quod futurum non erat, & lib. primo de ani. & eius orig. cap. 12. *Quid (inquit) quod ipsa exinanitur omnino præscientia. si quod præscitur, non erit? quomodo enim rectè dicitur præsciri futurum quod non est futurum?* Ex quibus videtur constare, non esse in sententia S. August. cognoscibile ante diuinum decretum, quid fecisset quispiam si diutius vixisset, & vniuersaliter quidnam esset ex rebus contingentibus ac liberis futurum, si ponerentur hæc vel illæ conditiones, quæ physicam vllam prædeterminationem non includant.

Secundò, quia Massilienses, vt patet ex epist. Hylarij ad August. & alij hæretici huic sententiæ conditionatorum nitebantur tamquam fundamento sui erroris. Neque valet, si dicas nõ propter eã negandam esse à Catholicis huiusmodi scientiam, quia hæretici ea abusi sunt, sicut non est neganda sacra Scriptura, quamuis ea hæretici omnes ad suos errores confirmandos abutantur. Admissa enim huiusmodi scientia in signo rationis antecedente liberum decretum Dei, videtur vitari non posse, quin ex parte prædeterminati detur causa, vel ratio aliqua prædeterminationis, aut saltem conditio, sine qua ratio ordinis mediocrum in finem

nem supernaturalem, quibus Deus huic, vel illi opitulari statuit, non fortiatur rationem Prædestinationis, sed retineat solummodò rationem communis Prouidentiaë supernaturalis.

Tertiò, quia S. Thom. p. p. q. 14. ar. 9. 3. p. q. 10. ar. 2. ad 2. & art. 3. in fine corp. & q. 13. art. 1. ad 2. & aliis pluribus in locis, scientiam diuinam generatim, & vniuersè acceptam diuidit in scientiam simplicis intelligentiaë, & visionis; ergo nullam agnoscit scientiam mediam inter vtramque, quæ in contingencia feratur ante diuinum decretum, vt sub conditione futura.

Confirmari potest, quia à causa indifferèti, quatenus indifferens est, non exit actus certus & determinatus ex S. Thom. p. p. q. 19. art. 3. ad 5. ergo cum ante decretum diuinum creata voluntas in quibusuis circumstantiis constituta sit omnino indifferens ad opposita, non potest ante idem decretum certum esse infallibili certitudine, quem actum eadem voluntas productura sit.

Quartò, quia scientia hæc conditionatorum frustra constituitur ante decretum diuinum ad conciliandam libertatem arbitrij cum infallibilitate diuinæ Prouidentiaë, & Prædestinationis, ac efficacia auxiliorum gratiæ: sublata enim ab eo instanti rationis huiusmodi scientia, satis explicatur, quo facto hæc inter se cohæreant, & ea scientia in instanti illo antecedente diuinum decretum constituta sequi videtur, vt vsus liberi arbitrij tandem referendus sit in constellationem aliquam vel constitutionem indiuidualem, aut proprietatem huius liberi arbitrij, quæ non sit in potestate hominis, ratione cuius vocatio in his circumstantiis

ita sit congrua & accommodata, vt si per illam moueatur voluntas, infallibiliter sit præstatura consensum. Cùm enim voluntas tum secundùm se considerata, tum etiam cum quibusuis circumstantiis indifferens sit ad opposita, nec ante diuinum decretum oriri possit determinatio, & certitudo, aut à voluntate diuina, aut ab efficacia auxiliij physicè prædeterminantis sub certis conditionibus conferendi: quod ab assertoribus huius sententiæ ante decretum omnino negatur: ea solùm radix, quam diximus certitudinis videtur superesse; cùm præsertim nullum obiectum efficaciter moueat voluntatem hominis viatoris quantum ad exercitium actus, & prætereà de hac certitudine conditionati futuri difficultas sit in primo etiam actu libero voluntatis creatæ, vt propterea dici non possit certitudo pendere ab actu eiusdem voluntatis priori.

Quintò, quia sicut se habet decretum Dei absolutum ad futurum absolutum, ita se habet decretum Dei conditionatum ad futurum conditionaliter, sed nihil esse potest absolutè futurum, nisi per Dei decretum absolutum existens tamquam præcipua causa in priori naturæ, ergo nihil esse potest conditionaliter futurum, nisi per diuinum decretum conditionatum; ac propterea tantum abest vt ratio futuri sub conditione esse, & cognosci possit ante quodcumque decretum vt ipsa ex natura sua exigat, vt decretum conditionatum existat in aliquo signo priori.

Alia omnia argumenta ab aliis allata quæ ad hanc nostram quæstionem pertineant satis videntur tacta, & soluta in superioribus. Aliquas verò
confir

confirmaciones, quæ potiùs pertinere videntur ad quæstionem, de concursu Dei, atque de efficacia gratiæ libens omitto, ne propositæ quæstionis cancellos egrediar, cùm præsertim illa omnia, & alia permulta optimè videantur à Suarez, & aliis reiectas suis in locis. Quare ea solùm quæ proposuimus diluenda sunt, vt toti disputationi finem imponamus.

CAPVT XI.

Argumenta proximo cap. proposita diluuntur.

EX his quæ fusè in superioribus pertractata sunt facilè constat (ni fallor) argumenta, quæ ex aliis addidimus, atque alia quæcumque nullo negotio solui posse.

Ad primum igitur respondeo, præscientiæ nomen aliquando ita accipi, vt importet antecessionem scientiæ comparatione obiecti ordine durationis, quæ antecessio solùm esse potest, cùm obiectum in posteriori aliqua duratione existit. Patet ex S. Damasceno lib. contra Manich. non longè à fine, vbi, *Aliud (inquit) in Deo est cognitio, aliud prænotio: cognitio enim est ea, quæ sunt, aut sunt scire: prænotio autem ea, quæ futura sunt antequàm prodeant nosse.* Eadem etiam ratione scientiam à præscientia distinguit. Vgo de S. Victore lib. 1. de Sacramētis, 2. p. cap. 16. Quibus consentire videtur Magister in 1. d. 35. §. ad hoc. Aliquando verò præscientia accipitur ita, vt particula, præ, significet existentiam scientiæ in instanti rationis antecedente diuinum decre

decretum: qua scientia cognoscatur aliquid de effectibus causæ creatæ liberæ, prius ratione quam ipsa existat, aut sit absolutè futura. In quo tantum sensu intelligi potest doctrina S. August. de bon. perseu. cap. 11. & S. Thom. 3. p. q. 2. ar. 5. ad 2. qui docent, præuidisse, & præscisse Deum, aliquos credituros, si apud eos fierent miracula, qui tamen absolutè numquam erant credituri, quia Deus illis noluit subuenire per ostensionem miraculorum. His positis facilè constat Augustinum locis in argumento citatis intelligendum esse de præscientia prima dumtaxat ratione accepta, ne alioqui secum ipse pugnet. Et sanè cum illis locis ageret de præscientia ratione cuius præmio, aut pœna homines ab æterno decernantur afficiendi, iure potuit præscientiæ nomen in eo sensu vsurpare, vt sit notitia eorum quæ futura sunt antequàm prodeant: cum hæc tantummodò præscientia locum habeat in iudicio diuino. Quod si S. Aug. ex eo quod res absolutè futura non sit, negaret simpliciter illam præsciri à Deo quacumque ratione, non solùm negaret certam scientiam contingentium sub conditione futurorum ante decretum diuinum, sed absolutè negaret pro quocumque signo rationis omnem planè cognitionem certam futurorum conditionalium, siue contingentia sint, siue etiam necessaria, dummodò tamen numquam sint absolutè futura. Hæc dici potest Aug. negare Deo præscientiam ante omne decretum, qua præsciat peccata illius qui raptus est, ne malitia mutaret intellectum eius: eò quòd ante decretum hæc peccata non sunt conditionaliter futura: Augustinus enim non negat (vt ex ipsius contextu patet) hæc peccata

peccata à Deo præsciri ante decretum, sed negat simpliciter præsciri: neque hoc negat quia non sint conditionaliter futura; nam oppositum non modò aliis in locis cap. 5. citatis, sed in illis ipsis qui in argumento afferuntur satis expressè tradit: ea ergo peccata ideò solùm præsciri negat, quia non sunt absolutè futura, vt ostendunt illa præsertim verba, quæ habentur de Prædestinatione Sanctorum capite decimo quarto cit. hoc est, *Quia hoc præsciuit, quod futurum erat, non quod futurum non erat, id est, quod ei mortem immaturam fuerat largiturus, vt tentationem subtraheretur incerto; non quod peccaturus esset, qui mansurus in tentatione non esset.* Ex his enim clarissimum est agi de absolutè futuris; & peccata negari futura non sub conditione longioris vitæ, sed absolutè. Mors enim immatura quam dicitur Deus fuisse largiturus; absolutè futura erat; quod etiam ille, de quo est sermo, in tentatione mansurus non esset, verum est absolutè quidem; non tamen si intelligatur sub conditione longioris vitæ, sub qua etiam conditione falsum est, ipsum non fuisse peccaturum, vt ibidem sentit August. quia alioqui frustra commendaret beneficium immaturæ mortis. Maneat ergo in prima tantùm præscientiæ significatione supra explicata, negari ab Augustino præscientiam peccatorum eius qui raptus est, ne malitia mutaret eius intellectum, atque ideò negari; quia peccata absolutè futura non erant. Ex quo reliquum fit, vt idem August. non neget præscientiam contingentium sub conditione futurorum ante diuinum decretum in eo sensu, quem probamus, sed potius illam apertè asserat, vt nobis videmur ostend-

cap. 5. Atque hinc etiam fit, vt idem S. August. de correctione & gratia cap. 8. dum agit de illo ipso testimonio, Sap. 4. *Raptus est ne malitia mutaret intellectum eius*: cum cuius occasione dixit de Prædestinatione Sanctorum loco in argumento citato Deum non præsciuisse quod futurum nõ erat, hæc proferat. *Respondeant si possint cur illos Deus cum fideliter & piè viuerent, non tunc de vita huius periculis rapuit, ne malitia mutaret intellectum eorum, & ne fictio deciperet animas eorum. Vtrum hoc in potestate non habuit, an eorum mala futura nesciuit? Nempe nihil horum, nisi peruersissime, atque insanissime dicitur.* Quibus verbis ea quæ alio loco dixerat non futura, & idè nõ præscita, quia scilicet non erant absolutè futura; hîc futura vocat, quia, nimirum, sunt sub conditione, & ex hypothesi futura, ac propterea sub huiusmodi ratione docet ea præsciri.

Ad secundum respondeo, Massilienses, & Semipelagianos vsos fuisse ad suos errores confirmandos, non quacumque scientia cõtingentium sub conditione futurorum: sed ea, qua putabant à Deo sub conditione præsciri initia fidei ex naturæ viribus prodeuntia, vt patet ex epistolis Sanctorum Prosperi, & Hilarij ad August. & ex ipso S. Aug. de Prædest. Sanctorum cap. 17. Huiusmodi autem conditionatorum scientiam cum omnibus Catholicis reiicimus ac damnamus. Dicimus enim cum S. Aug. epist. 105. ad Sixtum, & de Prædest. Sanctorum cit. cap. 17. (quæ loca quasi nobis aduersantia frustra nonnulli afferunt.) Dicimus (inquam) credentes, vel credituros non sic ad diuinam præscientiam pertinere, vt eis fides ipsa

ipsa desuper non detur; nec Deus eos credentes faciat. Si enim præuidet Deus fidem absolutè futurā, præuidet illā futurā ex vocatione congrua ad credendum absolutè danda; si eā præuidet futurā ex hypothesi, præuidet similiter dandā esse ex hypothesi vocationem congruam ad illam, ratione cuius fides sit ex hypothesi futura; ac proinde per huiusmodi supernaturalē vocationem quam scit ita congruere, vt eam vocatus non respuat, semper ipse daturus est fidem, & facturus credentes eo modo, quo fidem & credentes præuidet. Damnata igitur scientia illa conditionatorum, quam Semipelagiani excogitarunt, dicimus contingentia ante diuinum decretum certò quidem præiuderi ex hypothesi futura, vel potius præsentia, vt suprā explicauimus c. 6. in fine & seqq. ita tamen vt cognoscantur à suis causis ex hypothesi existentibus pendere, siue supernaturales, siue naturales esse debeant pro natura effectus.

Neque verò ex huiusmodi scientia in signo illo rationis constituta sequitur, vt in Prædestinato sit causa, aut ratio aliqua Prædestinationis. Ex doctrina enim S. August. de Prædestinat. Sanctorum, cap. 13. & 14. & de bono perseueran. cap. 10. & 11. & alibi passim, constat, id solum quod re ipsa, & absolutè futurum est, posse esse rationem aliquid obtinendi à Deo: non autem id quod futurum esset, si certæ quædam conditiones ponerentur. Nam sicut Deus nullam infligit pœnam propter peccata absolutè non futura, quæ tamen facturus quis esset, si in certis circumstantiis constitueretur; ita nec vllum confert beneficium propter bonum arbitrij vsum, quem præuidet conditione

276 OPVSC. THEOLOGICVM
naliter tantummodò futurum. Nec vlli sanè sunt
reprobi, quos non præuiderit Deus, eximia quæq;
pietatis opera effecturos, si vocationem suis men-
tibus congruam haberent. Hinc fit, vt cum S. Au-
gust. de bon. perseueran. cap. 11. & S. Thom. 3. par.
q. 2. art. 5. ad 2. fateamur, quamuis hæc scientia, de
qua agimus, Prædestinationem ordine rationis
antecedat; non tamen esse volentis, neque cur-
rentis, sed miserentis Dei, quia ex iis quos vidit
consensuros, si hac vel illa ratione vocarentur, hos
tamen & non illos inscrutabili suo iudicio præ-
destinavit; & pro suæ Prædestinationis libero de-
creto, quibus voluit per illius vocationis largitio-
nem subuenit, quibus noluit non subuenit: sed
quamuis hæc ita sint, facilè tamen concedi debet,
consensum creatum futurum, esse conditionem,
sine qua hæc ratio ordinis mediorum in finem
supernaturalem non habeat rationem Prædesti-
nationis, sed rationem solùm communis Proui-
dentiaë supernaturalis. Aliud enim est, vt detur
causa, ratio vel conditio, ob quam Deus hunc po-
tius quàm illum prædestinet, hoc est velit vt sal-
uus fiat, & ob hunc finem velit executioni de-
mandare illum ordinem mediorum, per quem in-
fallibiliter perducendus est in vitam æternam.
Aliud verò vt detur conditio, per quam habere
possit, aut sine qua habere non possit ordo hic
mediorum simul cum executionis voluntate ra-
tionem Prædestinationis. Antequàm enim Deus
prædestinet; oportet vt præcognoscat, quisnam
ordo mediorum in finem infallibilem habeat
cum ipso fine connexionem, sed tamen quamuis
per aliquè ordinem præuideat infallibiliter per-
ducendum

ducendum hunc hominem ad finem Prædestinationis, non tamen mouetur ad hunc hominem prædestinandum ab efficacia illius ordinis, sed potius, quia ex libera sua voluntate intendit efficaciter huius hominis salutem, ideò eligit medium huic intentioni accommodatum. Ideò non sequitur vt quod est conditio, ratione cuius hic ordo mediorem in finem aptus sit simul cum voluntate executionis constituere Prædestinationis rationem, sit etiam aliquo modo causa, aut ratio Prædestinationis, in eo sensu, qui à Scholasticis communiter excluditur: quamuis enim hic ordo talis sit, respectu huius hominis, atque vt talis à Deo cognoscatur, adhuc tamen intelligitur voluntas diuina omnino indifferens ad hunc hominem prædestinandum, & non prædestinandum. Et si hic numero ordo mediorem, non perduceret infallibiliter hunc hominem ad salutem, si Deus voluisset vllum prædestinare, elegisset alium ordinem, & quamuis de facto talis sit, vt sit congruus ad infallibiliter gignendam huius hominis salutem, si tamen noluisset Deus hunc hominem prædestinare; omisisset hunc ipsum ordinem, sicut de facto circa reprobos omisit multos mediorem ordines, quibus executione demandatis præuiderat illos infallibiliter adepturos salutem. Est ergo consensus arbitrij creati ex hypothesi futurus conditio, sine qua hæc ratio ordinis mediorem in finem, quæ de facto habet rationem Prædestinationis, huiusmodi rationem non haberet, quia media alioquin non essent congrua & efficacia, non tamen datur ex parte prædestinati aliqua causa, seu

278 OPUSC. THEOLOGICVM
ratio cur hic potius quàm ille prædestinetur, sed id
ex libera solùm Dei voluntate pendet, qui circa
vnum quemque hominum plures vidit ordines
mediorum habentes illam conditionem congrui-
tatis, cum qua addito proposito executionis con-
stitueretur Prædestinatio, & tamen pro sua solùm
libera voluntate hos prædestinavit per hæc de-
terminata media, illos autem simpliciter non præ-
destinavit.

Ad tertiam respondeo, scientiam contingen-
tium ex hypothese futurorum, quam in Deo ante
decretum constituimus non esse mediam inter
scientiam simplicis intelligentiæ, & visionis, vt pa-
tet ex iis quæ tetigimus in præmio huius Opu-
sculi in fine: cum enim hæc scientia respiciat obie-
cta, quæ, quatenus ad eam pertinent, non existunt
actu, & realiter in certa differentia temporis, hoc
ipso est scientia simplicis intelligentiæ, quæ in eo
distinguitur a scientia visionis, quòd hæc versetur
circa objecta sub altera contradictionis parte con-
tenta, hoc est, circa ea, quæ, quatenus ad eam per-
tinent, formaliter includunt existentiam.

Ad confirmationem respondeo, testimonium
illud S. Thomæ non ita intelligendum esse, vt cau-
sa libera antequàm exeat in actum secundum, de-
terminationem aliquam requirat in actu primo
per aliquid superadditum. Idem enim S. Thom. de
mal. q. 3. ar. 3. ad 5. ait. *Voluntas cum sit ad vtrumlibet
per aliquid determinatur ad vnum, scilicet, per consilium
rationis, nec oportet hoc esse per aliquod agens extrinse-
cum.* Hanc verò eandem doctrinam habet Ferrar.
3. con. gen. cap. 23. §. ad huius evidentiam, in fine. Et
1. con. gen. cap. 82. §. Ad primum horum ait, id quod
est

est indeterminatū per modum materiae, & potentiae passiuę indigere determinatione ab extrinseco agente: si quid tamen indeterminatū sit per modum agentis liberi, & ad vtrumlibet se habentis, hoc non oportere vt determinetur ab extrinseco, sed ipsum se ratione suę libertatis determinare posse. A causa igitur indifferenti per modum agentis liberi, qualis est creata voluntas, si realiter existat, exit realiter actus determinatus per consilium rationis propter ipsius libertatem. Ab eadem verò ex hypothesi solū existente ante diuinum decretum exit eodem modo actus determinatus ex hypothesi, qui tam certo pro eo signo videri potest, vt ex hypothesi existens, quàm certò videtur, vt realiter existens, si in alio signo posteriori existentiam realem, atque absolutam acquirat.

Ad quai tum respondeo per hanc scientiam ante diuinum decretum constitutam optimè conciliari libertatem arbitrij creati cum infallibilitate diuinę Prouidentię, & Prædestinationis, atque cum efficacia gratię, quia certitudo euentus dicitur niti infallibilitati huiusmodi scientię: non autem essentię motionis physicę prædeterminantis, quæ videtur libertatis vsui aduersari. Ex his quæ attulimus in Opusc. proximo. Cūque ad huiusmodi motionem, (vt ipsimet Aduersarij contendunt) recurrendum omnino sit, si certa in Deo scientia negetur existere contingentium ex hypothesi futurorum ante decretum, sequi videtur, vt absque huius scientię beneficio in signo illo rationis constitutę Prouidentia, Prædestinatio, & Gratia efficax satis explicari, & cum libertate creata conciliari non possint. De qua re videri possunt,

quæ fusè, atque egregiè tractant Molin. p.p.q. 14. ar. 13. & q. 23. ar. 5. & alij Auctores suprà pro nostra sententia citari, dum agunt de Prouidentia, Prædestinatione, & Gratia donis.

Quod verò in eodem argumento additur, hæc scientia in signo illo rationis ante decretum constituta, vsum liberi arbitrij tandem referendum esse in constestationem aliquam, aut naturalem proprietatem à qua pendeat certitudo euentus, & cognitionis: satis ex superioribus patet quàm sit falsum. Vt enim actus liber nunc realiter existens non refertur nisi in liberam voluntatem, vt in causam secundam, & Deum vti causam primam, nec certus est antequàm fiat, sed solùm quatenus existit; ita etiam similis actus ex hypothesi existens in eisdem causas refertur, vt ex hypothesi existentes, nec certus est, nisi quatenus ex hypothesi existit extra causas: neque sub vlla alia ratione dicitur à nobis certò cognosci.

Ad quintum respondeo, quicquid sit vtrum decretum Dei conditionale ita se habeat ad futurum conditionale, sicut decretum absolutum ad absolute futurum, quatenus conditionale futurum accipitur sub ratione futuri contradistincta à ratione præsentis, & asseritur per veram hypotheticam, & per illationem. Quatenus tamen futurum conditionale resoluitur in aliquid actu existens ex hypothesi modo suprà explicato, cap. 6. in fine, & seqq. nullum planè requiritur decretum conditionatum realiter existens, sed satis est decretum existens ex hypothesi, vt ibidem explicauimus. Vt enim aliquid ex hypothesi existat satis vt est si illæ ipsius causæ ex hypothesi existant, quorum realis,
& abso

& absoluta existentia satis est, vt idem effectus realiter, & absolutè existat.

Atque hæc de tota hac disputatione, de scientia quam Deus habet ante omnem actum liberum earum rerum, quæ ex hypothesi existunt. Quæ omnia Doctorum virorum iudicio, & L.R.S. coniectioni spontè subiicio.

F I N I S.

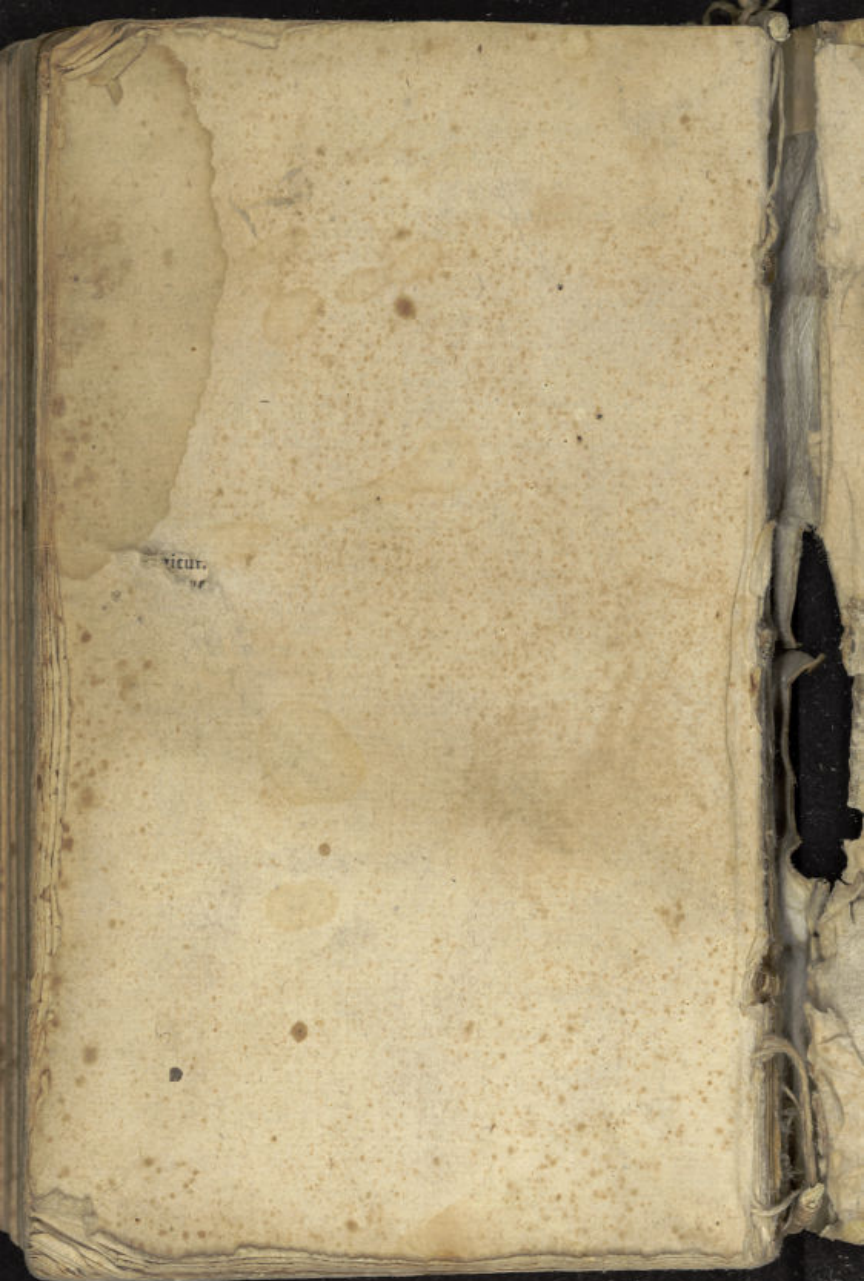

*Errata qua Typographi insperfit incuria,
sic amabò emendantor.*

Pag. 8. lin. 25. dissentiat, lege dissētiatur. p. 11. l. 22. praesentia, lege
praesentia. p. 15. l. 14. liberum, conuertatur, lege liberum, vt
conuertatur. p. 21. l. 13. notione, leg. motione. p. 25. l. 19. ef-
ficiens, leg. sufficiens. p. ead. l. 24. motione atque excitatione,
leg. motioni atque excitationi. p. 53. l. 10. eaque, leg. eamque.
p. 57. l. 16. ne coactioni, leg. nec coactioni. p. 59. l. 8. motu, leg.
moto. p. 67. l. 14. quod è posse illi dissentire, leg. quod est
posse illi dissentire. p. 79. l. 18. Deus operatur, lege Deus non
operatur. p. ead. l. 23. promissuè, lege permissuè, & si quæ in hac
dictione familia contigerint. p. 84. l. 27. elici, lege eliciti. p. 92.
l. 27. perducere, lege producere. p. 100. l. 11. non intendat verò,
lege non intendat: intendat verò. p. 107. l. 1. inestimabiles, lege
inextricabiles. d. 127 l. 26. postne verò, sit, lege postea verò, vt
sit. p. 138. l. 23. nullam, lege vllam. p. 139. l. 14. in manifestam
conditionem, lege in manifestam contradictionem. p. 157. l. vlt.
esse secundum rationem, lege esse priorem secundum rationem:
p. 172. l. 13. torsitum, lege torsit, tum. p. 174 l. 15. dico igitur, lege
duo igitur. p. 177. l. 7. per hoc animi, lege per hæc enim. p. 179. l.
6. hos, lege nos. p. ead. l. 22. poenitentia, lege poenitentia. p. 196.
l. 24. notionibus, lege notioribus. p. 24. l. 29. ratione leg ratio-
nem. p. ead. l. 30. habere, lege haberet. p. ead. l. 31. apposita,
leg. opposita. p. 259. l. 19. subdemus, leg. subdimus. p. 265. l. pe-
nult. futuro, leg. futura. p. 266. l. 10. praesentes. Ita leg. presen-
tem; ita. p. 272. l. 28. hæc, leg. nec. p. 273. l. 12. tentationem,
leg. tentationum. p. 277. l. 26. executione, leg. executioni. p.
280. l. 8. constestationem, leg. constellationem. p. 281. l. 6. con-
iunctioni, leg. correctioni.

ge
vf
ef-
ae,
ae.
eg.
elit
on
ac
a.
ò,
ge
vt
m
lt.
n:
ge
l.
6.
oa,
e-
n-
n,
p.
a-

nicur.

